

Ф. Мануйлов
1935

*Збірник пам'яті
українського бібліографа*

ФЕДОРА МАКСИМЕНКА

Ministry of Education and Science of Ukraine
Ivan Franko National University of L'viv

SCIENTIFIC LIBRARY

*In celebration of the 400th anniversary of the Library,
the Ivan Franko National University of L'viv*

**A COLLECTION
DEDICATED TO THE MEMORY
OF UKRAINIAN BIBLIOGRAPHER
FEDIR MAKSYMENKO**

L'viv 2008

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

*До 400-ліття Наукової бібліотеки
Львівського національного університету
імені Івана Франка*

**ЗБІРНИК ПАМ'ЯТІ
УКРАЇНСЬКОГО БІБЛІОГРАФА
ФЕДОРА МАКСИМЕНКА**

Львів 2008

УДК 016:929 (477):(01+002.2)+082.2:01 (477)-051 Ф.Максименко
3-41
ББК Ч 611 (Ч УКР)-8 Ф.Максименко+Ч 75 (4 УКР)- 8 Ф.Максименко

Редакційна колегія:

Василь КМЕТЬ (голова), Сергій БІЛОКІНЬ, Ярослав ДАШКЕВИЧ,
Роксолана ЗОРІВЧАК, Григорій ЧОПИК, Богдан ЯКИМОВИЧ

Упорядники: Галина ДОМБРОВСЬКА, Людмила ПАНІВ

Редактори: Григорій ЧОПИК, Ігор ПЕТРІЙ

Рецензенти:

д-р іст. наук, проф. Микола КРИКУН (ЛНУ імені Івана Франка),
наук. співробітник Маргарита КРИВЕНКО (ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України)

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Львівського національного університету імені Івана Франка
Протокол № 24/5 від 28 травня 2008 р.

Збірник пам'яті українського бібліографа Федора Максименка /
3-41 Упоряд.: Г. Домбровська, Л. Панів; Редкол.: В. Кметь (голова),
С. Білокінь, Я. Дашкевич та ін. – Львів, 2008. – 364 с.: іл., портр.
ISBN 978–966–613–608–7

Збірник присвячений пам'яті видатного українського бібліографа, бібліотеко-
знавця та книгознавця Федора Пилиповича Максименка (1897–1983).

У книжці вміщено статті, розвідки, спогади вчених та колег про маловідомі
сторінки життя і діяльності Ф. П. Максименка, який до останніх днів життя слу-
жив українській культурі та науці. Серед авторів спогадів та розвідок – відомі
вчені С. Білокінь, Я. Дашкевич, А. Поповський, Я. Ісаєвич, П. Ротач, Б. Якимович
та колеги, які працювали разом із Ф. Максименком – М. Гордій, Г. Домбровська,
Г. Пантелеєва, В. Потайчук, Г. Талантова.

Окремий розділ становить біобібліографічний покажчик “Федір Максименко”,
в якому зібрано науковий доробок Ф. Максименка та література про нього.

The collection commemorates the prominent Ukrainian bibliographer, expert in
Library and Book Studies – Fedir P. Maksymenko (1897–1983). It contains articles and
reminiscences by scholars and colleagues about the life and activities of F. Maksymenko
who worked for Ukrainian culture and scholarship till his last days. The articles and
reminiscences are authored by famous scholars S. Bilokin', Ya. Dashkevych, A. Po-
pov's'kyi, I. Isaievych, P. Rotach, B. Yakymovych and by his co-workers M. Hordiy,
H. Dombrovs'ka, H. Pantelieyeva, V. Potaychuk, H. Talantova. A separate chapter con-
sists of the biobibliographical guide “Fedir Maksymenko”, covering works authored by
F. Maksymenko as well as literature and references about the researcher.

ББК Ч 611(Ч УКР)-8 Ф.Максименко+Ч 75(4 УКР)-8 Ф.Максименко

ISBN 978–966–613–608–7

© Г. Домбровська, Л. Панів, упорядкування, 2008
© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2008

ФЕДІР МАКСИМЕНКО – ПОДВИЖНИК УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОГРАФІЇ

Федір Пилипович Максименко увійшов до історії української культури як бібліограф. Усе своє життя він віддав бібліографії та бібліотекознавству.

Патріарх української бібліографії ХХ ст., автор та редактор багатьох праць з бібліографії, один із фундаторів бібліотечно-бібліографічної справи в Україні, блискучий знавець книги. Свою трудову діяльність він розпочав у роки громадянської війни. З 1919 р. працював у м. Бахмуті (тепер Артемівськ) бібліотекарем відділу народної освіти, потім завідував місцевим красзнавчим музеєм. У Бахмутському музеї зацікавився красзнавчою бібліографією. У 1922 р. опублікував у місцевій пресі свою першу працю – покажчик літератури про Донеччину “Материалы Донецкого края (преимущественно Бахмутского уезда)”.

Подальша його праця пов’язана з двома великими установами: Всенародною бібліотекою України (тепер Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського) та Науковою бібліотекою Львівського університету.

У 1922 р. Ф. П. Максименко переїхав до Києва і почав працювати у Всенародній бібліотеці України. Поєднуючи роботу з навчанням, він 1925 р. закінчив історичний факультет Київського університету народної освіти, а в 1929–1931 рр. був одним із перших аспірантів з бібліографії при Всенародній бібліотеці України.

Роки праці та навчання були великою школою для Ф. Максименка. В той час у бібліотеці працювали відомі бібліографи, бібліотекознавці та книгознавці С. Маслов, М. Ясинський, Д. Балика, О. Карпинська та інші. Спілкування з такими висококваліфікованими фахівцями позитивно позначилося на подальшій роботі Ф. П. Максименка.

Під час роботи у ВБУ (1922–1933 рр.) Ф. Максименко розпочав активну бібліографічну діяльність: складав для періодичних видань списки літератури про видатних діячів української культури. Під рубрикою “Що читати?” у журналі “Життя й революція” вміщено бібліографічні покажчики Ф. Максименка (у співавторстві):

“Михайло Драгоманов: До 30-річчя з дня смерті”, “Іван Франко: До 10-річчя смерті”, “Нова література про Т. Г. Шевченка” та інші. У 1932 р. вийшла бібліографічна праця “Матеріали до бібліографії М. О. Скрипника”, співавтором якої був Ф. Максименко.

Федір Пилипович продовжив справу подальшого розвитку бібліографії в Україні, започатковану М. Ясинським 1927 р., в бібліографічному покажчику другого ступеня, доданому до його ж статті “Головні моменти з історії української бібліографії”.

Ф. Максименко багато зробив для становлення та розвитку української бібліографії, увійшов в історію своєю класичною працею другого ступеня “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України” (Київ, 1930). Укладаючи “Матеріали...”, Федір Пилипович подав докладний реєстр бібліографічних праць, що стосуються окремих місцевостей України. У покажчику – понад тисяча бібліографічних праць різних видів: окремо видані бібліографічні покажчики, списки, огляди в журналах і газетах. Включено бібліографічні праці, що склалися, але не були надруковані. Подано відомості про різні варіанти видання: для систематичних подано перелік розділів, для хронологічних – роки першої та останньої праці. Вміщено також інформацію про рецензії на покажчики. Покажчик має допоміжний довідковий апарат, складений дружиною бібліографа – Н. В. Кравченко-Максименко.

“Матеріали” Ф. Максименка одержали високу оцінку в пресі. Появу цього видання в особистих листах до укладача та в рецензіях вітали відомі бібліографи – М. Рубакін, О. Фомін, Г. Владиславлев та інші.

Репресії 30-х років ХХ ст. не могли оминати діяльності наукових бібліотек і тих, хто в них працював. На книгознавчо-бібліографічному фронті розпочалися так звані “класові бої”. Вони не минули ні Ф. Максименка, ні його найближчих колег Ю. Меженка, С. Маслова, В. Ігнатієнка, М. Ясинського. Ф. Максименка критикували як одного з ідеологів і “ентузіастів” бібліографічного репертуару української книги, оскільки він виступав за розширення розуміння етнографічних меж українського народу. Саме це, на їхню думку, виявилось і у його виступах, і у покажчику “Матеріали”, і у праці “Межі етнографічної території українського народу” (1927).

На Першій бібліографічній нараді, що відбулася в Києві 1931 р. Ф. Максименко був вимушений публічно виступити з “самокритикою і критикою окремих напрямів бібліографічної діяльності ВБУ. Але через два роки його звільнили від бібліографічної роботи. Деякий час він працював в інших установах, бібліотеках; довгі роки взагалі не друкувався. Але його бібліографічна робота продовжувалася. Федір Пилипович працював над продовженням покажчика “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України” за 1930–1940 рр., рукопис якого загинув під час пожежі Київського університету у 1943 р., а також уклав “Матеріали до бібліографії української книжки XIX ст.”, що так і не були опубліковані. Збирав матеріали про першого українського книгознавця П. Ярковського, який з 1809 по 1832 рр., тобто на сто років раніше М. Лісовського, запровадив вивчення книгознавства, читаючи курс бібліології в Кременецькому ліцеї (статтю Ф. Максименка було надруковано в другому виданні УРЕ).

З 1946 р. розпочався найінтенсивніший етап бібліографічної та книгознавчої діяльності Ф. П. Максименка. Доля поєднала його з Науковою бібліотекою Львівського університету, якій він віддав 37 років свого життя. Саме тут в усій повноті розкрився талант ученого. Він був завідувачем відділу бібліографії, заступником директора бібліотеки з наукової роботи, завідувачем відділу рідкісної книги і рукописів. Він уклав, відредагував, прорецензував десятки найрізноманітніших бібліографічних покажчиків – українознавчих, краєзнавчих, персональних, біобібліографічних, галузевих.

Одним із перших Ф. П. Максименко підготував бібліографічний посібник “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (який було надруковано у восьми номерах “Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління УРСР” 1963–1964 рр.) на допомогу авторам багатотомного видання “Історія міст і сіл УРСР”. Покажчик анотований, з анотацій можна дізнатися про історію створення окремих видань, місце зберігання рукописів або фотокопій, про літературну спадщину окремих краєзнавців. На жаль, ученому не вдалося додати географічний покажчик, який уже було складено. В історії бібліографії та історичної науки такі видання Ф. Максименка, як “Матеріали до краєзнавчої бібліографії

України” та “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР”, залишаться назавжди як праці, що створили епоху, вони й сьогодні актуальні для сучасних дослідників, і доки розвиватиметься краєзнавство, на столах науковців лежатимуть ці книги.

У травні 1959 р. Ф. Максименко виступив на республіканській нараді з питань допоміжних історичних наук з доповіддю “Про стан і основні завдання розвитку історичної бібліографії в Україні”.

Він брав участь у складанні відомого покажчика другого ступеня “Бібліографії української і російської бібліографії по історії УРСР” (Київ, 1960). Учений був одним із укладачів “Бібліографії зарубіжних видань з історії УРСР”, виданої “Науковою думкою” (Київ, 1971). Покажчик було видано для службового користування. А. Непомнящий у статті “Краеведение в библиографических исследованиях Ф. П. Максименко” зауважив, що важко судити, наскільки це видання сприяло боротьбі з підступною діяльністю ворогів, про що писав в передмові до покажчика Рем Симоненко, а в бібліографії з питань Криму – це була єдина спроба систематизувати записи мандрівників по Криму 1798–1920 рр., хоча й було вказано лише поодинокі роботи.

Федір Максименко зробив значний внесок у розробку бібліографії діячів Львова як керівник і один із укладачів покажчика праць учених Львівського університету у повоєнні роки “Друковані праці професорів, викладачів і співробітників університету за 1944–1960 рр.”. Він успішно засвоїв бібліографію літератури з мінералогії на сторінках “Минералогического сборника” (геологічного товариства при Львівському університеті). Протягом 20 років друкував поточні бібліографічні щорічники з мінералогії. Ф. Максименко зробив внесок і в палеонтологію – співавторстві склав покажчик “Литература по палеонтологии Украины в 1967–1977 гг.” (Львів, 1980).

Бібліографічні дослідження були одним із найбільш результативних напрямів Ф. П. Максименка. Йому належать багато покажчиків про українських бібліографів, про класиків української літератури, присвячених Г. Сковороді, М. Коцюбинському, М. Рильському та іншим. Він виявив глибокий інтерес до книгознавства.

Склав каталог “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958), видав “Забуту сторінку слов’янського друкарства” (1959), де подано цікаві міркування щодо початку книгодрукування у Львові. Після великої пошукової та наукової роботи вийшов друком зведений каталог Ф. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках 1574–1800 рр.” (Львів, 1975), який містить відомості про 782 пам’ятки слов’янського друкарства, що знаходяться у львівських бібліотеках, музеях, архівах. Це було основою для створення репертуару давньої української книги. Працюючи над репертуаром української книги, Ф. Максименко виступав на нарадах з доповідями. Одна з таких нарад відбулася наприкінці 1945 р. в бібліотеці АН УРСР. Ф. Максименко виступив на ній із доповіддю “Бібліографія української бібліографії як джерело для складання бібліографії української книги 1798–1914 рр.”.

Він поставив завдання укласти повний анотований бібліографічний покажчик другого ступеня української бібліографії, щоб ми мали повне уявлення про питому вагу й значення кожного бібліографічного покажчика для бібліографії української книги. Цю доповідь Ф. Максименка “Бібліографія української бібліографії” було опубліковано у Львові 1991 р. в книзі “На шляху створення репертуару української книжки: Протокол наради, присвячений складанню “Бібліографії української книги 1798–1914 рр.”, яка відбулася в БАН 21–22 грудня 1945 р.”.

Ф. Максименко багато зробив для розбудови бібліографії в Україні, для створення репертуару української книги. Багато часу вчений-бібліограф витратив на редагування та рецензування бібліографічних покажчиків. Редагував і доповнював капітальний двотомний покажчик Н. Шеліхової “Історія Києва”. Редагував красноразумний покажчик М. Бутрина “Бібліографія періодичних видань Львівської області за 1939–1965 рр.” (Львів, 1970), був науковим консультантом щорічників “Радянська Львівщина” за 1969–1974 рр. та ін. Як науковець брав безпосередню участь у створенні праці “История исторической науки в СССР. Дооктябрьский период. Библиография” (Москва, 1965), яка укладалась Інститутом історії АН СРСР спільно з державною публічною історичною бібліотекою РСФСР.

Ф. Максименко нерідко виступав із рецензіями на сторінках журналу “Архіви України” (раніше – “Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР”), йому належать відгуки про 6–8 випуски краєзнавчого щорічника Львівського наукової бібліотеки АН УРСР “Соціалістична Львівщина” та краєзнавчі бібліографічні щорічники Черкаської та Вінницької обласних бібліотек, а також про праці Львівської обласної бібліотеки “Нові книги про Львівщину”, “Календар пам’ятних дат по Львівщині”.

Ф. Максименко – людина енциклопедичних знань, бібліограф із великої літери, – блискуче володіючи методикою бібліографічної евристики, постійно вів напружену роботу з довідково-бібліографічного обслуговування читачів, надавав, допомогу тисячам читачів у пошуках відповіді на їх різноманітні запити. Він завжди був добрим, чуйним, безкорисливим помічником і порадиником в науковій роботі численних вчених з України та з-за кордону, вів із ними широке листування, і, за висловом доктора історичних наук С. Білоконя, його листи нерідко мали вартість наукових статей.

Ділове листування фахового рівня Ф. Максименко мав з англійським славістом Дж. С. Г. Сіммонсом, російськими бібліографами П. Берковим, Є. Немировським та іншими, не кажучи про українських бібліографів. Відомий бібліограф Н. Королевич згадує про Максименків лист до неї від 29 листопада 1972 р., обсяг якого складав вісім сторінок машинопису, у якому (на с. 5–8) він подав відгук із критичними зауваженнями і доповненнями до покажчика “Бібліографія української преси 1816–1916 рр.” (Київ, 1930), який, як зазначає Н. Королевич, не вдалося свого часу надрукувати. Ф. П. Максименко поставив питання про складання повної та точної бібліографії преси на Україні всіх напрямків і всіма мовами. У своїх споминах проф. М. Низовий згадує, що, вивчаючи архів Б. Боднарського у теперішній Російській державній бібліотеці, знайшов лист Ф. Максименка від 7 серпня 1962 р. з приводу виходу “Синхронних таблиць М. В. Здобнова”, редактором яких був Б. Боднарський. Ф. Максименко подав у листі перелік уточнень і доповнень (М. Здобнов подав українську бібліографію без І. Левицького, М. Комарова та інших), зазначаючи необхідність другого видання таблиць. Це приклад високого професіоналізму і постійної турботи

Федора Пилиповича про долю української бібліографії (навіть у неукраїнських виданнях). Багато таких листів ученого-бібліографа розпорошено по державних та особистих архівах.

На базі Наукової бібліотеки Ф. П. Максименко організував постійно діючий семінар бібліографів м. Львова, який відвідували працівники вузівських та наукових бібліотек. На цих семінарах він виступав сам, запрошував відомих фахівців-бібліографів. Тут робили поточні огляди нових бібліографічних і книгознавчих видань, читали доповіді з історії, теорії та методики бібліографії. Це була справжня школа бібліографії, особливо для молодих фахівців.

Ф. Максименко вважав, що будь-який бібліографічний посібник має давати вичерпну інформацію про літературу з певного питання, а що саме використовувати для тієї чи іншої мети, має вирішувати спеціаліст. Основною рисою Ф. Максименка як дослідника була наукова об'єктивність.

Академік Я. Ісаєвич в одній із своїх розвідок пише про Ф. Максименка: “В галузі вивчення стародруків і розробки засад національної бібліографії та книгознавства в конкретних розробках з історичної та історико-краєзнавчої тематики, він сам робив те, що не спромоглися кафедри й інститути відповідного профілю... Друкувався він порівняно рідко, але його листовні і усні консультації і поради, рецензії сприяли утворенню гуртка однодумців і співробітників, який я не завагаюсь назвати школою”.

Багатогранну діяльність Ф. П. Максименка на бібліографічній ниві досліджували багато науковців і фахівців. Про нього написано статті у вітчизняних і зарубіжних енциклопедіях, наукові доповіді і публікації. На його праці є численні посилання в бібліографічних джерелах. Видано бібліографічний покажчик М. Бутрина “Федір Максименко” (Львів, 1983) у серії “Видатні діячі української бібліографії; вип. 6”. Національна парламентська бібліотека видала біобібліографічний нарис “Бібліограф Федір Пилипович Максименко” (укладач Н. Королевич; Київ, 1996). Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка провела “Бібліографічні читання пам'яті українського бібліографа Ф. П. Максименка” (Харків, 2002).

У Науковій бібліотеці Львівського університету в 1994 та 1997 рр. було проведено дві міжнародні конференції, присвячені пам'яті Ф. П. Максименка.

До 110-ї річниці від дня народження Ф. П. Максименка було проведено конференції у Науковій бібліотеці ЛНУ імені Івана Франка та Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського.

Ми, нинішні бібліотекарі та бібліографи, мали щастя знати Федора Пилиповича і працювати разом з ним, користуватися його порадами й консультаціями. Федір Пилипович був вихователем, вчителем для молодих бібліотекарів, бібліографів, намагався власною увагою до читача виховувати у нас культуру бібліографічної праці, учив пам'ятати принципи професійної етики бібліографа, дотримуватися етичних норм бібліографічної роботи, уникати проявів бюрократизму в обслуговуванні читачів. Федір Пилипович любив молодь. Він ставився до нас по-батьківськи, з теплотою, інколи з тонким гумором, завжди привітно, з усмішкою, і ми поважали, любили його за доброзичливість, душевну щедрість. Був людиною дуже простою і скромною, а його ерудиція була безмежною. Старався передати нам свій досвід бібліографа, тактовно, ненав'язливо робив слушні зауваження по роботі, читав лекції з історії бібліотекознавства, проводив огляди професійної літератури, щиро радів за наше зростання, становлення як фахівців. І за це йому безмежна і довічна дяка. Продовжуючи традиції, закладені Ф. Максименком, пам'ятаємо й шануємо його славне ім'я.

Своїми унікальними працями, життям Ф. П. Максименко є для нас прикладом служіння книзі, бібліотечній справі, бібліографії, що є основою і запорукою відродження нашої української духовності.

Сподіваємося, що це видання стане даниною пам'яті науковця, справжнього бібліографа, доброзичливої та чуйної людини Ф. П. Максименка, який до останніх днів свого життя служив українській культурі та науці.

Галина ДОМБРОВСЬКА

Ф. П. МАКСИМЕНКО

*Вчений-бібліограф,
книгознавець,
наставник, колега,
людина*

ФЕДІР МАКСИМЕНКО – ЛЮДИНА,
ВЧЕНИЙ, КНИГОЛЮБ

Київ лежав у руїні. Сірі звалища Хрещатика, висадженого в повітря за наказом Москви. Задимлені віконні отвори будівель Київського університету на Володимирській, підпалених, у свою чергу, за наказом Берліна (там горіла бібліотека, діловодні книги XVIII ст. з Архіву давніх актів). Окупанти не щадили столицю України – в цьому вони взаємно подали собі руки.

Бібліотеку Академії наук (колишню Всенародну бібліотеку України) на Володимирівській підпалити не встигли. Щоб відновити діяльність бібліотеки, заступник голови Ради міністрів УРСР Микола Бажан запросив із Ленінграду проскрибованого у 1930-х роках Юра Меженка, в минулому представника літературного середовища Києва, свого часу жорстоко розгромленого. Ю. Меженко, який володів неабияким організаційним хистом, справді швидко пустив бібліотеку в рух.

Йшла війна. Я час від часу бував у затемненому Києві. Мешкав я у Ю. Меженка – його помешкання починалося зразу ж за директорським кабінетом. Хоча мені йшов лише 19-й рік, а Ю. Меженкові вже було понад 50, ми якось швидко стали близькими. Ю. Меженко показав мені свою унікальну колекцію шевченкіани, опровадив по цілій академічній бібліотеці з відділами видань часів 1910–1920-х років, рукописів і стародруків та спецфондом (чи, радше, його зав'язком, бо спецфонд спалили в 1941 р., відступаючи з Києва, лише не помітили стосів газет, що були за відчиненими дверима). А пізніше підійшла черга на знайомство з людьми – не лише з тогочасними співробітниками бібліотеки.

Виринали постаті недостріляних у 1930-х роках, зокрема під час Великого терору. Приходив літературознавець Олександр Дорошевич, амністований у роки війни – і з кривою усмішкою розповідав про свій захист, коли йому, доведеному до крайності нападками т. зв. опонентів, там же, під час захисту, робили ін'єкції для підтримки серця, щоб він не знепритомнів. Микола Ткаченко

з поораним глибокими зморшками обличчям використовував меженківську шевченкіану (серед якої були й неопубліковані автографи Т. Шевченка) для свого “Літопису життя і творчості Т. Г. Шевченка”. М. Ткаченко, історик зі “школи Грушевського”, звинувачений у націоналізмі, був змушений змінити фах і стати літературознавцем. Особливо він “копався” у великих альбомах вирізок з преси про Т. Шевченка, альбомах, зроблених ще в до-революційні роки. Заходив завжди ніяково усміхнений бібліограф Михайло Ясинський, людина з правильними благородними аристократичними рисами обличчя, який також пережив лихоліття, а тепер горнувся до Ю. Меженка і меженківщини (був такий лайливий термін 1930-х). Разом з Ю. Меженком я ходив до Сергія Маслова, знавця давньої української літератури – тоді я оглядав його прекрасну бібліотеку. Незабаром ЦК КПУ почало цькувати С. Маслова за “буржуазний націоналізм” – після виходу 1946 р. “Нарису історії української літератури”, якого С. Маслов був співавтором. “Нарис” я отримав із дарчим написом Сергія Івановича. Там же я познайомився з його братом, також літературознавцем, Василем. Ю. Меженко не полишав своєї рожевої мрії про “Репертуар української книги 1798–1914/1916 рр.”, тобто про бібліографію українських книжок згаданого періоду, за що його та цілу плеяду книгознавців на початку 1930-х років звинувачували в націоналізмі, а особисто його примусили шукати пристанища в далекому Ленінграді. Й тут,десь весною 1945 р., коли ще тривала війна, з’явився Федір Максименко.

Пригадую першу зустріч у Київській бібліотеці. Середнього росту, досить кремезний, із майже нерухомим зосередженим обличчям, з густими бровами, коротко стрижений, але вже з посрібленим волоссям, одягнений по-спортивному – в білій сорочці з короткими рукавами, в кремових штанах з чорною смужкою. Підготовляючи нараду, присвячену відродженню “Репертуару”, Ю. Меженко просив його – як одного з кращих знавців історії та бібліографії української книги – зробити доповідь про джерела для складання “Репертуару”. Ф. Максименко погодився – і ми вдруге зустрілися в Києві, в Бібліотеці Академії наук, на нараді 21–22 грудня 1945 р., у якій я також брав участь з окремою доповіддю.

Ф. Максименко говорив про “Бібліографію бібліографії української книжки XIX–XX ст.”¹.

Тоді Ю. Меженко розповів мені дещо про Федора Пилиповича. Син сільського священика, який у роки Української революції став автокефалістом, у т. зв. радянський час був двічі арештований і помер у таборі десь на Вологодщині. Спершу батько підготовляв сина до духовного звання – після духовної семінарії Федора на казенний кошт скерували до Духовної академії в Києві. Революція змінила життєвий шлях Ф. Максименка: привабило колекціонування книжок. Що докладно діялося з Федором у роки юності, які збіглися з т. зв. громадянською війною, Ю. Меженко не знав, але атмосфера, яка мусила панувати на приходстві священика-автокефаліста, без сумніву була щиро українською. Ф. Максименко став завідувати музеями та бібліотеками на Донбасі (Бахмут, Костянтинівка). Закінчив Київський університет (тоді він називався Інститутом народної освіти), працював у Всенародній бібліотеці України – один час у картографічному відділі, яким завідував відомий учений Веніамін Кордт (це розповів мені вже пізніше сам Ф. Максименко). У Всенародній бібліотеці України він проходив аспірантуру, яку йому вже не дали закінчити. У 1933 р. опинився на вулиці як вичищений із бібліотеки і переходив з однієї бібліотечної – підрядної – і не бібліотечної посади на іншу. Був навіть статистиком і обліковцем у виробничому комбінаті при дитячому містечку № 10.

Вже пізніше, досліджуючи історію книгознавчої журналістики, я натрапив на висловлювання погромників, які відповідно характеризували Ю. Меженка, Ф. Максименка та їхніх однодумців. М. Городкова обурювала Максименкова праця “Межі етнографічної території українського народу” (Бібліотечний збірник. – Київ, 1927. – Ч. 3. – С. 65–93) і він, Городков, виклав гнівну тираду – також про біобібліографію Миколи Скрипника, в підготовці якої брав участь Ф. Максименко – у статті під промовистим заголовком “Буржуазний націоналізм в теорії українського бібліографічного

¹ Матеріали наради опубліковано; див.: На шляху до створення репертуару української книжки. Протокол наради, присвяченої складанню “Бібліографії української книги 1798–1914 рр.”, яка відбулася в Бібліотеці АН УРСР, 21–22 груд. 1945 р. – Львів, 1991. – 62 с.

репертуару” (Наукові записки Українського науково-дослідного інституту книгознавства. – Київ, 1933. – Т. 1. – С. 193–194). С. Якубовський намагався перевершити інших погромників, пишучи: “Ударний загін ідеологів і ентузіастів бібліографічного репертуару (Сагарда, Пастернак, Ясинський, Меженко, Максименко) розгортає навколо справи українського бібліографічного репертуару божевільну націоналістичну тріскотню” (*Якубовський С. Проти націонал-фашистських настанов у бібліографічних працях // Життя і революція*. – Київ, 1934. – № 1. – С. 110). С. Якубовський і М. Городков зникли у вирі Великого терору і війни, а Ф. Максименко зберігся.

Якось, у серпні 1946 р., ідучи на працю (на тогочасну вул. Радянську – тепер Винниченка, 24, де починався “мій” бібліографічний відділ у Львівському філіалі Бібліотеки Академії наук і де вже складалася картотека “Репертуару української книги”), я побачив біля будинку Федора Пилиповича. Він чекав на мене, остаточно вирішивши перебиратися з Києва до Львова. В Києві його, спеціаліста першого рангу, продовжували тримати в чорному тілі за роки, проведені під німецькою окупацією, коли він брав незначну участь в українському культурному житті підневільної столиці. Хоча Ф. Максименко жодної активної ролі тоді не відігравав, лише намагався з усіх сил рятувати Наукову бібліотеку Київського державного університету (в ній він почав працювати бібліографом після років опали в квітні 1938 р.) та фонди Архіву давніх актів, розташованого також у будинку університету. Від підпалу німцями їх рятувати не вдалося, а Ф. Максименко став навіть завідувати бібліографічним відділом Наукової бібліотеки (у березні 1944 р.) та асистентом кафедри Київського університету, якою завідував Андрій Введенський, але працювати там йому було дуже важко.

З Києва Ф. Максименка то відпускали, то не відпускали, але він рішуче був за Львів. Мене він просив підшукати для нього відповідне помешкання – його дружина Неоніла Кравченко-Максименко, біолог, займалася фармакологією і біля хати було дуже бажано мати кусочок городу, де вона могла б розводити лікувальні трави. Моя мати, Олена Степанів, за допомоги своїх колишніх учениць, знайшла таку хату в зеленій долині на Снопкові, за вул. Інститутською, неподалік тодішнього Інституту прикладного і декора-

тивного мистецтва (теперішньої Львівської академії мистецтв), близько озера “Зелене око”. Максименки переїхали туди у вересні 1946 р. Він обійняв посаду завідувача бібліографічним відділом Наукової бібліотеки ЛДУ ім. І. Франка. Так чи інакше, це була втеча з тогочасного Києва. Незабаром був змушений тікати з Києва до Ленінграда, знову через звинувачення у “націоналізмі” й Юр Меженко.

Знайомство з Львівською бібліотекою Ф. Максименко розпочав від книжок і людей. Від книжок – бо мав феноменальну пам’ять на них, тому переходив у бібліотеці від полиці до полиці, брав книжку до рук і вона закарбовувалася в його свідомості. Бібліографічний відділ він комплектував компетентними працівниками. Ірина Громницька – спеціаліст від французької мови і літератури, Мирослав Бутрин – бібліотекознавець і бібліограф, Наталія Бережна – бібліограф, Теодор Микитин – письменник і бібліограф (це вже за моєю протекцією, зразу ж після його демобілізації з армії). З Києва Ф. Максименко взяв старенького Гліба Лазаревського, якого цькували за мемуарні нариси, опубліковані в журналі “Українська література” 1943–1944 рр. (узяв, мабуть, не знаючи про непривабливу роль, яку відіграв наймолодший із братів Лазаревських у середовищі УНРівської еміграції у Варшаві, через що той у 1939 р. подався до Радянського Союзу). У Львові в січні 1949 р. Г. Лазаревський помер.

Ф. Максименко швидко наладнав у Львові видання бібліографічних покажчиків, також великих за обсягом, оперативних інформаційних бюлетенів. Їх видавали малим накладом (до 300 примірників) та примітивним способом (на гектографі), але свою довідкову роль вони відігравали і відіграють досі.

Хоча Федір Пилипович увійшов до історії української культури перш за все як бібліограф, на цій сторінці його наукової діяльності зупинятися не буду, бо їй вже присвячена чимала література², також статті у часом несподіваних виданнях, – це не була єдина

² Перші бібліографії: Федір Пилипович Максименко // Бібліотекознавство та бібліографія. Міжвід. респ. зб. – Харків, 1972. – Вип. 12. – С. 141–145; Бутрин М. Л. Федір Пилипович Максименко (1897–1983): Бібліогр. покажч. – Львів, 1983. – 31 с.; далі серія статей з-під пера Сергія Білоконя.

сфера його зацікавлень. Книгознавство, історія преси, мистецтвознавство перепліталися в нього з красзнавством у широкому розумінні, палеонтологією і мінералогією, а також з тими ділянками, в яких він дуже радо допомагав іншим дослідникам (математична хронологія, а навіть історія медицини). Вони, ці дослідники, друкуючи свої праці, вважали або й не вважали своїм обов'язком подякувати за поміч. На кількох епізодах я хотів би зупинитися.

З усіх напрямів, що його цікавили, він вів широке листування. На його столі в бібліотеці стояв старенький “Ундервуд”, на якому він, як правило на папері великого формату (15×31 см), через один інтервал друкував свої листи й відповіді на чужі³. Від часу, коли він став заступником директора бібліотеки по науковій частині, отже, від січня 1950 р., він почувався вільніше у своєму листуванні з закордоном – і тут його приваблювали не лише контакти з чужоземними книгознавцями (наприклад, з Дж. С. Г. Сіммонсом з Оксфорда або з Е. Касинцем з Нью-Йорка – зрештою, не дуже чужоземним українцем закарпатського роду), але й кореспонденційні зв'язки з тими, хто міг інформувати його про книгознавство, бібліографію та й не лише про ці ділянки в середовищі української політичної еміграції нового часу. Для цього він мав ще офіційне прикриття, працюючи над виданими Інститутом історії Академії наук секретними (з грифом “для службового користування”) “Бібліографіями зарубіжних видань з історії Української РСР”. Видання побачило світ під редакцією борця з українським націоналізмом Рема Симоненка⁴. Щоправда, і тут все не відбувалося гладко. У Ф. Максименка були великі неприємності після зустрічей із американською дослідницею (з Гарвардського інституту українських студій) Патрицією Кеннеді-Грімстед. Ф. Максименко не боявся ризикувати, наприклад, полегшуючи мої зустрічі в будинку нау-

³ Деякі з цих листів вже давніше потрапили на державне зберігання. Наприклад, листи до А. Зьорнової та Т. Каменевої у відділі рукописів колишньої бібліотеки ім. Леніна в Москві; див.: Записки отдела рукописей. – Москва, 1988. – Т. 47. – С. 119, 120.

⁴ Вітрук Л. Д., Максименко Ф. П., Рябоконт В. М. Бібліографії зарубіжних видань з історії Української РСР: Бібліогр. покажч. / Відп. ред. Р. Г. Симоненко. – Київ, 1971. – 199 с.

кової бібліотеки з українським емігрантом, американським службовцем, офіцером, Степаном Олійником, який приїхав до Львова під приводом наукових студій.

Та й бібліографічна праця деколи давалася Ф. Максименкові не так просто. В його покажчиках давньої книги – інкунабул і стародруків – “Першодруки (інкунабули) бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958. – 32 с., 4 табл.; друківано на ротаторі) та, особливо, “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках, 1574–1800” (Львів, 1975. – 126 с.) дошукувалися церковщини, пропаганди релігійної літератури, вимагали скорочувати або й взагалі усувати передмову (в “Кириличних стародруках”). Все це нервувало Ф. Максименка, але, з іншого боку, його вже давніше гартували. Залишався незалеканим, колекціонував, зокрема, видання, які часом збереглися в єдиному примірнику, уникнувши цензорського і спецфондівського ножа.

Як бібліотекар, він зробив для університетської бібліотеки дуже багато. Комплектував бібліотеку потрібними виданнями, особисто переглядав антикварні каталоги, обмінні списки. У бібліотеках поза Україною (хоча б у Казані) розшукував українські видання 1920-х – початку 1930-х років (були тоді бібліотеки, які отримували обов’язковий примірник з України, але не включали його до своїх фондів). Наказав упорядкувати обмінний фонд, завдяки чому також поповнював бібліотеку. Раритетні примірники з-поза бібліотеки перефотографовував і передавав фотокопії до сховища. Доклав багато зусиль, щоб зберегти старий генеральний каталог “на галереї” бібліотеки в непорушному стані, не допускаючи його розбазарення, вилучення з нього карток одночасно з перенесенням “проскрибованих” книжок до спецфонду.

Був незмінним і безкорисливим консультантом сотень дослідників: мав велетенську пам’ять на книжки і сипав довідками немов із рукава, незалежно від ділянок знань. На низці видань він позначений як редактор. Це була звичайна формальність, бо насправді у таких випадках він був співавтором – заявляти про свою участь йому перешкоджала велика скромність. Добре розумів потреби

ретроспективної й поточної історичної бібліографії – тому його підпис видніє під відповідною відозвою⁵.

Викладав підстави бібліографії студентам університету й учням культосвітнього училища на вул. Ломоносова, 17. Обходився без конспектів, хіба що на картці нотував послідовність викладу. На конференціях, семінарах, зустрічах прекрасно виступав експромтом, тому такі його виступи не збереглися в письмовому вигляді. Насичені великим фактичним матеріалом виступи ніхто ніколи не збере вже до купи. Писання, крім бібліографічного – як казав мені – давалося йому важко. Написане, але не видане, він знову ж переписував на “Ундервуді”, формуючи зшитки вже згаданого формату.

Бібліофільство Ф. Максименка – це окремий розділ його життя. Про це вже писали⁶, і щоб не повторювати відоме, додаю складену ним відповідь на анкету товариства книголюбів (у Москві чи в Ленінграді), в якій він власними словами розповів про цю свою прихильність (див. додаток). При цьому Ф. Максименко був справжнім бібліофілом – із його бібліотеки, коли потрібно, могли користатися; він не став бібліотафом, що замикає свою збірку від чужого ока на сім замків. А користатися можна було із справді унікальних примірників. В анкеті 1975 р. він не перелічував автографи українських діячів XVII–XX ст., бо, враховуючи тогочасні обставини, не міг цього зробити. Ф. Максименко захоплювався поезією Миколи Зерова, в нього були “захаяльні”, друковані на машинці, збірки його поезій – він і далі розшукував твори неокласика.

Федір Пилипович турбувався й про своїх попередників. Він ужив заходів, щоб збереглася могила видатного українського бібліографа Івана Омеляновича Левицького, похованого на занедбаному Знесінському цвинтарі.

Ф. Максименко переїхав до Львова в силі віку – йому ще не було 50 років. Незважаючи на це, він уже тоді почав оглядатися за

⁵ Про необхідність видання бібліографії з історії УРСР / Ф. Максименко, І. Крип'якевич, М. Марченко, А. Введенський, Н. Шеліхова, Я. Ісаєвич, Я. Дашкевич // Український історичний журнал. – Київ, 1965. – № 1. – С. 158–159.

⁶ Див.: *Белоконь С. И.* Библиотека Федора Филипповича Максименко (1897–1983) // Актуальные проблемы теории и истории библиофильства: Тез. сообщ. 3-й Всесоюз. науч.-практ. конф. – Ленинград, 1989. – С. 108–111.

можливими продовжувачами, спадкоємцями своєї справи – книгознавцями і бібліографами, яких він хотів підготувати на високому фаховому рівні.

Здається, я саме тоді потрапив у поле його зору. Я вже почав організовувати в складі Львівського філіалу Бібліотеки Академії наук бібліографічний відділ (якого раніше не було), а основною науковою темою став “Репертуар української книги 1798–1914/16 рр.” (долішню межу не було остаточно встановлено), львівською редакцією якого я керував. Паралельно працював над “Репертуаром” в Києві, але на підставі інших джерел. Київ і Львів складали картки робочої картотеки у двох примірниках; другим примірником обмінювалися. Та розпочату з великим розмахом тему довелося через два і пів року припинити, коли проти Ю. Меженка відновили звинувачення в українському націоналізмі, а сам він у лютому 1948 р. був змушений удруге емігрувати до Ленінграда. Другою темою став “Словник українських псевдонімів, криптонімів та криптограм” – також дотичний до Ф. Максименка і, особливо, до його дружини Неоніли, яка ще в 1930-х роках зібрала чималу картотеку якраз такого змісту. Максименки передали свої матеріали до нашого бібліографічного відділу. Вони влилися в “псевдонімну” картотеку.

З Ф. Максименком я бачився часто, обговорюючи його та мої наукові плани. Мої – у грудні 1949 р. полетіли шкереберть, коли мене арештували в період посилення репресій після організованого органами вбивства Ярослава Галана.

Повернувся я до Львова 1956 р. – і ми зустрілися так, немов жодної перерви не було. Я часто працював у бібліотеці університету, в науковому читальному залі, заходив до Ф. Максименка, і ми обмінювалися новинами на бібліографічні та поза бібліографічні сюжети. Намагався я відновити справу “Репертуару” (вже працюючи бібліографом у відділі історії Інституту суспільних наук Академії наук), але з цього нічого не вийшло. Тогочасний директор Бібліотеки Академії наук в Києві під різними приводами уникав розмови зі мною, посилаючи для “переговорів” зі мною Івана Шовкопляса. Зустріч була досить дивною: ми розмовляли у фойє бібліотеки, а І. Шовкопляс заявив мені, що про відновлення роботи над “Репер-

туаром” не може бути мови, бо в ньому, наприклад, може зустрічатися ім’я митрополита Андрея Шептицького⁷... Ще інакше склалася доля “Словника українських псевдонімів, криптонімів та криптограм”. Коли я був в ув’язненні, картотеку словника викрав і скопіював такий собі літературознавець Олексій Дей (Дейман), очевидно, не розраховуючи на моє повернення до Львова, та оголосив “Словник” своєю роботою. Та я повернувся, афера розкрилася, почалися довгі суперечки з видавництвом “Наукова думка”. У цю справу втягнули Федора Пилиповича та його дружину. Завдяки відповідним пружинам, якими володів Дей-Дейман, йому все ж таки вдалося видати “Словник” під своїм іменем, хоча ця темна справа стала відомою науковій громадськості⁸. Ф. Максименко дуже переживав із цього приводу, тим паче, що від нього також вимагали пояснень.

У 1960-х роках Федір Пилипович почав передавати мені дублети своїх друкованих і недрукованих (переписаних на машинці у вже відомому нам форматі) праць. Серед них була й відбитка його виклятої статті “Межі етнографічної території українського народу” (1927 р.), і його фундаментальна праця “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України 1847–1929” (1930 р.), а також машинописні “Матеріали до бібліографії української книги в Росії XIX ст. – Додатки до покажчика Д. Дорошенка” (1929 р., з доповненнями 1944 р.; 68 с. машинопису), “Бібліографія бібліографії української книжки XIX–XX століть. Доповідь на нараді, присвяченій бібліографії української книги 1798–1914 рр., що скликана була Бібліотекою АН УРСР 21–22 грудня 1945 р.” (1945 р., 16 с.)

⁷ Картотеку “Репертуару” видано лише у 1995–2005 рр.; див.: Репертуар української книги 1798–1916: Матеріали до бібліогр. / НАН України. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, Ін-т укр. археогр. та джерелознавства ім. М. Грушевського. Львів. від-ня; Упоряд.: Л. І. Ільницька, О. І. Хміль; Наук. ред. Я. Р. Дашкевич; Відп. ред. Л. І. Крушельницька. – Львів, 1995–2005. – Т. 1–9. – (Про перипетії з “Репертуаром” див.: Навколо “Репертуару української книги 1798–1916” // Репертуар... 1995. – Т. 1. – С. III–XVIII.

⁸ Докладніше про це в статті: Білокінь С. До питання про авторство “Словника українських псевдонімів”. Документи і матеріали // *Marra mundi*: Збірник наукових праць на пошану Я. Дашкевича з нагоди його 70-річчя. – Львів; Київ; Нью-Йорк, 1996. – С. 830–874.

та протокол згаданої наради 1945 р.⁹. Він дарував мені всі свої праці, які друкував у 1950–1970-х роках. Дуже цінним подарунком став комплект київського журналу “Книгарь” (1917–1920 рр.), повний примірник якого належить до унікумів українського друку. Завдяки Ф. Максименкові я мав вільний доступ до старого каталогу університетської бібліотеки та підручної бібліотеки, також розташованої “на галереї”.

Мені вдалося познайомити Федора Максименка з Іваном Бутичем, істориком, джерелознавцем, архівістом, редактором київського журналу “Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР”. У цьому виданні було опубліковано практично другу частину згаданих “Матеріалів до краєзнавчої бібліографії України” під назвою “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР: Бібліографічний покажчик” (1963. – № 4–6; 1964. – № 1–5). Ця праця помітно збагатила українську бібліографію.

Зиновій Красівський прийшов до мене, до Інституту суспільних наук АН на вул. Радянській, 24, влітку 1957 р. Заявив, що хоче зайнятися бібліографією, а йому вказали на мене (я справді був тоді на посаді бібліографа відділу історії інституту). Ми поговорили – і я довідався, що він підпільник ще з молодих років. Був ув’язнений у 1949–1953 рр., пізніше висланий до Караганди (яку я знав, бо був у Караганді в таборі спеціального режиму “Цегельні заводи”, що входив до системи “Піщлагу”), а 1957 р. отримав можливість повернутися на Західну Україну. Повернувся він як інвалід II групи після важкої травми у вугільній шахті. Федір Пилипович допоміг йому комплектувати особисту наукову бібліотеку, яку З. Красівський помістив у своєму власноручно збудованому будиночку в Моршині. Ф. Максименко заохотив його скласти бібліографічний покажчик до “Записок Наукового товариства ім. Шевченка” (за 1892–1938 рр.). Спершу покажчик статей і нотаток у цьому виданні, а пізніше і повний індекс географічних і особових назв у “Записках”. (Перший покажчик нібито був надрукований на машинці; одна копія мала бути в Ф. Максименка, але я її не бачив). За З. Красівським стежили, і він із великими труднощами закінчив заочне навчання на філологічному факультеті.

⁹ Матеріали цієї наради було видано; див. вище прим. 1.

теті Львівського державного університету ім. І. Франка. Органи не раз хотіли усунути його з університету, але з допомогою саме Ф. Максименка, який мав вплив на ректора Євгена Лазаренка, зрештою українського патріота (Ф. Максименко за дорученням Є. Лазаренка складав бібліографію поточної літератури з мінералогії, яка публікувалась щорічно від 1958 р. – спершу в співавторстві з Є. Лазаренком), конфлікти вдавалося загладжувати. З. Красівський у 1962 р. закінчив університет.

Та спадкоємцем Ф. Максименка З. Красівський не став. Пішли далші арешти – в'язниці, психлікарні (1967–1978 рр.; З. Красівський був співзасновником підпільного Українського національного фронту, видавав нелегальний журнал “Воля і Батьківщина”). Його бібліографічні картотеки та цілий науковий архів при арешті в Моршині розтоптали чоботами КДБісти. До бібліографії він уже не повернувся. З Ф. Максименком вони зустрічалися пізніше як старі добрі друзі. Та не довго – у 1980 р. новий арешт, табори, заслання до 1985 р. Повернувшись до Моршина, З. Красівський не застав у живих свого добродія Ф. Максименка¹⁰.

Сергій Білокінь уже описав свою першу зустріч із Федором Пилиповичем¹¹ і писав про нього багато. Вони швидко знайшли спільну мову на ґрунті бібліографії, книгознавства, історії української культури в цілому. Тому й не було нічого дивного в тому, що одним із останніх своїх розпоряджень Ф. Максименко дозволив С. Білоконеві вибрати з власної (Максименкової) бібліотеки все те, що буде потрібне молодому талановитому дослідникові – а решту продати (очевидно, маючи на думці матеріальну допомогу дружині Неонілі). Та склалося трохи інакше.

¹⁰ Після повернення в Україну він не припинив своєї підпільної діяльності. Коли Україна стала незалежною, він увійшов до Центрального проводу ОУН-б, став краєвим провідником. Помер 1991 р. Його постать незламної людини досі декому дуже не подобається, й тому виникла скерована проти його пам'яті п'єса-памфлет Галини Тельнюк “У.Б.Н.” (тобто “Український буржуазний націоналіст”), яку від 2001 р., незважаючи на протести громадськості, ставить Львівський академічний драматичний театр ім. М. Заньковецької під художнім керівництвом Федора Стригуна.

¹¹ Білокінь С. Наш перший бібліограф // Україна. Наука і культура. – Київ, 1986. – Вип. 20. – С. 395.

* * *

У кінці 1970-х років лікарі – на підставі широкої практики – запропонували формулу, що “туберкульоз постарів”, тобто, що ним почали часто хворіти особи старшого віку. Ф. Максименко тоді ж захворів туберкульозом у важкій формі. Я відвідував його в Другій обласній туберкульозній лікарні (тоді на вул. Енгельса, 22). У період ремісії хвороби ми зустрічалися на лавочці за будинком на вул. Любінській, 91, де він тоді мешкав. Пізніше його перевели на окраїну Львова до лікарні біля шосе, яке вело до Брюховичів.

Хвороба чоловіка дуже відбилася на психічному стані його дружини. У палаті Другої обласної туберкульозної лікарні, де лежав Федір Пилипович, вона намагалася встановлювати свої порядки, що доводило до конфліктів (також зі мною). Часом вона була цілком дезорієнтована. Якось зустріла мене на Головному поштамті, а вважаючи, що я маю зв'язки з ООН (або навіть є її службовцем), просила допомоги перевезти Федора Пилиповича до її, Неоніли, родичів за океаном. Усе це відбивалося на здоров'ї Ф. Максименка.

Неоніла Василівна високо цінила С. Білоконя. Вона доповнила духовницю Федора Пилиповича словами: “Бажаючи зберегти книгозбірню покійного Федора Пилиповича як цілість, звертаюся до Вас (до Сергія Білоконя. – Я. Д.) з проханням забрати собі всю книгозбірню Федора Пилиповича Максименка. Прошу також заопікуватися його архівом”¹². Основну частину бібліотеки та архіву С. Білокінь перевіз до себе до Києва, і вони стали гордістю його багатії колекції, а те, над чим Ф. Максименко працював у бібліотеці університету, залишилося там, на місці.

А останній акорд із Янівського цвинтаря залишився у моєму серці.

¹² У мене зберігається оригінал цього виявлення волі Н. Кравченко-Максименко з її підписом-автографом; дата на документі 14 липня 1983 р. (тобто на дев'ятий день після смерті Федора Пилиповича).

ДОДАТОК

1975 – Відповідь Ф. Максименка на анкету Товариства книголюбів у Москві або Ленінграді.

1. Максименко Федір Пилипович.
2. Народився 1897 р. Службовець. Бібліотекар (тепер зав[ідує] Відділом рідкісної книги Наукової б[ібліоте]ки Львівського університету).
3. Адреса службова: 290001, Львів, ГСП-1, вул. Драгоманова, 5, Б[ібліоте]ка ун[іверсите]ту; домашня: 290054, Львів, вул. Любінська, 91, пом. 7.
4. Книжки збираю від 1915 р. (спорадично). Менше або більше систематично від 1945 р.
5. Об'єкти збирання:
 - А. Книгознавство, бібліографія, бібліотекознавство, зокрема:
 - а. Бібліографія другого ступеня з усіх ділянок знання;
 - б. Українська бібліографія – бібліографія літератури про Україну, краєзнавча бібліографія.
 - Б. Історія української культури, українська мемуаристика.
6. Збірка має близько 3000 од[иниць] книжок, брошур і вирізок (близь[ко] 1400 книжок і брошур, 1600 вирізок). Екслібрис має (худ[ожниця] Ярослава] Музика), але не вживає (відбито 40 прим[ірників]).
7. Ціннішими у моїй збірці вважаю:
 - А. Комплекти бібліографічної періодики, зокрема:

“Санктпетербургские ученые ведомости” за 1777 р. – повний примірник (22 числа з присвятою). Раніше належали б[ібліоте]ці Смірдіна, пізніше – Полторацькому;

“Книгарь”, 1917–1920 рр., № 1–31;

“Книга”, “Нова книга”, 1923–1925 рр.;

“Українська книга”, 1937–1942 рр.;

“Советская библиография”, від 1933 р.;

“Записки Одеського бібліогр[афічного] товариства”, № 1–4, комплект;

“Бібліологічні вісті”, № 1–25, комплект;

“Казанский библиофил”, № 1–4, комплект;

“Книголюб”, не повний;

“Библиотечное обозрение”, 1919–1927 рр., комплект;

“Книга о книге”, вип. 1–3, комплект.

Історичні, літературознавчі й краєзнавчі журнали і збірники з багатьма бібліографічними матеріалами:

“Україна”, 1914–1930 рр.;

“Історичний вісник”, 1923, № 1–3;

“Літературний архів”, 1930–1931 рр.;

“Літопис Бойківщини”, 1931–1939 [рр.], № 1–11, комплект;

“Ziemia Czerwieńska” (польською мов[ою], 1935–1938 [рр.], комплект;

“Записки Чина св. Василя Великого”, 1925–1942 [рр.], томи 1–6, серед них т. 5, надрукований тиражем 15 прим[ірників];

“Науковий збірник Харківської науково-досл[ідної] катедри укр[аїнської] культури”, 1924–1930 [рр.], всі 10 томів;

“Зоря-Најnal”, Ужгород, 1941–1944 рр., комплект;

“Науковий збірник Бібліотеки АН УРСР”, том 1, К[иїв], 1946 (не вийшов у світ).

Б. Рідкісні бібліографічні й довідкові видання:¹³

Иконников, “Опыт русской историографии”, томи 1–2¹⁴;

Титов Ф. И., “Типография Киево-Печерской лавры, К[иїв], 1916–1918 (примірник з варіантами різних “заводів” і з рукописною працею В. І. Барвінка про долю цього видання);

Титов Ф. И., “Императорская Киевская духовная академия в ее трехвековой деятельности (1615–1915)”, К[иїв], 1915 – видання не закінчене, яке не вийшло в світ, з унікальними взірцями біографічного словника академії;

Масанов И. Ф., “Словарь псевдонимов”, т[ом] 1, М[осква], “Академия”, 1936 – варіант не випущений в світ;

“Обозрение трудов по славяноведению” за 1908–1913 рр., вид[ання] АН – з вип[уском] 4 за 1913 рік “Украиноведение” (правда, у вигляді фотокопій);

Мезьер А. В., “Словарный указатель по книговедению”, 1924–1934, комплект усіх 4 книг;

Бухіна Р. А. “Бібліотекознавство. Показчик літератури за 1935–1940 рр.”, К. – Львів, 1941 – видання, що загинуло в друкарні й не випущене в світ;

Barwiński E. i inni, “Bibliografia historii polskiej” за 1902–1934 рр. (польською мов[ою]);

¹³ У зв’язку з нерозбірливим почерком Ф. Максименка всі подані нижче його вставки є під знаком запитання.

¹⁴ Вставка рукою Ф. Максименка “Э. Ахметов”.

Jabłonowski J. A., “Museum Polonum”, 2-е вид[ання], Ельблонг, 1766 – видання першої великої польської бібліографії, незакінчене, не вийшло в світ та невідоме в польській бібліографії;

Списки запрещенных в России революционных изданий, выпущенных в Росии в 1883–1896 гг. – додатки до жандармського “Обзора дознаний”.

Бібліографії другого ступеня (бібліографії бібліографій) – українські:

Є. Ю. Пеленського, Львів, 1935;

М. І. Ясінського за 1926–1929 рр. (останній, що не вийшов у світ, у машинописному вигляді).

Російські:

Геннади, “Литература русской библиографии”;

Каталоги книгознавчих бібліотек Бокачова, Смірнова, Ульянинського, Генса і Вейцмана (останній у вигляді фотокопії з машинописного авторського примірника, надрукованого в 4-х примірниках);

Б. С. Боднарського, “Библиография русской библиографии” за 1913–1917, 1918–1922, 1923–1925, 1929 [рр.] (все, що вийшло – один з 50-ти авторських відбиток).

Закордонні міжнародні бібліографії бібліографій, праці:

Стейна, Тотока і Вайтцеля (3-є вид.), Бестермана (4-е вид. в 4-х томах), Уолфорда, Вінчел (8-ме вид.), Шірі.

Закордонні бібліографії російських бібліографій:

Дороша, Горецького, Майкеля¹⁵, Сіммонса (2-ге вид.)¹⁶.

В. Краєзнавчі бібліографії України, зокрема:

Бібліографії “Історії міст і сіл УРСР” кожної області, складені обл[асними] бібліотеками України як посібники для складання історико-географіч[ного] словника “Історія міст і сіл УРСР” (в 26 томах); не маю тільки [бібліографій для] областей Київської (не була надрукована), Одеської й Чернігівської (які були надруковані на машинці);

“Історія Києва” – бібліографія в 4-х томах, надрукована тиражем 300 прим[ірників];

Лелекач і Гарайда, “Загальна бібліографія Підкарпаття”, Ужгород, 1943–1944, у повному вигляді вид[ання] не випущене в світ, у мене – повний прим[ірник] у вигляді фоторепродукцій;

¹⁵ Вставка: “Майкель (гектографо[вано] і одност[омник])”.

¹⁶ Дописано: “Історі[я] Кит[аю] (5000 років)”.

“Одесса. Исторический очерк города-героя. К 150-летию со дня основания”, Одесса, 1947 (з великими бібліографіями М. В. Рапорт і Вортман, видання не випущене в світ);

І. Є. Левицький, “Галицько-руська бібліографія” [за] 1772–1886 рр. і “Українська бібліографія Австро-Угорщини” за 1887–1900 рр., томи 1–3 і початок не друкованого тому 4-го¹⁷;

“Бессарабский энциклопедический словарь” Адіасевича, вип. 1–10 – все, що було надруковано, у мене частково у вигляді фотокопії;

покажчики літератури про Буковину Полека і Кайндля (1890–1900-ті роки);

машинописні бібліографії місцевого друку Конотопу (упор[ядник] В. Різниченко і Кам’янця-Подільського (упор[ядник] М. З. Суслопаров).

Г. Праці з історії України і української культури:

Г. Конисский, “История русов”;

Ригельман, “Летописное повествование о Малой России” і “История донских казаков” (обидві з кольоровими ілюстраціями);

Н. И. Петров, “Очерки истории украинской литературы” (з рецензією М. П. Дашкевича);

М. К. Зеров, “Українське письменство XIX в.”, К., 1929 (літографовано 100 прим[ірників]);

Й. Базилевич, “Короткі нотатки про фундацію Коріатовичів”, Кошиці, 1799–1804 (перша друкована історія Закарпаття латинською мов[ою]).

Д. Мемуари, що стосуються України:

“Сборник мемуаров”, перекл[адений] К. М. Мельник-Антонович, ч. 1–2;

“За сто літ”, зб[ірники] 1–6, К., 1928–1930;

Н. М. Костомаров, “Автобиография”, М[осква], 1922 (надруковано 200 прим[ірників]);

Є. Чикаленко, “Спогади” й “Щоденник”, Львів, 1925, 1931;

Т. Bobrowski, “Pamiętniki”, Львів, 1900 (видання викупували й знищували польські поміщики);

Г. О. Лазаревський, “Київська старовина” (вирізки з журналу “Українська література”, 1943–1945 рр.)¹⁸.

Е. Невелика збірка автографів українських діячів XVII–XX ст.

¹⁷ Дописано: “одна ?” і два слова не прочитано.

¹⁸ Дописано: “Патолеев, Старый Киев” (... .. гранки), 1912–1916. Два слова не розібрано.

8. Я рахуюся почесним членом Харківського клубу любителів книги, але фактичної участі в його діяльності не беру (через велику віддаль).
9. Не знаю жодних друкованих праць про мою бібліотеку. Є нотатки про деякі рідкісні видання, які належали тим бібліотекам, у яких я працював. Наприклад, про:

Бібліографії з слов'язнознавства, що не вийшли в світ – “Обозрение трудов по славяноведению, 1913, вип. 4, і “Славяноведение за 1902–1903 гг.” – “Журнал бібліотекознавства та бібліографії”, 1929, № 22, С. 131–132;

Книжка з присвятою О. М. Радіщеву (унікальний прим[ірник] німецького перекладу “Основ політичної економії” Дженовезі, присвячений перекладачем А. Вітцманом О. М. Радіщеву. – “Вільна Україна”, 1952, 23 вересня, № 223);

“[Першодруки] (Інкунабули) Наукової б[ібліоте]ки Львівського університету. Каталог”, Львів, 1958, 32 с.¹⁹;

“Забута сторінка з історії слов'янського друкарства”, “Slavia”, Прага, 1959, т. 28, № 2, С. 261–264 (про перші ксилографії в Україні і в Польщі, описані в рідкісному антикварному каталозі В. Войніча);

“Початок української преси”, “Нові книги УРСР”, 1971, № 11 (408), С. 27–28 (про рідкісні періодичні видання, що виходили у Львові у 1773–1818 і 1776 рр.);

“Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)”, Львів, 1975.

* * *

На додаткові питання:

До моєї збірки повністю не вливалася жодна б[ібліоте]ка. Деякі книжки куплені з прекрасної збірки В. І. Барвінка (1879–1942). Каталог цієї збірки в мене є (рукописний).

Каталогу моєї б[ібліоте]ки немає. Вона зберігається на стелажах (6 стелажів, близь[ко] 60 пог[онних] метрів). Частина книжок – в штабелі. Книжки переважно російською і українською мовами. Зах[ідно]європейськими мовами і польською – близько 300 книжок.

З втрачених книжок (згоріли 1943 р. в б[ібліоте]ці Київського ун[іверсите]ту) особливо шкода:

В. С. Иконников, “Опыт русской библиографии”, том 3, кн[ига] 1 (гранки набору початку, близь[ко] 40 стор.);

¹⁹ “Перший радян[ський] буквар на Зах[ідній] Укرا[їні] (1920 р.)”.

В. Румянцев, “Сборник памятников, относящихся до истории книгопечатания в России”, 1872, вип. 1–2.

Знаю такі бібліофільські збірки:

проф. Григорій Іванович Коляда (історія літератури, книгознавство, українознавство), Ташкент, Головний поштамт, До запитання;

Федір Кузьмич Сарана (Книгознавство, історія літератури), Київ 55, вул. Борщагівська, 10, пом. 26.

1975.

Особистий науковий архів Я. Дашкевича, течка Ф. Максименко. Машинопис, чернетка з примітками рукою Ф. Максименка. С. 1–5. Переклад з російської.

Публікується за виданням: Дашкевич Я. Федір Максименко – людина, вчений, книголюб // Дашкевич Я. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури / Львів. від-ня ІУАД ім. М. С. Грушевського НАНУ; Упоряд.: М. Капраль, Г. Сварник, І. Скочиляс. – 2-е вид., виправл. і допов. – Львів: Літературна агенція “Піраміда”, 2007. – С. 672–683.

*Анатолій ПОПОВСЬКИЙ
Дніпропетровськ*

СЛОВО ПРО ПАТРІАРХА УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОГРАФІЇ

(до 110-річчя від дня народження Федора Пилиповича Максименка)

Про Федора Пилиповича Максименка мені довелося почути дешицю від професора В. С. Вашенка, під керівництвом якого я працював над темою кандидатської дисертації “Лінгвістичне та історико-культурне значення полтавських говорів у формуванні української літературно-національної мови” в другій половині 60-х років минулого століття. Якось під час консультації Василь Семенович запитав:

- А Ви з бібліографічними працями Ф. П. Максименка знайомі?
- На жаль, ні, – щирсердо зізнався я.

Це був суворий докір учителя, який постійно вимагав ретельного опрацювання наукової літератури в повному обсязі. Тож упущене доводилося негайно надолужувати. Проте в обласних бібліотечних фондах Дніпропетровщини знайти їх не вдалося. Тоді професор порадив написати листа відомому бібліографу і дав адресу.

Звертаючись до патріарха української бібліографії, я прохав повідомити: в яких наукових бібліотеках України можна замовити через міжбібліотечний абонемент його праці, аби простудіювати той матеріал, який безпосередньо стосувався моєї наукової теми. На відповідь не довелося довго чекати.

У листі, написаному дрібним каліграфічним почерком, Федір Пилипович подав детальну інформацію про наукові джерела щодо полтавського живомовного ареалу не тільки своїх розвідок, але й інших науковців. Вибачився за те, що не може надіслати свої роботи, які стали бібліографічною рідкістю... Це був перший у моєму житті лист від знаного науковця, увагою, щирістю й порадами якого я був глибоко зворушений, бо життєвий досвід і дружня підтримка визнаних авторитетів вельми необхідні в творчому становленні молодого покоління. Щобільше, це повчальний приклад благородного, гречного ставлення до запитів молоді.

Відтоді час від часу доводилося звертатися за допомогою чи порадою, і, як завжди, безвідмовно й своєчасно отримувати від нього необхідні публікації чи вказівки на те, де їх можна було знайти.

У лютому 1978 р., відповідно до плану кафедри української мови Дніпропетровського державного університету, мене відрядили на чотири місяці на факультет підвищення кваліфікації до Львівського державного університету ім. Івана Франка. Перед від'їздом завітав до професора В. С. Ващенка, щоб обговорити план роботи над докторською дисертацією та порадитися, в яких бібліотечних сховах варто опрацювати наукову літературу й дібрати фактичний матеріал для мовного аналізу. А коли все було з'ясовано і я збирався залишити його домашній робочий кабінет, він додав:

– Тепер маєте нагоду зустрітися із самим Максименком. Тож не втрачайте такої можливості. І обов'язково передайте йому від мене вітання. А ще... ще вітайте Роксолянку Зорівчак, яка плідно працює на ниві перекладу. Кажуть, що нема такого дня, щоб вона не працювала у якомусь із бібліотечних залів. То, дасть Бог, познайомитесь.

Поселившись у гуртожитку ЛДУ по вул. Герцена, 7, другого дня, 10 лютого 1978 р., я разом зі своїми колегами по ФПК пішов до університетської бібліотеки на вул. Драгоманова, 5. Там, у гардеробі, зустрівся з давнім приятелем із Чернівецького університету Дмитром Бучком. Обмінюючись новинами тогочасного життя, я запитав його, чи часом не знає він Ф. П. Максименка.

– А хто його не знає?! Хочеш – познайомлю зразу. Це ходяча енциклопедія для науковців усіх рангів, а для аспірантів – найкращий порадиник! – жваво відрепортував щирий буковинець. – Зачекай-но хвилину, – і попрямував угору по сходах до читального залу. А тим часом ми здали черговій гардеробу зимовий одяг, портфелі, сумки і роздивлялися інтер'єр цього унікального освітнього храму. Незабаром так швидко, як і зник, з'явився Дмитро і звелів підійматися до загального читального залу, де на нас чекав Федір Пилипович.

У високому просторому залі із скляним дахом в одному з проходів між робочими столами стояв невеликого зросту, сутулий, в окулярах, сивий чоловік і уважно придивлявся до ефпеківської

братії філологів. Наш опікун представив нас господареві й попросив провести екскурсію. Федір Пилипович привітався, поцікавився: хто звідки прибув і чи вперше в цьому закладі. А потім повів розмову про історію бібліотеки, її організаторів. Розповідав цікаво й легко, не минаючи найменшої дрібниці, з такою любов'ю до своєї справи, яка притаманна лише тій людині, що все до краплиночки віддала обраному фахові, присвятивши йому своє життя. Здавалося, що він із закритими очима міг би знаходити будь-яку книгу і розповідати її історію... А йому ж тоді вже перевалило за 80!

До ритму ефпеківського життя я при звичаївся швидко. Перша половина дня відводилася лекціям, спецкурсам з марксистсько-ленінської теорії і практики комуністичного будівництва та їх втілення у викладанні навчальних дисциплін, а друга – роботі в бібліотеках древнього Львова. Тож, незважаючи на ущільнений розклад занять, я намагався більше часу проводити в затишному залі для викладачів НБ ЛДУ ім. Івана Франка на вулиці М. Драгоманова, 5, аби опрацювати якомога більше наукових джерел, пов'язаних із темою докторської дисертації. Тепер я мав нагоду час від часу бачитися з Федором Пилиповичем, ділитися результатами опрацьованої літератури і звертатися за порадою щодо пошуків рідкісних бібліографічних джерел Степової України. І він у таких випадках, як завжди, з пам'яті надиктовував розлогий список спеціальної літератури, вказуючи на місце знаходження їх у бібліотечних фондах Львова. А коли з імпровізованого переліку щось випадало, то завжди приносив записку і додавав тихим лагідним голосом: "А це я згадав і знайшов у каталогах. Прогляньте, будь-ласка, там дещо є й для Вас". І так же тихо й непомітно відходив у своїх справах, як і з'являвся. Не любив гаяти даремно дорогоцінний час сам і забирати його в інших.

Федір Пилипович не скупився дарувати ксерокопії рідкісних матеріалів, аби я не витрачав марно часу на їх переписування. Ці матеріали знадобилися мені не тільки для дисертаційних студій, але й у навчальному процесі, наприклад, запис М. К. Васильєва 1889 р. від неписьменної старої жінки Степаниди Кошової в с. Дружківці Бахмутського повіту Катеринославської губернії "Дикі люди", "Словник донецького гірника" (1932) проф. А. В. Миртова та ін.

А одного разу, коли Ф. Максименко був у відпустці, до мого робочого столу підійшла чергова залу й сказала, що на мою адресу надійшов великий пакунок рідкісних книг, які треба негайно забрати й опрацювати... Це були книги з власної бібліотеки Патріарха української бібліографії. Унікальні примірники! Яка шляхетність і батьківська увага в постійному пориві допомагати тим, хто прагнув у пошуках досягти вичерпності наукової інформації!

Відтоді вже сплило майже 30 років, а живодайним джерелом записів із тих книг користуюся й до цих пір. А щоб мати бодай побіжну уяву про той пакунок, подам паспортизацію деяких книг, як-от: *Проф. Семенів М. М.* Мовознавство в УСРР в 1929. Систематизований покажчик мовознавчої літератури. – Одеса, 1930; *Чернявський Д.* Катеринославщина (Історія. Природа. Населення. Промисловість. Освіта. Діячі). Вип. 1-й. Катеринослав: Видання Союзу споживчих товариств, 1919; *Die ukrainische Sprachwissenschaft in der Nachkriegszeit (1918–1939)* // “*Zeitschrift für Slavische Philologie*”. – Berlin, 1938–1941; Bd. 15–17; *Максименко Ф. П.* Каталог Екатеринославской городской общественной библиотеки. – Екатеринослав, 1892 (рукопис); *Біднов В. О.* “Устное повѣствованіе запорожца Н. Л. Коржа” та його походження і значення. – Прага, 1925; *Білий В.* Минуле етнографії на колишній Катеринославщині та її сучасні завдання // Дніпропетровський краєвий історико-археологічний музей. Збірник, т. 1. – Дніпропетровськ, 1929; Дніпровські лоцмани. Матеріали до вивчення виробничих об’єднань. За ред. акад. А. Лободи та В. Петрова. Вип. 1. Всеукраїнська Академія наук. Збірник історико-філологічного відділу. № 91. Етнографічна комісія. – Київ, 1929; *Бабенко В. А.* Этнографический очерк народного быта Екатеринославского края. Издание Екатеринославского Губернского Земства к XIII Археологическому съезду (с 75-ю фотокопиями, рисунками и чертежами). – Екатеринослав, 1905; *Червінська Л. Ф., Дикий А. Т.* Покажчик з української мови. Матеріали по 1929 р. – Харків: Харківська державна бібліотека ім. Короленка. Відділ україністики, 1930; *Щеголев С. Н.* Украинское движение как современный этап южнорусского сепаратизма. – Киев, 1912 та ін. Серед цих авторів Федір Пилипович чомусь часто згадував січеславського бібліографа Дмитра Чернявського, який проживав на вул. Свердлов-

ській, 46, і просив мене дізнатися про його долю. Проте пошуки лишилися безрезультатними.

Здавалося, що він старанно осмислював розклад робочого дня і використовував будь-яку мить чи сторонню нагоду вельми раціонально. Тож і цей нелегкий пакунок, як виявилось, доставив шофер, який завітав у якихось справах до його помешкання.

Повчальний випадок трапився якось серед гурту аспірантів, пошукачів та студентів, які за межами читального залу обмінювалися новинами, радилися між собою з різноманітних наукових питань. Пам'ятаю, як розгорілася дискусія серед літераторів щодо авторитетів, на яких легко посилалися з будь-яких проблем. Хтось із них скаржився, що ніяк не може знайти потрібну цитату маститого літератора для аргументації своїх положень. І я порадив звернутися до критичної спадщини Віссаріона Белінського. До цієї розмови, певно, мимоходом прислухався Федір Пилипович, зупинився і запитав мене:

– А Ви уважно читали всі твори і знаєте його ставлення до українських самородків?

– На жаль, ні, – відповів я.

– На жаль... на жаль... – поглянув на присутніх з докором і повільно потупцював східцями вгору... А коли я після короткої перерви поринув у тексти замовленої літератури, він поклав переді мною 12-й том творів В. Г. Белінського (Москва, 1956), розкритий на 440–441 сторінках, де було опубліковано “Письмо П. В. Анненкову” і тихенько промовив: “Читайте. Не буду заважати”, – і попрямував до виходу. А мене охопила жага збагнути суть листа “неістового” Віссаріона. Вихоплюю слово за словом і раптом – аж дух перехопило від обурення: “Наводил я справки о Шевченке и убедился окончательно, что вне религии вера есть никуда негодная вещь. Вы помните, что верующий друг мой (Бакунин. – *А. П.*) говорил мне, что он верит, что Шевченко – человек достойный и прекрасный. Вера делает чудеса – творит людей из ослов и дубин, стало быть, она может и из Шевченки сделать, пожалуй, мученика свободы. Но здравый смысл должен видеть в Шевченке осла, дурака и пошлеца, сверх того, горького пьяницу, любителя горелки по патриотизму хохлацкому. Этот хохлацкий радикал написал два

пасквиль – один на государя императора, другой – на государыню императрицу. Читая пасквиль на себя, государь хохотал, и, вероятно, дело тем и кончилось бы, и дурак не пострадал бы, за то только, что он глуп. Но когда государь прочел пасквиль на императрицу, то пришел в великий гнев, и вот его собственные слова: “Положим, он имел причины быть мною недовольным и ненавидеть меня, но ее-то за что”. И это понятно, когда сообразите, в чем состоит славянское остроумие, когда оно устремляется на женщину. Я не читал этих пасквилей, и никто из моих знакомых их не читал (что, между прочим, доказывает, что они нисколько не злы, а только плоски и глупы), но уверен, что пасквиль на императрицу должен быть возмутительно гадок по причине, о которой я уже говорил. Шевченку послали на Кавказ солдатом. Мне не жаль его, будь я его судьёю, я сделал бы не меньше. Я питаю личную вражду к такого рода либералам”... Запізніле прозріння блискавкою ввірвалось у свідомість від такої аморальної оцінки. Стало соромно за школярську наївність. З тих пір я усвідомив необхідність повноти наукового опрацювання будь-якого матеріалу.

Відтоді в мене виникло бажання мати пам'ятну світлину цієї благородної людини, і якогось березневого дня я запропонував Федорові Пилиповичу сфотографуватися в одному з найближчих фотоательє, хоч і знав від його співробітників, що він неохоче приймав такі пропозиції. Так сталося і з моєю.

– Нащо це вам? Я не та знаменитість... Ні, не треба... Я вже дуже немолодий чоловік, якому не до портретних зйомок... Ні. – І він перевів розмову на іншу тему.

Час спливав, а ця думка не полишала мене, бо вже не раз картав себе за втрачені можливості зафіксувати фотоапаратом цікаві миті зустрічей із талановитими особистостями або записати по свіжих слідах унікальні спогади, роздуми, життєві ситуації. Скільки через таку неухважність, а то й просто байдужість втрачаємо цінного матеріалу для історії!... Я обмірковував усілякі дипломатичні ходи, аби переконати його дати згоду на цей захід. Своїми міркуваннями поділився з Роксоляною Петрівною Зорівчак, з якою познайомився за одним науковим столом читального залу для викладачів, і до цих пір не втрачаю дружніх зв'язків з її славною

родиною. Вона підтримала моє бажання й пообіцяла теж посприяти в цій делікатній справі.

Гортаючи тепер записники й конспекти першого львівського стажування, знаходжу таке: “18 квітня 1978 року звернувся вдруге до шанованого бібліографа з рядом питань і таким проханням: “Федоре Пилиповичу! Не відмовте мені ще в одному проханні – піти до фотоательє й сфотографуватися. Прошу Вас, як син просить рідного батька, люблячи й шануючи його... Не відмовте, будь ласка. Життя швидкоплинне...”

Очі його стали вологими, і він відвів погляд на вікно, у яке заглядало квітнєве сонце. Певно, згадав свого втраченого єдиного сина. Помовчав, а потім лагідно додав: “Тільки не сьогодні, бо я не в формі: в робочому одязі якось воно не до лиця... Завтра підемо... Тільки... з Вами сфотографуюся... Домовились... Завтра”. І попрямував у своїх справах у зали книгосховищ у глибокій задумі.

Наступного дня, 19 квітня 1978 р., як і домовлялися, зустрілися в бібліотеці й звідти вирушили до фотоательє. День був похмурий, тихий, прохолодний. Федір Пилипович привертав увагу до історичних пам’яток архітектури й розповідав цікавинки у найдрібніших деталях. Він по-своєму любив це старовинне місто...

Господар фотоательє на проспекті Т. Шевченка зустрів нас привітно, уважно вислухав наші прохання й приступив до своїх професійних обов’язків, відшукуючи замовлені композиційні варіанти портретної світлини. Федір Пилипович жартував і застерігав попередити, “коли пташечка вилетить з об’єктива”, щоб не кліпнути і не зіпсувати мить відповідальної зйомки. Саме таким і зафіксовано його незабутній образ на цих світлинах.

Востаннє довелося бачитися з ним під час другого стажування на ФПК при Львівському університеті 1983 р. на Великодні свята, під час яких львів’яни і в радянські часи ретельно дотримувалися правічних українських традицій всупереч активній атеїстичній пропаганді вірних марксистів-ленінців та їх кривих однодумців.

Патріархові української бібліографії йшов 87-й рік. За станом здоров’я мусив залишити рідний до болю бібліотечний храм, який оберігав і розбудовував скільки вистачило сил, і, як кажуть нині, тішитися заслуженим відпочинком убогого пенсіонера.

Роксоляна Зорівчак заздалегідь зателефонувала дружині Ф. П. Максименка і попросила дозволу на відвідини. Отримавши згоду, ми запаслися Великодніми дарунками, прикупили дещо з продуктів і тролейбусом поїхали на вулицю Любінську, 91, пом. 7.

Двері відчинила господиня й запросила до господи. Зайшовши, привітали стареньких і передали святкові гостинці. Федір Пилипович зрадив нашому візиту й зразу ж почав розпитувати про наші наукові справи, про знайомих і близьких йому людей, показував свої публікації про Івана Федорова, або, як він наголошував, – Федоровича тощо. Тепло одягнутий, худенький, він повільно рухався і скаржився, що “ноги не хочуть слухатись”, а роботи ж – ой як багато ще не зробленої!

У приязній бесіді швидко сплинув час. Ми, зворушені рідкісними виданнями, що подарував на згадку господар, залишаючи оселю ветеранського подружжя, зичили в цей святковий день їм всього того, що зичать шановним людям... А влітку 1983 р. Роксоляна Петрівна повідомила мене, що Федір Пилипович відійшов у вічність...

Скінчився життєвий шлях невтомного трудівника української культури ХХ ст., який по крихітці вибирав і укладав об’ємні бібліографічні довідники для нині сущих і прийдешніх поколінь науковців України. Мав мужність зберегти від знищення цінну літературу, яку за вказівкою партійних органів визнано буржуазно-націоналістичною.

Таких творчих і безкорисливих натур у галузі української бібліографії, на жаль, маємо вельми мало. А з них би й брати приклад нашій молоді. Це завдяки їм, скромним і непомітним трудівникам, дослідники заощаджують дорогоцінний час у пошуках необхідної літератури, користуючись їхніми довідниками – безцінним джерелом наукової інформації. Без таких праць наука втрачає темпи свого розвитку і якість опрацювання наукових проблем. А суверенній Україні конче потрібні самовіддані послідовники Ф. П. Максименка.

Не маємо морального права прирікати такі імена на забуття, – навпаки, – слід широко популяризувати їх звитяжний труд на благо України. Їх, аби не бути Іванами Безрідними, треба увічніювати у назвах вулиць, установах, барельєфах, меморіальних написах, а також у регулярному проведенні наукових конференцій, читань, демонстрації теленарисів, радіопередач тощо. Це вагома складова розвитку й утвердження національної ідеї українства як виховного чинника національної свідомості й національної гордості за своїх славних співвітчизників.

БІБЛІОГРАФ-ЕНЦИКЛОПЕДИСТ

“Належністю до сім’ї бібліографів треба пишатися” – ці слова академіка Д. Лихачова згадую кожного ранку, як тільки подумаю про Федора Пилиповича Максименка, видатного українського бібліографа-вченого і мого безкорисливого помічника. Той же Д. Лихачов називав працю бібліографа поетичною, і мені здається, що таке визначення найбільше пасує до діяльності Ф. Максименка, тому що він, можливо, як ніхто інший, ставився до праці бібліографа, як гарний поет ставиться до слова – бережливо і з любов’ю!

Про Ф. П. Максименка хочеться говорити тепло і з почуттям вдячності. Й зовсім не тому, що про померлих не слід говорити погано. Ця людина викликала у нас всіх, хто з ним спілкувався, найщиріші почуття, що виходили з глибини душі.

Я довідався про смерть Федора Пилиповича з запізненням, тому що в цей час перебував у лікарні. Але даремно я думав, що випадково пропустив газету з некрологом. Спершу друзі повідомили мені цю сумну новину, а потім – аж за кілька місяців по його смерті – з’явився некролог. Як жив тихо, скромно, непомітно, не на показ, так непомітно й пішов, подумалося мені. Так відходять зі світу справжні трудівники. І знову згадалися слова вченого: “Бібліографія – діяльність скромна”. Що ж залишилося? Вдячна пам’ять.

Моє листування з Федором Пилиповичем відноситься до 1960–1970-х років, коли я укладав біобібліографічний словник “Літературна Полтавщина” і постійно відчував потребу в порадах та практичній допомозі таких бібліографів-енциклопедистів, яким був Ф. Максименко. У мене залишилося зо три десятки його листів і поштівок та укладена ним книга “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” з дарчим написом. Крім того, я бережу і газетні витинки про нього, ілюстровані світлинами. Всі ці матеріали дорогі мені. Тепер, переглянувши і перечитавши листи, я відчув потребу поділитися своїми спогадами з тими, хто не знав його, щоб і в них розбудити

почуття поваги до цієї чудової людини. Нехай це буде мовби липнева польова квітка (у липні він відійшов від нас) на могилу Друга.

Наприкінці літа 1964 р., готуючи до друку твори українського поета-романтика і байкаря Левка Боровиковського (книжка вийшла 1968 р.), я мав клопіт із вирішенням проблеми, пов'язаної з одним сумнівним щодо Л. Боровиковського псевдонімом. Тут я вирішив, що ніхто не зможе допомогти мені краще, ніж Федір Максименко. Мій перший лист поклав початок довгорічному заочному, письмовому спілкуванню між нами. Відповідь я отримав без затримки. Федір Пилипович завжди відгукувався на листи дуже оперативно, його відповіді відзначалися діловитістю і вичерпністю. Особливо охоче він мені допомагав у доповненні й удосконаленні “Літературної Полтавщини”, яка з 1965 і до 1971 р. друкувалася в журналі “Архіви України”. У цій важкій справі я відчував з його боку підтримку.

У листі від 28 квітня 1969 р. Ф. П. Максименко писав: “З великим задоволенням прочитав рецензію в “Вопросах литературы” на Ваш словник. Приємно, що хоч за межами УРСР Ваша праця знайшла належний відгук”. Дружня підтримка допомагала мені переборювати труднощі.

Жодний мій лист – а в кожному з них були питання і питання – не залишився без відповіді. Щобільше, дбаючи про повноту словника полтавців, діячів літератури і суміжних галузей науки, Федір Пилипович нерідко підказував мені нові імена, давав адреси, за якими належало звертатися за потрібними матеріалами. 28 листопада 1965 р. він запитував: “Чому у Вас немає Олекси Грабини, який народився в Ромнах Полтавської губернії?”. А вже в наступному листі надіслав мені свої відомості про цього маловідомого письменника. Виписки, як правило, він робив від руки, чорнилом, зрідка звертався й до друкарської машинки. Він надсилав іноді широкі виписки з тих книг, які неможливо було посилати мені по МБА як рідкісні.

За цими листами можна зробити висновок про високу відповідальність, яку брав на себе Федір Пилипович, подаючи ту чи іншу довідку. Якщо йому здавалося, що припустився якоїсь неточності, то негайно посилав услід листа й виправляв похибку. “Минулого

разу я не точно написав, що Писання Ів. Величковського видані в Празі. Насправді вони вийшли в Кракові. Точний заголовок книги..." і т. д. Це з листа від 28 листопада 1965 р. Відповідальності і перед читачем він навчав і мене. В одному з листів було сказано: "Мені здається, що дитяче оповідання 1930 р. Г. Левченка належить не Вашому Гаврилу, а іншому вченому". Це спонукало до нових пошуків і уточнення.

На початку 1969 р. в Києві вийшов друком історико-довідковий том "Полтавська область" (в серії "Історія міст і сіл Української РСР"). Ознайомившись із ним, Ф. П. Максименко написав мені досить схвильований лист, сповнений подиву і навіть обурення, викликаного зневажливим ставлення авторів цього тому до використання належних джерел. Тут, як у жодному іншому його листі, виявились "вояцькі" якості бібліографа, його душевний крик: для чого ж працюють бібліографи, якщо їхня праця не використовується?!

На початку цього листа (від 3 лютого 1969 р.) Федір Пилипович дивувався, що у величезному томі не знайшов жодного посилання на мої праці. Я пояснив йому, що дійсно не брав участі в роботі над довідником, хоча деякі мої друковані праці там використано без посилання на автора. Далі мій кореспондент просив мене висловити свою об'єктивну думку про названий довідник. І тут же не міг утриматись, щоб не сказати, що думає сам: "Зі свого боку я мушу сказати, що далеко не все в цій праці мене задовольняє. Зокрема, це стосується ступеня використання архівних джерел й друкованих матеріалів". Він вказав у листі на цілу низку найбільш авторитетних джерел, які, здавалось, мусили б обов'язково бути використані укладачами "Полтавської області", але залишилися ними не помічені. "В нарисі про Кременчук автори умудрилися не згадати ні Миколайчика, ні Бучневича", – дивувався бібліограф, й завершив своє просторе емоційне слововиявлення на якійсь хворобливо-безпорадній ноті: "Все це речі для мене малозрозумілі!" Так могла говорити людина з природним почуттям відповідальності перед читачем. Та й було з чого дивуватись!

Я тоді, пам'ятаю, ще раз переглянув "Полтавську область" і написав Федору Пилиповичу широкого листа-рецензію, висловив-

ши, не криючись, свою думку про довідник. 21 лютого 1969 р. він дякував за “ґрунтовну і цікаву” відповідь і зауважив: “Моя думка цілком згоджується з Вашою – наукового (й навіть просто довідкового) елементу в ній значно менше, ніж треба було сподіватися. Мені теж кинулась у вічі певна кількість фактичних, м’яко висловлюючись неточностей, але я звертав увагу не на культуру, а на чисто історичний бік тверджень”.

З листа з’ясувалося, чому виник інтерес саме до полтавського тому. В той час у Києві зацікавилися питанням, яка “віддача” в “Історії міст і сіл” того величезного документально-архівного матеріалу, що було зібрано архівами й бібліотеками, й для цього хотіли мати думку про два томи – львівський і полтавський. Федору Пилиповичу доручили розглянути з цього боку том “Полтавська область”. Я був радий, що хоч таким чином став йому в пригоді.

А треба сказати, що Ф. Максименко, якщо іноді потребував допомоги, то виявляв делікатність, вживаючи ось такі, наприклад, звороти: “Дозволю собі потурбувати Вас своїм питанням” – і в цьому була ознака його вихованості, інтелігентності. 25 квітня 1970 р. він запитував мене: “Чи немає у Вас відомостей, де й коли народився Григорій Дмитрович Саливон? Коли й де він помер? Був би дуже вдячний”. Таку довідку я мав і негайно відіслав її до Львова. Іншого разу було питання, чи відома мені книга Д. Іваненка “Записки и воспоминания”, і хто є її автором. Приємно було виконати хоч маленьке прохання такої людини. І як же було прикро, коли одного разу, приславши мені ділове запитання, він тут же дописав, що в Полтаві лише я можу подати йому ці відомості, а я їх не мав і не знав, звідки взяти. Не швидко в мене розвіялась ця прикрість.

Іншого разу – це було в кінці листопада 1975 р. – Федір Пилипович попросив мене розшукати щойно виданий у Києві “Буквар Івана Федорова” церковнослов’янською та українською мовами. Мені пощастило дістати й відіслати йому два примірники “Букваря”, а в подяку отримати від нього книгу, про яку згадував вище. Цей випадок підказав мені, що в особі Ф. Максименка треба бачити не тільки визначного бібліографа, але й видатного книжника, збирача і дослідника стародруків.

Поважаючи вік та обтяженість роботою Федора Пилиповича, я намагався бути не вельми докучливим зі своїми клопатами. Пригадую, навесні 1978 р. надіслав йому прохання, яке стосувалося львівського музичного архіву середини минулого століття, а точніше – біографії чеського музиканта А. Єдлічки, що, як повідомив мені чеський кореспондент, якийсь час працював у Львові. Минуло чимало часу, а відповіді не було. Нарешті я одержав лист, датований 4 листопада 1978 р., в якому прочитав: “Прошу пробачення за те, що затримався з моїм листом – весь час хворий. Ви запитували про Єдлічок...” і т. д. Ця акуратність правила мені за приклад.

10 лютого 1977 р. газета “Друг читача” опублікувала допис М. Бутрина “Вірність покликанню”, присвячений 80-річчю Ф. П. Максименка. Там був такий рядок: “Свої енциклопедичні знання Федір Пилипович щедро віддає численним читачам, науковцям – усім, хто приходить до нього за допомогою і порадою”. Я почував себе одним із таких людей. І тоді я написав йому листа, можливо, вперше без прохання чимось допомогти. Я написав йому: “З почуттям гордості думаю, що і в моєму книжковому зібранні є одна (на жаль, лише одна!) Ваша книжка з автографом. Славна, добра людина Ви, я завжди буду з задоволенням думати, що листувався з Вами, користувався Вашою допомогою, порадами”. Я й тепер відчуваю глибоке внутрішнє задоволення з того, що не запізнився, а вчасно встиг сказати Федору Пилиповичу кілька теплих, щирих і, гадаю, приємних для нього слів. Моя вдячна пам’ять підтверджує їх і сьогодні.

Публікується за виданням: *Ротач П.* Бібліофільські сюжети. 5. Бібліограф-енциклопедист [Ф. П. Максименко] // Київська старовина. – 2000. – № 5. – С. 169–171.

ПОВСЯКДЕННІ ТУРБОТИ ПОВОЄННИХ КНИГОЗНАВЦІВ

(за листуванням Федора Максименка)

Ще за життя Федір Пилипович Максименко одержував численні вияви поваги й визнання. На подарованому йому примірнику каталога стародруків Я. Ісаєвича та Я. Запаса¹ знаходимо такий інскрипт: “Вельмишановному й дорогому Федорові Пилиповичу Максименку – найвидатнішому сучасному книгознавцеві з глибокою і щирою вдячністю за постійну допомогу і поради від авторів”.

Після чергового звільнення Федір Пилипович переїхав до Львова, де з 1 жовтня 1946 р. став асистентом кафедри історії СРСР Львівського університету й одночасно завідувачем бібліографічним відділом Наукової бібліотеки університету. До Києва він відтоді лише час від часу наїздив, і друзі нетерпляче чекали на нові зустрічі. Збираючись лягти перепочити, Сергій Іванович Маслов² попереджав, бувало, родичів, що “його нема”. Але завжди додавав при цьому, щоб його конче погукали, “якщо телефонуватиме Максименко”³. 25 жовтня 1958 р. його брат Василь Іванович (жартома його називали, щоб розрізнити, – Маргаринов) писав Федорові Пилиповичу: “В течение многих лет совместной жизни с Сергеем Ивановичем я имел возможность убедиться, с какой живой симпатией он относился к Вам, как ценил Вашу любовь и знание книги и какое моральное удовлетворение доставляла ему переписка с Вами”⁴.

¹ *Запаско Я., Ісаєвич Я.* Пам’ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні. Кн. 1. – Львів, 1981.

² *Королевич Н. Ф.* Сергій Маслов (1880–1957) // *Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. – Київ, 1998. – С. 138–169.

³ Спогад Ірини Олександрівни Лучник (1919–2006), племінниці братів Маслових, дочки їхньої сестри Анастасії Іванівни.

⁴ Тут і далі використовуються матеріали листування Ф. Максименка, що зберігаються в автора статті. Вони не єдині, – відповідні матеріали зберігаються по інших сховищах, передусім див.: Особові архівні фонди Інституту рукопису / НАН України. Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, Ін-т рукопису: Путівник. – Київ, 2002.

Що ж до самого Василя Івановича Маслова, то в листі від 5 лютого 1954 р. він назвав Федора Пилиповича “библиографом исключительной осведомленности”. При цій нагоді зазначу, що для найбільших тодішніх українознавців перевантаження кореспонденції російською мовою дозволяло їм провадити українську роботу. Цього вимагала від них епоха, у якій вони вижили.

Я б наважився сказати, що в повоєнні роки краще поінформованої людини за Федора Пилиповича Максименка в підсовецькому українознавстві не було. Випадок, про який 13 квітня 1950 р. йому розповів Юр Меженко⁵, показує, що коли з одного питання захотів

⁵ Меженко (справжнє прізвище Іванов) Юрій Олексійович (6/18 червня 1892, Харків – 24 листопада 1969, Київ) – книгознавець, бібліограф, історик культури, літературознавець. Син лікаря. Закінчив філологічний ф-т Московського ун-ту (1917). Співробітник бібліотечно-архівного відділу Міністерства народної освіти (1918), зав. справами (директор) Головної Книжної палати (1919). Член комітету для заснування та голова Ради бібліотекарів (перший директор, 1920–1922) Всенародної бібліотеки України при УАН. Директор Укр. наукового інституту книгознавства (УНІК; I.VIII.1922 – 7.VIII.1931). Редагував журнал “Бібліологічні вісті” (1923–1931) та “Труди” УНІКу (т. 1–4; 1926–1930). Як один з керманців укр. книгознавства зазнав цькування, внаслідок якого виїхав до Росії. Головний бібліотекар Держ. публічної бібліотеки ім. М. Є. Салтикова-Щедріна в Ленінграді (1934–1945). Директор Бібліотеки АН УРСР (6.IV.1945 – 1.II.1948). Керував підготовкою “Репертуару української книги, 1798–1914”. Після нових нагінків 5.II.1948 виїхав до Ленінграда у 1950 вийшов на пенсію. Зав. редакцією бібліографії Гол. редакції УРЕ в Києві (1960–62). З 1911 р. збирав колекцію “Шевченкіани” (понад 15 тис. од.). Уклав бібліографічні покажчики “Чужомовне письменство в українських перекладах” (Життя й революція. – 1929. – Кн. 4–8; разом з М. Яшеком) та “Русская техническая периодика – 1800–1916 гг.” – Москва; Ленінград, 1955. Великий резонанс мали статті Ю. Меженка “Творчість індивідуума і колектив” (Музагет. – 1919. – № 1/3), “Європа чи Просвіта?” (Життя й революція. – 1925. – № 5). – Тв.: Перспективи розвитку великих і наукових бібліотек на Україні (Бібліологічні вісті. – 1926. – № 2), Теоретичні передумови організації української бібліографічної роботи (Там само. – 1926. – № 4), Актуальні питання української бібліографії (Життя й революція. – 1927. – № 9), Українська книжка часів Великої революції. – Київ, 1928. – (Відб. з вид.: “Життя й революція”. – 1927. – № 10–12), До питання про виявлення динаміки літературного процесу бібліографічним методом (Бібліологічні вісті. – 1930. – № 2). Літ.: Гульчинський В. И., Фокеєв В. А. Деятели отечественной библиографии, 1917–1929: Справочник. Ч. 1. – Москва: РГБ, 1994. – С. 201; Юрій Олексійович

проконсультуватися раз сам Максименко, його адресували... до нього самого. І було це так: “Цими днями, – писав Меженко, – звернулися до мене в ГПБ по пораду. Шукають матеріали про Подолинського. Я їм почав дещо з пам’яті казати, а потім і питаю, а хто ж то у Вас такий, що в Л[енінгра]ді шукає матеріалів про Подолинського. Це у Львові треба шукати; а мені співробітниця й каже: так це ж саме з[і] Львова нас і запитують. А я тоді й порадив: напишіть йому, щоб він не Вас турбував, а пішов на вул. Драгоманова, 5, та спитав там Федор[а] Пил[иповича] Макс[именка], – той йому все розповість і все порадить. Аж тоді мені сказали, що то Ви самі їх і питаєте. А вони самі нічого не знають та радяться зі мною. От як замкнулося коло! До себе самого маєте звертатися”. Страшнувате становище людини, якій, по суті, ні з ким було й порадитись.

До Федора Пилиповича радо звертався по пораду Григорій Іванович Коляда. 14 грудня 1957 р. він писав йому до Львова: “З наступного року готують другий збірник “Іван Федоров”. Одержав замовлення на статтю для цього збірника. Сказав, що напишу “Іван Федоров в Заблудове”⁶. У зв’язку з цим у мене до Вас, Дорогой Товарищ, уклінне прохання, як до бога бібліографії. Напишіть мені, будь ласка, джерела про Григорія Олександровича Ходкевича. [...] Що Ви думаєте, яку тему своєї кандидатської обрали, на якій остаточно зупинилися? Пора, Дорогий мій, пора. Ви скажете, нащо. Та насамперед для того, щоб усякий невіглас з доцентським або й з докторським дипломом не дивився на Вас, як на щось безмежно нижче за нього. А з Вашим океаном знань, з Вашою працездатністю й Вашим умінням працювати – щоб написати

Меженко (1892–1969): Матеріали до біографії / Уклад.: Т. А. Ігнатова, Н. В. Козакова, Н. В. Стрішенець. – Київ, 1994; *Стрішенець Н.* Бібліографічна спадщина Юрія Меженка. – Київ, 1997; *Королевич Н. Ф.* Юрій Меженко (1892–1969) // *Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи XX століття: Навч. посіб. – Київ, 1998. – С. 9–47; *Соколинский Е. К.* Ю. А. Меженко: Библиограф на ветрах истории. – Санкт-Петербург, 1998. – 248, [8] с.; Сотрудники Российской национальной библиотеки – деятели науки и культуры: Биограф. Словарь. Т. 3. – Санкт-Петербург, 2003. – С. 372–375 (Е. К. Соколинский).

⁶ Бібліографічний покажчик наукових праць Г. Коляди (52 записи) див. у вид.: Першодрукар Іван Федоров: Запрошення. – Київ, 1985. Такої розвідки тут не зареєстровано.

кандидатську дисертацію, ей-богу, двох-трьох місяців вистачить. Але для цього треба: 1) обмежити свій час роботи в бібліоте]ці положеними годинами, 2) не всі ті доручення, які Вам дає Неоніла Васильовна, виконувати”. Як високо цинив Г. Коляда консультації свого друга, видно з іншого його листа, від 15 листопада 1970 р., коли якогось “білого крука” він розшукував по різних книгозбірнях: “Тут одно з двох: або відділи комплектування цих бібліотек проспали Roczник. Або його в природі немає, і він приснився Максименкові. Але ж Максименко – Бог (з великої літери) бібліографії. І коли Максименко збрехав, то кому ж вірити”.

Проблема з захистом дисертації завжди хвилювала Максименкових друзів. Ще 2 квітня 1947 р., невдовзі після його від’їзду до Львова С. І. Маслов запитував: “Как Вы себя чувствуете в новой обстановке? Какую тему избрали для диссертации и когда диссертация будет готова?” 28 квітня 1947 р. він знову намагався завітати його цим зайнятися: “Васил[ий] Ив[анович] шлет Вам сердечный привет. Скучно без Вас на библиографическом, вообще – на книговедческом фронте в Киеве. Киев потерял, Львов приобрел! А все ж таки то, что Вы не пишете диссертации – большое преступление и перед собой самим, и перед наукой: лучшие материальные условия обеспечивают ведь и большую продуктивность работы, и сохранение сил на более длительные сроки”. “Працюйте над дисерт[аці]єю”, – нагадував Ф. Максименкові 17 січня 1948 р. Павло Попов.

Я не можу документально з’ясувати, чому Федір Пилипович так і не захистив своєї дисертації. Можливо, це вберегло його від заздрості колег, – відтак ніхто не мав причини його не любити.

Цікаву оцінку містить листівка ще одного визначного книгознавця, Павла Попова, від 31 січня 1957 р., яку наведу повністю: “Дуже дякую, вельмишановний Федоре Пилиповичу, за Вашого (як завжди) змістовного з наукового погляду листа. Книг, про які Ви пишете, ні я, ні І[нститу]т філософії не знали. Незабаром спитаю в ДПБ⁷, але, мабуть, і там не знають. Справу комплектування

⁷ Державна публічна бібліотека [спершу Всенародна (Національна) бібліотека України, у скороченні – ВБУ], потім Центральна наукова бібліотека (ЦНБ), тепер (цікаво, чи надовго) Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського НАН України.

і бібліографії Ви поставили в ЛДУ, як видно, найкраще в УРСР. Вітаю Вас з цього приводу і бажаю Вам здоров'я та дальших успіхів!”.

У документальній повісті Є. Л. Немировського, присвяченій дослідженню діяльності Івана Федорова, є таке місце: “Во Львове, в Научной библиотеке Государственного университета имени Ивана Франко работает замечательный человек. За свою долгую жизнь Федор Филиппович Максименко накопил в закромах поистине безбрежной памяти великое множество имен, фактов и дат, связанных с историей Украины, ее городов и сел, ее богатой культуры. Человек на удивление бескорыстный, Федор Филиппович открывает сокровищницу памяти для каждого, кто в этом нуждается. Пошлите ему письмо и можете быть уверены – отныне он всегда будет брать на заметку интересующие вас материалы и незамедлительно сообщать о них. Вот уже более двадцати лет Федор Филиппович делится со мной сведениями об Иване Федорове и всем тем, что имеет хоть малейшее отношение к первопечатнику. В [1970 году] в Днепропетровске на страницах сборника “Некоторые проблемы социально-экономического развития Украинской ССР” доцент Н. П. Ковальский опубликовал статью “Новые источники о деятельности Ивана Федорова на Украине”. Никогда в жизни сборник не попал бы мне на глаза – попробуй догадаться, что в нем может быть помещен интересный для меня материал? Но не проходит и месяца со дня публикации, как я получаю письмо от Максименко: “Евгений Львович, посмотрите днепропетровский сборник. Особенных сенсаций в нем, кажется, нет. Но обзор интересен!”. Я тут же пишу Федору Филипповичу, что достать сборник в Москве трудно. Неделью спустя получаю бандероль. Было это сравнительно недавно. А лет пятнадцать назад, когда я работал над диссертацией “Источниковедение и историография русского первопечатания”, обязательный Федор Филиппович прислал мне длинный список публикаций с деликатным примечанием: “Я позволяю себе указать некоторые статьи, какие, возможно, остались вне поля Вашего зрения”. Ни одной из перечисленных им работ я не знал. Да и как и где мог я познакомиться, например, с рукописной диссертацией

Яна Коровицького⁸ “Острожская Библия”, захищеної в 1931 году на богословском факультете Варшавського університета, или с рецензией на эту диссертацию, опублікованої в польському церковному журналі “Элпис”⁹? Впрочем, бог с неї, с диссертацией Коровицького! Максименко пише мені про такі речі, що прочитав, я починаю ощущати дрожь в руках и ногах”¹⁰. За старих часів те, що Є. Немировський на такому високому реєстрі писав про Ф. Максименка в одному з центральних союзних видань, мало чимале значення.

Зрештою, про його високий науковий статус, попри брак формальних відзнак, свідчить і те, що Федір Сарана¹¹ домогся вміщення статті про Ф. Максименка у 6 томі другого видання УРЕ, хоча формально її не повинні були друкувати (в УРЕ існували чіткі критерії; тут вміщували тільки статті про академіків, членів-кореспондентів і лауреатів найбільших премій, крім Нобелівської).

⁸ Коровицький Іван Іванович (24 червня 1907, Володимир-Волинський пов. – 8 червня 1991, США) – історик Українського Православ’я, бібліограф, культурний діяч. Закінчив факультет православного богослов’я Варшавського університету (1929), згодом його доцент. Дійсний член УВАН у США, був довголітнім активним членом бавнд-бруцької української громади в штаті Нью-Джерсі, США. Дж.: Українське православне слово. – 1991. – № 8/9. – С. 37; *Шиприкевич В.* Іван Коровицький // Свобода. – 1992. – 30 трав. (Ч. 102). – С. 3.

⁹ У філії Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України на вул. Лисенка, 14, зберігаються числа цього журналу за 1926–1937 рр., не в комплекті.

¹⁰ *Немировський Е.* О библиотеках, книголюбях и... фальсификаторах: Главы из документальной повести “По следам первопечатника” // Альманах библиофила. – Москва: Книга, 1978. – Вып. 5. – С. 186. На цей час автор уже, як-то кажуть, “виписався” і увійшов у групу провідних книгознавців СРСР. А починав він слабенько, і відгуки про його перші твори були досить “кислі”. 21 травня 1950 р. Ю. Меженко писав Ф. Максименкові: “Те, що Немировський пише в справах поліграфії, я читаю і дивуюся не Немировському, а редакціям журналів та газет, які друкують його статті. Неписьменним автор має право бути, а от редактор таких прав не має”. У 1970-х рр. москвичі говорили, що він більше пише, аніж знає.

¹¹ *Королевич Н. Ф.* Федір Сарана (1921–1995) // *Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. – Київ, 1998. – С. 290–313.

Серед паперів Катерини Іллівної Білоцерківської¹², колишньої співробітниці бібліотеки Львівського університету, я виявив листа зі Львова від її товаришки Зінаїди Микитівни Рогозної. Лист датується орієнтовно кінцем червня 1967 р. і заслуговує на те, щоб його навести цілком:

“Катя!

Ты только постарайся не сердиться на меня за долгое молчание. Пойми, меня одолевает старость: беспощадная, неотвратимая, жестокая. Не успеваю что-нибудь сделать, как охватывает усталость, изнеможение; бывают дни, когда я и ½ дня лежу, лежу и читаю, п[отому] ч[то] разговаривать мне не с кем, но в последнее время зрение так утомляется, что [и] в этом занятии придется себя ограничить.

Хочу тебя предупредить, что в воскресенье (1/VII) Федор Фил[ипович] с директор[ом] и Аней Пант[елеевой] выезжает в Киев на Всеукр[аинскую] библиотечную конференцию. У него доклад и у директорши тоже. Не надо тебе пояснять, кем написан второй доклад. Ф. Ф. очень ослабел, но, как всегда, целыми днями в библиотеке. Неон[ила] Вас[ильевна] опять больна”.

¹² Катерина Іллівна Білоцерківська (16 вересня 1894, Петербург – 6 червня 1973, Київ) закінчила київську Фундуклеївську гімназію та Вищі жіночі курси. Перед війною працювала в Інженерно-будівельному інституті. По війні займала посаду головного бібліографа у бібліотеці Львівського університету, 1948 р. перебралась до Києва. Останні роки життя мешкала в старому одноповерховому будиночку на Полтавській вулиці, 11, пом. 2, де мала більшу й, як пригадується, зовсім маленьку кімнату (писала 2 січня 1966 р. – “большие 2 комнаты”). Разом з нею мешкала подруга Н. С. Венгженівська. Катерину Іллівну мені випало знати добре. Вона залишила по собі зворушливі й світлі спогади як привітна, дуже доброзичлива людина, винятково скромна. Добре характеризує її початок листа до Федора Пилиповича від 15 лютого 1961 р.: “С удовольствием, бегом взялась исполнить Вашу просьбу (благодарю случай, что и мне пришлось чем-то Вам услужить!), которую Вы адресовали Марии Алексеевне [Новицкой]! Она больна, не выходит, и я, вместо неё, делала розыски”. Марія Новицька – ще одна учениця Д. Щербаківського, дочка акад. УАН Олексі Новицького. Про її невидану працю див.: Білокінь С. Про видання, заборонені на стадії верстки, або тиражі яких було знищено (1920–1941 рр.) // До джерел: Збірник наукових праць на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя. – Київ; Львів, 2004. – Т. 2. – С. 591–592.

Листування людей старшого віку, передусім тих поколінь, що формувались до революції, являє собою важливі людські документи, свідчення про набутий життєвий досвід, про нове сприймання плину часу, якого людина набуває на схилку життя. Прості думки, вже висловлювані в літературі, набувають нової ваги і зворушують, коли людина не цитує, а підсумовує нові для неї власні спостереження. Так, колишній Архієпископ Лубенський УАПЦ Йосиф Оксіюк¹³, свідок церковного відродження двадцятих років і людських мук на Колимі, 30 жовтня 1974 р. писав Федору Пилиповичу: “Пішов я вже у вересні на дев’ятий десяток. І коли ті роки набігли, – не зчувся. Та помаленьку ще дибаю і працюю”.

Далі в листі З. Rogoznoi до її подруги читаємо: *“Ты меня спрашивала подробности его юбилея. Он прошел очень хорошо: и торжественно, и сердечно. Наш большой чит[альный] зал был почти полон. Все львовские библиотечные коллективы собрались, и от каждого коллектива было выступление. Из приезжих был только Балабанов (киевск[ая] универс[итетская] б[иблиоте]ка). Но его приветствие затмило всех: хорошая литературная речь (русск[ая]), какое-то непринужденное изящество и в остротах, и в сравнениях – одним словом, блеск! Не то, что большинство наших, в том числе и ныне правящий ректор Максимович Н. Г.¹⁴, – трафарет, бесцветный штамп, к которому никакой цензор не придерется.*

¹³ Див.: Білокінь С. Пам’яті останнього архієпископа УАПЦ 1921 року [Йосифа Оксіюка] // Вісті з України. – 1991. – Черв. (№ 25). – С. 5; Його ж. Жив поруч з нами... // Літ. Україна. – 1991. – 27 черв. (№ 26). – С. 8; Його ж. Пам’яті останнього архієпископа УАПЦ // Наша віра. – 1991. – Серп. (Ч. 4[12]). – С. 6.

¹⁴ Максимович Микола Григорович (29 квітня 1914 – 10 червня 1981) – директор Львівського політехнічного інституту (1953–1963), ректор Львівського державного університету (1963–1981). Електротехнік з фаху. Замолоду належав до течії москвофілів. Під час повоєнного розгрому львівського українознавства, за словами доповідної першого секретаря львівського обкому І. Грушецького Лазареві Кагановичу від 17 жовтня 1947 р., “пішов за партією більшовиків і вів непримиренну ідеологічну боротьбу з буржуазним націоналізмом” (Дашкевич Я. Боротьба з Грушевським та його львівською школою за радянських часів // Український історик. – Нью-Йорк; Торонто; Київ; Львів; Мюнхен, 1996. – Т. 33, ч. 1–4 (128–131). – С. 121).

Тон всем выступлениям задал проф. Гербильский¹⁵. Он заявил, что особенно много ценного внес Ф[едор] Фил[иппович] в библиографию истории, и не приходится этому удивляться, п[отому] ч[то] Ф. Ф. историк и любит историю. Правда, у него есть труд по библиографии минералогии УССР, но это надо считать явлением случайным.

Как будто Григорий Юльевич бросил мяч на футбольное поле, и все рванулись его подбрасывать:

Нет, Фед[ор] Фил[иппович] не историк, он - геолог, иначе он не смог бы сделать то, то и то...

Ми, філологи, вважаємо, що Фед[ір] Пилип[ович] є справжній філолог, бо ні в якій галузі науки він так не допоміг, як у філології”.

Форми подяки, які одержував протягом життя Ф. Максименко, також варті уваги. Треба сказати, що Ф. Максименкові таланило на добрих людей, які вміли сказати йому добре слово, як-от 18 серпня 1947 р. Б. С. Боднарський¹⁶: “Не понимаю, о какой компенсации

¹⁵ Гербільський Григорій Юлійович (14 грудня 1904, Катеринослав – 14 березня 1991, Київ) – доцент історичного факультету Львівського державного університету (1946–1967), професор (1967–1986). Я. Дашкевич називає його “сірим кардиналом” у мафіозній групі історичного факультету Львівського університету (Там само. – С. 96).

¹⁶ Боднарський Богдан Степанович (23 червня 1874, м. Радзивилів Вол. губ. – 24 листопада 1968, Москва) – книгознавець, бібліограф, засл. діяч науки РСФСР (1945). Д-р пед. наук (1943), проф. (1921). Закінчив юр. ф-тет Моск. ун-ту (1901) та Археол. ін-ту (1910). Чл. (1909), секретар (1910), голова (1920–1929) Рос. бібліогр. т-ва при Моск. ун-ті, ред. його журналу “Бібліогр. известия” (1913–1929). Член “Холмського поступово-демокр. гуртка” у Москві (засн. 7 квітня 1917 р.). Організатор і перший директор Рос. центр. (потім Всесоюзної) книжкової палати (1920–1921). Директор Рос. бібліогр. ін-ту (1921–1922). Гол. праця “Библиография русской библиографии” (огляд бібліогр. літ-ри за 1913–25 та 1929; 4 тт. 1918–1930), де зареєстровано багато українки, а також “Справочный указ. книг и журналов, арестованных с 17 октября 1905 г.” (вып. 1–4. 1908–1910). Пропагував єдину десяткову систему. Книгозн. б-ка та архів Б. – у РБЛ. Літ.: Серед холмщаків // Нова рада. – 1919. – 6 мая (№ 32). – С. 2; Клевенский М. М. Богдан Степанович Боднарский // Сов. библиогр. – 1969. – № 1. – С. 114–117; Богдан Степанович Боднарский // Книговедение: Энцикл. словарь. – Москва, 1982. – С. 83; Машкова М. В. История русской библиографии начала XX века. – Москва, 1969. – С. 401–404, 416–421, 480; Васькова Н. И. Б. С. Боднарский и Русское библиографическое общество // Книга: Исслед.

Вы говорите. Уж если и говорит о компенсации, то разве Вы не помните о том прекрасном львовском подарке, которым Вы меня одарили при нашей встрече у меня в Москве? Я эту встречу буду долго помнить, так как редко когда имел такое удовольствие, как в беседе с Вами. Жаль только, что беседа эта была короткой и пока единственной”. Йому вторував 14 червня 1972 р. Йосиф Оксіюк: “Безмірно вдячний Вам за ласкаву і таку щедрю увагу до моєї просьби поділитися відомостями про сімейний стан першодрукаря Івана Федорова. Тепер, як говорив покійний брат мій (про нього, кол. співробітника ВБУ, див. нижче. – С. Б.), “я намного поумнел”. Так і мені здавалося, що І. Федоров овдовів і підпав під чинність постанов соборів 1503 і 1551 років. Ще і ще раз дуже дякую за листа з докладним роз’ясненням і вельми корисними додатками”.

Читаємо листа З. Rogozної далі: “Особенно ярким было выступление бывш[его] ректора Лазаренко Е. К.¹⁷ (для которого Ф. Ф. и составлял “Минералогию УССР”¹⁸). Он старался – и не без успеха – и с большим остроумием разбивать все доводы Гербильского. Каждое его удачное “тол” аудитория встречала смехом, громом аплодисментов. Видно было, что бывший ректор, не в пример теперешнему, популярен и в среде бывших студентов и научных работников Львова.

И так каждый факультет отстаивал и обосновывал свое право на Фед[ора] Фил[ипповича]. Если одни сдержанно, тактично, а иногда и с усмешкой, то другие – обиженно, раздраженно, и это получалось забавно, и зал гудел от сдерживаемого смеха, и в общем это подымало тонус собрания, придавало ему какую-то интимность, сердечность.

и материалы. – 1989. – Сб. 59. – С. 110–120; Гульчинский В. И., Фокеев В. А. Деятели отечественной библиографии. 1917–1929. – С. 59–62.

¹⁷ Лазаренко Євген Костянтинович (26 грудня 1912 – 1 січня 1979) – геолог, доктор геолого-мінералогічних наук. Член-кореспондент АН УРСР. У Львівському університеті працював з 1945 р., був його ректором у 1951–1963 рр., завідував кафедрою мінералогії.

¹⁸ Точна назва праці: Максименко Ф. Литература по минералогии Украины за ... (1953–1974 гг.) // Минералогический сборник / Львов. Геолог. о-во при Львов. гос. ун-те им. И. Франко. – Львов, 1954–1975. – № 8–15, 17–19, 21–31. – Окремі випуски у співавторстві.

Служивица Ф. Ф. по технікуму, котрою он много помогал в работе, говорила просто, от сердца, с трудом сдерживая слезы; она поднесла Ф. Ф. большой букет белых цветов (калы), которые, по ее словам, на Украине дарят молодоженам, а сейчас они олицетворяли молодую, не стареющую, полную жизни и бодрости душу Фед[ора] Фил[ипповича].

Хорошо выступил от военных врачей Львова полковник Оборин. Он отметил, что Ф. Ф. открыл (“откопал”) в каких-то старых изданиях нашей б[иблиоте]ки имя средневекового врача не то б[иблиогр]афа, не то библиофила, и открытие это очень ценно для медицины¹⁹. Львовск[ое] об[щест]во военной медицины избрало Ф. Ф. своим почетным членом и пожелало ему, чтобы он обращался к медикам только по вопросам истории и библиографии медицины. (Намек на его заболевание).

Было еще много выступлений и в связи с этим всяких подношений – всего не упомянуть и не пересказать. Присутствовала и Неон[ила] Вас[ильевна] и, к счастью, была в совершенно нормальном состоянии. Она сидела среди публики с Бережной Натал[ией] Ром[ановой] (бывш[ая] сотр[удница] библ[иотековедческого] отд[ела]). Почему ее не посадили в президиум – мне непонятно.

Много было телеграмм, но их не зачитали (“слишком много”), что, по-моему, тоже неправильно. Как видно, директориша и “высокие гости” торопились приступить к жратве и возлияниям. Банкет был пышный и веселый. Денег на него собрали много, Ф. Ф. внес от себя 60 рб., а хотел даже 100, но наша комиссия не взяла так много. Ф. Ф. хотел иметь право пригласить своих друзей. Не знаю, удалось ли ему это. Ольга Иван[овна] была приглашена и участвовала в банкете. Неон[ила] Вас[ильевна] благодарила за столом всех собравшихся за теплые чувства к Ф. Ф. Все говорили, что выступила она очень удачно. Вот и все, что сейчас смогла вспомнить.

Уходит на пенсию Астрид Марковна, с 1-го сент[ября] ее уже не будет, и начальство ломает голову, кого назначить на ее место.

¹⁹ Очевидно, идет речь про видання: Бидлоо Н. Наставление по хирургии / Ред. М. В. Даниленко. – Москва: Медицина, 1979. – 591 с.

Как Вы съездили в Чернигов? Передай привет Над[ежде] Сем[еновне] ²⁰. Будь здорова.

Целую.

Зина”.

Багато років тому, в одній із статей про Федора Пилиповича²¹, я зачитував цього листа, і він при зустрічі потвердив, що щось подібне до описаного в ньому справді мало місце.

Пам’ятаю наше знайомство. Від згаданої Катерини Іллівни й інших людей я вже чув захоплені відгуки, ледь не легенди про його ерудицію. Десь улітку 1971 р. вибрався до Львова зі списочком питань, на які не міг знайти відповіді в Києві (а я мав честь консультиватись у Стефана Таранушенка, Юра Меженка та інших вчених). У Львові, на вулиці Драгоманова, знайшов університетську книгозбірню. Піднявшись нагору, пошукав кабінет заступника директора, постукав. За столом сидів стомлений, міцно збитий сивий чоловік, зовсім не схожий на тип совєцького начальства тих часів. Я назвався, проказав “паролі”, а тоді й свої питання. Федір Пилипович сприйняв їх зовсім спокійно, відкинувся на стільці, протер навіщось окуляри і... почав відповідати. Розповідаючи про восьмий том єфремовського зібрання творів Т. Шевченка, що не мав накладу і не вийшов у світ, він перерахував десяток осіб, що посідали

²⁰ Венгженівська Надія Семенівна (пом. 1968) – у 1920-ті рр. працювала на полі мистецтвознавства, входила до однієї з “п’ятирок” Щербаківського. Піввіку (1918–1968) була бібліотечним працівником. Після війни Надія Семенівна служила спершу в Публічній бібліотеці, а згодом завідувала філією Всесоюзної державної бібліотеки іноземної літератури (вул. Кірова, 14 а). Останні десять років життя перебувала на пенсії, тож мала право два місяці служити за плату, а решту часу працювала безкоштовно. Мешкала на Полтавській вулиці, 11, пом. 2. Померла від раку підшлункової залози й печінки (лист Білоцерківської від 20 лютого 1969 р.). Після смерті Надії Семенівни Катерина Іллівна мріяла, щоб у друзі з’явився десь її некролог: “К Над[ежде] Сем[еновне] очень хорошо относилась зав[едующая] Иностр[анной] б[иблиоте]ки в Москве – М. И. Рудомино, в подчинении которой работало Киевск[ое] отд[ел]ение Моск[ов]ской ин[остранной] б[иблиоте]ки, но не знаю, удобно ли мне обращаться к Ин[остранной] б[иблиоте]ке с такой просьбой”. Фото: *Блокінь С.* На зламах епохи: Спогади історика. – Біла Церква: О. Пшонківський, 2005. – С. 240.

²¹ *Блокінь С.* Чи можна знати все? // Молода гвардія. – 1977. – 29 берез. (№ 61). – С. 3. – Передрук: Друг читача. – 1982. – 24 черв. (№ 25). – С. 7.

перед війною неповні сигнальні примірники. Найповнішого з усіх мав він сам – з книгозбірні колишнього професора Київської духовної академії П. П. Кудрявцева²². Але що характерно – під час розмови він не встав зі стільця! Він нікуди не зазирнув!

Оскільки ми жили в різних містах, я мав ту перевагу перед львів'янами, що вони спілкувалися з Федором Пилиповичем виключно усно, а я здебільшого – письмово. За дванадцять років наших взаємин я звернувся до Ф. Максименка з безліччю питань і одержав від нього 106 листів. А що мене цікавили десятки осіб – українознавців Розстріляного Відродження, бібліофілів, десятки різних обставин і ситуацій, він охоче розповідав про все. Десять наприкінці його життя (якщо точно – 25 лютого 1981 р.) в мене виникла фантазія – я попросив його, коли приїду до Львова, прочитати мені й гуртку охочих курс джерелознавства підвищеного типу. Із лекцій, природно, нічого не вийшло, адже йшов щойно початок вісімдесятих (“година Бика”²³!), але потім я збагнув, що такий курс він, зрештою, якщо не прочитав, то написав. Це було якраз його рясне листування, хоч він не раз скаржився на хворобу *Febris antiepistolaris*, на яку начебто страждав.

Якось, черговий раз жахнувшись його незвичайній пам'яті, я запитав його, – може, він якось особливо організовує свої матеріали, може, має вдома величезну картотеку? Виявилось, що жодної картотеки на всі випадки він не мав, бо не потребував її. Найкапітальнішу довідку міг дати навіть у коридорі чи біля відомих гвинтових сходів університетської бібліотеки. Так-бо був влаштований його мозок. До речі, він був лівша, а з цим пов'язують особливу будову мозку, налаштованого на особливі творчі функції. Ламаючи себе, він змушував себе писати правою, але почерк у нього від того був жахливий. Колеги жартували, що Федора Пили-

²² Про цей примірник див.: *Тарахан-Берега З.* Олекса Новицький – дослідник і популяризатор творчості Тараса Шевченка // *Образотворче мистецтво*. – 1987. – № 5 (Верес. – жовт.). – С. 21–23.

²³ Оскільки молодим читачам ця асоціація може бути незрозуміла, поясню, що годиною Бика називали останню, найважчу годину ночі перед світанком. За цим мотивом у ті часи з'явився роман про ніби вигадане тоталітарне суспільство, підданий різкій режимній критиці: *Ефремов І.* Час Бика: Науч.-фантаст. роман. – [Москва:] Молодая гвардия, 1970.

повича треба “тримати під склом”. Дмитро Косарик переказував мені колись, як нарікав свого часу Агатангел Кримський, як тяжко мучився він від того, що “не міг нічого забути”(!). На жаль, А. Кримський працював здебільшого в царині сходознавства. Людина, що була обдарована від Бога мозком подібної організації – Ф. Максименко – увесь віддавався справі української бібліографії.

Приїжджаючи до Львова, я йшов працювати і до університетської бібліотеки, і до Ф. Максименка, бо мав щастя працювати і в нього вдома – з його книжками й паперами. Розмовляючи з ним і листуючися, я на власні очі бачив ті чудеса, які робила ця незвичайна людина. Хтось написав йому, що одержав після батька стару книжку – без початку й кінця. Ця книжка була дорога йому як родинна реліквія, і він просив, якщо це можливо, відповісти, яка її назва й хто був її автор. Дев’ята сторінка починається з таких і таких слів. Федір Пилипович відповів: це читанка такого й такого упорядника, вказав місце видання й рік. Кожному ясно, що такої довідки бібліограф не може дати у принципі. Це щось кількома порядками вище за людські можливості. Таку інформацію не може надати Інтернет, перевантажений усіляким сміттям. Його ерудиція здавалась безмежною.

ПОВОЄННА ДОБА

Зрозуміла річ, дослідження будь-якого історичного періоду в першу чергу залежить від збереженості історичних джерел. Розглядаючи кожну проблему історії України, ми повинні починати з репрезентативності джерельної бази. Нічим не відрізняється від інших напрямків науки українська бібліографія. Наприклад, Юр Меженко 17 січня 1958 р. звертався до свого друга: “Ви радите, дорогий Федоре Пилиповичу, писати щось подібне до мемуарів. Принципово Ви праві, але я зараз так мало покладаюся на свою склеротичну пам’ять, що не наважуюся нічого писати, спираючись лише на власні спогади. А документів у мене жодних нема, бо архів мій до 1935 р. включно весь загинув; його спалено в Харкові у мою відсутність”.

Цікаво розглянути особу Федора Пилиповича Максименка у його властивому оточенні – книгознавців його покоління, людей його кола, кому він після жахів масового терору довіряв і з ким

обмінювався по-людськи щирими й науково ґрунтовними листами. Наприкінці життя він опрацював декілька епістолярних масивів у вигляді “книжок-самоделок”, як сам їх, ніби по-совецьки, називав (наприклад, 19 січня 1972 р.), “які практикуються в наших дитячих бібліотеках”, подававши до листів газетні витинки і всілякі інші, часом доволі цікаві, додатки. Це рештки тієї епістолярної культури минушини, що загинула невдовзі, і, здається, безповоротно, в добу телефонів.

Перше, що впадає в око, це те, якої ваги надавав кожен із них листуванню і якої висоти досягала у їхніх взаєминах ця епістолярна культура, якою вони володіли, хоча Ф. Максименко скаржився на хворобу *febris antiepileptica*, а С. Маслов знаходив у себе аграфію чи епістолофобію (листи від 1 грудня 1955 р. та недатований, що через хворобу й смерть адресанта лишився тільки в чернетці). Про максименківські листи є відгук Ю. Меженка від 10 квітня 1949 р.: “Одержав якомсь-то листа від Боднарського. Він з тривогою пише про те, що Ви мовчите і запитує, чи бува Ви живі. Я заспокоїв його, написавши, що Ви пишете листи як поет – коли є натхнення. А що зараз життя має прози багато, то й натхнення до Вас приходить не часто. Чи правду я написав?” Із величезною відповідальністю ставився до листування Сергій Маслов. 8 червня 1947 р. він вибачався: “Простите помарки в письме и не особенно складное и систематическое изложение: занят в последние дни очень, т. к. близится срок (уже не раз отодвигавшийся) сдачи моих глав “Коротк[ого] курса”. 17 січня 1948 р. писав: “Очень прошу простить мне поправки, придающие письму вид неопрятный”. А 1 грудня 1955 р. він міркував: “Но пора закончить моё, на этот раз на редкость хаотическое письмо. Сначала я хотел сделать только небольшую приписку к письму Вас[илия] Ив[ановича], который собирался идти на почту сдать бандероль со вложением “Хрестоматии” А. И. Белецкого. Разные обстоятельства задержали, однако, Василия Ив[ановича] дома, я же, между тем, “расписался”, и получилось это не продуманное, писанное без плана “обильное в словеси” и “не многое в разуме” послание”. 18 листопада 1956 р., коли С. Маслов захворів (невдовзі, 11 січня 1957 р. він помер), його брат пояснив паузу в їхньому листуванні тим, що “Неоконченное письмо к Вам требует разного рода справок и написания за кабинетным столом, что сейчас реши-

тельно врачами запрещается”. Нарешті, 25 жовтня 1958 р. Василь Іванович пояснював: “За несколько дней до смерти он ещё беспокоился, что задерживает ответ на последнее Ваше письмо, и подбирал разного рода материалы для ответа, какие я потом и передал Вам при встрече”. Цікаво, що бібліографи й книгознавці повоєнних років були часом близькі між собою не лише ідейно. Дехто з них складав певне, сказати б, земляцтво, що не могло не впливати на їхні стосунки. Так, ще з підготовчого класу гімназії, себто ще з 1900-х років Ю. Меженко приятелював з Миколою Івановичем Мацуєвим (лист першого від 18 грудня 1951 р.).

Очевидячки, вчені ставилися до своїх приватних листів так само добросовісно й відповідально, як до текстів своїх наукових праць. Причому це не має нічого спільного з підходом до листування тих сучасних літераторів, які через голову своїх кореспондентів або у щоденниках звертаються до нащадків, себто пишуть завідомо для публікації.

Кореспонденти Ф. Максименка високо цінили наукову вартість його листів. 31 серпня 1948 р. Б. С. Боднарський написав: “Был бы рад, если бы мне удавалось почаще провоцировать [Вас] на такие “скучные” письма, из коих первое, полученное мной, я прочитал с исключительным интересом и наслаждением. Прошу не считать эти мои слова за комплимент. Говорю совершенно серьёзно, что Ваше письмо возбудило во мне много мыслей, которые будут для меня объектом весьма поучительного переваривания (особенно об изданиях, существующих сейчас вне поля зрения официальной библиографии)”. Очевидячки, панівні сьгодні уявлення про сталінську епоху, про гадану одностайність і монолітність тодішньої суспільності багато в чому глибоко неправильні, якщо так багато цікавого писалося в часи його, Сталінового, явного повновладдя. Приватні стосунки чільних українців того часу виявляють наявність виразної ідейної опозиції щодо більшовизму, характер і параметри якої необхідно спеціально студіювати.

Яскраво вироблені індивідуальності українських вчених виявлялись у листуванні повною мірою, чи не повніше навіть, аніж у їхніх публікаціях тих років. Про умови їхньої повоєнної роботи добре свідчить лист С. Маслової від 1 травня 1950 р.: “Что касается наших книжных новостей, Вы, вероятно, уже видели I-й том макета

“Історії української літератури”. Древняя литература в нем доведена, считая и нумерацию рисунков, до 85 стр. Это жалкий огрызок тех 7–8 листов, какие я в 1947 г. представил в Институт. В моем тексте сделали столько пропусков и перемен, что я почти полностью утратил авторские права на эту часть курса. Макет напечатан в количестве 300 экз. Рассылается по институтам, имеющим отношение к истории украинской и русской литературы, в отдельных случаях посылается и в индивидуальном порядке. По возвращении А. И. Белецкого из Москвы (он там с конца апреля и на днях должен приехать обратно) хочу просить его выслать один экземпляр лично Вам; думаю, Ал[ександр] Ив[анович] исполнит мою просьбу”.

Дуже по-різному висловлювались вони з приводу новин поточного совєцького життя. Ось лист делікатного й вишукано інтелігентного С. Маслова (13 січня 1950 р.): “Статьи Немировского и др[угих] немного читал, но, признаться, углубляться в это дело не имею охоты: жаль времени”. Свої не конче ентузіастичні оцінки він дивовижно вмів стилізувати у цілком толерантних формах, як-от у травні 1951 р.: “Автор диссертации (С. О. Петров. – С. Б.) не очень талантливый человек, но всё же работа его кое в чём пополняет и уточняет наши сведения о Новикове”. 9 травня 1952 р.: “По Вашему совету, в мае прошлого года я говорил о названных работах с Штокалом²⁴ и вручил ему офиц[иальное] заявление, но этот гражданин, повидимому, не настолько любезен, чтобы оказать хотя скромную помощь рядовому работнику Академии”. Рідко-рідко дозволяв він собі висловитися різкіше, як-от у листі від 18 квітня 1952 р.: “[...] очень быстро была распродана даже дряная книжка Иофанова²⁵ о детских и юношеских годах Гоголя”.

²⁴ Штокало Йосип Захарович (1897, с. Скоморохи, тепер Сокальський р-н Львівської обл. – 1987) – математик, з 1951 р. академік АН УРСР, з 1968 р. Заслужений діяч науки УРСР. Очевидно, ця справа входила у сферу його компетенції з доручення академічної президії.

²⁵ Іофанов Даниїл Михайлович після війни був другим із черги завідувачим Рукописного відділу ЦНБ АН УРСР – з квітня 1948 до 1958 р., – відколи його заступив М. П. Візир. С. Маслову Д. Іофанов був відомий і як автор статті: *Іофанов Д. Образ Й. В. Сталіна в українській радянській поезії* (Київська правда. – 1947. – 9 січ.).

Великого розголошу набуло видання т. зв. словника Леоніда Хінкулова²⁶. Збереглась чернетка листа до Маслова самого Федора Пилиповича (грудень 1948 р.), де виявився такий характерний для нього добродушний і незлобивий гумор: “Сегодня утром получил Вашу открытку и “Словник української літератури” [Хінкулова]. Приношу Вам за него глубочайшую благодарность – у нас кто-то пустил слух, что этот словник задержан издательством ввиду наличия в нем некоторых имен, не являющихся ныне украшением советской литературы”²⁷. Юр Меженко яскраво виявив своє ставлення до цього словника у листі від 12 лютого 1949 р.: “Хінкуловську роботу маю. Повинен визнати, що в історії української бібліографії, не багатій на шедеври, ця книжка визначається своїм паскудством. І хто його консультував? Маю відомості, що в Москві збираються її розкритикувати, і дуже радію з того. Як таки можна таке друкувати! Звичайно, і Білецький теж в цьому винен. Знаю, що київські бібліографи обурені з цієї бібліографії, і знаю, що читачі теж лаються, коли їм дають цю книгу”. Цікаво, що 1930 р. Ю. Меженко називав книжку його пізнішого гонителя Владіславлева “Литература великого десятилетия” делікатно “несильной библиографией”. Його петербурзький біограф констатував: “Может быть, слишком рискованно было бы утверждать, что 1931–1934 годы его нравственно подломили, но факт остается фактом: Меженко уже никогда не высказывал открыто своих политических взглядов, хотя по-прежнему яростно отстаивал профессиональные”²⁸. Життя навчила осторожности. Впрочем, спрятаться полностью в спокойную нишу профессии с каждым годом становилось все труднее”²⁹.

²⁶ Хінкулов Л. Словник української літератури. Т. 2. Ч. 1: Письменники Радянської України. – Київ, 1948. – LXVI, [2]. – 587 с.; *Mapra mundi*: Збірник наукових праць на пошану Ярослава Дашкевича з нагоди його 70-річчя. – Львів; Київ; Нью-Йорк, 1996. – С. 832. Правдоподібно, на ставлення українських книгознавців вплинули й окремі тодішні виступи Л. Хінкулова, на кшталт статті: Письменник і світогляд: Про порочні філософські засади творчості М. Рильського // Літературна газета. – 1947. – 25 груд.

²⁷ Ідеться про тодішню кампанію, спрямовану проти т. зв. космополітів.

²⁸ Зрозуміло, що автор зробив цей висновок лише на підставі обмеженого кола джерел – петербурзьких.

²⁹ Соколинский Е. К. Ю. А. Меженко: Библиограф на ветрах истории. – Санкт Перербург, 1998. – С. 92–93.

Характерно, що життєвий досвід не виробив у Максименка недовіри до людей і такої настороженості, якою він міг би себе про всяк випадок оточити. Він ставився до людей багато доброзичливіше, аніж могли нашіптувати фактичні дані, на які він попросту волів заплющувати очі. Реагуючи на мого листа, 10 серпня 1982 р. міркував: “Додаю копію особового листка Г. О. Лазаревського³⁰ – це все, що збереглося в нашій бібліотеці. Гадаю, що Ваша думка про нього як розвідника радянського абсолютно невірна. В 1940-х роках в газетах було якесь цькування його за “Київську старовину” – це тоді ж, як дісталася й Рильському за “Мандрівку в молодість”. У Львів його загнали як на заслання; обком направив був його до обласної б[ібліоте]ки, а потім чомусь перекинув був до нашої. Опікувався ним з Києва М. Т. Рильський. Помер він простудившись, причому у нього не знайшлося навіть чистої сорочки, щоб покласти у труну. Помер вночі з 14 під 15 січня 1949 р. На похорони прислали були церковного катафалка й оркестр, який, побачивши катафалк, зараз же зник. Були дружина й син, з письменників – Ірина Вільде. Решта – виключно наші бібліотечні співробітники”. Багато років пізніше, вже тепер, я з’ясував із преси, що я тоді мав-таки рацію, а Федір Пилипович все-таки помилявся. Викладач Інституту Служби безпеки України Д. Веденєєв відкритим текстом заявив, що “протягом 1924–1939 рр. серед наддніпрянської еміграції в Польщі активно працював радянський агент з доброго українського шляхетського роду Гліб Лазаревський”³¹.

³⁰ Лазаревський Гліб Олександрович (14/27 травня 1877, Підлипне Конопського пов. Чернігівської губ. – 15 січня 1949, Львів). Закінчив юридичний факультет університету Св. Володимира. Служив товаришем прокурора окружних судів Чернігівського (1906–1911), Віленського (1911–1915) та Київського (1915–1917). Працював у кооперації. У 1930 р. одержав відрядження до Польщі й Франції. За кордоном видав “Архів Михайла Драгоманова” (т. 1. Варшава, 1937; на обкл. 1938) та невеличку книжку про голодомор 1933 р. Повернувся 1939 р. Працював в Уфі при АН, у державному музеї Т. Шевченка (1938). На сторінках журналу “Українська література” видав спогади “Київська старовина”. Дж.: *Забіяка І. М.* Гліб Лазаревський та його спогади // Літ. Україна. – 1998. – 22 січ. (№ 3). – С. 7.

³¹ *Веденєєв Д.* Доля розвідника у контексті національної драми // Вечірній Київ. – 1996. – 19 листоп. (№ 247). – С. 6.

У листуванні корифеїв книгознавства відбулось перебування Л. Кагановича в ЦК КП(б)У (1947), де він знову посів чільне місце за особистою рекомендацією Сталіна. У березні 1947 р. Л. Каганович обрали першим секретарем ЦК КП(б)У на місце М. Хрущова. Хоч його перебування на цій посаді було й недовге (кілька місяців), воно супроводилось глибокими змінами в соціально-політичній атмосфері, погромницькими акціями. Восени відбувся пленум правління Спілки письменників, де було піддано цькуванню Максима Рильського, Юрія Яновського та Івана Сенченка. 29 серпня 1947 р. було прийнято постанову ЦК “Про політичні помилки і незадовільну роботу Інституту історії України Академії наук УРСР”, у якій зазнали нападок три курси історії України і тодішній директор Інституту Микола Петровський³². Розпочалась підготовка пленуму ЦК КП(б)У з порядком денним “Боротьба проти націоналізму як головної небезпеки в КП(б)У” (не відбувся). Наприкінці грудня 1947 р. Л. Каганович повернувся до Москви³³.

Вражають гнівні ескапади Юра Меженка, який, опинившись у Ленінграді після погрому Публічної бібліотеки київської Академії наук, писав про все, що думав, відкритим текстом. Напрямок майбутнього відступу з України Ю. Меженко обдумував, мабуть, віддавна. Ще 1 жовтня 1947 р. писав Ф. Максименкові: “Гадаю, що найближчими днями виїду до Москви і хотів би не втрачати з Вами контакт. [...] З Москви, як тільки улаштуюся, напишу до Вас”. 15 липня 1947 р. Президія АН УРСР задовольнила прохання Ю. Меженка про звільнення. Фактично він звільнився з посади директора БАН УРСР 1 лютого 1948 р. і 5 лютого виїхав до Ленінграда³⁴. Б. С. Боднарський 2 грудня 1947 р. відгукнувся на київські події: “Ю. А. Меженка мне очень жаль, человек он честный, талантливый и знающий, самое главное – энтузиаст; а таких теперь и днём с огнём не сыщешь”. Перший лист Юрія Олексійовича з Ленінграда датується 25 грудня 1948 р., а 12 лютого 1949 р. він нарікав: “Оче-

³² У лещатах тоталітаризму: Перше двадцятиріччя Інституту історії України НАН України: Зб. док. і матеріалів. Ч. 2. – Київ, 1996. – С. 80–89.

³³ Шаповал Ю. І. Сталінський посланець в Україні // Людина і система. – Київ, 1994. – С. 225–240. Пор. С. 138–140, 157, 161, 202–204, 218–219.

³⁴ Юрій Олексійович Меженко [1892–1969]: Матеріали до біографії / НАН України. ЦНБ імені В. І. Вернадського. – Київ, 1994. – С. 45.

видно, Ви вважаєте, що я дуже неакуратний в листуванні. Ба ні, то “обставини” винні”. Ситуація під час його від’їзду з Києва деякою мірою відбилась у листах С. Маслова до Ф. Максименка: “Юрию Алексеевичу, повидимому, придется расстаться с Библиотекой. При обсуждении вопроса о заместителе – в академич[еских] верхах называлась м[ежду] пр[очим] моя фамилия. Но хода этот вопрос не получил: какой-то умный человек, очевидно, сказал, что я не справлюсь с многосложными директорскими обязанностями. Да я никогда этой должности и не взял бы; уже из-за одной перегрузки работой” (2 липня 1947 р.). Мабуть, Сергія Івановича неповно інформували: не на те звільняли з Публічної бібліотеки Ю. Меженка, щоб його місце зайняв близький йому за культурологічними ідеалами С. Маслов. Цікавіші відомості у листі від 18 березня 1948 р.: “Ю. А. Меженко более месяца тому окончательно уехал в Москву и Ленинград искать пристанища и работы. Не знаю, здесь ли еще его жена и книги. Обязанности директора библиотеки временно исполняет Г. М. Плеский (згодом зав. Відділом обміну з зарубіжними установами. – С. Б.)”. Це супроводжувалось масштабним погромом налагодженої бібліотечної роботи. 26 серпня 1948 р. Катерина Білоцерківська писала Ф. Максименкові: “В А[кадемии] н[аук] директор[ор] б[иблиоте]ки не специалист (по словам той же Над[ежды] Сем[еновны]), вроде нашего самодура. Какую новую реконструкцию выдумал он, кого снял, каков с Вами [...]?” Що Меженко свого наступника не любив, видно і з його листа від 12 лютого 1949 р.: “Про наряду бібліотечну читав те, що було в київських газетах (мені надіслали вирізки) і не захопився нею. Там серед доповідачів не один був Дурноверхий [Золотоверхий], а через те і пуття з того не було. Я Фельдштейна (директор Книжкової палати, що визначав обличчя й “Літопису друку”³⁵. – С. Б.) трохи знаю. Він нахаба з роду з віку, бо таким він народився, і все, що він пише, це галаслива демагогія. Тим часом до нього ще не придивилися, а він же є ніщо інше, як Стебун в мініатурі. Стебун все ж таки розумніший” (пор. лист від 13 квітня 1950 р.). 18 січня 1951 р. Ол. Ровнер пові-

³⁵ Книжкова палата України (1919–1998): Наук.-допом. бібліогр. Показач. – Київ, 1999. – С. 159. Тв.: Проти націоналізму в теорії та практиці бібліотечної роботи // Комсомольська освіта. – 1934. – № 4. – С. 10–18. – Підп.: М. Фельдштейн, О. Грібненко.

домляла Ф. Максименка: “У нас новини, пішов з бібліотеки наш директор, т. Золотоверхий, і бібліотека чекає на нове керівництво”. У травні 1951 р. С. Маслов констатував: “Новый директор Г.П.Б. всё ещё не назначен. Обязанности директора исполняет пока Г. М. Грибовская”.

Для пояснення оцінок Ю. Меженка треба нагадати, що в ті роки І. Стебун спеціалізувався з написання антиукраїнських погромницьких статей³⁶. За головного редакторства П. Усенка І. Стебун входив до редколегії “Літературної газети” (заступником редактора був діяч подібного штибу Л. Санов³⁷). У листі до 1-го секретаря й члена Політбюро ЦК КП(б)У Л. Кагановича від 22 серпня 1947 разом із Є. Адельгеймом дав нищівні оцінки й інформації про українських письменників для розгрому всієї Спілки письменників³⁸. 1 липня 1948 р. газету очолив М. Шамота, а з 26 серпня заступником редактора став Платон Воронько, і з редколегії І. Стебун зник.

³⁶ Стебун (Кацнельсон) Ілля Ісаакович (нар. 8/21 січня 1911, м. Городня Чернігів. губ) – літ. критик, літературознавець. Тв.: Проти вульгарного соціологізму в укр. літературознавстві // Літературна критика. – 1937. – № 5. – С. 3–14; Про деякі хиби в сучасному українському літературознавстві // Літ. газета. – 1946. – 4 лип. (№ 27). – С. 3–4. – Підп.: Іван Ле, Ілля Стебун); Проти ворожих теорій в літературознавстві // Вітчизна. – 1946. – № 10/11. – С. 156–178; За ідейну чистоту української радянської літератури // Вітчизна. – 1947. – № 10. – С. 173–192; Небезпечні рецидиви в романі [Юр. Яновського] “Жива вода” // Радянська Україна. – 1947. – 11 верес.; За ідейну чистоту української радянської літератури // Радянська освіта. – 1947. – 5 груд.; Проти ворожих теорій в українському літературознавстві // Рад. літературознавство. – 1947. – Кн. 7/8; Проти ворожих течій в українському літературознавстві: Критика буржуазно-націоналістичних концепцій Грушевського та його школи в питаннях історії української літератури. – Київ, 1947. – 40 с. – (АН УРСР. Бюро наук. пропаганди); Против националистических извращений, за большевистскую идейность, за новый подъем украинской советской литературы // Правда Украины. – 1947. – 20 нояб. – Підп.: (И. Ле, И. Стебун и П. Усенко); та багато інших того самого роду.

³⁷ Санов (Смульсон) Лазар Самійлович (29 травня / 11 червня 1913, Київ – 18 травня 1987) – літ. критик, поет. – Літ.: *П’янов В.* Визначні, відомі й “та інші...” – Київ, 2002. – С. 316–324; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. С. 306–308, 438, 551; *Лукаш М.* Шпигачки. – Київ: Ярославів Вал, 2003. – С. 75 (Череватенко. – С. 32).

³⁸ *Шаповал Ю. І.* Донос // *Шаповал Ю.* Людина і система. – Київ, 1994. – С. 70–79.

Київські гуманітарії прекрасно бачили зовнішні причини гальмування науки, що особливо впадало в око в порівняння з продукцією колег російських. 8 січня 1960 р. Павло Попов писав своєму товаришеві: “Останнім часом вийшло кілька цікавих праць з укр[аїнського] книгознавства в Москві (спасибі москвичам, а укр[аїнські] книгознавці сплять от уже з 1/4 [чверть] стол[іття]!). Це – дві роботи Т. Н. Каменєвої про Черніг[івську] друкарню (в III т. [”]Трудов Ленин[ской] б[иблиотеки]”) і в VIII т. “Проблем источниковедения”). Роботи солідні, варті канд[идатського] ступеня, як мені здається”.

Повоєнні публікації, спрямовані проти української культури, провокували Ю. Меженка до різких формулювань, що межували з брутальністю. Наприклад, 10 квітня 1949 р.: “Бібліографію бібліографії визнано остільки складною формою, що цілу групу переводять з другої степені на першу. Тепер вони складатимуть рекомендаційні списки й пам’ятки. Досвідчені люди, які прийшли на бібліографічну роботу з кораблебудівництва і вже півроку займаються бібліографією, кажуть, що бібліографія бібліографії не потрібна. От я тільки не добрав, кому не потрібна – широким масам чи вузьким колам науковців. Здається, і тим, і тим. Кажуть, “с горки видней”. Добра та “горка”, з якої таке побачити можна. Здається, і київській бібліотеці доведеться зазнати змін. Там ніби була якась комісія і теж познаходила гріхи. От я не знаю [тільки], чи побачила вона той гріх, що Бібліотека нічого не робить. Нічого певного я не знаю, а є передчуття, що Ол[ені] Сам[ійлівні] Ровнер] будуть неприємності. Чи за те, що щось робила, чи за те, що чогось не робила – то все одно, а будуть”. 2 травня 1949 р.: “Бібліографічна робота, аж поки нею керуватимуть “фельдфебелі в Вольтерах”, має вважатися за ліквідовану. Я поставив на ній хрест і мені стало від того легше. Ол[ена] Сам[ійлівна] хвора і вже не зав. А зав. там тепер Матвієнко. Чи це він, чи вона – не знаю. Очевидно, деь пивом воно торгувало, проторгувалося і пішло на бібліографічну роботу. Дурноверхому саме такі зави і потрібні. Нал[л]яти за повну ціну кухоль пива так, щоб там було якнайбільше піни. “Продукцію” Укр[аїнської] Книж[кової] Палати я бачив. Коли буде утворено музей ідіотизмів, там їх продукція посідатиме перші місця”.

13 квітня 1950 р. Ю. Меженко сам пояснив причини бібліографічних нещасть філософськи довершено й зовсім слушно: “Ви питаєте про бібліографічний мінімум. Адже Ви самі добре розв’язали [це] питання. Ваші учні повинні знати як мінімум те, з чим вони зможуть працювати. А це ж “Літопис”, та й то не за всі роки. Яка рація з голосу вивчати їм ті бібліографії, яких вони ніколи не побачать? Це вже наша з Вами біда, що ми знаємо більше, як треба та як рекомандують знати. Так з тою бідою і померемо”.

Ф. Максименко, Ю. Меженко, С. Маслов належали до кола вчених, які знали кращі часи. Вони працювали в двадцяті чи й у десяти роки за інших умов і головне – в іншому середовищі. Саме життя переконало їх, що існують цінності незрівнянно вищі й коштовніші за всі, разом узяті, дурниці, які спускали у вигляді розпоряджень малописьменні люди, що на той час тримали в руках усю повноту влади в тій країні.

Після смерті Федора Пилиповича мені довелося розбирати у нього вдома його стола. У середньому ящику, де зберігалися всілякі документи, далеко в глибині, посередині, лежало не що інше, як Євангеліє, абсолютно несподівана як на 1983 р. книжка – кишенькове компактне видання в оправі з м’якої виробленої шкіри. Надзвичайно промовистий факт. Тоді, 1983 р., він не міг не приголомшити. Сьогодні ж цей факт нагадує нам, що Ф. Максименко був сином священика. Аж до вступу до Новоросійського університету він формувався виключно в церковному середовищі. Одне півріччя Федір Пилипович провчився у церковно-парафіяльній школі, але її не закінчив її, оскільки батько знайшов за краще найняти репетитора – звільненого семінариста. 1907 р. Ф. Максименко вступив до катеринославської чотирикласної бурси, програма якої була близька до гімназичної, тільки бракувало мов. У єпархії, розповідав мені Федір Пилипович, бурс існувало три – катеринославська, маріупольська й бахмутська, і випускники усіх трьох ішли потім до Катеринославської семінарії. У 1911 р. вступив до семінарії й він. Невелика, душ на 300 вихованців, вона, однак, давала добру освіту. Тут викладав гарний словесник Переверзєв, історик Василь Біднов, про якого останнім часом з’явилося багато публікацій, латиніст Володимир Тацентов, грек Дмитровський. У класі навчалось двадцять душ юна-

ків, останнім із яких був Іван Паторжинський³⁹, який скінчив перед тим бурсу в Бахмуті. У тодішній імперії духовні семінарії були розраховані на шість років навчання. Перші чотири роки, як у гімназіях, викладались загальноосвітні предмети, тільки що тут було менше математики. Потім два роки йшли курси богословські. Совецький досвід загнав першу його науку на самісіньке дно душі, але ж ми знаємо, яка виняткова була у Ф. Максименка пам'ять.

У двадцяті-тридцяті роки для вихідців із інтелігентного середовища існувала заборона на професії, і згодом Ф. Максименко став однією з жертв цього гоніння. Намагаючись вигородити тодішніх колаборантів, зараз дехто намагається запевнити читача, що вони, мовляв, тоді ще не знали справжніх цілей, які ставили собі більшовицькі ватажки щодо України. Наскільки хибна така думка, видно з реальної практики боротьбістів, які без порівняння краще за приїждже начальство орієнтувались у місцевій ситуації й самі завзято поборювали структури незалежного від большевиків українства, як-от у випадку з директором ВБУ Ничипором Миколенком, який опинився зрештою на Соловках⁴⁰.

У 1928 р. в пресі УРСР розгорнулась активна кампанія проти Всенародної бібліотеки України, що скінчилась погромом кадрів, нищенням картотек, організацією спецфонду тощо. Ф. Максименко ретельно збирав газетні витинки, наклеївши їх у вигляді чепурної книжки, що дозволяє простежити динаміку погрому. Розпочали кампанію маловідомі тепер журналісти І. Сип-Халіфман⁴¹ та Г. Сіркис.

³⁹ Відомості про цей період у житті співака знаходимо в спогадах його дружини М. Снаги-Паторжинської (повінчалися 13 липня 1917 р. в Катеринославі): Іван Сергеевич Паторжинский. – Москва: Сов. композитор, 1976. – С. 30–39. Перед семінарією він навчався в бахмутській бурсі. Про Володимира Никаноровича Тацєнтова. – Див.: С. 37–38.

⁴⁰ Підгайний С. Українська інтелігенція на Соловках: Спогади 1933–1941. – Б. м.: Вид-во “Прометей”, 1947. – С. 54–55.

⁴¹ Халіфман (Халифман, Сип) Іосіф (Йосип) Аронович (18 серпня 1902, Могилів-Подільський – 1988) – журналіст. Працював у штаті журналу “Кіно”. Жив у Києві на Тарасівській вул. У 1929 р. Дмитро Фальківський присвятив йому вірш “Осінь”. У 1930 р. переїхав до Москви. Закінчив с.-г. академію ім. Тімірязєва. Зав. агрономічним відділом журналу “Соц. земледелие”. – Тв.: Великі хиби в Всенародній Бібліотеці України // Пролетарська правда. – 1928. – 13 груд. (№ 289); Всенародная книгосвалка в

У липні макабричного 1933 р. Микола Любченко (писав також під псевдонімом Кость Котко), згодом теж репресований⁴², у співавторстві з менш відомим землячком В. Нетребою надрукували погромну статтю проти української бібліотеки, коли нею керував Н. Миколенко: “Перше, за що він потурбувався, – це посадити на найважливіших ділянках людей, здатних працювати на “національну справу”. Ще 1930 р., під час чистки радянського апарату, було запропоновано зняти з роботи в ВБУ цілий ряд петлюрівських елементів, попівства, але більшість із цих людей, ховаючись під широке крило Миколенка, й досі сиділи на своїх теплих містечках. Хто ці люди?”

Загляньмо до списку “наукового персоналу”. Консультант з питань економіки – Давідзон. Син купця. Сліпий. Зав. музейного відділу – Дзбанівський О. Т. Син попа. Раніше працював у НКО. Звідти його надіслали до ВБУ. Зданевич Д. І. – син попа. Заступник директора – Іваницький В. Ф. – син попа. Зав. основного відділу бібліотеки – відділу опрацювання – Козловський В. О. Син попа. Колишній секретар газети “Громадська думка”. Секретар гетьманського посольства в Берліні 1918 р. Науковий консультант літератури – проф. Копержинський К. О. – син попа. Науковий працівник – Кравченко Н. [В. – дружина Максименка]. Дочка дяка. Зав. газетного відділу – Максименко Ф. П. Син попа. Науковий працівник – Попов П. М. Син попа⁴³. Далі у М. Любченка й В. Нетреби йшли довідки про бібліотечно-оперативний персонал – ще на 15 осіб.

Протягом довгого часу, що пішов на обробку масової свідомості, над ними висіли брехливі й дуже підлі звинувачення. У харківській газеті “Пролетарий” добірка матеріалів про ВБУ з’явилася раз під шапкою з добре продуманих, зокрема у своїй

Киеве; Хто винен? // Пролетарська правда. – 1928. – 30 груд. (№ 302); Єдина на весь Київ // Пролетарська правда. – 1929. – 31 серп. (№ 250); Сорок лет спустя: [Воспоминания] // *Фальківський Дм.* Ранені дні. – Пряшів, 1969. – С. 223–274. – Дж.: *Мацуев Н.* Русские советские писатели: Материалы для биографического словаря, 1917–1967. – Москва: Сов. писатель, 1981. – С. 223.

⁴² ...З порога смерті...: Письменники України – жертви сталінських репресій. Вип. 1. – Київ: Рад. письменник, 1991. – С. 269–271.

⁴³ *Любченко М., Нетреба В.* Теорія й практика класового ворога // Комуніст. – Харків, 1933. – 24 лип. (№ 183).

послідовності, гасел: “Всенародная книгосвалка в Киеве. Гибнет одно из крупнейших в мире книгохранилищ. Учёные богословы и бездарные неучи гноят миллионы книг. Книжные богатства Украины очутились в руках чуждых нам (!) людей”⁴⁴. Опиратися цій навалі, якимось протестувати було неможливо. Минуло трохи часу, і протиукраїнська диверсія завершилась цілковитою перемогою. У газеті “Більшовик” з’явилася стаття “ВБУ – осередок націоналістичної контрреволюції”, де тріумфатори оголошували: “Водночас МКК–РСІ ухвалила: за саботаж наукової роботи, нацдемівщину та як виходців з контрреволюційного табору зняти з роботи в бібліотеці Олексієва Т. П., Давідзона І. Л., Зданевича Б. І., Карпинську О. Є., Киселя О. Г., Козловського В. О., Коляду Г. І., Копержинського К. О., Кордта В. О., Серветник Д. Ю., Ясинського М. І.”⁴⁵, Кравченко Н. В., Максименка Ф. П., Оксіюка М. П.⁴⁶, Піскорську Н. В., Фурсу М. І. Також зняти з роботи виходців з класово ворожих прошарків (дітей попів, куркулів та інш.): Барзилович Г. Г., Долгову-Дурдуківську, Ковтунову М. С., Лезгілье Н. П., Поповича В. Г., Радзівєвського, Ркліцького, Чехівську (сестра учасника СВУ), Шубу В. П., Пересветова, Романович-Ткаченко, Балінську Н. Г.⁴⁷,

⁴⁴ Пролетарий. – Харків, 1929. – 12 янв. (№ 10).

⁴⁵ *Королевич Н. Ф.* Михайло Ясинський (1889–1967) // *Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. – Київ, 1998. – С. 48–71.

⁴⁶ 21 березня 1982 року Федір Пилипович розповів мені: “Про Оксіюка є стаття Я. Р. Дашкевича у “Польському словнику біографічному” (під словом “Макаріуш”). Я пам’ятаю тільки, що у ВБУ він, по-перше, відав б[ібліоте]кою Лаврською й Флавіянівською [мабуть, ідеться про книгозбірню КДА], а по-друге, складав зведеного каталога іноземної періодики київських б[ібліоте]к, яка робота лишилася не виданою. Коли його звільнили були з ВБУ у 1933 р., він влаштувався у М[іністерст]ві земельних справ, де вів статистику й вважався дуже гарним співробітником. Мені він теж давав підраховувати якісь картки чи відомості. У 1942 р. його дружину убила німецька машина, після чого він став священником, здається, Притиско-Миколаївської церкви, а потім – коли повернулися рад[янські] війська – єпископом Львівським, де й перевів всю роботу по ліквідації унії”. Пор.: *Боцюрків Б.* Українська Греко-Католицька Церква і Радянська держава (1939–1950) / За ред. О. Турія. – Львів: Укр. католицький ун-т, 2005. – ХХ, 268 с.

⁴⁷ Як сповістив мене Федір Пилипович 31 січня 1982 р., Неоніла Гнатівна Балінська, здається, дочка поштового службовця, померла улітку 1981 р.

Горянського П. С.»⁴⁸. Персонально сина українського священика Федора Максименка звільнили з ВБУ 23 серпня 1933 р.⁴⁹

Не диво, що серед запитів, з якими звертались до Федора Пилиповича, своє місце займала церковна тематика. Листи Катерини Білоцерківської до Федора Пилиповича дають уявлення про рівень обслуговування, характерний для Публічної бібліотеки того часу, нарешті про ступінь закритості культурної спадщини. 4 лютого 1958 р. вона писала: “Сегодня, наконец, в б. дух[овной] академии мне нашли Житие Петра, правда, на церк[овно]слав[янском] языке; но я и этому рада, т. к. раньше мне предложили на чувашском яз[ыке]!” 2 травня 1963 р., коли вона працювала над нотаткою про старі українські шпалери, у неї в бібліотеці сталася пригода: “Кроме того, в укр[аинской] энциклопедии, кажется, Сицинского (мне в руки её не дали) вместо “шпалери” написано “шпалер(а), шпалір” – как вернее по укр[аински] сказать в единственном или множеств[енном] числе?” Йдеться про вид.: Українська загальна енциклопедія: Книга знання в 3 томах. Том 3: С–Я. Львів; Станиславів; Коломия: Рідна школа, [1934]. Стовп. 1237. Ще в мої часи три томник УЗЕ у рукописному відділі стояв на етажерці біля столу завідуючого (без цього видання важко було працювати, адже про “Енциклопедію українознавства” й мови не було!), але давався тільки тим читачам, які були особисто знайомі з завідуючим. Найяскравіший третій лист від 25 лютого 1958 р.: “Биографии Петра и Павла в общих чертах мне уже ясны: помогли “Жития” их, “Деяния апостольские” и отчасти апокрифы (читала и Порфирьева⁵⁰, и

⁴⁸ ВБУ – осередок націоналістичної контрреволюції // Більшовик. – 1933. – 3 верес. (№ 133). Думається, що численні помилки в ініціалах та зміна чоловічих закінчень прізвищ на жіночі й навпаки були одним із елементів свідомого приниження своїх жертв. У наведеній цитаті такі помилки виправлено (можливо, не всі).

⁴⁹ 31 січня 1982 р., після мого звільнення з тієї самої бібліотеки, він потішав мене: “Я цілком розумію Ваше самопочуття, бо комісія двічі ухвалювала про зняття мене з роботи у 1930 й 1933 рр. фактично без жодної провини, за деякі промахи профспілкового характеру (у 1930 р. я був головою МК [місцевому]). Але й зараз мені важко згадувати про ці роки”.

⁵⁰ *Порфирьев И. Я.* Апокрифические сказания о ветхозаветных лицах и событиях. – Казань, 1872 (обкл. 1873). – 312 с.; *Его же.* Апокрифические

Франко⁵¹). К болландистам (*Acta sanctorum*) так и не прибегала, во-первых, потому, что каждую из религиозных книг я достаю с боем и уже нет энергии воевать, а, во-вторых, оттого, что боюсь – не справлюсь с переводом. По той же причине не смотрела “*Real Encyklopedie*”. Но, в общем, этот вопрос – о Петре и Павле – более или менее улажен. Так же приблизительно обстоит дело с Арсением Могилянским, реставрировавшим Софию: у Шпачинского⁵² нашла кое-какие подробности о росписи в соборе на хорах в XVIII в. (Голубева так и не удалось найти – в библиографическом отд[еле] б[иблиоте]ки АН нет указателя к “Отчетам о присуждении премий”⁵³). Углубляться в архивы (то ли консисторский, то ли Соф[ийского] собора) я не хочу. Что же касается “иконописных подлинников”, то ни “сийский” (я их пересмотрела), ни “Ерминия” Фурноаграфиота – мне ничего не дали. Хочу ещё добиться “Библии” Пискатора⁵⁴ и Вейгеля в б[иблиоте]ке АН, но пока мои розыски этих книг не увенчались успехом; кабинет искусств ссылается на старопечатный отдел, а последний – на каб[ине]т искусств – вот и

сказания о ветхозаветных лицах и событиях по рукописям Соловецкой бібліотеки. – Санкт-Петербург, 1877. [4], 276 с. – (Сборник Отд-ния рус. яз. и словесности АН. – Т. 17, № 1); *Его же*. Апокрифические сказания о новозаветных лицах и событиях. По рукописям Соловецкой б-ки. – СПб., 1890. [4], 471 с. – (Сборник Отд-ния рус. яз. и словесности АН. – Т. 52, № 4).

⁵¹ *Франко І.* Апокрифи і легенди з українських рукописів. Т. 1–5. – Львів, 1896–1910.

⁵² *Шпачинский Н., свящ.* Киевский митрополит Арсений Могилянский и состояние Киевской митрополии в его правление, 1757–1770 г. – Киев, 1907. XII, 667, 16, [1], V с., 2 іл., карта.

⁵³ За твір про митрополита Петра Могилу 25 вересня 1884 р. петербурзька Академія наук присудила С. Голубєву Уваровську премію.

⁵⁴ Пискатор (*Piscator*) Ніколас Іоанніс (власне – Вісхер [*Visscher*] Клас Яне молодший (бл. 1586, Амстердам – 19 червня 1652, там само) – голанд. видавець і гравер. Головне видання – “Лицева Біблія” (“*Theatrum biblicum*”, 1650 та ін. вид.) з різцовими гравюрами за рисунками нідерландських митців. В укр. гравюрах та настінних розписах використовувалась як іконографічне джерело, а також правила за навчальний посібник. Літ.: *Сачавець-Федорович Е. П.* Ярославские стенописи и библия Пискатора // *Русское искусство XVII в.* – Ленинград, 1929. – С. 85–108; *Кондратюк А. Ю.* Монументальний живопис Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври. – Київ, 2004. – 160 с. (Лаврський альманах. – Вип. 13).

пойми, где хранятся эти библии. На очереди ещё Ровинский⁵⁵, авось что-то выскребу! Обращаться к П. Н. Попову мне здесь не рекомендовали отчасти из-за того, что он не особенно, выражаясь мягко, гостеприимен и поделчив, а отчасти и потому, что он не особенно сведущ в вопросах живописи (такую характеристику я получила от сотрудника Над[ежды] Вл[адимировны] Геппенер⁵⁶ – она работает в Институте археологии АН – [Виктора Платоновича] Петрова, лично знающего П. Н.). Храню немалую надежду, что Гембарович или Кожин⁵⁷ скажут что-то интересное по этому

⁵⁵ Ровинский (Ровинский) Дмитрий Александрович (16/28 сентября 1824, Москва – 11/23 июня 1895, Бад-Вильдунген, Германия), коллекционер та историк мистецтва, судовий діяч. Почесний член Петерб. АХ (1870) та АН (1883), Закінчив Училище правознавства (1844, СПб.). Захопившись колекціонуванням гравюр, зокрема лубків та творів західноєвропейських митців, вперше систематизував величезний матеріал з історії рос. гравюри. Свої збірки заповів Ермітажу, Румянц. музею, Публ. бібліотеці (Санкт-Петербург) та АХ. Його працю продовжили за рахунок укр. матеріалів П. М. Попов та І. П. Крип'якевич. Тв.: Русские народные картинки, т. 1–5 (текст), т. 1–3 (атлас). – Санкт-Петербург, 1881–1893; Подробный словарь русских гравированных портретов, т. 1–4 (СПб., 1886–1889); Полное собрание гравюр Рембрандта, т. 1–4 (Санкт-Петербург, 1890); Подробный словарь русских гравюров 16–19 вв. Т. 1–2 (Санкт-Петербург, 1895). Літ.: Публичное собрание Импер. Академии наук в память ее почетного члена Дмитрия Александровича Ровинского 10-го декабря 1895 года. – Санкт-Петербург, 1896; *Кони А. Ф.* Д. А. Ровинский // *Кони А. Ф.* Очерки и воспоминания. – Санкт-Петербург, 1906. – С. 521–624.

⁵⁶ Геппенер (за чоловіком Лінка) Надія Володимирівна (25 серпня 1896, Кронштадт – 18 травня 1981, Київ) – музейний працівник, археолог, мемуаристка. Тв.: Всеукраїнське музейне містечко: Спогади // *Пам'ятки України*. – 2003. – Чис. 1/2 (138–139). – С. 112–145. 31 примітка (укр. переклад Ол. Неживого); *Геппенер-Лінка Н. В.* Спогади про Всеукраїнське музейне містечко 1929–1939 рр. // *Лаврський альманах: Зб. наук. праць*. – Київ, 2003. – Вип. 11. – С. 142–175. – 70 приміток.

⁵⁷ Як і П. О. Білецький, М. О. Кожин (22 січня 1893 – ?) являв собою тип наукового номада, писав про мистецтво Польщі, Чехії, татарське тощо (див.: *Державин Н. С.* Творческий путь профессора Н. А. Кожина. – [Ленинград:] Моск. полигр. ин-т, 1950. – 16 с.). Я його зустрів раз у П. Є. Корнілова, й він злегка поскаржився, що у Львові до нього поставились без ентузіазму. Очевидно, він мав на увазі свою книжку: *Украинское искусство XIV – нач. XX вв.: Очерки*. Ч. I і II. – Львов: Укр. полигр. ин-т им. И. Федорова, 1958. – 247, [1] с., XXXII табл., [3] с. – 500 прим. Харак-

вопросу. [...] Я, понятно, Вам уже надоела своими религиозными сюжетами, как надоела библиотекарю в Подольском филиале [библиотеки] АН. Сначала он был безумно бдителен и не хотел выдавать л[итерату]ру: “Зачем Вам подобные книги?” (речь шла о “Трудах” духов[ной] академии), смотрел подозрительно на меня (“не шпионка ли эта старушка??”), и когда я принесла справку из Соф[ийского] музея, что работаю над описанием фресок, то он книжки-то выдавал, но всё же в разговоры не пускался и всячески медлил с выдачей книг. Только у Вас, Фёд[ор] Фил[иппович], я нахожу сочувствие и желание помочь! Благодарю! Держа в руках “епархиал[ьные] ведомости” и прочую подобную л[итерату]ру, я не могла отказать себе в удовольствии пересмотреть и то, что меня непосредственно не касалось [...]”.

1 лютого 1958 р. К. Білоцерківська, наприклад, писала йому: “Я, кажется, говорила Вам летом, что я работаю по договору в Софии – инвентаризирую настенную живопись – фрески XI–XII вв. и масло XVII–XVIII в. В связи с этим мне понадобилась литература: 1) о церковной настенной росписи XVII–XVIII вв., 2) Жития святых и 3) по истории Софии киевской, в частности по ремонту и росписи стен её в период XVII–XVIII вв. Представьте себе, что в Киеве не к кому обратиться по вопросу церковной живописи. Больше того – Четыи минеи никак не могут мне найти в Подол[ьском] филиале Публ[ичной] б[иблиоте]ки⁵⁸. Куда ещё обратиться, в какую киевскую б[иблиоте]ку? А мне необходимо узнать биографию Петра и Павла, т. к. сейчас открылись фрески в приделе Петропавловском – многофигурные композиции. Итак, первый вопрос к Вам, где можно найти Житие Петра и Павла, в какой б[иблиоте]ке Киева. Второе – о настенной живописи. В Софии открыта на хорах

терно, що в словнику Т. М. Радзієвської (Укр. мистецтвознавство. Вип. 4. – Київ, 1970) такого українського мистецтвознавця нема.

⁵⁸ У Подільській філії, розташованій у ті часи в приміщенні колишньої Київської духовної академії, зберігались книгозбірні і її, і Києво-Печерської Лаври. Наприкінці 1960-х – на початку 1970-х рр. у відкритому доступі там перебували й видані каталоги А. С. Криловського та ігумена Михаїла (Тростянського), і картковий каталог КДА. Останній включав пізніші надходження, не відбиті у виданих томах.

живопись XVIII в. [...] Где мне найти источники подобных лубочных картинок, где, в каких книгах я найду наглядные пособия для стенной росписи тех времён? Я знаю (по л[итерату]ре) “Ерминія” или наставление в живописном искусстве Д. Фурноаграфиота⁵⁹, но то ли это, что мне надо, где достать эту книгу, причём не на ц[ерковно]слав[янском] языке, а на русском. Опять-таки прочитала, что Чигиринский епископ Порфирий ссылается или даже издал “Ерминія”, но где, в каком произведении – не скажете ли Вы мне? Основные книги по стен[ным] росписям (Покровского, Кузьмина, Нарбекова, Кондакова⁶⁰ и т. п.) я прочитала и никаких аналогий для

⁵⁹ К. Білоцерківська рухалась у правильному напрямку, див.: *Порфирий, епископ Чигиринский*. Ерминия, или Наставление в живописном искусстве, написанное неизвестно кем вскоре после 1566 года (Первая иерусалимская рукопись 17-го века). – Киев, 1867. – 56 с. (отт.: Труды КДА. 1867. Июль. – С. 139–192); *Даниил, свящ. XVII в.* Книга о живописном искусстве Даниила, священника 1674 года (Вторая иерусалимская рукопись) / Пер. с новогр. яз. Порфирия, еп. Чигиринского. – Киев, 1868. – 48 с. (отт.: Труды КДА. 1867. Декабрь. С. 463–508); *Порфирий [Успенский К. А.]*. Ерминия, или Наставление в живописном искусстве, составленное иеромонахом и живописцем Дионисием Фурноаграфиотом, 1701–1733 года. – Киев, 1868. [2], X, 250 с. (отт.: Труды КДА. 1868. Январь. – С. 269–315; Февраль. – С. 494–563; Март. – С. 529–570; Июнь. – С. 494–563; Декабрь. – С. 355–445). Див.: Краткий обзор собрания рукописей, принадлежавшего епископу Порфирию, а ныне хранящегося в Имп. Публичной библиотеке. – Санкт-Петербург, 1885. – VI, 179 с. (Отчет Имп. Публичной библиотеки за 1883 г.); *Вздорнов Г. И.* История открытия и изучения русской средневековой живописи, XIX век. – Москва: Искусство, 1986. – С. 185, 332–333.

⁶⁰ Кондаков Нікодїм Павлович (1/13 листопада 1844, дер. Халань Новооскольського пов. Курськ. губ. – 17 лютого 1925, Прага) – історик візант. і давньорус. мистецтва, дійсн. член Петерб. АХ (1893) та АН (1898). Навчався в Моск. ун-ті (1861–1865). Викладав в ун-тах в Одесі (1870–1888) та Петербурга (1888–1917). У 1920 р. емігрував. З 1922 р. викладав у Празьк. ун-ті. Розробив іконографічний метод вивчення пам’яток мистецтва, аналізував переважно їхні типологічні особливості, а також побутові, культурні й політичні причини, що ці особливості викликали. Тв.: *История византийского искусства и иконографии по миниатюрам греческих рукописей*. – Одесса, 1876; *Византийские эмали. Собрание А. В. Звенигородского. История и памятники византийской эмали*. – Санкт-Петербург, 1892; *Археологическое путешествие по Сирии и Палестине*. – Санкт-Петербург, 1904; *Иконография Богоматери. Т. 1–2*. – Санкт-Петербург, 1914–1915; *Воспоминания и думы*. – [Prague,] 1927. – 79, [1] с. Літ.: *Лазарев В. Н.*,

живописи Софії XVIII в. не нашла. Тепер – по ремонту і реставрації Софії в XVII–XVIII веках: у Линчевського (“Св. София Киевская”. – К., 1914; кстати, не Ви ли редакували цю книгу, т. к. в рукописи я видела исправления, сделанные Вашей рукой?) я вычитала, что в 1767–1769 г.г. при Арсении Могилянском были расписаны хоры, но подробностей этой росписи – кто работал, по каким образцам – нет. М[ожет] б[ыть,] это уже архивные данные, и я напрасно ищу изданную л[итерату]ру на эту тему. Опять-таки сообщаю, что основные труды по истории Софии мною использованы. Помогите!!”.

Вдома у Федора Пилиповича на спеціальній полиці над стелажем, – себто понад усім іншим! – стояли богословські видання. Коли, відбираючи речі для домашнього читання, до Києва, я вперше дістався до цієї полиці й попросив тритомний курс історії давньої Церкви професора Петербурзької Духовної Академії В. В. Болотова, Федір Пилипович раптом посерйознішав і схвалив мій вибір, сказавши, що “це по-справжньому добра книжка”⁶¹. Ще одне сильне враження. Як впливає з напису на форзаці, за німецької окупації, 5 липня 1943 р. Ф. Максименко придбав примірник першого видання “Іфіки ієрополітики” (КПЛ, 1712) з ілюстраціями Никодима Зубрицького. Цей раритет походив із знаменитої книгозбірні Володимира Барвінка⁶². Як відомо, це перше в українському дру-

Н. П. Кондаков, 1844–1925 (є список праць Н. Кондакова); Труды русской, украинской и белорусской эмиграции, изданные в Чехословакии в 1918–1945 гг. (далі: Труды эмиграции). Т. 1, часть 1. – Прага, 1996. – С. 337–338.

⁶¹ Болотов В. В. Лекции по истории древней церкви, Т. 1–3. – Санкт-Петербург, 1907–1918. Див. про нього: *Бриллиантов А.* Профессор Василий Васильевич Болотов: Биограф. очерк. – Санкт-Петербург, 1910. – 75 с. (Відб. з журн.: Христианское чтение. – 1910); Памяти профессора С.-Петербургской Духовной Академии Василия Васильевича Болотова. – Санкт-Петербург, 1912. – 47 с., вкл.

⁶² Головна праця: Никифор Влеммид и его сочинения. – Киев: Петр Барский, 1911. – [2], XXXIV, 366, [2], II, [6] с. Див.: *Успенский Ф. И.* Отзыв о сочинении [...]. – Петроград: Тип. Имп. АН, 1916. – 24 с. Отт. из “Сборника отчетов о премиях и наградах за 1912 г. Премия им. М. Н. Ахматова. – С. 101–124. Дж.: Наука и научные работники СССР. Ч. VI: Без Москвы и Ленинграда. – Ленинград, 1928. – С. 24; Історія Національної Академії Наук України, 1924–1928: Док. і матеріали. – Київ: НБУВ, 1998. –

карстві видання з гравюрами світського змісту. Одна з цих гравюр, на початку книжки, мала тему “Сліпота юних”. А поруч власник закрив витинку з газети “Львовская правда” (1951, 6 липня) – статтю якогось Л. Апарнікова “Дружба юных: К переписке школьников Львовской области и Москвы”. Дивна, навіть незрозуміла витинка. Протягом усіх років більшовизму перед очима Ф. Максименка пройшло безліч публікацій багато характерніших і, зрештою, гірших. Мені зараз важко сказати, з якими думками він вирізав саме цю, надписав на ній вихідні дані й закрив у “Іфіку”. Але що ці думки були виразно антисоветські – це, здається, однозначно.

Звичайно, ставлення Федора Пилиповича до Церкви не треба абсолютизувати й поширювати на сучасну йому. На межі 1981 й 1982 рр. я зазнав великого потрясіння в особистому житті, робив деякі різкі чи екстравагантні, як на той час кроки, й розповідав Федору Пилиповичу: “11 березня Архієпископ Тихвинський Мелітон (колишній ректор Ленінградської духовної академії)⁶³ написав мені: “Сан священства Вы можете получить и в Киеве от своего Владыки. Затем, находясь в сане, Вы имеете возможность поступить на заочный сектор Московской Духовной Семинарии и Академии”. 7 квітня 1983 р. Федір Пилипович прореагував: “Мені здається, що все ж Вам треба було б зачепитися до якоїсь сталої посади більш певної, ніж газета, – чи до УРЕ, чи до якогось музею чи ін[ститу]ту й поменше мати справи з Мелітонами, які хороші лише здаються Вам здалік”. Разом з колишнім архієпископом Йосифом Оксіюком⁶⁴ Федір Пилипович утримував мене у світському житті.

С. 605; Особові архівні фонди Інституту рукопису: Путівник. – Київ, 2002. – С. 261, 275, 332, 393, 546; Енциклопедія Сучасної України. Т. 2: Б–Біо. – Київ, 2003. – С. 241–242 (А. І. Шушківський); Енциклопедія історії України. Т. 1: А–В. – Київ: Наук. думка, 2003. – С. 188 (О. В. Юркова).

⁶³ Мелітон (Соловйов Михаїл Дмитрієвич; 14 жовтня 1897 – 4 листопада 1986). Див.: *Manuil (Lemeševskij), Metropolit. Die Russischen Orthodoxen Bischöfe von 1893 bis 1965. Bio-Bibliographie. Teil IV.* – Erlangen, 1986. – С. 316–317.

⁶⁴ Див.: Білокінь С. Апостол чистої правди: [Про Валерія Марченка] // Слово і час. – 1991. – № 1. – С. 24–26.

Подібні “ухили” неважко спостерегти і у Сергія Маслова. У першому начерку історії Семінарію В. Перетца⁶⁵ відзначалось,

⁶⁵ Перетц Володимир Миколайович (19 січня 1870, Санкт-Петербург. – 23 вересня 1935, Саратов) – історик літератури, академік Петерб. АН (1914) та УАН (1919). Організатор укр. науки. У 1907 р. заснував і очолив в Ун-ті Св. Володимира “Семінарій рос. літератури”, праці учасників якого (В. Адріанова-Перетц, С. Маслов, І. Огієнко та ін.) друкували у “Записках” УНТ. Очолював Т-во дослідників укр. історії, письменства й мови в Ленінграді й редагував його “Наукові збірники”. Як голова Комісії давнього письменства ВУАН редагував серії “Пам’ятки мови та письменства давньої України” та “Праці з історії письменства давньої України”. Дотримувався тези про українськість пам’яток і літературних традицій княжого Києва. Був рішучим противником будь-якого встрявання комуністичних чинників у справи науки. Ув’язнений 11 квітня 1934 р., одержав 3 роки заслання до Саратова. Склав списки праць В. В. Сиповського (1931, 81 запис) та А. І. Ляценка (1932, 68 записів). Збереглося 137 листів В. Перетца до М. Грушевського (1896–1914, 1927). – Тв.: Новые труды по источниковедению древнерусской литературы и палеографии: Критико-библиогр. обзор. Сер. 1–2. – К., 1905–1914; Сер. 3 // ЖМНП. – 1915. – Кн. 7. Отд. 2. – С. 104–156; 1917. Кн. 1. Отд. 4. С. 1–43; Українські думи // ЛНВ. – 1907. – Т. 38. – С. 22–30; Из лекций по методологии истории русской литературы. Киев, 1914; Тройчанський архів // Україна. – 1914. – Т. 3. – С. 55–56; Краткий очерк методологии истории русской литературы. – Петроград, 1922; К изучению “Слова о полку Игореве” // Изв. Отд-ния рус. яз. и словесности АН СССР. – 1923. – Т. 28. – С. 145–199; 1924. – Т. 29. – С. 23–55; 1925. – Т. 30. – С. 143–204 (окремо: Ленинград, 1926); Найдавніша згадка про театр на Україні // Україна. – 1924. – Кн. 1–2. – С. 14–15; “Слово о полку Игоревім”: Вступ. Текст. Коментар. – Київ, 1926. – Х, 352, [6] с. (рец.: Тартаковець М. // Літературно-Науковий Вістник. – 1929. – Т. 99. – С. 476–478); Театральні ефекти в старовинному українському театрі // Україна. – 1916. – Кн. 1. – С. 16–33. – Літ.: Матеріали для биографического словаря действительных членов Академии наук. Ч. 2. – Петроград, 1916. – С. 65–72; Список друкованих наукових праць акад. В. М. Перетца // Записки Історично-філологічного відділу [ВУАН]. – 1927. – Кн. 120. – С. 265–272; Семинарий русской филологии акад. В. Н. Перетца. – Ленинград, 1929 (22 персональні розділи); *Лотоцький Ол.* Сторінки минулого. Ч. 2. – Варшава, 1933. – С. 141, 356, 377; Ч. 3. – Варшава, 1934. – С. 160; *Наріжний С.* З петербурського славянознавства // Вісник. – 1933. – Т. 1, кн. 1. – С. 47–52; Наука и научные работники СССР. Часть V: Научные работники Ленинграда. – Ленинграда, 1934. – С. 278–279; *Шведова О. И.* Историки СССР: Указ. печатных списков их трудов. – Москва, 1941. – С. 91; *Адрианова-Перетц В. П.* Список печатных трудов академика В. Н. Перетца, 1892–1960 // *Перетц В. Н.*

що першою темою його індивідуальних студій була історія проповідництва⁶⁶. Я рано спостеріг, що у своїх приватних записях він часто-густо наводив дату за обома стилями – новим і старим, вживаним тоді лише у Церкві. Наскільки глибоко був перейнятий він церковно-історичною і взагалі церковною тематикою, свідчить те, що серед новин, якими він систематично обмінювався з колегою, трапляються – як для “радянського” вченого – зовсім несподівані. Наприклад, 8 червня 1947 р. він писав Ф. Максименкові: “Владимирский Собор внутри весь в лесах. Реставрируются иконы. Уже реставрированы: Крещение, Воскрешение Лазаря, Тайная вечеря, Моление о чаше, Распятие. После Пасхи (sic!) повесили два больших (пудов по 200–300) колокола с латинскими надписями (привезены, кажется, из Олыки)”. Очевидно, він не сумнівався в тому, що його кореспондентові така новина буде цікава. Знов же таки несподівана як для совєцького члена-кореспондента асоціація у листі від 18 березня 1948 р. у зв’язку з подіями довкола виходу в світ чергового інститутського видання: “И о сроке выхода книги в свет можно сказать только словами Священного писания: “Тайная велика!” Сергій Іванович цікавився передреволюційною історією Київської духовної академії. 10 червня 1951 р. просив: “И если не громоздко, вообще – если не сопряжено с к[акими-] л[ибо] за-

Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы XVI–XVIII веков. – Москва; Ленинград, 1962. – С. 234–253 (318 записів); *Кравців Б.* Розгром українського літературознавства 1917–1937 рр. // Записки НТШ. – Париж; Чикаго, 1962. – Т. 173. – С. 239–241; *Ашинин Ф. Д., Алпатов В. М.* “Дело славистов”: 30-годы. – Москва: Наследие, 1994. – С. 127–130, 185–188, 198, 242–243; *Щербань Т.* Організатор Київської філологічної школи // Слово і час. – 1995. – № 1. – С. 16–21; *Гирич І.* Епістолярна спадщина Михайла Грушевського. – Київ, 1996. – С. 58; *Дудко В.* Проспект невиданого збірника Товариства дослідників української історії, письменства та мови у Ленінграді // Київська старовина. – 1997. – № 1/2. – С. 48–57; *Матвєєва Л.* Доля академіка Перетца // Наука і культура. – 1999. – Вип. 30. – С. 207–224: 6 іл.; НАН України: Персон. склад. – С. 67.

⁶⁶ Семинарий русской филологии при Императ. университете Св. Владимира под руководством проф. В. Н. Перетца: Первое пятилетие. – Киев, 1912. – С. 9.

трудненнями, – возьміте с собою Воспоминания Рыбинского⁶⁷. Интересно было бы их почитать: профессора, о которых Рыбинский пишет, – хорошо мне известны, а некоторые, как, например, С. Т. Голубев, были моими учителями в области истории украинской культуры и литературы XVI–XVIII ст.” І якщо такі місця трапляються нам тепер у їхньому приватному листуванні, то пильні сучасники викривали в українських учених “клерикалізм” і в їхніх виступах публічних. 17 січня 1948 р. Маслов розповідав про підготовку “Короткого курсу історії української літератури” таке: “Мой “розділ” – от киевск[ого] периода до конца XVIII ст., во-первых, сильно разросся: заказано было 4 лл[листа], я написал 7. Но это еще зло не столь большой руки. Хуже другое. С. М. Шаховской, которому поручена переделка моего писания, находит, что это не столько история литературы, сколько история церкви; ему хотелось бы усилить элементы языческого воздействия в древней литературе, ослабить влияние Византии”. Зберігся відгук про нього Ю. Меженка від 10 квітня 1949 р.: “З природы я не зловтішний, але дуже вдоволений, що Стебунів та Пархоменків пишуть тепер з малої літери, хоч це така гидота, що її варто писати з побільшеної літери, а не просто з великої. Не слід вважати їх за щось мізерне. Це великої кваліфікації прохвости. На превеликий жаль, в “Літературній газеті”, яку я одержую та з якої маю всю інформацію, я бачу не всі прізвища, які, на мою думку, варті уваги. Не бачу я, напр., Шаховського і ще декого”. І в одному з наступних листів: “Чи не залишили їх на розведення? А як Ви гадаєте?”. І тут же Юрій Олексійович констатував, що на місце “Стебунів і Пархоменків” прийшли нові, чужі до науки особи (“з кораблебудівництва”, як він казав), – система продовжила самопожирання.

Коротше кажучи, у неглибоких соціальних нішах, розкиданих просторами “необ’ятної родіни”, то там, то тут доживали віку люди, що ставились до завдань “будівництва комунізму”, м’яко кажучи, без ентузіазму. Не називаючи речей своїми іменами, щодо влади вони не плекали жодних ілюзій. С. Маслов 1 травня 1950 р.

⁶⁷ Ці мемуари циркулювали в певних колах порівняно інтенсивно. Й. Оксінок домовлявся [восени 1972 р.] про одержання примірника від Федора Пилиповича, тим часом одержав їх від когось іншого.

писав: “Если “они” не урежут представленного мною материала, получится издание размером в 15–20 печ. лл.” Хотілося б запитати, кого конкретно мав на увазі вчений, хто були ці таємничі “они”, кого зрештою вони представляли? Подібну двозначність можна вказати в листі К. Білоцерківської від 15 квітня 1950 р.: “Спасибо за поздравление; Вас тоже поздравляю (с опозданием, простите) и шлю самые “сильные” пожелания: мира во всем мире”. Варто пригадати, на якому реєстрі виголошували в ті роки це гасло, щоб відзначити певну невідповідність тональності.

Пригадую, мистецтвознавець Стефан Таранушенко з якоїсь причини не зміг сплатити за електрику. Я сидів у нього, коли прийшов доволі молодий чоловік відімкнути його від мережі. Навіть зажадав стільця, бо не міг дістати до лічильника. Стефан Андрійович відмовив йому з гнівом, а що протестувати у його становищі не випадало, він сказав тільки – різко й іншою мовою:

– Советский Вы человек!

Це вийшло в нього імпульсивно й дуже несподівано. Майстер почав мамулювати виправдовуватися:

– Мы же как раз хотим, чтобы было по-другому...

Він не був українцем, і йому хотілось ідентифікувати себе чи не з дисидентами, але, на лихо, представляв він зовсім інших, начальство...

У цій статті йдеться про коло справжніх вчених, які потрапили у невідповідну епоху. Це були, по суті, недобитки знищеного свого часу “старого” книгознавства, недобитки “колишнього” мистецтвознавства, словом, найкращі в ту добу фахівці з відповідних галузей українознавства. Коли в когось із них виникала та чи інша проблема, вони знали, хто міг розв’язати її щонайкраще. Пригадую відповідь С. Таранушенка на якесь моє питання:

– Це знав Федір.

Я розумів, що він говорить про Федора Людвіговича Ернста⁶⁸, уже давно, навіть як на той час, загиблого. Але все одно краще за будь-кого іншого відповісти на те питання, – не пригадаю вже, яке саме, – міг тільки Ф. Ернст. Він ніс у собі наукову традицію. І це

⁶⁸ Див.: Білокінь С. В обороні української спадщини: Історик мистецтва Федір Ернст. – Київ, 2006. – 355 с.

було очевидно і для С. Таранушенка, і для мене. Вчені вміли цінувати роботу своїх колег і знаходили час, щоб висловити їм слова визнання. Коли Ф. Максименко почав публікувати в “Науково-інформаційному бюлетені Архівного управління УРСР” свою працю “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР”, Надія Венгженівська 23 березня 1964 р. написала: “[...] хорошу роботу Вы сделали, настоящую. Как говорим мы с Еленой Самойловой [Ровнер], “на века”. И стоятъ ей рядом с Сопиковым, Межовым и другими генералами от библиографии”. У своєму колі вони складали свою неофіційну ієрархію. 9 травня 1952 р. С. Маслов писав: “И Игорь Петрович (Єрьомін. – С. Б.), и я – оба мы – ученики Вл[адимира] Н[иколаевича] Перетца, только я – старейший, первый по времени, а он самый младший, последний, или – как говорят в киевских очередях – “крайний”⁶⁹. 10 квітня 1961 р. Павло Попов, попереджаючи Ф. Максименка про 80-річний ювілей українознавця, літературознавця, фольклориста Володимира Данилова, відзначав: “Данилов – останній в живих (здається) співробітник ще “Киев[ской] стар[ины]”. У певному середовищі це котувалось дуже високо. Про себе 7 жовтня 1961 р. П. Попов відзначав, що він – один із найдавніших співробітників УАН (з 1 січня 1920 р.).

Цікаво, що навіть звичайні кореспонденційні справи, коли до іншого міста треба було передати гроші чи книжку, вони воліли довіряти людям зі свого кола. У стосунках Ф. Максименка з С. Масловим це бували Іван Крип’якевич та літературознавець Яким Ярема (1884–1964)⁷⁰. Втім, не було ідеалізації й поблажок. Коли К. Білоцерківській довелося складати іспити (імовірно, кандидатські), 15 квітня 1950 р. вона поскаржилась: “Даже Маслов, несмотря на наши приятельские отношения, ½ часа мучил меня на экзамене-

⁶⁹ Див.: Семинарий русской филологии: Первое пятилетие. – Киев, 1912. – 64 с.; Семинарий русской филологии Академика В. Н. Перетца, 1907–1927. – Ленинград, 1929. – 58 с., вкл. Крім С. Маслова, з 1907 р. до Семінарію входили також В. Адріанова-Перетц, Ол. Грузинський, Імшенецька-Жилинська, Ол. Назаревський, Неверова-Подоба, І. Огієнко, Сичевська, С. Шевченко, С. Щеглова. Єрьомін і Котляренко увійшли 1921, а Нікольська – 1922 р.

⁷⁰ Див.: Андрусів С. Літературознавець, психолог, педагог // Слово і час. – 1995. – № 7. – С. 36–40.

не по ист[ории] древнерус[ской] л[итерту]ры. Теперь предстоит ист[ория] ВКП(б). Заранее трепещу!”

Дехто з вчених того покоління у своїх контактах з “новою” молоддю виходив із ситуації по-іншому. У листі від 2–5 серпня 1951 р. Катерина Іллівна розповіла, як у московському Бібліотечному інституті склала іспит з бібліографії Б. Боднарському: “Познакомилась с Боднарским: это добродушнейший старичок, которого студенты обожают за то, что он никогда никого не гонит с экзамена и даже троек не ставит никому. Студенты открыто, получив билет на экзамене, списывают всё из книжки, а он этого не замечает или не хочет замечать. [...] Он с каждым говорил по ½ часа, причем говорил он, а студент или студентка кивали только головой. [...] Он [...] просил Вам написать, в каких условиях он работает. А работает он в обстановке недоверия к себе со стороны администрации и напора со стороны обнаглевших студентов, которые, не прочитавши ни разу [конспекта] лекций или книжки Денисьева, идут и получают у него “хорошо”. Вообще студенты там аховые [...]”.

Коло цих людей на очах тануло. Відразу після масового терору, коли багато хто лишався ще в таборі чи на засланні, вчених цієї породи було явно більше. Велику роль у житті Ф. Максименка як бібліофіла зіграв Володимир Іванович Барвінок (1879–1942), який привіз із собою із Петербурга прецікаві документи Св. Синоду, далі професор Київської духовної Академії Петро Павлович Кудрявцев (1868–1940)⁷¹. 10 листопада 1972 р. Федір Пилипович розповів мені історію його збірки: “В 1945 р. дружина П. П. Кудрявцева Ганна Єлисеївна ліквідувала бібліотеку свого чоловіка. Я тоді завідував відділом комплектування університетської б[ібліоте]ки, одібрав багато книжок для неї, а дещо взяв для себе особисто й для С. І. Маслова. Маслов купив був зокрема автограф П. Морачевського – переклад “Псалтиря” на українську мову 1860-х років. Собі я взяв дві книги Н. С. Лескова (“Русская рознь” й “Сочинения”, т. 10, з бібліографією Лескова). Обидві книги були з автографами сина Лескова Андрія Миколайовича, який листувався з Кудрявцевим, а Кудрявцев

⁷¹ Пор.: Белоконь С. И. Киевский профессор П. П. Кудрявцев как библиофил и читатель // Актуальные проблемы теории и истории библиофильства: Тез. сообщ. науч.-практ. конф. – Ленинград, 1985. – С. 73–75.

був написав надзвичайно цікаву роботу про київські зв'язки Лескова (вона лишається ненадрукованою в фондах, здається, Музею літератури, для якого її купив у Кудрявцева В. Д. Бонч-Бруєвич). Купив я також 8-й том першого академічного видання творів Шевченка (малярські твори), тоді ж купив і загальний зошит зі спогадами Рибинського. Потім я посилав його В. Ф. Іваницькому, який повідомив, що в зошиті переписано не все, він бачив примірник з великим продовженням, але дещо і в зошиті, який я придбав, є таке, що не увійшло до повного варіанту. Як мені відомо, у Кудрявцевої повного варіанту не було. В 1945–1953 рр. я листувався з Іваницьким, але він мені нічого не писав про те, що передруковує спогади Рибинського. В кінці 1950 рр. до Львова переїхала була дружина Іваницького. Вона казала, що спогади Рибинського зберігаються у його родині на Кавказі, – й теж нічого не казала про копію Іваницького. Я просив її дати прочитати власні спогади Іваницького, які мали бути значно цікавішими, ніж Рибинського, але вона не дала. Померла вона років три тому. Залишилася її дочкадесь у Вінниці. Ваша присилка мемуарів Рибинського спонукає мене активізувати розшуки спогадів Іваницького”.

Ф. Максименко пам'ятав великого бібліофіла Олексу Попельницького⁷². Широкий матеріал про нього він надіслав землякові-

⁷² Попільницький (Попельницький) Олекса Захарович (1850, Нова Прага, Александрійського пов. – 2 червня 1929) – бібліофіл. Син псаломщика. Закінчив юр. ф-тет Новорос. ун-ту в Одесі (1873). Служив у петерб. “Гос. контроле” (1909–1917). Працюючи в Архіві Держ. ради, друкував розвідки з історії визволення селян 1861 р. у журналах “Голос минувшого” та “Современный мир”. Зібрав величезну й коштовну бібліотеку з селянського питання (зокрема повний екземпляр проектів “Положения о крестьянах”, що їх складали губернські комітети 1858–1859 рр.) та українки (красне письмо, шевченкіана, комплекти “Молодика”, “Основи”, “Киевской старины”, інші раритети, видання з історії, географії та етнографії України). Частина бібліотеки Попільницького, що зберігалась у Петрограді, пропала 1917 р. Більша частина осіла в Новій Празі, де він потім жив. Там чимало втрат понесла вона від кожної політичної влади, а також під час голоду 1921 р., коли збирач випродував домашні речі, навіть скло з картин. Збереглось понад 3 тис. томів. Великі частини збірки О. Попільницького придбали УНІК, ВБУ та окремі бібліофіли (Ю. Меженко, О. Гермайзе, Ол. Дорошкевич). – Дж.: Олекса Захарович Попільницький: Некролог // Бібліологічні вісті. – 1929. – № 2/3 (19–20). – С. 97–98. – Підп.: Т. А.

книголюбові Ф. Плотніру. Цілий цикл спогадів розгортався у Ф. Максименка при згадці імені Михайла Грушевського, якому він власноручно виписав квитка до ВБУ й на похороні якого був присутній. По війні Федір Пилипович зустрічався з Марією Сильвестрівною у зв'язку з придбанням книгозбірні великого історика.

За німецької окупації Федір Пилипович перебував у Києві⁷³.

Опинившись у Львові в атмосфері тотальної чистки території, Федір Пилипович пригадав собі жахи масового терору 1930-х років, свідком якого він був у Києві. 16 лютого 1952 р. К. Білоцерківська писала йому: “[Ирена] Громницкая в бытность свою в Киеве рассказывала нам, что Вы уже разучились шутить и смеяться”. Разом з тим, перебування у Львові дало вченому можливості, яких він в умовах тоталітарного режиму не міг би мати деінде.

З посади заступника директора Федір Пилипович користувався спецфондом. Він надзвичайно активно, разом з тим політично дуже акуратно освоював старі львівські книгосховища, зокрема приватні. З листів, які Федір Пилипович писав мені, я тепер бачу, як він передавав мені досвід своєї багаторічної конспіративної діяльності. В явному розрахунку на перлюстратора, говорячи про львівські окупаційні “Наші дні”, 13 березня 1972 р. пояснював: “Це – щось вроді нашої “Літературної України” й “Культури й життя” – щомісячна газета-журнал, яка виходила в 1942–1944 рр. Звичайно, вона є в наших спецфондах”. У ті самі часи я зустрічався в Ярослави Музики з бібліографом Антоніною Струтинською, і вона, пишачися, розповіла мені, як усі її колеги з видавництва виїхали вже на захід, за німцями, вже от-от мали увійти большевики, і це саме її, Антоніни Казимирівни, стараннями вийшло те число “Наших днів”, що могло вже й не вийти. Енкаведисти мали до неї свої претензії як до укладачки бібліографічного покажчика, присвяченого Вячеславу Липинському⁷⁴, – її перебування в окупованому Львові тільки додало їй строку.

⁷³ Бібліотеки Києва під час нацистської окупації (1941–1943). – Київ, 2004. – С. 162, 221, 224, 266, 566.

⁷⁴ Струтинська А. К. Бібліографічний покажчик до писань Вячеслава Липинського, 1908–1932 // Дзвони. – Львів, 1932. – Ч. 6. – С. 490–499. – Передрук: *Strutyns'ka A. Bibliography of V. Lypyn'skyj's Works* // Harvard

Даючи чергове доручення, на той раз щодо відділу стародруків ЦНБ, 22 лютого 1981 р. Ф. Максименко мене напучував: “Тільки спитати треба обережно, щоб чого доброго не перелякалися яких-небудь диверсій з мого чи Вашого боку”. Іншим разом це виглядало доволі наївно. Надсилаючи 3 листопада 1981 р. статтю Григорія Тисяченка-Саливона про Київ “Душа города” (Нова рада. – 1917. – 9/10 листоп.), він застерігав (себто писав для мене й одночасно – для “іншого” читача): “[...] стаття досить цікава, хоча й “ідеологічно не витримана”. Повернете мені її потім”.

В останні роки свого життя Федір Пилипович консультував Зіновія Красівського⁷⁵, який заходився коло бібліографічного покажчика, а з листування повоєнних “сталінських” років видно, що вже тоді, а отже, ЗАВЖДИ він намагався допомогти потрібними виданнями тим своїм друзям, що потребували їх до роботи. Це вражає, але в їхньому листуванні, навіть у листах обережного Сергія Івановича Маслова, і в його листах якраз у першу чергу, одна з провідних тем – це заборонені в СРСР видання. Ось його лист від 28 квітня 1947 р.: “з перечисл[енных] Вами книг все очень ценно, но кое-что у меня имеется: кн[ига] Яковлева о договорах, Б[орщак] и Мартель, Діаріуш Орлика, Андрус[яка] – о Правобережьи. Если их можно возвратить лицам, у которых они куплены, – возвратите. Если нельзя, прошу прислать мне. Я не хочу, чтобы Вы хоть в небольшой мере пострадали из-за желания обставить мою работу по старой истории и литературе максимальным количеством материала. Особенно не должен ввести Вас в расходы Яковлев, раз он попал в число моих *Desiderata*”. Ці напівзашифровані записи приємно пояснити. “Кн[ига] Яковлева о договорах” – це 19-й том “Праць Українського наукового інституту” у Варшаві, інакше кажучи,

Ukrainian Studies: Special issue: The Political and Social Ideas of Vjačeslav Lypyns'kyj. – 1985. – Vol. 9. – № 3/4. – P. 499–505.

⁷⁵ Красівський Зіновій Михайлович (12 лист. 1929, с. Витвиця, потім Долинського р-ну Івано-Франківської обл. – 20 вересня 1991, м. Моршин Львів. обл.) – літератор, автор самвидаву, активний учасник національно-визвольної боротьби, член Українського Національного Фронту (УНФ), член Української Гельсінкської групи (УГГ). Дж.: Українська журналістика в іменах. Вип. 5. – Львів, 1998. – С. 131–132 (Н. Іваничук).

“Українсько-московські договори в XVII–XVIII віках” (Варшава, 1934). “Б. і Мартель” – це книжка про І. Мазепу Ілька Борщака й Рене Мартеля. У реєстрі своїх дезідерат С. Маслов подав вихідні дані: Е. Borschak et R. Martel. *Vie de Mazeppe*. 2-e edition. Paris 1931. “Діярій” Пилипа Орлика – XVII-й том “Праць Українського наукового інституту” у Варшаві. Його опрацював для друку, як пишно зазначено на титульному листі, Ян з Токар Токаржевський Карашевич. Варшавські “Праці”, як відомо, виходили за редакцією Романа Смаль-Стоцького.

Трапляються, втім, випадки затуманення змісту до цілковитого герметизму, так що він ставав зрозумілий тільки двом особам. 1 грудня 1955 р. С. Маслов, наприклад, писав таке: “В одном из своих писем Вы прислали мне ряд библиогр[афических] карточек по вопросу, как Вы пишете, “некогда меня интересовавшему”. Вопрос этот интересует меня и теперь, так что в этом направлении прошу Вас сообщать мне всё, что, по Вашему мнению, могло ускользнуть от моего внимания. Что же касается присланных карточек, в них я нашел много для себя любопытного и благодарю Вас за присылку”. Правдоподібно, йдеться про студію С. Маслова, присвячену Кирилові Транквіліону-Ставровецькому, основну частину якої було написано у 1904–1908 рр. Ця праця вийшла друком 1984 р.⁷⁶ Її підготувала до друку Ганна Павленко без урахування всіх нотаток, що накопичилися в автора протягом дальших десятиріч.

Подібним чином Йосиф Оксіюк сповіщав: “Книжка в мене збереглася, хоч вона, може, перебуває в Index’i librorum prohibitorum. На жаль, вона в мене – єдиний довідник з цієї галузі, тому затримався з висилкою, та й боюся її втратити. Сьогодні постараюсь її вислати”. Правдоподібно, йдеться про “Нарис історії Української Православної Церкви”⁷⁷, оскільки цю листівку датовано 25 квітня

⁷⁶ Маслов С. И. Кирилл Транквиллион-Ставровецкий и его литературная деятельность: Опыт историко-лит. монографии / Відп. ред. В. І. Кречотень. – Киев: Наук. думка, 1984. – 245, [3] с.

⁷⁷ Див.: Іван Власовський: Пропамятна книга / Зредагували Протопресвітер о. Ф. Кульчинський, М. Муха. – Торонто, 1974. – 142 с.; Ульяновський В. І. Іван Власовський: парадигма життя // *Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви*. – Київ: Либідь, 1998. – Т. 1. – С. II–XLIV.

(без року; 1972?), і тим самим днем, теж без року, датується повідомлення: “Дорогий Федоре Пилиповичу! Вчора до редакції завітав Микита Йосипович Павлосюк (певний час був секретарем редколегії “Православного вісника”, коли той виходив у Львові. – С. Б.). Через нього я передав Вам книжку Власовського. Дуже прошу Вас, черкніть пару слів, коли одержите”. Одержавши “Нариса” назад, 4 серпня 1972 р. Й. Оксіюк характеризував його досить стримано: “Прийміть мою глибоку подяку за присилку книжки Власовського. Звичайно, йому дуже далеко не тільки до велетня Голубінського⁷⁸ чи стовпа Знаменського⁷⁹. Нерівня він навіть Малицькому⁸⁰. Пояснити легковажність цього автора можна хіба умовами, в яких проходила його робота, або завданнями, що стояли перед ним. Щоправда, мені в нас відомий випадок, коли викладач однієї з дух[овних] шкіл “робив кар’єру” на запеклих наскоках на Голубінського...”.

Важко порівнювати зараз дві епохи – сталінську *par excellence* і, сказати б, післяхрущовську, коли стараннями партійного апарату повернуло в глухий закут, ту чавунну епоху, де необережно сказане слово вело на лісоповал у товариство з карними злочинцями, з тією, злочини якої оперативно висвітлювались і засуджувалися всіма світовими мас-медіа. Важко порівняти й ініціативу інтелектуала

⁷⁸ Глубоковский Н. Н. Русская богословская наука в ее историческом развитии и новейшем состоянии. – Варшава, 1928. – С. 48–52, 55, 58–59, 77; Флоровский Г. Пути русского богословия. – Вильнюс, 1991. [...], 601 с.; Русские писатели-богословы: Историки Церкви; Исследователи и толкователи Священного Писания: Библиограф. указ. – 2-е изд. – Москва, 2001. – С. 28–34.

⁷⁹ Знаменский Петр Васильевич (1836–1917). Тв.: История Казанской духовной академии за первый (дореформенный) период ее существования (1842–1870 годы). Вып. 1–3. – Казань, 1891–1892; Рецензия на сочинение профессора Голубева. Киевский митрополит Петр Могила. Т. II. 1898. – Отд. отт. из: Отчет о XLI присуждении наград графа Уварова. Без вых. данных. 28 с. Про нього див.: Харлампович Константин Васильевич. Историк-художник: Некролог. – Казань, 1920.

⁸⁰ Див.: Малицкий Н. В. Владимирские консисторские архивы XVIII в. – Владимир, 1903. – 19 с.; *Его же*. История Владимирской духовной семинарии. Вып. 1–3. – Москва, 1900–1902 (рец.: Знаменский П. В. // Записки Академии наук по Историко-филологическому отделению. – 1905. – Т. 7. – № 3; Крылов А. Л. // Кишинев. епарх. Ведомости. – 1903. – № 6).

лів, які вишукували на побоевищу ще недопалене, недонищене, щоб зв'язати епохи єдиною культурною традицією, не торкаючись підвалин політичного ладу, і тих молодих комсомольців, фрагментарні знання яких наштотували їх на думку про боротьбу з самим режимом і чия діяльність призвела зрештою, після довгих років терпіння і поневір'я, до історичної перемоги, але тут і далі можна зробити низку прецікавих зіставлень. 30 вересня 1965 р. працівники КГБ вилучили під час трусу у В. Чорновола⁸¹ примірники того самого “Діярію” (№ 7) й праці Андрусика (№ 121), які вишукували 18 років перед тим служителі єдиної для всіх часів святої науки, що дивом якимось лишилися живі в часи більшовицького масового терору. Вчені, які чудово знали, чим можуть закінчитись їхні забавки, але уже не боялись нічого.

Листівка С. Маслова від 19 травня 1947 р.: “Сердечно благодарю Вас за хлопоты. Что касается прилож[енного] к последнему письму списка, из него у меня есть уже “Архитектура Катедр св. Юра” [Володимира] Січинського. Остальные все остаются в числе desiderata. Очень просил бы Вас приобрести диссертацию о типографии Мамоничей ([Wilno], 1938); диссерт[ация] Крупницкого 1942 [года]⁸² имеется”. 8 червня 1947 р. С. Маслов повідомляв, що це видання привіз йому Я. Дашкевич. 2 липня 1947 р. він переказував Ярославові Романовичу вітання, – 1949 р. Я. Дашкевича заарештували. 3 червня 1949 р. в листі до Ф. Максименка Катерина Білоцерківська наївно міркувала: “Комиссия по проверке работы заглянет к Вам в б[иблиоте]ку Университета? Вы – большой специалист, и с Вами, я уверена, не будет так, к[а]к с Дашкевичем”.

⁸¹ Українська інтелігенція під судом КГБ. – Б. м.: Сучасність – 1970. – С. 25, 32 (обкладинка Я. Гніздовського). Чорноволова збірка мала, природно, випадковий і популярніший характер.

⁸² Очевидячки, йдеться про монографію “Hetman Mazepa und seine Zeit” (Leipzig: Verlag Otto Harrassowitz, 1942. – S. 260). Автори біографій Б. Крупницького про захист цієї монографії як дисертації не кажуть, див.: [Полонська-Василенко Н.] Професор Д-р Борис Дмитрович Крупницький, його життя і наукова праця, 1894–1956 // *Крупницький Б.* Українська історична наука під Советами. 1920–1950. – Мюнхен, 1957. – С. I–XLVI; *Вінтоняк О.* Борис Дмитрович Крупницький, 1894–1956 // *Український історик.* – 1987. – Т. XXIV, ч. 1–4 (93–96). – С. 115–118.

Лист С. Маслова від 8 червня 1947 р.: “Сердечно благодарю Вас за переданные через Яросл[ава] Ром[ановича] Дашкевича] и его мамашу⁸³ книги. Яковлев, оказавшийся в дублете, мне пригодится; во всяком случае – этот дублет возник по моей вине, и Вам не следует из-за него иметь хотя бы и небольшие хлопоты. Благодарю Вас также и за ценные для меня подарки – роман Дудка и 1-ю кн. “Богословія” за 1939 г. (Журнал этот, кажется, на этом 1-м №-е и прекратился). В посл[еднем] письме, от 9 мая, Вы пишете, что из выданного Вам аванса, у Вас остается 50 р. По-моему, только 20. В самом деле: Крупницк[ий] 50, Богосл[овське] Наук[ове] Тов[ариство] 5, Зап[иски] ЧСВВ 60, Яковлев 40, пис[ання] Мазепы⁸⁴ 5, Grabowski 10, Григ[ір] Орл[ик] 40, Діяння Собору [19] 46 г. – 20... [Сумма] 230. 250=230 = 20 р. Вместе с этим письмом передаю еще 300 р. на дальнейшие покупки. Что касается “Барокко” Чижевско-го⁸⁵, я искал его, по Вашему совету, в начале 1946 г. в здешнем Архивн[ом] Управлении. Там обещали поискать и даже разыскали, но... тоже “Іст[орію] укр[аїнської] літератури” Чижевського в издании Ю[рія] Т[ищенка]”.⁸⁶ Нічого казати, що наявність видань такого роду у приватній книгозбірні тягла за собою, як колись казали, великі неприємності. Монографію Ілька Борщака “Мазепинець Григир Орлик генерал-поручник короля Людовіка XVI” (Львів, 1932; № 120), книжку Ф. Дудка “Дівчата відчайдушних днів” (Львів, 1937; № 38) та “Історію української літератури” Дмитра Чижев-

⁸³ Вираз, безсумнівно, розрахований на цензора, у якому автор бачив природного росіянина.

⁸⁴ Мазепа І. Писання / Ред. і вступ. ст. Є. Ю. Пеленського. – Краків; Львів: Укр. вид-во, 1943. – 50 с.

⁸⁵ Чижевський Д. Український літературний барок: Нариси, Ч. I–III // Праці Українського історико-філологічного товариства в Празі. – 1941. – Т. 3; 1942 – Т. 4. – С. 145–210; 1944. – Т. 5. – С. 78–142 і окремо: Прага, 1941–44. Пор.: Пизюр Є. Дмитро Іванович Чижевський: До 60-тилітнього ювілею. – Б. м.: Вид-во “Україна”, 1955. – 52 с.; Чуднов О. Вчений-енциклопедист Дмитро Іванович Чижевський. 1894–1977: Бібліогр. покажч. – Кіровоград, 1994. – 20 с.

⁸⁶ Каталог українських книжок Видавництва Юрія Тищенка в Празі. – [Прага, 1941–1942]; Каталог українських книжок Видавництва Юрія Тищенка на рік 1942. – Прага, 1942.

ського (Прага, 1942) забрали 1965 р. у В. Чорновола⁸⁷. Нічого казати, що в масловській бібліотеці, переданій до ЦНБ АН УРСР у вигляді непорушної “колекції”, т. зв. спецфондівських видань нема. Під час інвентаризації їх було вилучено і, очевидно, передано до спецфонду.

А тоді, 2 липня, С. Маслов бурхливо зареагував на бібліографічні уточнення щодо “Богословії”, продовження якої доти залишалося для нього невідомим: “С удивлением узнал из Вашего письма, что была еще одна, XVII–XX, книга “Богословії” с окончанием статей о Кир[илле] Транквиллионе и о Стефане Яворскомъ (sic). Ради Бога, приобретите ее для меня любой ценою, по возможности только в чистом виде”. Цей том був позначений 1939–1942 рр., видрукований 1943. Сергієві Івановичу йшлося про статті В. Фіголя “Учительне Євангеліє Кирила Т. Ставровецького” та Д. Михайлищука “De occasione et scopo Metrop. Stephani Javorskyj operis “Petra Fidei”. До цього тома “Богословії” С. Маслов повернувся 18 березня 1948 р.: “Жажду иметь этот выпуск и с нетерпением его жду”. Максименкові в розшуках не щастило, і 1 травня 1950 р. Сергій Іванович делікатно нагадував: “Если у Вас затерялись мои desiderata, на всякий случай напоминаю, что я, кроме продолжения работы о барокко, жажду получить журнал “Богословія”, т. XVII, кн. 2 с окончанием статей о “Евангелии учительном” Кирилла Транквиллиона и о “Petra fidei” Стефана Яворского. Нельзя ли сейчас раздобыть сборник Франка “Мій Измарагд”?”.

17 січня 1948 р. С. І. Маслов оповів своєму львівському кореспондентові результати консультацій із сином академіка О. Білецького – Андрієм Олександровичем, який написав перед тим докторську дисертацію з класичної філології “и на протяжении работы много раз пользовался [текущими] загранич[ными] изданиями. Он мне сказал, что сделал было попытку выписать что-то через Москву и Карахана, но получил ответ, что все кредиты на 1947 г. уже использованы. Вообще таким путем он никогда ничего, ни сам, ни через Ал[ександра] Ив[ановича], из-за границы не получал и считает этот путь совершенно безнадежным”.

⁸⁷ Українська інтелігенція. – С. 27, 32.

Повністю присвячено забороненим виданням листа С. Маслова від 25 травня 1948 р.: “Дорогой Федор Филиппович, переданные Вами книги получил. Сердечно благодарю Вас за всё присланное: всё нужно и очень интересно. Только желательны некоторые комментарии:

Как точно называется журнал, в котором помещены были статьи Романенчука⁸⁸? Вы пишете “вырезки из Вистника...”, но, вероятно, заглавие журнала более пространно.

Статья Е. Пеленського “До питання про бібліографію стародруків” напечатана, повидимому, в “Богословіи”. Не можете ли Вы сообщить мне точно № “Богословіи”, в каком статья эта была помещена⁸⁹. До получения Вашей посылки я и не подозревал, что мои пропозиции по части описания укр[аинских] стародруків⁹⁰ вызвали такой интересный отклик в печати.

Откуда извлечена статья Андрусика о связях Мазепы со Станиславом Лещинским и Карлом XII?

Статью С. Ю. Кулаковского я оставляю, как и все прочие издания. И вообще, дорогой Федор Филиппович, Вы не стесняйтесь проявлять инициативу при розысках книг для меня и не опасайтесь, как бы не приобрести дублетов. Дублеты всегда могут пригодиться — для подарка, для обмена и т. п.” Дуже важливо, що С. Маслов сам задокументував залежність своєї роботи від праць політемігрантів, як-от у листі від 25 березня 1954 р.: “Писання Величковського” 1943 р. у меня есть⁹¹. Я давно приобрёл этот

⁸⁸ Серед паперів Ф. Максименка збереглася газетна витинка з пасквілем, присвяченим його “Азбуковнику”: *Мигаль Т.* Коли в каламарі жовч... // *Вільна Україна*. — 1971. — 20 лют. (№ 36). — С. 4.

⁸⁹ Курйозно, що число “Богословіи” було невідоме й самому авторові, коли він складав на еміграції свою бібліографію. Див.: *Пеленський С. Ю.* Бібліографія праць Є.-Ю. Пеленського: Вибрана бібліогр. 1928–1948. — Бльомберг: Бистриця, 1949. — С. 12. Дж.: *Українська журналістика в іменах*. Вип. 3. — Львів, 1996. — С. 238–241 (Н. Антонюк).

⁹⁰ Див.: *Маслов С.* Спроба інструкції та план роботи над складанням українського бібліографічного репертуару XVI–XVIII ст. // *Українська бібліографія: Методологічний зб.* — Київ, 1928. — Вип. 1. — С. 61–86; і окремо (Київ, 1928. — 28 с.).

⁹¹ *Величковський І.* Писання / Ред. і вступ. ст. Є. Ю. Пеленського. — Краків; Львів: Укр. вид-во, 1943. — 125, [3] с.

сборничек и использовал его в работе “Маловідомий український письменник Іоанн Величковський”, которую – увы! – никак не могу “явить свету деломъ друкарскимъ”. Дело в том, что Величковский – едва ли не самый яркий представитель стиля барокко в украинской литературе XVII – нач. XVIII ст. Стиль же этот, сугубо формалистичний, отпугиває не тільки Держлітвидав, но и академическое и университетское издательство. Единственное, что мне удалось из работы о Величковском напечатать, это – несколько страниц во 2-м издании “Хрестоматії давньої української літератури”, составленной А. И. Белецким (К., 1952. – С. 212–216).

Що стосується Сергія Юліановича Кулаковського, сина відомого візантолога, то 4 квітня (за документом – улітку) 1919 р., за большевиків, його вирішили залишити при університеті св. Володимира як стипендіата для готування до викладацької діяльності за кафедрою теорії та історії мистецтва⁹². Одержавши наукове відрядження до Варшави, він до СРСР більше не повернувся. До кінця своїх днів служив професором кафедри філології Варшавського університету. Помер у Варшаві 1949 р.⁹³ Машинописну збірку його віршів, присвячених Анні Карпеко-Артоболевській, я бачив у 1970-х роках в її книгозбірні.

Здавалося, – і так воно, зрештою, й було, – що вчені спеціально призбирають заборонені видання. Так, 25 травня 1948 р. С. Маслов повідомляв: “У нас в Инст[итуте] лит[ературы] и в прессе (“Київська правда”) усиленно дебатирруется вопрос про “рішуче викорінення веселовщини в українському літературознавстві”. Объявлена была пережитком веселовщини также статья Елены Митр[офановны]”⁹⁴

⁹² Там само. – Од. зб. 1. – Арк. 15; Од. зб. 2. – Арк. 19, 24; Од. зб. 4. – Арк. 24; Життєпис і реєстр наукових праць Ф. Л. Ернста. – С. 92.

⁹³ Пучков А. А. Юлиан Кулаковский и его время. – Изд. 2. – Санкт-Петербург: Алетей, 2004. – С. 90.

⁹⁴ Маслова (дівоче прізвище Шуляк) Олена Митрофанівна (21 листопада ст. ст. 1887, Кельці – 4 жовтня 1934, Київ) – літературознавець, дружина С. І. Маслова. У 1913 р. закінчила романо-германське відділення Київських Вищих жіночих курсів, де працювала в Семінарії В. М. Перетца. Авторка робіт “Рукописна книга” (Київ, 1925), “Життя і літературна спадщина Лодовіка Гвіччярдіні” (окрема відбитка [Київ, 1929. {2}, 161 с., вкл. 110 прим.] з вид.: “Записки Історично-філологічного відділу” УАН.

“Повісті про кесаря Оттона и пр.” в 9 № “Радянського літературознавства”⁹⁵. Видавництво АН обіцяє мені дати 25 отписков этой статьи. Если действительно дадут, один из них пришлю Вам, хотя это будет, конечно, отнюдь не душеспасительное чтение”. Вченому йшлося про те, що темою твору була подружня невірність. 2 травня 1949 р. Ю. Меженко надсилав своє побажання: “Буду Вам дуже

Кн. XII, XV, XVIII, XIX та XXIII. 1927–1929), на яку була рецензія Ю. Яворського (*Slavia*. – 1931. – Vol. X. – Fasc. 4. – S. 833–835), “К истории анекдотической литературы XVIII в.” (Сборник ОРЯС. – 1928. – Т. 101) та ін. Відомості узято з листа сина, Ю. С. Маслова до Ф. П. Максименка від 9 травня 1970 р.

На день народження вождя у жертву приносили визначних людей (див.: Білокін С. Смерть Миколи Касперовича // Розбудова держави. – 1992. – Чис. 2 (Лип.). – С. 54). Після війни, 22 квітня 1948 р. в пресі з’явилося одночасно дві (!) статті з критикою літературознавця Єлизавети Старинкевич та її монографії “Драматургія І. Кочерги” (*Романец І. Формалистические изощрения вместо литературной критики* // Правда Украины. – 1948. – 22 апр. (№ 95). – С. 4; Жаданов Л., Мілявський Б. Плоди формалістичної методології // Літературна газета. – 1948. – 22 квіт. (№ 17). – С. 4). Реагуючи на виступи преси, 6 травня 1948 р. в Інституті літератури АН УРСР влаштували відкриті партійні збори. Очевидно, не без участі тодішнього директора Ол. Білецького, зробити основну доповідь “За остаточне подолання веселовщини і схиляння перед Заходом в українському літературознавстві” доручили самій Є. Старинкевич, яка виправдовувала себе й директора (*Солодченко Я.* За справжню більшовицьку критику і самокритику в українському літературознавстві // Київська правда. – 1948. – 18 трав. (№ 98). – С. 2). За тодішніми “законами жанру”, згідно з якими зло повинно було породити зло, маючи когось при цьому покритикувати далі, вона обрала тоді мішенню посмертно опубліковану статтю О. Маслової. Природно, що цю критику Сергій Іванович сприйняв дуже болюче. За його переказом (лист від 7 червня 1948 р.), Є. Старинкевич “поставила вопрос, почему “дослід О. М. Маслової зайняв місце на сторінках “Радянського літературознавства”, а не друкується в якому-небудь американському органі “чистої науки”. “Стаття О. Маслової, – на взгляд Старинкевич, – цілком безцільна і безідейна”, “вона виходить з мутних джерел буржуазного об’єктивізму й формалізму школи Веселовського”.

⁹⁵ Маслова О. М. Повісті про кесаря Оттона і про графиню Альтдорфську в українській літературі // Радянське літературознавство. – 1948. – № 9. – С. 156–167.

вдячний, якщо зможете щось докомплектувати⁹⁶. Ще, може, бачили, було видання “Ми”⁹⁷. Є у мене кілька пошматованих чисел, але скільки їх всього було, я не знаю. Вважаю, що у мене нічого нема”. Але певний час – після своєї київської катастрофи – до забороненої літератури Юрій Олексійович ставився обережніше і деяких прохань Федір Пилипович просто не приймав: “З того, що Ви шукаєте, не може продаватися: Ченцов⁹⁸, Акулов, “Деятели русск[ого] рев[олюционного] движения”⁹⁹. Ці всі видання знято з продажу”.

⁹⁶ Перед цим іде невеличкий список періодики, але при опрацюванні листів Ф. Максименко ненароком зрізав смужку паперу з початковими літерами. Можна здогадатися, що другим номером тут ішов журнал “Наша культура” – місячник, що його у 1935–1937 рр. у Варшаві видавав І. Огієнко (*Ляхоцький В.* Просвітитель. – Київ, 2000. – С. 177–208). Ф. Максименко мав повний комплект цього журналу. Можливо, протягом кількох років проживання у Ленінграді Ю. Меженкові не пощастило докомплектувати ті самі видання. Принаймні 25 листопада 1955 р. він писав: “ЛНВ після 1919 р., тобто львівський період у мене майже нічого нема і за все буду вдячний. “Нашої культури” є 1935 р. № 4–9; 1936 № 4–10, 12; 1937 № 4. Що до “Дзвонів”, то лежать вони у мене в якомусь з коробків – і сам не знаю, в якому, і встановити, що є, не можу”. У В. Чорновола 30 вересня 1965 р. КГБ забрало п’ять чисел “Нашої культури” (№ 81) та два числа “Дзвонів” (№ 78). Див.: Українська інтелігенція. – С. 30.

⁹⁷ Літературно-мистецький журнал, що виходив у варшавському видавництві “Варяг” у 1933–38 рр. як кварталник і 1939 р. як двомісячник. Під час обшуку у В. Чорновола працівники КГБ вилучили одне число цього журналу за 1939 р., яке він посідав (Українська інтелігенція. – С. 30. – № 89).

⁹⁸ *Ченцов Н. М.* Восстание декабристов: Библиография. – Москва; Ленинград, 1929.

⁹⁹ Деятели революционного движения в России: Биобиблиогр. словарь. От предшественников декабристов до падения царизма. Т. 1–3, 5. – Москва: Изд-во Всесоюз. о-ва полит. каторжан и ссыльно-поселенцев, 1927–1934. Видання містить 16 000 персоналій. Не було завершено у зв’язку з початком репресій проти представників інших політичних партій та опозиції в самій ВКП(б). У Державній публічній історичній бібліотеці Росії у вигляді гранок і рукописів зберігається частина випусків 3 тому (літери К–П, С, Щ, Э), у Відділі рукописів ГБЛ – частина випусків того самого 3 тому (літери И–О).

Т. 1: От предшественников декабристов до конца “Народной воли”. Часть 1–2. 1927–1928.

Часть 1: До 50-х гг. XIX в. – 1927; Часть 2: Шестидесятые годы. – 1928.

Т. 2: Семидесятые годы. Вып. 1–4. – 1929–1932.

За іншого настрою (2 травня 1949 р.) він погоджувався: “Чи маєте Ви Труды БАН? Це та книжка, що в ній дурнувата стаття Д. Д. Іванова, за яку його вже знято з роботи. Якщо не маєте, то я спробую її для Вас дістати, хоч зараз її з продажу знято”. (В офіційній термінології це звалось “чтение и распространение”).

Дослідники обмінювались відомостями про особливості поточних видань, зумовлені втручанням наукової й політичної цензури. Ці відомості мають тепер чималу вартість не лише з точки зору історії друкарства і взагалі книжкової справи, а й для вивчення ідейної боротьби того часу. Скажімо, 21 квітня 1954 року С. Маслов повідомляв: “Вероятно, почта уже давно доставила Вам I-й том “Исторії української літератури”, высланный мною из Киева 9 апреля. Том этот будет выпущен тиражом в 50.000 экземпляров, пока же напечатано только 5.000 – к проходившим здесь в конце марта и начале апреля съездам, вроде (sic) XVIII съезда КП Украины 23–26 марта, III-й Шевченковской конференции 30–31 марта или юбилейной сессии Академии Наук 6 и 7 апреля. Этот первый завод напечатан не с матриц, а с набора, матрицы же будут изготовлены только после окончательного исправления текста, и лишь тогда выйдет в свет остальная часть тиража. Выпущенные экземпляры в широкую продажу не поступали и продавались только в киосках во время названных съездов”.

“Політично сумнівними” інтересами відзначався і Юр Меженко, який писав 14 січня 1955 р., себто ще до XX з’їзду: “Я, як знаєте, збираю портрети бібліографів¹⁰⁰. Мені дуже хотілося б дістати

Вып. 1: А–Е. – 1929; Вып. 2: Ж–Л. – 1930; Вып. 3: М–Р. – 1931; Вып. 4: С–Я. – 1932.

Т. 3: Восьмидесятые годы. Вып. 1–2. – 1933–1934.

Вып. 1: А–В. – 1933; Вып. 2: Г–З. – 1934.

Т. 5: Социал-демократы, 1880–1904. Вып. 1–2. – 1931–1933.

Вып. 1: А–Б. – 1931; Вып. 2: В–Гм. – 1933.

Див.: Всесоюзное общество политкаторжан и ссыльнопоселенцев: Образование, развитие, ликвидация. 1921–1935. – Москва: Мемориал, Звенья, 2004.

¹⁰⁰ Нині у меженківському архіві зберігається 330 портретів бібліографів (Інститут літератури НАН України. Відділ рукописів. Ф. 191).

портрети: Калиновича¹⁰¹, В. В. Д. та І. І. К., того, що закінчував чи, певніш, продовжив видання бібліографії [Івана] Левицького”. Як жерці таємного ордену обидва вчені чудово знали, кому належали ці ініціали. В. В. Д., якого в листі, надісланому державною поштою, Ю. Меженко не наважився назвати, – це був політемігрант Володимир Дорошенко¹⁰², а І. І. К. – Іван Кревецький¹⁰³. Чекістові з перлюстраційного “чорного кабінету”¹⁰⁴ цього не дано було знати.

¹⁰¹ *Королевич Н. Ф.* Іван Калинович (1884–1927) // *Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. – Київ, 1998. – С. 91–110.

¹⁰² Дорошенко Володимир Вікторович (псевд. Ладько; 3 жовтня 1879, Петербург – 25 серпня 1963, Філадельфія) – бібліограф, літературознавець, гром. і політ. діяч, публіцист. Літ.: *Борщак І.* Володимир Дорошенко // Україна. – Париж, 1950. – Ч. 4. – С. 282–284; *Зайцев П.* Слово про автора // Огнище української науки: НТШ. – Нью-Йорк, 1951. – С. 10–13; *Микитка С.* Володимир Дорошенко. – Філадельфія, 1955. – 36 с.; *Дорошенко В.* Мої шевченкознавчі праці // Шевченко. Річник 4. – Нью-Йорк, 1955; *Міаковський В.* Володимир Вікторович Дорошенко (1879–1963): У п’ятиліття смерті // Укр. історик. – Нью-Йорк; Мюнхен, 1969. – № 1/3. – С. 46–55; № 4. – С. 30–37; *Романенчук Б.* Михайло Тершаковець і Володимир Дорошенко – визначні дослідники української літератури (Записки НТШ. – Філадельфія; Нью-Йорк, 1982. – Т. 195: Філологічна секція. Літ. процеси після Другої світової війни. – С. 37–52); *Данко О.* Володимир Дорошенко – праця для книжної культури // 125 років Київської української академічної традиції. – Нью-Йорк: УВАН, 1993. – С. 419–442; *Королевич Н. Ф.* Бібліографічна діяльність В. В. Дорошенка. – Київ, 1995. – 35 с.; *Гармаш М.* Шевченкіяна в працях Володимира Дорошенка // Тарас Шевченко і національно-визвольні змагання українського народу: Зб. матеріалів міжнар. наук. конф. – Київ: Київ. ун-т, 1998. – С. 174–179; *Королевич Н. Ф.* Володимир Дорошенко (1879–1963) // *Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. – К., 1998. – С. 111–137; *Супрунук О. К.* Шевченкознавчі праці Володимира Дорошенка // Київська старовина. – 2000. – № 4 (Лип.–серп.). – С. 162–169.

¹⁰³ Кревецький Іван Іванович (14 жовтня 1883, с. Іванівці, тепер Жидачівського р-ну Львів. обл. – 27 червня 1940, с. Роздол Жидачівського р-ну Львів. обл.) – історик, бібліограф, фольклорист. Дж.: Українська журналістика в іменах. Вип. IV. – Львів, 1997. – С. 126–132 (В. Качкан); *Стеблій Ф. І.* Іван Кревецький – історик-державник. – Львів, 2003. – 40 с. У В. Чорновола 30 вересня 1965 р. вилучили працю Ів. Кревецького “Перша бібліотека на Україні” (Львів, 1937. – № 102).

¹⁰⁴ Див.: *Авзетер Л.* Чорний кабінет // Сучасність. – 1995. – Чис. 6 (410). – С. 95–116.

Переказують, коли Людмилу Старицьку-Черняхівську і її сестру Оксану Стещенко вивозили на схід, – щоб не зрозумів конвой, вони розмовляли між собою французькою мовою. Юр Меженко ще раз згадав українських вчених 10 серпня 1955 р., на цей раз у такій формі: “Спасибі Вам за картку Возняка. Дуже хотілося б одержати Волод[имира] Вікторов[ича] та Івана Івановича”. Але з часом він посміливішав і почав уже вести переговори про книжковий обмін з англійцем Дж. Сіммонсом: “Я знайшов у себе “Спутник читателя”, але другий том має кілька різних бібліотечних печаток і надсилати його за межі радянські не можна. Та й взагалі чи можна Кипермана і Нікітіну¹⁰⁵ надсилати закордон? Адже ці книги спецхранівські” (19 червня 1963 р.). При цій нагоді наведу міркування Ю. Меженка 1963 р.: “По натуре и по симпатиям своим я был и остался коллекционером и отказаться совсем не мог, а оставил себе как бы отдушину: собиране портретов библиографов. Но все собранные материалы в полном порядке хранятся в папках. Могу сказать словами Пимена: “когда-нибудь монах трудолюбивый найдет мой труд усердный, безымянный, засветит он неоновую лампу, изучит внимательно, отдаст печатать и собственной фамилией подпишет”¹⁰⁶.

Не міг працювати без заборонених книжок і Павло Попов. 17 січня 1948 р. він звертався до Ф. Максименка: “Є в мене до Вас як до великого знавця книги прохання з’ясувати, чи було здійснено видання такої книги: Гординський Яр. З укр[аїнської] драматичної літератури XVII–XVIII вв. Пам’ятки укр[аїнсько]-рус[ької] мови і літ[ератури]. НТШ. Т. VIII. Львів, 1930 р. Якщо така книга вийшла, дуже прошу її для мене розшукати і придбати за всяку ціну”. Так ставити питання міг тільки справжній бібліофіл і справжній вчений. Подібний вираз знаходимо в листі Б. С. Боднарського від 1 січня 1948 р.: “Если когда-ниб[удь] встретится Вам и I том (библиографич-

¹⁰⁵ Див.: Никитина Е. Ф. Русская литература от символизма до наших дней: Литературно-социологический семинарий. – Москва: Никитинские субботники, 1926. – 544 с. Див.: Сводный список книг, подлежащих исключению из библиотек и книготорговой сети. Ч. II. – Москва: Изд. Всесоюзной книжной палаты, 1961. – С. 258.

¹⁰⁶ Соколинский Е. К. Ю. А. Меженко: Библиограф на ветрах истории. – Санкт-Петербург. – С. 205.

ного покажчика І. Левицького. – С. Б.), не забудьте мене: покупайте за любую цену”. Яке місце в житті тодішніх бібліофілів відігравали гроші, добре видно з листа Боднарського від 16 лютого 1948 р.: “Последнее: о наших расчётах. Я очень просил бы Вас взять это все-цело на себя. Расценивайте и сообщайте мне, я буду беспрекословно исполнять. Вам, дорогой Фёдор Филиппович, будет при Вашей опытности делать [это] гораздо легче, чем мне. Единственно, о чём бы я просил, – чтобы при таких расчётах Вы не обижали себя”.

Емоційна напруга книжкового пошуку наближувала П. Попова й Б. Боднарського до Юра Меженка, була навіть драматичніша, адже він прийняв рішення ліквідувати частину своєї збірки. 24 квітня 1960 р. Ю. Меженко писав до Львова: “Дашкевич поінформував Вас правильно – я дійсно хочу розвантажитися від значної частини своєї бібліотеки і мав намір робити це тепер. Але зараз справа з переїздом моїм до Києва стала реальніша, і мені здається, що цього літа я справді можу знову стати киянином. Хочу заждати, поки все остаточно не з’ясується. Та в усякому разі, чи буду у Києві, чи ні, а розвантажуватися буду”. Але серце не камінь. За кілька літ вчений почав розбиратись у Кобзарях 1908 р., і 1 січня 1963 р. звернувся до Федора Пилиповича з новим проханням: “Мені бракує того, що у Дорошенка¹⁰⁷ стоїть під № 378¹⁰⁸. Якщо Ви пишете про це видання, а не видання, що описано під № 379¹⁰⁹, частина тиражу якого продавалася по 1 крб. 50 коп., то я згоден дати яку завгодно суму”. Розлуку з книжками наприкінці життя

¹⁰⁷ *Дорошенко В. В.* Покажчик видань Шевченкових творів [Першодруки й окремі видання (у вид. 2–990 поз.)] та спис бібліографічних праць про Шевченка. – (Повне вид. творів Тараса Шевченка. [Вид. 1]. Том XVI: Бібліографія). – Варшава; Львів: Укр. наук. ін-т, 1939 (Вид. 2 Мик. Денисюка. Том 14. Чикаго, 1961).

¹⁰⁸ *Шевченко Т.* Кобзарь. – Друге видання “Общества имени Т. Г. Шевченка [...]”. – Санкт-Петербург, 1908. – XXXII, 612, (1), портр.

¹⁰⁹ Те саме. XX, 634, (1), портр. Історія видання: Дело о Кобзаре // Укр. жизнь. – 1913. – № 1. – С. 110; *Єфремов С.* Пропала книга – книга знайшлася // Рада. – 1908. – Ч. 47; *Його ж.* Шевченко: Збірник. – Київ, 1914. – С. 190; *Його ж.* Судьба одной книги // Голос минувшого. – 1914. – № 2. – С. 33–34; *Стебницький П.* “Кобзар” під судом // Записки Іст.-Філол. відділу УАН. – Т. IV. – С. 37, 40–48; *Його ж.* Повний “Кобзар” в Росії // Літературно-Науковий Вістник. – 1914. – Кн. 2. – С. 281.

гостро відчуває кожен з бібліофілів. 24 січня 1964 р. Йосиф Оксіюк переказав Ф. Максименкові зворушливу історію: “Хочу Вас повідомити, – писав він, – що шукати Франкові апокрифи вже не треба: книголюб, який бажав їх мати, вже більше місяця як “приложися ко отцем своїм”, тобто помер. Серед затяжної хвороби, хоч його потішали надіями на поправку, за місяць-півтора до смерті він просив подавати йому всі книги, кожен брав в руки, переглядав і, вертаючи, дозволив ставити де завгодно. Почував бідний, що вони вже не будуть його втішати. Ми ще потроху “крекчемо”. Ця зима не дуже докучає, але вже хочеться тепла”.

Досі не усвідомлено як слід, що певну інформаційну роль про закордонні україністичні праці відігравали праці й огляди, які неминуче мали бути критичними. Їх писали і присяжні контрпропагандисти, – у них в гіршому випадку бували тільки поклики на В. Леніна й матеріали партійних з’їздів. Справжні вчені, яким виявляли “довіру” і які зі свого боку вдавались до певної мімікрії, а також контрпропагандисти менш злобні давали все-таки сякі-такі відомості. Наприкінці 1956 р. (лист без дати) Павло Попов сповіщав Ф. Максименка: “В п’ятницю О. І. Білецький буде в І[нститу]ті літ[ератури] читати про останню закорд[онну] літ[ерату]ру з укр[аїнської] літ[ератури] і в тому числі про кн[ижку] Чижевського¹¹⁰. Ця кн[ижка] є в Києві т[іль]ки в 1 пр[имірнику] в приват[них] руках”. Як бачимо, в київському Інституті зреагували на це видання дуже оперативно. Але щонайменше два роки сам П. Попов не тримав його тим часом в руках, бо ще 8 серпня 1958 р. запитував: “Чи є в б[ібліоте]ці ЛДУ кн[ижка] Чижевського “Історія укр[аїнської] літератури”? Зараз я працюю над виданням свого курсу, а кн[ижка] Чижевського мені не доступна. Якщо вона є у Львові, я спеціально приїду у Львів її студіювати. Чи не можете мені дістати “Історію укр[аїнського] гравєрства” В. Січинського¹¹¹”. На відміну від Києва, у ГБЛ, принаймні у 1970-х рр., праця Д. Чижевського перебувала в загальних фондах. 18 лютого 1959 р. П. Попов

¹¹⁰ Це була тодішня новинка: *Чижевський Дм.* Історія української літератури від початків до доби реалізму. – Нью Йорк: УВАН, 1956.

¹¹¹ Див.: *Кейван І.* Володимир Січинський: архітект, мистець-графік, мистецтвознавець, дослідник. – Торонто: Вид-во “Євшан-зілля”, 1957. – 80 с.

дякував за одержані дві книжки: “Звичайно, дуже жалько, що вони блукали без малого 4 місяці. За цей час я давно б закінчив свою роботу. Книги (обидві) для мене виключно цікаві – і в багатьох відношеннях. По використанні, звичайно, поверну з подякою”. Важко припустити, що тут ідеться про книжку Д. Чижевського, радше – про два видання В. Січинського.

Втім, ступінь ознайомлення тутешніх дослідників з науковою ситуацією на еміграції жодним чином не можна перебільшувати, оскільки уявлення перших могли бути попросту карикатурними. Про це яскраво свідчить лист П. Попова від 3 листопада 1963 р.: “Штепа і Оглоблін уже давно померли”¹¹², але їх писання різко відкидаються за зрозум[ілими] (!) причинами”. Втім, такі випадки яскравого незнання не стосуються обов’язково закордону. Подібні ляпсуси характеризують, очевидно, становище українознавства взагалі, бо цілковитої ясності щодо українознавства в самому СРСР теж не було. Принаймні той самий адресант 30 грудня 1964 р. поставив у листі і таке дивовижне питання: “Нещодавно в “Літ[ературній] Україні” надрукував бібліогр[афічну] ст[аттю] про М. Комарова якийсь “Яр. Стешенко”¹¹³. Чи це не Ярослав Іванович?” П. Попов не міг знати, що Ярослав Стешенко загинув 11 березня 1939 р. на Колимі у бухті Нагаєво¹¹⁴.

Як і інші фахівці, Павло Попов звертався до Федора Пилиповича і з звичайними книжковими проханнями щодо спецфондівської літератури. 4 жовтня 1956 р. він просив: “Чи не пошукаєте для мене дуже потрібну мені роботу: Волод[имира] Січинського “Історія укр[аїнського] граверства” і його ж “Олександр[е]р (Антоній) Та-

¹¹² За ЕУ, Кость Штепа (1896–1958) помер 1970 р. (X, 3896), насправді на момент написання листа його справді не було на світі. Al. Dallin подає дату смерті – 19 листопада 1958 р. в Нью Йорку (Shtepa Konstantin. Russian Historians and the Soviet State. – New Brunswick, New Jersey: Rutgers university press, p. 1962). Що ж до Олександра Петровича Оглобліна (1899–1992), то авторів цих рядків пощастило відвідати його у Людлові ще 1990 р.

¹¹³ *Стешенко Я.* Засновник української бібліографії // Літературна Україна. – 1964. – 22 груд. (№ 98). – С. 4.

¹¹⁴ [Белоконь С. II.] Стешенко Ярослав Іванович // Книговедение: Энцикл. словарь. – Москва: Сов. энцикл., 1982. – С. 521.

расевич”¹¹⁵. Обидві були в 30[-х] рр. видані закордоном”. 8 березня 1962 р.: “Будь ласка, пришліть роботу В. Січинського про папірні на Укр[аїні]”¹¹⁶ для використання, також і мінську роботу про Будного”. 6 квітня 1963 р. П. Попов писав: “Приношу Вам найширшу подяку за допомогу книжками, які були мені до краю необхідні при кардинальній переробці моєї брошури 1958 р., виданої до IV між-нар[одного] з’їзду [славістів]. Тепер я написав по суті зовсім нову роботу про початок книгодрукування у слав’ян для “Історії укр[аїнської] книги і друкарства”, яку готуємо в Києві до ювілею І. Федорова (1964 р.)”.

У Радянському Союзі багато важили нюанси. Колишній автокефальний Архиєпископ Йосиф Оксіюк вітав Ф. Максименка – ніби з першотравнем – у такий спосіб: “Дорогих Неонілу Василівну і Федора Пилиповича сердечно вітаємо з усіма празниками [себто і з Великоднем. – С. Б.] – миру й праці, Перемоги життя і правди над нищенням і насильством” (27 квітня 1975 р.). Для повної оцінки тієї чи іншої особи, що мала нещастя жити в ту пору, обмежуватися текстуальним значенням зацілілих джерел не можна, їх необхідно зіставляти з сукупністю зробленого й залишеного. Наприклад, зміст багатющого і яскраво несовецького архіву члена-кореспондента П. Попова, його постійний інтерес до спецфондівських видань у листуванні сусідують з побажанням своєму другові у наступній листівці: “Вітаю Вас, вельмишановний Федоре Пилиповичу, з передоднем (!) Великого Жовтня і бажаю щастя, здоров’я!”. Або з таким поворотом думки: “Нещодавно відсвяткували досить бучно

¹¹⁵ Окр. відб. з “Праць Українського Високого педагогічного інституту в Празі”, Науковий збірник. Т. II (Прага, 1934). Як вимагалось “правилами гри” 1970-х рр., Дмитро Степовик у своїй праці про О. Тарасевича згадав і свого попередника, але тільки на те, щоб покритикувати: “До брошури додано список творів гравера 109-ти найменувань, причому графічний цикл “Розаріума” до латинського й польського видань розглядається як два різних цикли, коли насправді це одні і ті ж ілюстрації. У списку пропущено ряд важливих гравюр Тарасевича. Оперуючи все ж значним фактичним матеріалом, В. Січинський оцінює чимало фактів з життя Тарасевича з не-класових, буржуазно-націоналістичних позицій” (Степовик Д. Олександр Тарасевич. – Київ: Мистецтво, 1975. – С. 132).

¹¹⁶ Papierfabriken in der Ukraine im XVI–XVIII. Jahrhundert // Gutenberg Jahrbuch. – Mainz, 1941. – S. 23–29; і окремо.

ювілей КДУ. Тепер на фронтоні великого будинку ун[іверсите]та, над колонадою красується величний (!) орден Леніна” (27 вересня 1959 р.). Нарешті, 27 вересня 1967 р.: “Свою велику бібліотеку я дарую нашій радянській державі з нагоди її 50-річчя”. Цікаві подробиці повідомив він про свій дарунок 5 грудня 1968 р.: “Ви, мабуть, знаєте, що з нагоди 50-річчя рад[янської] влади я подарував свою б[ібліоте]ку АН, але через незгоди колективу б[ібліоте]ки з Директором (Іваном Сергійовичем Черненком. – С. Б.) справа передачі стоїть на місці. Директор, щоб позбавитися зав[ідуючого] Відділу рукописів, основного свого опозиціонера Визиря, хоче злити відділ рукописів з відділом рідких книг. Безглуздя! Днями згоріло багато книг в Георг[іївському] соборі Видуб[ицького] м[онасти]ря. Призначена слідча комісія (sic). От Вам і підготовка до ювілею 1574 р.!” Про те, що передача бібліотеки (20 000 книжок, “або й більше”) відбулася, він повідомив 4 березня 1970 р.

Подібним чином Надія Венгженівська 8 лютого 1951 р. писала Ф. Максименкові про фрески українських митців у каплиці Чесного хреста Вавельського замку в Кракові, покликаючись на спецфондівську книжку Миколи Голубця¹¹⁷.

З офіційної точки зору, зацікавленостям українських вчених відповідали певні статті кримінального кодексу. Мені особисто дуже прикро було знайомитися з листами за 1954–1963 рр. Миколи Яшека¹¹⁸, які принесли велике розчарування. Людина набагато нижчої особистої культури, він, виявляється, пішов шляхом найменшого спротиву, і в цю добу його життя всі його інтереси зосередились довкола бібліографування Я. Галана, О. Гаврилюка й С. Тудора. Дуже цікаві міркування про перспективи бібліографії у листі від 2 січня 1963 р. М. Яшек закінчив зовсім неfortunно: “Мені здається, що бібліографія мусить відступити від “обкладинок” і “титульних аркушів”, а йти шляхом “наукового пошуку”. Наблизитися до літературознавства. Прибрати аналітично-синтетичний характер, щоб вона була ідейно витриманою і знайшла тверде місце як наукова

¹¹⁷ Ідеться, гадаю, про вид.: *Голубець М.* Начерк історії українського мистецтва. – Ч. 1. – Львів, 1922. – С. 159, 161, 163.

¹¹⁸ *Королевич Н.Ф.* Микола Яшек (1883–1966) // *Королевич Н.Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. – Київ, 1998. – С. 72–90.

дисципліна, мати значення виховавче, наблизитися до читача, спрямувати і розкрити шлях до комуністичного будівництва”. Як повідомлялося, згадана остання праця бібліографа лишилась неопублікована (Пам’яті Миколи Федоровича Яшека // Бібліотекознавство і бібліографія. – Харків, 1967. – Кн. 4. – С. 191). Її варто було б коли не видати, то простудіювати з точки зору теорії бібліографії, щоб з’ясувати, які нові прийоми М. Яшек в ній застосовував.

Навпаки, в кращих випадках українознавці навіть прагнули якихось реальних змін у бібліотечній справі на свою користь. 29 квітня 1960 р. Павло Попов розповідав: “На річних загальних зборах (звітних) АН УРСР я виступав з великою промовою, присвяченою незадовільності комплектування в б[ібліоте]ках УРСР заруб[іжною] літературою, незадовільності бібліотечної та бібліографічної бази для вивчення міжнар[одних] культурних зв’язків; про відсутність хоча б річника для книгознавства, аспірантури при великих бібліотеках України з історії книги та ін. Говорив щось з 35–40 хв. Бібліотекарі й бібліографи дякували”.

Відтак настали інші часи й прийшли інші люди – нова генерація большевиків. В архіві Ф. Максименка збереглася копія його листа до одного з таких людей, сумнозвісного Рема Симоненка¹¹⁹. Це важливий документ до історії покажчика другого ступеня “Бібліографії зарубіжних видань з історії Української РСР” (Київ: Наукова думка, 1971). Випустив цей покажчик накладом 300 примірників відділ зарубіжної історіографії, сиріч контрпропаганди Інституту історії АН УРСР. Покажчик має 1140 записів. Отже, лист адресовано завідувачому цим цікавим відділом:

¹¹⁹ Симоненко Рем Георгійович (нар. 1928) – професійний борець проти “українського буржуазного націоналізму”. З 1953 р. співробітник Інституту історії АН УРСР. Автор публікацій: Проти сучасних зарубіжних фальсифікацій історії України (Київ, 1960), Українські буржуазні націоналісти – поплічники міжнародного імперіалізму в загарбанні західно-українських земель // У боротьбі за Радянську владу і соціалізм. – Львів, 1960; Фальсифікаторські вправи заокеанських істориків // Комуніст України. – 1961. – № 1; та багатьох інших. Досі (1997) перебуває у штаті інституту. На його пошану видано збірник: Історіографічні дослідження в Україні. Вип. 11. – Київ, 2002. – 400 с. Див.: Білокінь С. Чи маємо ми історичну науку? // Наше минуле. – Київ, 1993. – Ч. 1. – С. 8.

“22.XI.1971.

Вельмишановний Рем Георгієвич!

Звертається до Вас заступник директора Наукової бібліотеки Львівського університету в такій справі.

В 1970 р. я одержав пропозицію взяти участь як співавтор (разом зі співробітниками Інституту історії Л. Д. Вітрук і В. М. Рябоконь), в складанні покажчика “Бібліографія зарубіжних бібліографій з історії України”. Я погодився з умовою, що: 1. На титульному листі, в надзаголовку, разом з Інститутом історії АН УРСР, буде позначена й Наукова бібліотека Львівського університету, 2. мені буде дано безплатно 5 примірників покажчика після його надрукування.

На початку 1971 р. покажчик вийшов у світ, причому жодна з моїх пропозицій не виконана. Я досі не одержав ні одного примірника покажчика; Л. Д. Вітрук повідомила мене, що покажчик вийшов з грифом “Для службового користування” й тому мені висланий не буде.

Я дозволяю собі просити Вас звернути увагу на таке.

1. П'ять примірників покажчика я просив не для розваги, а іменно ДЛЯ СЛУЖБОВОГО КОРИСТУВАННЯ, маючи на увазі передати 1 примірник нашій бібліотеці (яка, до речі, має спецвідділ для збереження літератури обмеженого користування), другий для себе, третій – для викладача Харківського Ін[ститу]ту культури Ігоря Ів[ановича] Корнейчика¹²⁰, велика книга якого “Історія української бібліографії” вийшла цього року; четвертий для Яр[ослава] Дм[итровича] Ісаєвича, старшого наукового співробітника Ін[ститу]ту суспільних наук АН УРСР; п'ятий – для Яр[ослава] Ром[ановича] Дашкевича, старшого наук[ового] співробітника Музею етнографії АН УРСР.

2. Я вважаю, що в роботі над покажчиком є принаймні третина моєї праці, праці, яку я провадив по збиранню матеріалу кілька років, – і що я маю якесь моральне право на компенсацію цієї праці.

3. Інститут історії в своєму листі від 16 січня цього року не відмовив мені в моїх пропозиціях, а повідомив, що він “буде вдячний

¹²⁰ Королевич Н. Ф. Ігор Корнейчик (1924–1974) // Королевич Н. Ф. Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. – Київ, 1998. – С. 243–263.

за мою участь” в підготовці покажчика. В якійсь російській роботі по бібліографії приводиться висловлювання відомого французького бібліографа Л. Мальклес¹²¹ про те, що “библиографы во всем свете привыкли к неблагодарности”. Мені хотілося б вважати, що це спостереження аж ніяк не стосується нашої країни, де кожний одержує “по труду” в тій чи іншій формі.

Я дозволяю собі турбувати Вас як редактора покажчика – найближчої до нього людини в Інституті історії – і прошу пробачити за турботи.

З правдивою пошаною

[Ф. Максименко]

Львів, 290005, вул. Драгоманова, 5,

б[ібліоте]ка ун[іверсите]ту,

Максименкові Федору Пилиповичу”.

НАУКОВА СПАДЩИНА ФЕДОРА МАКСИМЕНКА

Історія історично-географічної та краєзнавчої бібліографії в Україні давня й багата¹²². Перші бібліографічні списки галицьких і буковинських видань почали складати приблизно 1815 р., харківських – у 1816–1819 рр. (друкувались на сторінках “Украинского вестника”). Нехай перша бібліографічна праця українською мовою (В. Різниченка-Резнікова¹²³) вийшла тільки 1915 р., в активі старої української бібліографії – капітальне зведення літератури про Харківщину І. Устинова, Херсонщину – О. Леонтьєва, Тавріку – Арсена Маркевича. Біобібліографію місцевих діячів представлено відомими словниками І. Павловського (Полтавщина), І. Левицького та

¹²¹ Мальклес Луїз Ноель (1900–1977) – головний хранитель бібліотеки Сорбонни.

¹²² Періодизацію історичної бібліографії запропоновано у скороченому виданні: Білокін С. Історична бібліографія українці // Енциклопедія історії України. – Київ: Наук. думка, 2005. – Т. 3 (Е–Й). – С. 553–560.

¹²³ Див.: Білокін С. Видатний краєзнавець // Радянське село (Бахмач), 1985. – 9 лют. (№ 18). – С. 4; Його ж. Краєзнавець і патріот Батурина Василь Різниченко // Матеріали наук.-практ. конф. “Видатні діячі Батуриносського краю”, присвяченої 230-ій річниці з дня народження Петра Івановича Прокоповича (2–3 черв. 2005 р.). – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2005. – С. 106–120.

Ф. Арістова (Галичина). Капітальні словники підсумували за певні періоди діяльність Київського (за ред. В. С. Іконнікова), Новоросійського (Олексія Маркевича) та Харківського (за ред. Д. І. Багалія, у 5 томах) університетів, а також Ліцею кн. Безбородька та Колегії Павла Галагана. Розписувалася періодика – “Подольские епархиальные ведомости” (у покажчику понад 1000 стор.), “Киевская старина”, газета “Киевлянин”. Відомі покажчики природознавчого характеру В. Монтрезора, О. Прусевича, П. Тутковського та В. Ласкарьова. Місцеві матеріали входили до каталогів бібліотек та загальних покажчиків В. Межова, Д. Зеленіна, З. Пенкіної¹²⁴.

Онтологічно не маючи змоги швидко розгортатися, у роки української державності бібліографія не встигла створити чогось видатного. Тим часом після встановлення совєцької влади в Україні бібліографія розвивалася в нових умовах. Зокрема, певна підтримка, яку надавала влада краєзнавчій бібліографії, пояснюється її інтересом до стану виробничих сил. Перший Всеукраїнський з’їзд по вивченню виробничих сил і народного господарства (1924) розглянув можливості використання бібліотечної мережі для налагодження краєзнавчої роботи. Провідну роль відіграла в цій справі Вінницька філія Всенародної бібліотеки України, яку очолював згодом заарештований у справі СБУ Валентин Отамановський¹²⁵ і

¹²⁴ Бібліографічний опис цих видань див. у кн.: *Корнейчик І. І.* Історія української бібліографії: Дожовтневий період. – [Харків], 1971. – С. 93–95, 141–143, 228–243, 302–310.

¹²⁵ Отамановський (Атамановський) Валентин Дмитрович (псевдонім В. Злотополец; 14 лютого 1893, Златопіль Чигиринського пов. Київ. губ. – 1964, Харків) – громадсько-політичний діяч, історик, краєзнавець. Закінчив 5-у київ. гімназію (1912). Вступив (1912) на юр. ф-тет Ун-ту Св. Володимира, (1913) до КПІ. Провідник Братства самостійників (Варшава, 1914), один із фундаторів (8 вересня 1916 р.) кооперативного вид-ва “Вернигора”. Один із засновників Центральної Ради. Керівник Вінницької філії Всенародної бібліотеки України (1923). Ув’язнений 26 серпня 1929 р. Ішов у процесі СБУ. У 1934 р. заарештований вдруге. Після звільнення 26 серпня 1936 р. оселився у Ленінграді, де викладав в університеті. З 1958 р. мешкав у Харкові. Доктор історичних наук. Тв.: *Злотополец В.* Микола Лизогуб: Життєпис-спомин // *Федів І., Злотополец В.* Син України. – Київ; Кам’янець; Відень, 1919. – С. без паг. Дж.: Наука и научные работники СССР. Ч. VI: Без Москвы и Ленинграда. – Ленинград, 1928. – С. 295; *Зариць-*

де організовано Кабінет Поділлезнавства, видано серію праць, що склали “Енциклопедію Поділлезнавства”, а також покажчик “Часописи Поділля”. Протягом двадцятих років з’явилися нові праці Д. Чернявського, К. Дубняка, Ф. Максименка, В. Рот тощо¹²⁶.

Невдовзі спробу підсумувати набутий матеріал зробила ВБУ. 1925 р. бібліотека влаштувала виставку краєзнавчих видань та документації – біля 3,5 тис. книжок, карт, фотографій, малюнків тощо. У підготовці цієї виставки щонайактивнішу участь узяв молодий тоді бібліограф Федір Максименко. На той час, щоправда, він уже був відомий як автор двох серйозних праць із історичної географії та краєзнавства. Це перший у літературі покажчик робіт про Донбас (182 записи)¹²⁷ та зведення відомостей про межі етнографічної території українського народу (у доданому списку літератури – 68 записів)¹²⁸. Щодо цієї другої праці у листівці від 25 листопада 1927 р. проф. Володимир Геринович зауважив: “Інтересна тема і вдячна робота”.

Працюючи над виставкою, Ф. Максименко відчув гострий брак довідника до спеціальних покажчиків. На той час існувало тільки декілька загальних робіт всесоюзного масштабу (Л. С. Багров, Б. М. Городецький та М. Д. Ігнат’єв), що разом давали для України близько 150 назв старих робіт. В українській бібліографії питання про покажчик топовібібліографічних праць тоді тільки-но було по-

кий В. Крутянська подія. – Чікаго, 1972. С. 20; *Ком С. І.* Честі своєї не зрадив // Репресоване краєзнавство (20–30-і роки). – Київ: Рідний край, 1991. – С. 133–142; Герої Крут: Лицарський подвиг юних українців 29 січня 1918 року / Упоряд. І. Ільєнко. – Дрогобич: Відродження, 1995. – С. 9, 26, 29, 47; *Верстюк В., Осташко Т.* Діячі Української Центральної Ради. – Київ, 1998. – С. 141–143.

¹²⁶ Огляд краєзнавчої бібліографії у 1917–1940-х роках див. у вид.: *Корнейчик І. І.* Краеведческая библиография на Украине: Конспект лекций по курсу “Краеведческая библиография”. [Вып. 2]. – Харків, 1965.

¹²⁷ *Максименко Ф. Ф.* Материалы к библиографии Донецкого края (преимущественно Бахмутского уезда) // Просвещение Донбасса. – 1922. – № 6–7. – С. 101–104; № 8. – С. 107–110; № 9. – С. 114–117.

¹²⁸ *Максименко Ф.* Межі етнографічної території українського народу // Бібліотечний збірник. – Київ, 1927. – Ч. 3. – С. 65–93. Окремо: Київ, 1927. Наклад 25 прим.

ставлено¹²⁹. Ф. Максименко й почав працювати над покажчиком другого ступеня (бібліографія бібліографії).

Протягом 1926–1929 рр. бібліографові пощастило обстежити книжкові фонди Києва, Москви, Ленінграда, декількох більших міст України (у передмові названо 31 книгосховище). Певну допомогу дослідникові подали Д. Бочков, А. Де-Рібас, Л. Добровольський, К. Дубняк, Л. Іллінський, А. Лященко, А. Маркевич, І. Масанов, О. Шидловський та інші фахівці. Внаслідок проведеної величезної роботи Ф. Максименко уклав коштовне зведення бібліографічних покажчиків, що охопили територію Волинської, Катеринославської, Київської, Подільської, Полтавської, Харківської, Херсонської та Чернігівської губерній, Криму, а також Бесарабії та Дону, починаючи з 1847 р.¹³⁰ Для цього спеціально переглянули повні комплекти 190 місцевих періодичних видань. За браком вичерпного матеріалу в сховищах СРСР публікації стосовно західноукраїнських земель залишилися поза межами праці. Ознайомившись з покажчиком, О. Шидловський писав вченому: “Моя невелика підтримка й допомога, про яку Ви говорите [...], бліднуть перед тією колосальною працею, яку Ви проробили безпосередньо, переглянувши де візу ті книжки й статті, що їх наведено у Вашій праці”.

Покажчик Ф. Максименка має дослідницький характер. Як відзначив у неопублікованій рецензії, датованій 12 листопада 1930 р., Микола Суслопаров¹³¹, цю працю “слід розглядати і як наукову монографію”. Засади, за якими упорядковано наявний матеріал, скрупульозно обґрунтовано в передмові. Видання має добре продуману систему допоміжних покажчиків (упорядкувала їх його дружина, Неоніла Кравченко-Максименко).

¹²⁹ *Отамановський В. Д.* Бібліографія краю (“Топобібліографія”) як одно з основних завдань наукової бібліотеки та організація топобібліографічної праці на Україні // *Бібліотечний збірник*. – Київ, 1926. – Ч. 1. – С. 78–81; *Ясинський М. І.* Головні моменти в історії української бібліографії // *Бібліотечний збірник*. – Київ, 1927. – Ч. 3. – С. 21–25.

¹³⁰ *Максименко Ф.* Матеріали до краєзнавчої бібліографії України, 1847–1929. – Київ, 1930. – XX, 264 с. Видрукувано книжку у Другій київській друкарні (Хрещатик, 42) накладом 1000 прим.

¹³¹ Див.: *Білокінь С.* Шукач словесних скарбів // *Радянське Поділля*. – Хмельницький, 1981. – 15 берез. (№ 55). – С. 4.

Показчик охоплює разом понад 1100 публікацій. Розподіл матеріалу дуже чіткий. Спочатку (поз. 1–90) наведено загальні бібліографічні праці, що стосуються всієї території або значної частини України. Решту матеріалу подано за регіонами, губерніями. Тут розписано показчики до місцевої періодики; списки книжок, надрукованих на території губернії; бібліографію спеціальної літератури; показчики, що складались або проектувались, але не були надруковані; нарешті, списки переглянутих місцевих видань. Максименко фіксував каталоги бібліотек, що мали місцеві відділи, роботи з різних галузей знань – місцеве господарство, освіта, природа, геологія та палеонтологія, антропологія, флора тощо. Не охоплено праць, що трактують Україну в цілому (як некраєзнавчі), біобібліографію місцевих діячів та народженців, показчиків рукописного матеріалу.

Схемограми показчика вищою мірою достовірні, оскільки з других рук упорядник описав менше десяти позицій. До описів додано анотації (для докладнішої характеристики тут наведено уривки з передмов тощо), а також рецензії.

Праця, виконана за таким планом, не могла не стати підсумковою, етапною в розвитку українського краєзнавства, а бібліографічна техніка упорядника не могла не піднести цю працю до рангу праці класичної. За таких умов “Матеріяли” зберегли подвійне значення, – вони важливі і для краєзнавців, і для молодих бібліографів, які хочуть розібратися, що таке бібліографічна наука.

Показчик Ф. Максименка викликав вісім рецензій. В архіві вченого збереглося також чимало листовних відгуків фахівців – бібліографів, географів та краєзнавців (Л. С. Берг, О. Г. Фомін, Л. Б. Хавкіна, О. А. Яната). Серед них – лист визначного російського бібліографа М. О. Рубакіна від 24 березня 1932 р., який варто навести повністю:

“Многоуважаемый Фёдор Филиппович,

Премного благодарю Вас за присылку Вашего труда. Это весьма ценный вклад в библиографический отдел библиотеки нашего Института. Мы не преминём использовать его в наших работах, как и в наших сношениях с библиографами разных стран.

Честь Вам и слава!

С искренним уважением Н. Рубакин”.

Володимир Вернадський доручив виписати Максименкову працю до бібліотеки Комісії природно-виробничих сил АН СРСР (КЕПС) і висловив побажання, щоб один із співробітників (В. М. Таранович) вмістив відгук на неї в журналі “Природа”.

Аналіз праці визначає її місце в розвитку науки.

Сам дослідник дивився на свій покажчик “лише як на “матеріали” до майбутньої повної топовібібліографії України, а не як на закінчений, вичерпно повний реєстр топовібібліографічних праць: упорядчик поставив собі ряд обмежень щодо території, до якої наведено бібліографії, і категорій бібліографічних праць краєзнавчого характеру”¹³². Оскільки обрана тема справді безмежна, ці обмеження дозволили викінчити працю. В межах своїх завдань, як відразу відзначили рецензенти, покажчик став видатним явищем у всій бібліографічній науці. Дніпропетровський вчений Є. Стебельський писав, що не знає “іншої бібліографічної праці радянського періоду, де сучасні вимоги до бібліографії були б втілені так вдало”. Проф. Л. Л. Іванов (теж із Дніпропетровська) констатував: “[...] з мінералогії Волині в мене наведено 131 вказівку, у Вас із геології – лише 30, але на підставі Ваших вказівок можна розгорнути всю ту літературу, що вказав я”.

В історичній перспективі значення праці тільки зросло – вона “по праву вважається однією з кращих робіт в українській бібліографічній літературі”¹³³. Тим часом розрив між вимогами фахівців-краєзнавців і бібліографів призвів до того, що вчені часом нарікали на формальний абсолютизм Ф. Максименка в певних розділах (або все – або нічого). Дослідники, мовляв, були б тільки вдячні за додаткові, хай уривчасті відомості. Оскільки праця має характер бібліографії покажчиків, інтерес курйозу має закид академіка Степана Рудницького, “що про карти (самі по собі! – С. Б.) нічого немає в Матеріалах”, і його загальний висновок: “Рецензії не збираюся писати, бо вона, на жаль, мусіла б бути негативна [...]”. Хоча

¹³² Див.: Білокінь С. Шукач словесних скарбів // Радянське Поділля. – Хмельницький, 1981. – 15 берез. (№ 55). – С. VII–VIII.

¹³³ Така оцінка збереглася навіть у роки т. зв. застою, див.: История Центральной научной библиотеки Академии наук Украинской ССР. – Киев, 1979. – С. 89–90.

бібліограф по суті й пообіцяв у майбутньому скласти “повну топо-бібліографію України”, йому закидали, що брак західноукраїнських матеріалів перешкоджає його “матеріялам” перетворитись на “Індекс бібліографікус” краєзнавчої бібліографії України.

У подальші роки вчений продовжив роботу над цією темою, довівши охоплення літератури до 1940 р. включно. Рукопис цієї праці загинув 1943 р. під час пожежі Київського університету”¹³⁴.. 30 листопада 1958 р. Юр Меженко писав Ф. Максименкові: “Дуже добре, що знову взялися до краєзнавчої бібліографії. Ваша стара робота увійшла в класичний фонд української бібліографії”. Наскільки розумію, далеко робота не пішла. 30 травня 1981 р. Федір Пилипович розповідав мені, що “хотів зробити ще таку ж б[ібліогра]фію до західних областей УРСР, але наше університетське начальство поставилося до неї більш ніж стримано, що не є великим стимулом до роботи [...]. За кордоном ставлення до подібних робіт інше, там навіть у США є ціла організація по б[ібліогра]фуванню Волині!”.

З краєзнавчими сюжетами Ф. Максименко продовжив працювати і по війні. Він прорецензував покажчики про Вінницьку, Львівську та Черкаську області¹³⁵, проредагував капітального покажчика “Історія Києва” (т. 1, вип. 1–2; т. 2, вип. 1–2. Київ, 1958–63. Ротатор), надрукував повідомлення “Старий Київ і його околиці в маловідомих малюнках Т. Г. Шевченка”¹³⁶.

У 1963–1964 рр., під час підготовки до видання “Історії міст і сіл УРСР” Ф. Максименко опублікував нову цінну працю – “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР”. Вона друкувалась на сторінках “Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління УРСР” (1963. – № 4–6; 1964. – № 1–5), а потім вийшла окремою відбиткою накладом 150 примірників (свідчення І. Бутича).

Оминаючи із зрозумілих причин масив літератури, присвяченої окремим поселенням, новий покажчик Ф. Максименка зафіксував зведені праці, що дають матеріали з історії не однієї місцевості, а цілих їхніх груп. Це офіційні статистичні словники, довідники й

¹³⁴ [Корнейчик И. И.] Краеведческая библиография. – С. 137.

¹³⁵ Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР. – 1962. – № 1. – С. 76–77; № 6. – С. 61–62.

¹³⁶ Україна. – 1951. – № 3. – С. 17: іл.

списки населених місць; шематизми, довідкові книжки єпархій, пам'ятні книжки й календарі статистичних комітетів; історико-статистичні й воєнно-топографічні описи губерній, єпархій, воєнних округів та повітів; путівники по річках, залізницях, воєводствах, повітах, групах міст і сіл; нарешті, збірники описів пам'яток мистецтва й старовини, городищ тощо. Охоплено чималу кількість рукописних матеріалів. Серед збірників джерельного матеріалу XI–XVIII ст. слід назвати літописи й покажчики до них, російські офіційні праці географічного характеру, люстрації, переписні книги, генеральне слідство про маєтності (1729–1730), Румянцевський опис (1765–1767), топографічні описи й атласи намісництва та губерній, а також монографії, засновані на цих матеріалах.

Покажчик, що охоплює 1389 позицій, розпадається на три частини: загальні праці; матеріали про місцевості часів феодалізму (X – перша половина XIX ст.; подаються в систематичному порядку) та матеріали XIX–XX ст., присвячені окремим територіям (у цьому розділі виклад топографічний, за сучасним районуванням).

Описи споряджено цікавими анотаціями, зокрема з посиланнями на рукописи. Вказано, про населені пункти яких сучасних областей згадує та чи інша праця. На жаль, не було опубліковано абетковий покажчик прізвищ авторів, упорядників та редакторів¹³⁷.

Хоч би там як розвивалась далі історико-географічна й краєзнавча бібліографія, навіть коли з'явиться така праця, що повністю перекриє видання Ф. Максименка, в історії бібліографії та історичній науці останні залишаться назавжди, бо свого часу вони склали епоху¹³⁸.

¹³⁷ Нова праця Ф. Максименка одержала теж сім позитивних відгуків (М. Ткаченко та Н. Шеліхової, Ф. Сарани та ін.).

¹³⁸ Листування вченого містить деякі відомості про бібліографічні праці, які з тих чи інших причин не вийшли у світ. Дуже цікавий у цьому відношенні лист П. Попова від 30 грудня 1968 р.: “Більше 40 років я витратив на повну бібліографію Г. Сковороди, але трапилось так, що цю велику роботу мені доводиться викинути на смітник. Нещодавно Харківський університет видав вибрану бібліографію Сковороди за відпов[ідальною] редакцією сходознавця А. Ковалівського і з вступ[ною] статтею А. Ніженець. Можливо, свою роботу я використаю для доповнень”. Важкі хвороби, на які він постійно скаржився, а тоді й смерть П. Попова, що сталася 4 квітня 1971 р., перешкодили здійсненню цього задуму. Карто-

В останньому своєму листі, що я від нього в цьому житті одержав, – від 17 червня 1983 р. – Ф. Максименко розповів мені про свою останню працю. На замовлення Книготоргу він склав антикварного цінника – каталога художньої літератури, виданої на Західній Україні: “Зараз мені прислали рецензію на нього, складену д[окто]ром філол[огічних] наук Миколою Трохим[овичем] Яценком – чи Ви знаєте такого? Він викинув з каталога всі видання творів Шевченка (як попсовані націоналістами), всі переклади з інших мов (як складені перекладачами, які не були обізнані з правилами перекладу), всі твори молодомузівців (Пачовського, Карманського та інш.). Взагалі цей рецензент підійшов до каталога-прейскуранта як до рекомендаційного покажчика... Не знаю, що воно буде з моєї роботи”.

Неофіційні дослідження.

Якби я був Шекспіром, то написав би трагедію з життя книги.

А людські трагедії – ей-богу, дрібниці, та ще й скороминуші дрібниці.

Юр Меженко.

Із листа до Ф. Максименка від 4 травня 1947 р.

Цю жорстоку думку Ю. Меженко висловив у глухий мертвотний час. Найбільшим переможцем у війні, що недавнечко перед тим скінчилася, вийшов Й. Сталін, відтепер ішло вже тільки так, як казав він, і течія життя плинула в напрямку вічного й безмежного комунізму, де керувати мали більшовики. А Ф. Максименко з Ю. Меженком знали, як вони керували. Кожен з них міг розповісти оберемок страхітливих історій, свідками яких поставила їх доля, як-от Ф. Максименко 7 квітня 1983 р. розповів мені про бібліотеку Митрополита Євгенія (Болховитинова): “Рукописна частина її посту-

тека повинна б зберегтись в Інституті рукопису НБ ім. В. І. Вернадського НАН України. Цікаву, ділову рецензію на це видання опублікував І. В. Іваньо: *Філософська думка*. – 1969. – № 1 (Лип.–серп.). – С. 129–131. Зокрема він відзначив: “Добре було б, якби до збірника було включено бібліографію праць, що виходили за кордоном як українською, так і іншими мовами. Йдеться про праці Д. Чижевського, А. Андяла, Е. Вінтера, П. Кірхнера та ін.”. Невдовзі вийшло друге видання покажчика: Григорій Сковорода: *Біобібліографія*. – Вид. 2, випр. й поповнене / Уклад.: Е. С. Беркович, А. В. Дашковська, В. Д. Прокопова та ін. – Харків: ХДУ, 1972. – 203 с.

пила до б[ібліоте]ки Києво-Софійського собору й разом з нею у 1920-х рр. перейшла до Всенарод[ної] б[ібліоте]ки України, де перебуває й досі. Книжкова частина її (друковані книги) пішли до б[ібліоте]ки Київської дух[овної] семінарії, де лишалися необробленими до 1917 р., коли перейшли, разом з цією б[ібліоте]кою до б[ібліоте]ки Ун[іверсите]ту, де теж лишалися необробленими до 1927 р., коли [їх] було в складі фонду концентрації передано до ВБУ. В 1920 р. “Международная книга” робила вилучення “для потреб індустріалізації” книжок по всьому СРСР, й ВБУ передала була їй з фонду концентрації й книжки Євгенія Болховітінова майже всі, кілька тисяч. “Межд[ународная] книга” забрала тоді ж деякі унікальні видання з т. зв. Королівської б[ібліоте]ки. Деякі з цих видань у 1930-х роках проходили по друкованих каталогах “Межд[ународной] книги”.

21 травня 1950 р., рівно за п’ять місяців після бучного сталінського ювілею, Ю. Меженко розмірковував про майбутнє книжкової культури. В цілому СРСР не знайшлося нікого, хто відзначив би річницю скорининського Апостола (1525), і він потішав свого приятеля: “От у 1975 році, коли нас з Вами на цьому світі вже не буде, напевно бучно святкуватимуть. Якщо на той час не винайдуть чогось такого, що замінятиме книгу. А може бути й так, що просто стару книгу викинуть на смітник. Цими днями заступник директора по наук[овій] частині [Державної] Публічної Бібліотеки [Медведев¹³⁹] офіційно на зборах розвивав думки про те, що книга XIX віку може зараз нас цікавити лише як музейний експонат, а не своїм змістом. Може бути, що він не один такий нігіліст, я знаю, що дехто на тих же зборах [Франкфурт¹⁴⁰] казав, що слід всі передре-

¹³⁹ У словнику “Сотрудники Российской национальной библиотеки – деятели науки и культуры” такого вченого нема.

¹⁴⁰ Франкфурт Лія Соломоновна (1903, Красноярськ – 1966, Ленінград) – співробітниця ГПБ у 1937–1950 рр. Партійна активістка. У березні 1947 р. її призначили завідувати видавничим відділом ГПБ. У жовтні 1949 р. звільнили з посади й обов’язків вченого секретаря “по причине притупления политической бдительности и за ориентацию на авторов (Д. Н. Альшица, Е. П. Брандиса, М. А. Брисмана и др.), не вызывающих доверия” й призначили на головного бібліотекаря відділу бібліотекознавства. У січні 1951 р. заарештована “как участница контрреволюционной правотроцкистской организации”. Відбувала ув’язнення в Особливому таборі МВД

волюційні видання викинути на смітник. Я не жартую. Це дійсно так було. От і виходить, що керівники Бібліотеки з світовими фондами мають охоту зліквідувати Бібліотеку. [...] Запевняю Вас, що Олішев теж підтримав би такі думки, тільки біда, він сам ще до них не доглупався. А якщо довідається, що Медведев і Франкфурт таке сказали, то охоче до них приєднається”. А недарма кажуть, – коли в Росії стригли нігті, то в Україні обрубували пальці. Характерний приклад знаходимо в іншому листі Ю. Меженка: “Ви запитуєте про журн[ал] “Природа”. Він безборонно видається читачам. Тут взагалі про те, щоб його не видавати, ніхто нічого не чув. Гадаю, що то у Вас львівські бібліотекарі такі суворі” (лист від 7 лютого 1952 р.).

Як це не парадоксально, більшовицька ідеологія по суті своїй не була однорідною. Звісна річ, магістральним напрямком совєцької науки завжди було розроблення сервілістських прорежимних тем, що вважались за “актуальні” й виконавці яких могли розраховувати на щасливий перебіг кар’єри, всілякі житейські блага, нагороди й відзнаки. Разом з тим припускалось існування маргінальної тематики, до якої вона не вміла причепитися. Зовсім природно, що влада їх жодним чином не підтримувала, але коли вже дослідники туди заходили, на них могли й махнути рукою як на диваків, що не розуміють життя. Пригадую, як я агітував завідувача рукописним відділом ЦНБ АН УРСР М. Візиря взяти на зберігання архів ніжинця Пухтинського. Коли контакт у них відбувся, мене запитано:

– А ты знаешь, что у него там, – Візир презирливо скривився, – анти-и-чность...

Отож, дуже можливо, що майбутніх істориків, які не матимуть особистого совєцького досвіду, багато що дивуватиме. Припускаю навіть, що їм непросто буде дати раду з тією обставиною, що праці, описані в попередньому розділі, Федір Максименко виконував цілком офіційно. У тих установах, де він служив і де лежала у відділах кадрів його трудова книжка, вони входили до його функціональних обов’язків. Ці роботи ставили до планів, зрештою, за них сплачу-

(Комі АРСР). Після звільнення 1954 р., повернулася до Ленінграда, згодом переїхала до Москви. Дж.: *Михеева Л. И.* Франкфурт Л. С. // Сотрудники Российской национальной библиотеки. – Т. 3. – С. 581–583. Цікаво згадати при цьому статтю: *Брандис Е.* “Шевченкиана” Юрия Меженко // Нева. – 1963. – № 3. – С. 219–220.

вали відповідне до штатного розкладу жалування. Вони складали видиму частину його наукової продукції, відтак їх офіційно облікували, вони входили до бібліографічних реєстрів. Інша справа, що він не став навіть кандидатом наук.

Тим часом у науковій спадщині Ф. Максименка існувала зона, яка досі залишалася наче в затінку. Досі про неї ніхто виразно не говорив. Річ у тім, що, крім офіційної його роботи, він виконував ще й таку, про яку особливо розводитися не випадало. За тих умов, коли він мав нещастя жити, неможливо було не те, що планувати собі таку роботу, – небезпечно було навіть її розголошувати. У революційні двадцяті та в тридцяті роки на очах вченого припиняли друкування одних книжок і нищили тиражі інших. Сліди таких видань він спеціально призибував і історію таких видань студіював. Саме ця робота, мабуть, найкоштовніша у його спадку, оскільки її можна було виконати лише по свіжих слідах і неможливо повторити¹⁴¹.

Уже в першому листі, якого я від нього одержав, – від 4 грудня 1970 р. – Федір Пилипович торкнувся видання, що не вийшло у світ: “Чи Ви знайшли макет Нарбутівського збірника? Він був у Я. Стешенка, А. Х. Середи. Наклад знищено в 1932 р. Там була велика б[ібліогра]фія Я. Стешенка. Може, він зберігся у сестри Стешенка (артистка). Може, він був ще у Ю. О. Меженка – довідайтеся у його дружини Катерини Єронімівни Скокан (бібліограф Центр[альної] н[аукової] б[ібліоте]ки АН)”.

У книгозбірні Ярослави Музики я виявив якось оправлений у голубу тканину комплект журналу “Українського мистецтва”, що виходив 1926 р. за редакцією Миколи Голубця. У комплекті було оправлено не три числа, як нормально, а чотири, причому виглядало так, ніби ніхто (в першу чергу Володимир Січинський) цього четвер-

¹⁴¹ За двадцять років я оформив цю роботу: *Білокінь С.* Про видання, заборонені на стадії верстки, або тиражі яких було знищено. 1920–1941 // *До джерел: Збірник наукових праць на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя.* – Київ; Львів, 2004. – Т. II. – С. 554–602. Подібним чином я завершив підготовчу працю Володимира Січинського: *Білокінь С.* “Білі круки” подільського друкарства: [Про видання Кам’янець-Подільської художньо-промислової профшколи, 1921–1931] // *Пам’ятки України.* – 2000. – Ч. 3/4. – С. 33–45.

того числа не бачив. Федір Пилипович розпочав розшуки й 23 листопада 1971 р. написав: “У нас [себто в книгозбірні Львівського університету. – С. Б.] є лише № 1, 2 й 3-й (в загальному фонді), так само і в Львівській б[ібліоте]ці АН УРСР (в спецфонді). №-ра 4-го немає – він певне був останнім й є великим раритетом. На обкладинках № 1 й другого після “Українського мистецтва” позначено “місячник”, на №-рі 3-му (1 стр.) цього немає, хоча на стр. 2-й в умовах передплати позначено “місячник української пластики. Виходить при кінці кожного місяця”. № 1-й має позначення “жовтень”. № 2-й – падолист”. № 3-й – грудень. Пагінація спільна для всіх трьох чисел і в №-рі 3-му закінчується сторінкою 94-ю. Поза цією пагінацією є ще нумеровані сторінки з об’явами – в № 1-му 4 стр., в № 2-му 2 стр., в № 3-му – 4 стр.). [...] я переглянув бібліографію з українського мистецтва В. Січинського [...] й найшов лише згадку, що “місячник “Українське мистецтво”, що виходив у Львові, припинився в кінці 1926 р. і більше не з’являвся” (“Україна”, 1928, № 6, С. 129). В цій бібліографії не позначено жодної статті з № 4-го “Укр[аїнського] мистецтва”, навіть статті Ковжуна “Ол. Лозовський”. Скільки сторінок має № 4-й? Який його зміст?”.

21 квітня 1965 р. П. Попов писав Ф. Максименкові: “Словника діячів К[иївської] Д[уховної] Ака[демії] Ф. І. Титова ні в Лаврському музеї, ні у Відділі рукописів при мені не було. Зараз, можливо, деякі матеріали Ф. І. Титова і є у Відділі рукописів ДПБ [АН] УРСР, але я зараз не можу довідатись, бо телефону у них після пожежі ще нема [...]. Не знаю я і про долю “Біогр[афічного] словника діячів України”. Над ним працювала Євг[енія] Як[івна] Рудинська, яка ще жива [...].”¹⁴².

Великий інтерес викликала у Ф. Максименка 10-та книжка “Етнографічного вісника”, що вийшла 1932 р. (здана до друкарні ще 27 липня 1930 р.)¹⁴³. 28 жовтня 1955 р. Павло Попов сповіщав

¹⁴² Міртов Олексій Василькович (5 серпня 1886, Симбірськ – ?) – доцент Північно-Кавказького державного університету, співробітник Асоціації науково-дослідних інститутів, фахівець із російської філології, діалектології, методики російської мови (Наука и научные работники СССР. Ч. VI: Без Москвы и Ленинграда. – Ленинград, 1928. – С. 259).

¹⁴³ У бібліографічному покажчику “Видання Академії наук УРСР, 1919–1967: Суспільні науки (Київ, 1969) її зареєстровано під № 3035.

його: “Вип. 10 “Етногр[афічного] Вісника” надзв[ичайна] рідкість, бо він по суті не вийшов за винятком кількох прим[ірників]. Я бачив т[іль]ки окремі аркуші коректури. Чи є № 10 в б[ібліоте]ці ЛДУ? Який його зміст, крім Міртова?”. Зміст книжки такий: Миртов А. В. Словник донецького гірника (С. 1–21); Лепер Є. Р. До питання про заломы (С. 23–26); Адріанова-Перетц В. Казки про лисицю-сповідницю (С. 27–45); Нікіфоров А. І. Російська докучна казка (С. 47–105); Цветко Сергій. Хороба “урама” та її лікування в болгарській народній медицині (С. 107–122); Перетц В. М. Студії над загадками (С. 123–204). До цієї книжки вшито першим зошитом покайну передмову (С. I–XVIII), якій передувало пояснення: “Ця книжка “Етнографічного Вісника”, що своїм змістом і методологічними настановленнями цілком одбиває старі позиції Етнографічної Комісії Всеукраїнської Академії Наук, була вже видрукована, коли Комісія включилась до розгорнутої клясової боротьби на ідеологічному фронті. Розглянувши засади попередньої своєї діяльності й переоцінивши з погляду марксо-ленінської методології дотеперішню продукцію, співробітники Комісії гостро засудили її, як ворожу пролетаріятові й реакційну, взялися до пере[о]зброєння й у дальшій своїй роботі мають довести фактами перед усією радянською суспільністю задекларований розрив з буржуазною наукою. Це, на старій роботі побудоване, число “Етнографічного Вісника”, починаємо з критичного і самокритичного огляду діяльності Етнографічної Комісії та її продукції”. З примітки на с. V випливає, що цю передмову писав В. Білий. Тут піддали критиці А. Лободу та Є. Рудинську, П. Попова та Є. Спаську, М. Левченка й Є. Кагарова і так далі – за списочним складом, причому найбільше, крім себе самого, В. Білий лаяв Віктора Петрова та Олену Пчілку. На титульному листі було позначено, що книжка виходить за головним редагуванням Андрія Лободи, але його ім’я узяли в траурну рамку. А помер він, як відомо, в Києві 1 січня 1931 р.

У нещодавно опублікованій доповідній записці “Про Всеукраїнську Академію наук” (1933), яку підписали М. Кілерог і Я. Дудник, знаходимо подробиці про злочасне видання: “За попередні роки, до 1932 включно, чимало книжок, вже видрукованих, було

затримано в готовому вигляді, бо містили політично шкідливий і ворожий нам матеріал¹⁴⁴.

Так, наприклад, у Етнографічному Віснику № 10 (1932 р.) знайшли чіткий вираз класово-ворожі, буржуазно-націоналістичні вихватки на мовознавчому та етнографічному фронті. Стаття Міртова “Словник Донецького гірника” є неприхованою класово-ворожою вихваткою. Міртов намагається подати шахтарів як приший, російський “блатний” елемент, до якого з презирством ставляться селяни, та який розмовляє специфічною “блатною” мовою. Ось деякі уривки з цієї контрреволюційної праці, яку пропустив до друку комуніст Шуран:

“Селяни тут живуть з хліборобства, до останнього часу вони ставилися до шахтарської праці з неприхованим презирством”.

“Ця зайшла людність на Донбасі – російська походженням, з невеличким відсотком татар (Пензенських, Казанських), іноді мордві, чувашів. Зайшлих гірників українського походження, як звичайного масового явища, на Донбасі немає”.

“Сила силен[н]а блатних слів переважно в мові робітничої молоді”.

Після того надруковано 20 сторінок блатної мови і похабщини під виглядом мови Донецького гірника. Для “наукового доказу” наводяться віршовані приклади:

*“Я на бочке сижу, ножки свесила,
все ребята говорят: я заскесила”.
“Мой отец старый шмаровоцик,
а мать торгует барахлом;
а старший брат в ширмы ныряет,
сестра же с скокорем живет”.*

Серед слів, що автор видає за мову Донецького гірника, є, наприклад, такі: бімбер (годинник), бункер (буфер), бухой (п'яний), динамент (динаміт), кацегон (негодящий робітник), кемать (спати),

¹⁴⁴ Дудник Яким Минович (1881 – 14 березня 1934) – член РКП(б) з травня 1917 р. Освіта нижча. Член ЦК КП(б)У, ЦВК СРСР та ВУЦВК. Заступник наркома освіти УСРР. Очолив комісію з чистки у ВУАН. Заступник голови Раднаркому і голова Держплану УСРР (Вісті Всеукраїнської Академії Наук. – 1934. – Квіт. (№ 1). – С. 38–39; ІДАГО України. – Ф. 39. – Оп. 4. – № 60. – Арк. 1).

кіча (в'язниця), кориш (приятель), лигавий (інтелігентний), мадама (повія), хавало (рот), шкери (штани), хурик (батько).

Характерно також для класового ворога, як Міртов подає виробничі терміни: це селянські терміни старої шахти, і слова немає з практики соціалістичного механізованого Донбасу.

У цьому таки Етнографічному Збірнику є інші статті, що мають дуже сумнівну наукову цінність і спрямовані по суті проти більшовицького (sic) напряму в науковій роботі. Вони трактують зовсім не актуальні теми (“Казка про лисицю-сповідницю”, “Російська докуча казка”, “Студії над загадками”) і подекуди мають виразний порнографічний присмак (“Російська докуча казка”).

Співробітники комісії самі відчували небезпечність видрукованої продукції, щоб приспати парторганізацію Академії подали про людське око передмову на цілий друкований аркуш і кілька вступних слів на окремій передній сторінці. [...] “Етнографічний Вісник” № 10 вже цілком видрукований і зброшурований затримав Облліт”¹⁴⁵.

28 жовтня 1961 р. П. Попов розповів: “Величезну книгу А. Ю. Кримського “Звенигородщина...” у свій час я сам бачив і списав de visu її вихідні дані, в тому числі й посилку на 71 “Збірник] І[сторики]-Ф[ілологічного] відділу” Але потім кн[ига] була знищена з невідомої причини”. Під числом 71 у списках “Збірників”¹⁴⁶ справді значилося видання: “№ 71 – акад. Аг. Кримський. Звенигородщина з етнографічного та діалектичного погляду (закінч. друком)”. У персональному покажчику Кримського цю книжку описано двічі – під 1928 та 1930 рр.¹⁴⁷ У другому випадку заголовок трохи ширший: “Звенигородщина, Шевченкова батьківщина,

¹⁴⁵ Онопрієнко В. І., Кіржаєв С. М. Причинок до історії Всеукраїнської Академії наук 1933 року // *Ukrainica: Архівні студії*. – Київ, 1997. – Вип. І. – С. 64–66.

¹⁴⁶ Див., напр.: Савич А. Нариси з історії культурних рухів на Україні та Білорусі в XVI–XVIII в. – Київ, 1929. – С. [336]. – (Збірник Історично-Філологічного відділу; № 90).

¹⁴⁷ А. Ю. Кримський: Бібліогр. покажч. 1889–1971 / Уклали: Н. М. Деркач, Н. М. Ісаєва, Г. М. Мартиненко, К. І. Скокан (керівник). – Київ: Наук. думка, 1972. – С. 93, 95.

з погляду етнографічного та діалектологічного”. У покажчиках академічних видань 1930 та 1969 р. нема жодного з цих видань¹⁴⁸.

Довідавшись від П. Попова, що він передає свою книгозбірню до ЦНБ, Ф. Максименко нагадав йому, що цікавиться макетом “Українців”, десятим томом “Історії України-Руси” та першими числами “Бібліологічних вістей”, що друкувались на машинці. Про останнє видання 5 грудня 1968 р. П. Попов повідомив: “Ні Груш[евського] (т. 10, ч. 1), ні дублета “Бібліол[огічних] вістей” у мене нема. Після війни лишилось щось із 3 пр[имірни]ки “Б[ібліологічних] вістей”. Макет колективної монографії “Українці” став ще одним раритетом українознавства відразу після своєї появи. 28 квітня 1959 р. Павло Попов писав до Львова: “Пробачте, що не одразу я відповів Вам на Ваше запитання про “Українці”. З’ясувалося, що цю книгу висилають по списку, затвердженому ЦК і Президією АН. Тепер вона, певно, вже є в ЛДУ. 27 і 28. IV, вже вдруге, проходить обговорення цієї книги громадськістю (!) столиці. Це – поки тільки макет”. 10 жовтня 1964 р.: “Щодо “Українців”. У мене є два макета, і один із них я міг би подарувати Вам. Хтось казав мені, що К. Г. Гуслистий міг би дати ці макети, але я досі не міг піймати Г[услистого] – то він у Москві, то тепер у тривалій відпустці”. 30 жовтня 1964 р. (за штемпелем): “Пригадую, що я одержав два видання макету “Українці”, один раніший, кращий за оформленням, майже розкішний¹⁴⁹, а другий простіший, в кількох випусках¹⁵⁰. Я Вам обіцяв 1-й, бо 2-й я кілька разів рецензував і почеркав своїми замітками. Але шкода, що в моїй безладній б[ібліоте]ці я не можу знайти обіцяного 1 видання”.

І всі ці студії, які провадив Федір Максименко, вкладались у загальне річище трагічного підсовєцького українознавства, про біб-

¹⁴⁸ Систематичний каталог видань Всеукраїнської Академії наук. 1918–1929 / М. М. Іванченко та Я. І. Стешенко. – Київ, 1930; Видання Академії наук УРСР (1919–1967): Суспільні науки: Бібліогр. покажч. / Склали: П. Ю. Висоцька, О. В. Бистряков, О. А. Євдокименко та ін. – Київ: Наук. думка, 1969.

¹⁴⁹ Докладний опис цього видання див.: *Mapra mundi...* – С. 830.

¹⁵⁰ 25 листопада 1982 р. Федір Пилипович у листі до мене зауважив: “Раніш друкувався більший, менший – пізніше, хоча нібито можна було б сподіватися навпаки”.

ліографічне вивчення якого прекрасно сказав (15 березня 1966 р.) Юр Меженко: “Стаття Фонотова про ретроспективні бібліографії, на мою думку, варта уваги, але я не вірю в те, що для України це питання розв’язано буде позитивно. Я не бачу людини або установи, яка б змогла взяти на себе такий труд, де мало не кожен автор, мало не кожна книжка одіозні”.

Характерною особливістю епохи, у яку жили й діяли Ф. Максименко і його товариші, була крайня обмеженість їхніх професійних можливостей. Таке дороге для вченого право, після права на самі дослідження, – право друкувати результати своїх студій, їм майже не належало. Сучасні, тим більше майбутні історіографи, споглядаючи окремі видання наших героїв, з огляду на начебто й показний офіційний статус кожного з них, гадатиме, що це і є все, що вони могли зробити. Але ж ні, саме історіографові належить з’ясувати і задокументувати ті бар’єри, що їх зупиняли, показати напрямки, у яких рухалася їхня думка, показати бодай пунктиром обриси тих споруд, які вони могли збудувати і де їх не допускали до будівництва. Ось, наприклад, лист видатного бібліографа Юра Меженка, що датується ніби вже зовсім благополучним 1958 р. (від 27 січня): “Б[ібліогра]фію укр[аїнської] культури за 40 років” ще не бачив, але заздальгідь боюся, що вийде щось на зразок Б[ібліогра]фії журналів. Кустарна робота. Ви написали про Б[ібліогра]фію Чернігівщини. Вони ще до мене не зверталися, і гадаю, що не звернуться. Надто одіозне моє прізвище. Побояться. А крім того, я чи погоджуся. Треба ж спочатку подивитися, що вони там зібрали. От в минулому листі Ви згадали за Бойка¹⁵¹ і бібліографію “Шевченкіана”. 4 місяці тому Сарана надіслав мені “до відому” інструкцію, за якою працює група. Мені відомо, що складав її Бойко, хоч підпису й не було. Я не втримався й написав до Сарани, хоч він мене й не просив, що інструкція плутана, що в ній є помилкові положення, що за такою інструкцією добре зробити б[ібліогра]фію не можна. Очевидно, я зробив нетактовність, надсилаючи непрохану критику. Тепер і Сарана на мене за Бойка обидився, бо нічого з того часу не пише. Ні, Ви помиляєтеся, дорогий Федоре Пилипо-

¹⁵¹ *Королевич Н. Ф.* Іван Бойко (1908–1970) // *Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. – Київ, 1998. – С. 200–218.

вичу, мене до Шевченківської біб[ліогра]фії не допустять ближче як на 1500 кілометрів”.

Очевидячки, має велике значення і вивчення структурних перетворень по науково-дослідних інституціях, спрямованих на прикорочення українознавчих студій. Одну з таких пертурбацій описав 1 січня 1962 р. П. Попов: “Не встиг одійти від нас Ол[ексан]др Іванович [Білецький], як нові хазяї¹⁵² виявили себе знищенням Відділу давньої укр[аїнської] літ[ерату]ри, який існував 40 років, під голов[уванням В. М.] Перетца, С. І. Маслова, М. К. Гудзія. Залишена лише групка з 3-х молод[ших] співроб[ітників], решту “розтикали” у відділі рос[ійської] літ[ерату]ри та в інших. Ставку ак. Гудзія віддали Затонському, сину відомого З., спец[іалістові] з англо-амер[иканської] літ[ерату]ри”. На пожежу Публічної бібліотеки¹⁵³ відгукнувся той самий П. Попов: “Відома бібліот[ечна] подія в К[иєві] вибила мене із рівноваги і з робочої бази [...]”. 110 жовтня 1964 р.: “Відділ стародруків уже в своєму постійн[ому] приміщенні, але всі іноз[емні] стародруки складені в стоси за браком місця. Відділ рукописів перейде в своє приміщення хіба в кінці року. Як член бібліот[ечної] ради Президії АН я одержав завдання – написати доп[овідну] записку про майб[утній] і сучасний стан ДПБ. З цією метою обслідував Под[ільську] філію і газетний відділ у малій Софії. Стан цих будинків невідрадий. Вода протікає через дахи і т. ін.” Подальші новини були такі. 30 грудня 1964 р. Павло Миколайович писав: “[...] ДПБ досі по суті не функціонує, зокрема і Відділ рукописів, і Бібліографічний кабінет”. А 21 квітня 1965 р.: “Новий директор ДПБ [АН] УРСР Черненко Іван Сергійович, на жаль, не спеціаліст, а просто номенклатурний робітник типу Дончака, який здравствує. Перед хворобою я бачив обох в бібліотеці”.

¹⁵² Директором Інституту літератури після смерті О. Білецького став Микола Шамота. Втім, тодішня співробітниця відділу В. Колосова вважає, що вішати на нього всі гріхи було б, мовляв, несправедливо: велику роль відіграли певні внутрішні сили, нашіптування тощо.

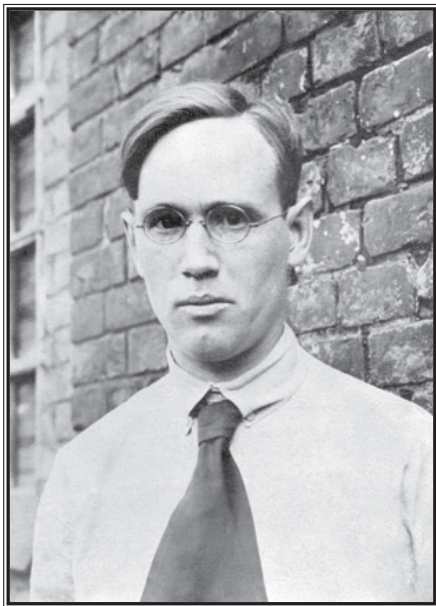
¹⁵³ Білокінь С. Пожежі київської Публічної бібліотеки АН УРСР 1964 та 1968 років // Пам'ятки України. – 1998. – Ч. 3/4. – С. 145–148.

*Ф. Максименко – гімназист.
м. Бахмут (нині Артемівськ). 1913 р.*

*Ф. Максименко в роки навчання.
1920-ті роки*

*Ф. Максименко – студент Київського
інституту народної освіти. 1924 р.*

*Ф. Максименко з дружиною
Н. Кравченко-Максименко. 1927 р.*

*Ф. Максименко
на відпочинку з дружиною. 1930-ті роки*

*Ф. П. Максименко знайомить студентів
із рідкісними виданнями творів О. С. Пушкіна. 1957 р.*

*У дворі Львівського
культурно-освітнього технікуму. 1959 р.*

*Ф. Максименко.
1960-ті роки*

*Ф. Максименко з дружиною Неонілою Васи́лівною.
1960-ті роки*

*Ф. Максименко робить бібліографічний огляд
для студентів Львівського університету. 1960-ті роки*

*Ф. Максименко за роботою у відділі рідкісної книги.
1970-ті роки*

*Ф. Максименко.
1970-ті роки*

*Сидять (зліва направо): Ф. Максименко, І. Громницька, Т. Ільїна,
Г. Пантелєєва, Г. Аблікова. Стоять: Н. Щирба, Г. Футорська,
Т. Микитин, З. Захарова, Л. Шевчук, О. Пирко. Серпень 1976 р.*

*Ф. Максименко в колі бібліографів. 1977 р.
Сидять (зліва направо): В. Кутик, О. Гуцина,
Т. Микитин, І. Громницька, Ф. Максименко, В. Омельченко.
Стоять: Г. Домбровська, М. Любицька, М. Бутрин, Л. Грищенко*

*Ф. Максименко серед колективу
Наукової бібліотеки під час святкування 80-річчя. 1977 р.*

*На святкуванні
в Науковій бібліотеці
85-ліття Ф. Максименка.
1982 р.*

*Директор Наукової бібліотеки ім. В. Стефаника А. М. Стасюк
зі своїми співробітниками вітає Ф. П. Максименка з ювілеєм. 1982 р.*

*Ф. Максименко серед працівників
Наукової бібліотеки під час святкування свого ювілею. 1982 р.*

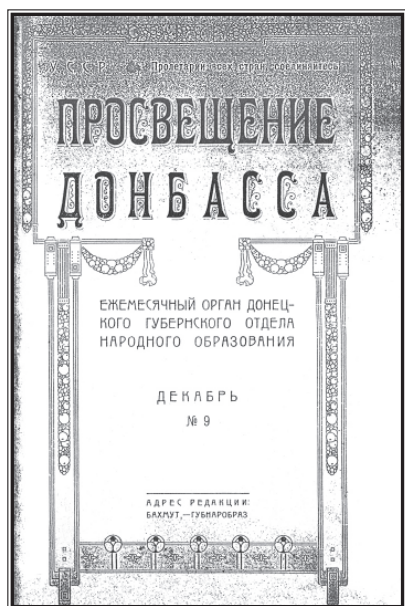
*І. Громницька, Ф. Максименко (сидять),
І. Лозинський, Р. Зорівчак (стоять). 1982 р.*

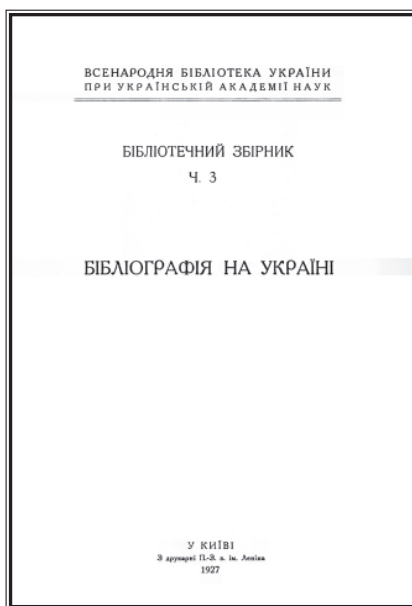
*Ф. Максименко виступає
в читальному залі НБ. 1983 р.*

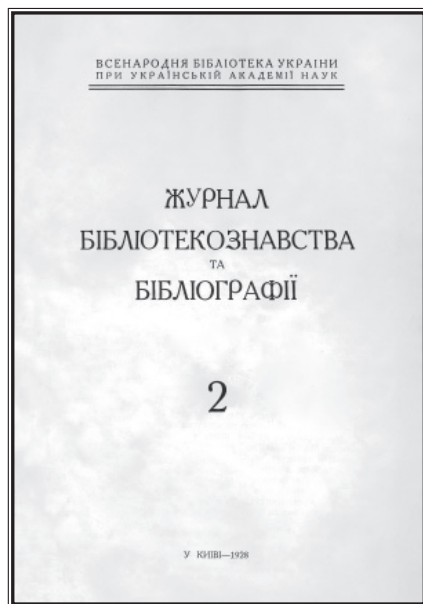
*Могила подружжя Максименків
на Янівському цвинтарі у Львові*

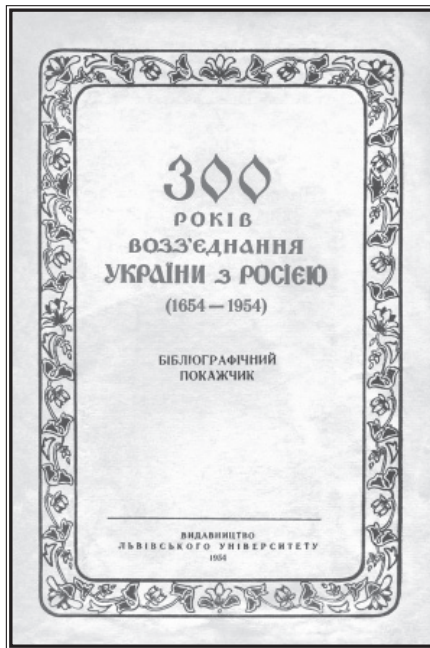
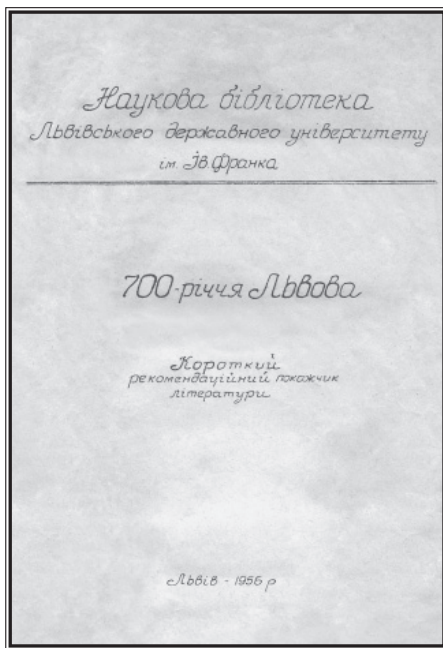
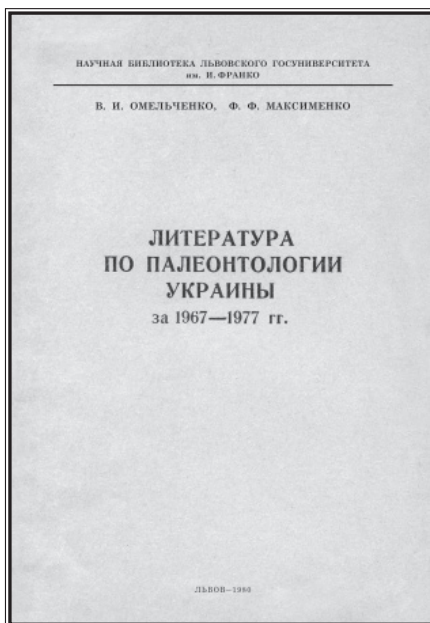
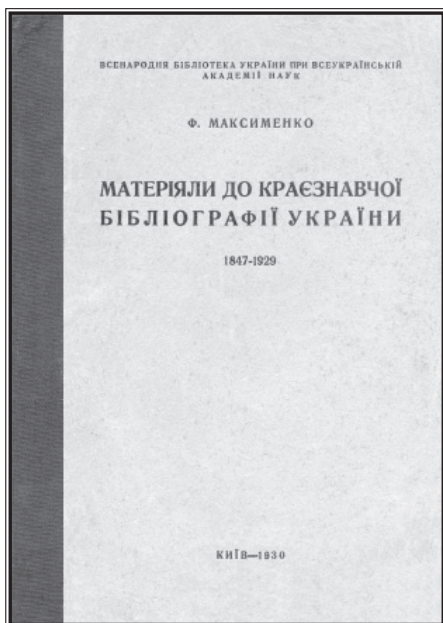
1922. № 6/7, 8, 9 – перша бібліографія
Ф. Максименка “Материалы
к библиографии Донецкого Края”

С. 65–93 – праця Ф. Максименка
“Межі етнографічної території
українського народу”. 1927 р.

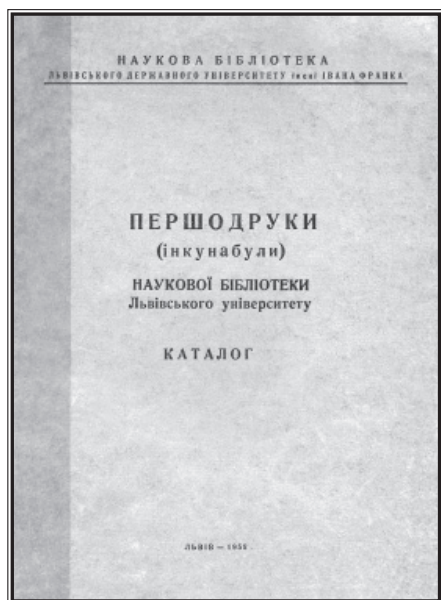

С. 131–132 – стаття Ф. Максименка
“До бібліографії українознавства”. 1928 р.

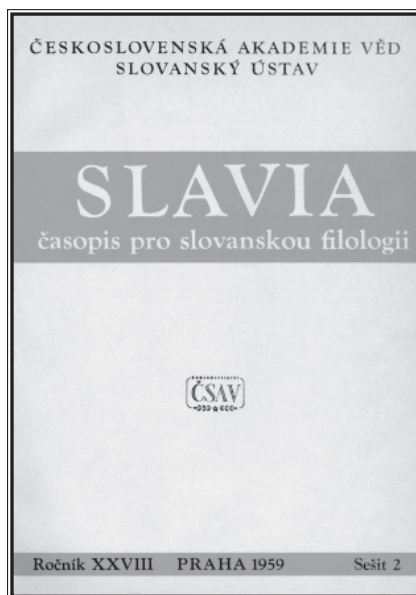

Уклав Ф. П. Максименко.
Львів. 1956 р.

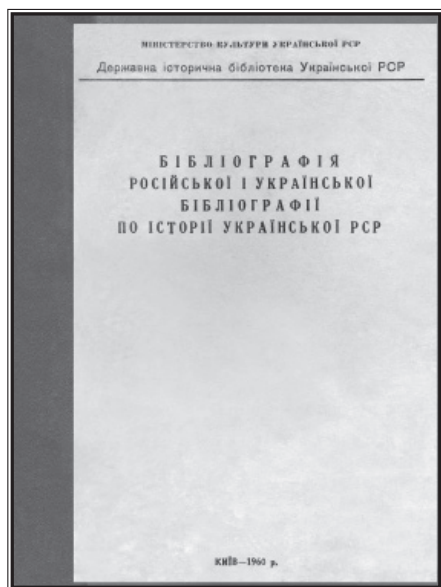
Уклали: Ф. П. Максименко,
Н. Р. Бережна, Г. Ю. Гербільський.
Львів. 1954 р.

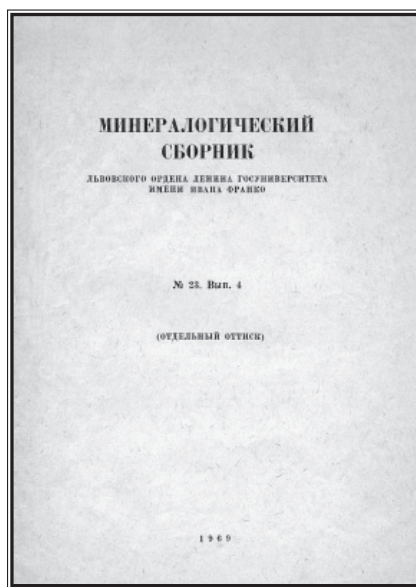
Упорядкував
Ф. П. Максименко

С. 261–264 – розвідка Ф. Максименка
“Забута сторінка з історії
слов’янського друкарства”. 1959 р.

Склали: Р. Кац, Ф. Максименко.
Редактор Ф. Максименко.
Київ. 1960 р.

З 1954 до 1977 рр. – бібліографія
Ф. Максименка “Література
по мінералогії України”

*1963 р., № 4–6; 1964 р., № 1–5 – бібліографічний показчик
“Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР”.
Склав Ф. П. Максименко*

Автобіографія
Максименка Федора Філіповича.

251

Я народився 23 січня 1898 р. в с. Білбоні
ком. Катеринославського повіту в родині священика.

В 1918 р. я закінчив Катеринославську духовну семінацію й по-
ступив до Київського університету, де пробув до кінця 1918 р., кому
через неможливість проживати в Києві, примушений був залишити
навчання й виїхати до Вендаса.

В 1919-1922 рр. я працював в різних культурно-освіт-
них закладах Бахмутського повіту: був бібліотекарем
Зонського худ. відділу нар. освіти; зав. шкільним музеем
Зимина, який з приходом Рад. влади було реорганізовано в
популярний краєзнавчий музей (М. Агасієвський); завідував
бібліотечною секцією повітового відділу народної освіти, районного
бібліотечного (М. Костянтинівка). В той же час в зв'язі з новою
службовою роботою я працював над краєзнавчим бібліогра-
фом Зонщини й вмістив кілька статей в місцевому неможли-
вому туркмені „Кравецтво Зонщини“ 1922 р.

З 1922 р. я почав членувати в Київському інституті на-
родної освіти (в який тоді було перетворено Київський
університет) й закінчив його в 1925 р. по історичному відділу
грамотності народної освіти, але шкільної навчальної роботи після
вступу обов'язковим станом не проводив, тільки здійснював
на роботу в школу бібліотечно-освітній й бібліотечно-грамот-
ний різних бібліотек і науково-дослідних установ м. Києва:
я працював у всенародній бібліотеці Чугаїнів (тої реорганіза-
ції в бібліотеку АН УРСР в 1933 р.) як бібліотекар, потім як помічник
зав. відділом й науковим співробітником відділу „Україніка“, комплектування
й зав. секцією відділом; бібліотекарем і бібліотечною секцією Кривороз-
ницької (1934-1935 рр.); бібліотекарем і бібліотечною Київського н-в. інституту
харчування (1936-1937 і 1938-1941 рр.); бібліотечною з-м Київського мед. ін-ту
(1938-1941 рр.); бібліотечною наукової б-ки Київського університету (1939-1941 рр.).

Працюючи в Київських бібліотеках я вивчав заходи до

кінчили свої кваліфікації в галузі бібліотечної справи в бібліотеках. В 1928-1929 рр. я проїхав аспірантуру при Всесоюзній бібліотечній Урядовій; в 1932. закінчив курси робітників невеликих бібліотек в Києві; в 1940. - курси директоров вузьких бібліотек при Ленінградському бібліотечному інституті.

Одновременно з тим я проводив й наукову роботу в різних видах бібліотечної - краєзнавчої (в 1930. Всесоюзна бібліотечна видача мого "Матеріали до Краєзнавчої бібліотечної Урядової. К., 1930. 21, 264 стор.), невеличкі (сказав збірник "Повісті бібліотечної" і довідник з методик), історичної (працював над томою "Історичні туркани й збірники СРСР XVIII-XIX ст."). Матеріали двох останніх праць (тоді саме й і продовження "Матеріалів по краєзн. бібліотечній УРСР") майже цілком закінчив при потемні Київському університеті в 1943 р.

В 1941 р. з настанням війни я був призначений до праці в місцевій протиінформаційній організації (МІІСО) Жандево району м. Київ. Разом з цією організацією 17 вересня я емігрувався з Києва, поїхав в оточення, з якою повернувся до Києва. З жовтня 1941 р. протягом деякого часу на певній оккупантській в Києві, де продовжував роботу в Київському університетській бібліотеці за зм. відділом комплектування. З березня 1943 по жовтня 1944 р. я працював в той самий відділ /всесоюзній міждержавній і міжкомітетів Потихоману був визначений як непрацюючий для військової служби. З березня 1944 р. я почав роботу в науковій бібліотеці Київського університету, спочатку як зав. відділом комплектування, а потім бібліотечною. Разом з тим я мав педагогічну роботу в галузі бібліотечнознавства і бібліотечної: з жовтня 1946 р. я був асистентом по кафедрі історії СРСР Київського університету, де проводив курс історичної бібліотечної діяльності та студентів історичного факультету. Крім того був занятим по історії бібліотечної в спеціальній підвищеного типу робітників бібліотек АН УРСР, читав лекції з іст. бібліотечної для наукових робітників Київського центр. історичного та архівного університету УРСР.

Після війни з оккупантів в Києві в дуже великій мірі зменшилася й тому я майже пропагандував політичного університету про переклад на

роботу до Львова. З вересня 1946р. я працював в Науковій
роботі Ін-ту зм. Бібліотечним відділом, а з листопада 1950р.
працюю заступником директора по науковій частині. 257

З осені 1949р. я за сумісництвом був викладачем
Львівської технічної (тепер університетської) в 1957/58 п.
1952/53 рр. читав також лекції по бібліотечній в Українському полі-
технічному інституті і.о.І.В. Федоренко. Крім цього з 1950х рр. я час
час викладаю бібліотечну на колективній Харківського
інституту культури.

За час своєї Львівської діяльності я в інду своїх сил брав
участь в громадській й партійно-мобілізації: був членом МК
робітників квітень (Квітеньківська, 1921-1922, Київ, 1929-1931), членом
заказу Союзу діячів-робітників (Київ, 1935-1936), членом МК робітни-
ків Київської області (Львів, 1942-1943 рр.).

В родині у мене є дитина - Н.В. Коваленко (пенсіонер). Батько
мої помер - (батько в 1942р, мати - в 1944р). З інших близьких рідних
у мене є лише сестра - А.Ф. Максименко, яка живе у Львові
(пенсіонер, бухгалтер).

1967. III. 21.

Ф. Максименко

Екслібрис Ф. П. Максименка
роботи художниці Я. Музики

P. Mercaderes

CP. M.

Передмова Ф. Максименка
до книжки О. Паталєєва
“Старый Киев”
(текст фотоконій
газетних публікацій).
Музей історії міста Києва. 1981 р.

КНИГОЗБІРНЯ Ф. МАКСИМЕНКА¹⁵⁴

Крім своїх звичайних функцій, які виконували книгозбірні в житті й роботі визначних гуманітаріїв, домашні бібліотеки Ф. Максименка, С. Маслова, Ю. Меженка, Г. Коляди являли собою для них ще свого роду животворчі, саногенні, регенераційні оази. Бо в першу чергу саме тут відпочивали вони душею від того соціального божевілля, яке вирувало довкола них. Ясна річ, що обставини комплектування їхніх колекцій, не раз високо драматичні, допомагають у вивченні тих чи інших видань, окремих їхніх примірників, виявляють у них важливі прикмети й особливості. Але аналіз взаємин українських гуманітаріїв з книгою дає багато інформації і для соціокультурної історії епохи.

Вище було висвітлено, яку допомогу в збиранні його бібліотеки подавав Федір Пилипович іншим вченим, передусім С. І. Маслову. Тим часом маємо змогу розповісти про збиральницьку діяльність самого Максименка, і тут можемо розповісти про ті книжкові прохання, з якими звертався до С. Маслова сам Ф. Максименко. Його прохання були теж не прості, 28 квітня 1947 р. С. Маслов писав йому: “Ваши desiderata записал и буду искать. Но 2-й том “Дум” безнадежен. В Киеве, по-моему, он имеется только в одном экземпляре – в библиотеке Ак[адемии] Н[аук], где я его в свое время и читал (в нем изданы м[ежду] пр[очим] и мои записи, сделанные в далекие юные годы, когда я был еще студентом Политехнич[еского] Института)” І ще раз про це саме видання у листівці від 19 травня 1947 р.: “2-й том “ум”я действительно просматривал в Библиотеке Ак[адемии] Наук до войны; возможно, что в период оккупации он и исчез”. Корпус “Українські народні думи” видавала Катерина Грушевська, і на той час минуло щойно чотири роки, як вона – 30 березня 1943 р. у Темлазі (Темніковському таборі) – загинула¹⁵⁵.

¹⁵⁴ Пор.: Белоконь С. И. Библиотека Фёдора Филипповича Максименко. 1897–1983 // Актуальные проблемы теории и истории библиофильства: Тез. сообщ. 3-й Всесоюз. науч.-практ. конф. – Ленинград, 1989. – С. 108–111.

¹⁵⁵ Архів Служби безпеки України. – № 52 028 ФП. – Арк. 102; Смирнов М. Б. Система исправительно-трудовых лагерей в СССР, 1923–1960: Справочник. – Москва: Звенья, 1998. – С. 478–480. Докладніше про неї див.: Малик Я. Катерина Грушевська // Український історик. – 1991/1992. –

Одержавши такі невітніні звістки від С. Маслова, Федір Пилипович звернувся до П. Попова, який 17 січня 1948 р. відповів: “Ваше бажання відн[осно] т. 2 “Дум” матиму на увазі і цю книгу шукати-му”. Отже, другий том корпусу з’явився у видавництві “Пролетар” 1931 року накладом 3 000 примірників (позначений був Харковом–Києвом). Він містив тексти 14–33 дум і передмову дослідниці (XXXII, 304 стор.). 3 жовтня 1982 р. Федір Пилипович розповів мені: “Видання кілька день нібито було у продажу, а потім – вилучене. Не знаю, чи це пов’язано з долею авторки”. Коли гарвардці вирішили перевидати двотомник фотомеханічним способом, за кордоном вони не знайшли жодного його примірника. У Ієремії Айзенштока було свого часу їх кілька, може, 5–6. Він казав мені, що, перейшовши на якусь роботу, у столі, за яким сидів раніше якийсь його попередник (можливо, ув’язнений), ненароком виявив їх – цілу пачку, в дуже доброму стані. Мені, уже в 1970-х роках, подарував примірник другого тому Григорій Іванович Коляда. 12 лютого 1949 р. Ю. Меженко писав Федору Пилиповичу: “Лише від Вас довідався я про смерть старенької Марії Сильвестрівни¹⁵⁶.. Я її бачив у Києві кілька разів, і вона зробила дуже велику помилку, що не схотіла продати в 1945 р. бібліотеки. Вона все гадала, що ще “Катрусі” передасть. А Катруся та вже була померла, та матері про це не казали. А спадкоємці навряд чи збережуть що-небудь. Розбазарять і книжки, й рукописи”. На жаль, песимістичні прогнози Юрія Олексійовича частково справдилися. Після смерті Марії Сильвестрівни Ольга Олександрівна продала архів до Центрального державного історичного архіву, що перебував у структурі МВД, отже, там він більш-менш зберігся, але книгозбірня Михайла Сергієвича і його родичів розпорошилася.

Дуже пильно стежив Ф. Максименко за долею першого випуску праць київської Публічної бібліотеки. 28 квітня 1947 р. С. І. Маслов повідомляв йому: “Наук[овий] збірник бібліотеки АН” готов был

Т. XXVIII/XXIX, ч. 3–4 (110–111) / ч. 1–4 (112–115). – С. 265–277. Пор.: *Матяш І.* Реабілітована помертно // *Слово і час.* – 1996. – № 10. – С. 68–69.

¹⁵⁶ Вона померла 19 вересня 1948 р. (*Кучеренко М. О., Панькова С. М., Шевчук Г. В.* Я був їх старший син: (рід Михайла Грушевського). Київ: Кий, 2006. – С. 260).

еще в 1946 г., но в свет он не выйдет”. 4 травня 1947 р. Максименкові розповідав про це видання сам Ю. Меженко: “Наш збірник не вийде. Маю підстави побоюватись, що я не зможу дістати жодного примірника, хоч і вживаю для цього офіційних заходів. Подробиць не пишу, але і без того Ви можете собі добре уявити, що неприємностей я мав більше, як того хотів. Зараз це все обійшлося добре, але не маю певності, що не згадають за нього ще й ще раз. А по суті кажучи, там нічого страшного не було, крім кількох ляпсусів. Боротися зараз за другу книгу охоти не маю і навіть[...]”¹⁵⁷ чи швидко вона з’явиться”. Дальші відомості про нещасливе видання знаходим у листі С. Маслова від 8 червня: “Что касается “Наук[ових] записок Бібл[іотеки] АН”, попытаюсь достать их для Вас через А. И. Белецкого. По его записке Издавництво выдало по экземпляру Н. К. Гудзию и мне, но с надписями, что дается для служебного пользования такому-то, с подписью директора Ткаченко и с приложением печати Издавництва. Думаю, что если издание еще не уничтожено, можно будет устроить экз[емпляр] и для Вас, только вряд ли придется применить формулу “для служебного використання”. Очевидно, її можна було застосувати лише по відношенню до вчених з науковим ступенем, якого Ф. Максименко, як знаємо, не мав. Лист від 8 липня 1947 р.: “Говорил с Ал[ександром] Ив[ановичем] Белецким] о “Науковом збірнику” для Вас. Неизвестно, сохранилась ли эта книга в Академическом издательстве, но я подал Александру Ивановичу мысль передать Вам его личный экземпляр, присланный ему в свое время для отзыва в Президиуме. Он охотно согласился, и экземпляр этот вместе с сим письмом препровождается Вам во Львов”. Не вийшовши у світ, це видання мало досить великий резонанс серед фахівців. Ним цікавився Б. С. Боднарський, який писав 2 грудня 1947 р.: “Насчёт “Збірника” Б[иблиотеки] АН УРСР я, по Вашему совету, написал в Президиум Академии просьбу и подписал всеми своими титулами. Получил очень корректный ответ, что, мол, просьбы моей они не могут удовлетворить ввиду того, что “Збірник” в свет не выходил”. Розповідаючи мені про це видання 3 жовтня 1982 р., Федір Пилипович розташував його істо-

¹⁵⁷ У цьому місці текст листа пошкоджено.

рію у ширший культурологічний контекст: “Науковий збірник б[ібліоте]ки АН УРСР” був організований Ю. О. Меженко, коли того Богомолець викликав з Ленінграда й призначив директором б[ібліоте]ки. До дирекції (sic) його були включені С. І. Маслов, П. М. Попов, Б. І. Зданевич, я. У 1946 р. ставлення до Меженка, як і взагалі до кол[ишніх] “націоналістів” різко змінилося, й він примушений був покинути б[ібліоте]ку й Київ й вертатися до Ленінграда¹⁵⁸, вже не до Публ[ічної] б[ібліоте]ки, а до акад[еміка] В. В. Данилевського, який тоді був лауреатом Сталінської премії і взагалі в пошані¹⁵⁹. Збірник було затримано у друкарні й у світ не випущено. Б. С. Боднарський хотів його одержати, президія АН повідомила його, що книга у світ не виходила. Збереглося кілька примірників, – у С. І. Маслова, П. М. Попова, О. І. Білецького, акад. Грунського, взагалі у осіб, що близько стояли до верхівки АН, й, звичайно, у Ю. О. Меженка. Запротекцією С. І. Маслова Білецький свій примірник передав мені. Примірник Гудзія з його б[ібліоте]кою попав до б[ібліоте]ки Моск[овського] ун[іверсите]ту. Примірники Маслова й Попова мали бути у б[ібліоте]ці АН УРСР. Можливо, що один з них попав там до дублетів...”.

¹⁵⁸ Як випливає з листа Б. С. Боднарського до Максименка від 2 грудня 1947 р., навчений життям Ю. Меженко зберіг у Ленінграді за собою помешкання, отож вдруге до Ленінграда йому було значно легше перебратися, що він зрештою й зробив, аніж коли б домовився про службу у Москві.

¹⁵⁹ Сучасний бібліотекознавець Є. К. Соколінський розповідає: “В Ленінград Меженко вернувся в качестве рядового специалиста по технической литературе. Благодаря академику АН УССР, профессору В. В. Данилевскому, с которым он познакомился в секции коллекционеров Дома ученых, а также сотрудничал в аспирантуре Публичной библиотеки, Юрий Алексеевич устроился в Политехнический институт на кафедру истории техники старшим научным сотрудником. Спустя два месяца его по неведомой причине перевели в младшие научные. [...] 24 января 1951 года Меженко уволили в связи с закрытием кафедры истории техники. В тот момент стал ненужным целый пласт истории науки. Руководящие органы, направляющие науку по правильному пути, требовали, чтобы наука прежде всего обслуживала современную промышленность и сельское хозяйство. Занятие же историей науки объявили неактуальным, поэтому были закрыты соответствующие институты, специальные кафедры в Москве и Ленинграде” (Соколинский Е. К. Ю. А. Меженко: Библиограф на ветрах истории. – Санкт-Петербург, 1998. – С. 185–186, 190–191).

Дуже цікавий коментар до важливої, нехай і малознаної праці Ю. Меженка “Предварительный список периодических изданий России 1901–1916 годов” (Ленинград, 1949) містить його лист від 16 серпня 1949 р.: “Кілька день тому вийшла нарешті моя книга. Її історія довга й повчальна, але все ж таки вона вийшла. Надруковано лише 400 примірників. В “обов’язковому примірнику” її не буде, а тим самим не буде і в “Книжной летописи”. В загальному продажу не буде. Всі примірники нумеровано. Видавця не названо. Передмову врізано. Мене як автора названо лише в кінці передмови. Все це через те, що це “службовий” матеріал для вузького вжитку. Придбати книжку можна чи то установі, чи то особі, лише подавши писану заяву з мотивацією на ім’я директора ГПБ. Після дозволу директора треба сплатити готівкою 75 карб. Дозвіл дається: бібліотекам, професіоналам бібліографам з стажем та ім’ям і науковцям з стажем та ім’ям. Як бачите, не легко. Мої авторські примірники на руки мені видано не всі, а лише 2. Решту примірників Бібліотека розсилає сама на адреси, які я вказую. Звичайно, 1 примірник я хочу надіслати до Вас, але для цього мені треба знати Вашу хатню (а не службову) адресу та бути певним, що Ви зараз є у Львові. Отже, напишіть мені негайно адресу і не здивуйтеся, що книжка прийде без мого напису або з дуже офіційним, бо теплі слова я напишу Вам принагідно, а посилати через канцелярію ГПБ їх не хочу.

Книжку надруковано пристойно – на гарному папері, в гарних палятурках. Вийшла вона досить велика. Та біда в тому, що останні 2 місяці, саме під час друку, я був в експедиції і не мав можливості читати цілу коректу, а значить і не всі помилки виправлено, хоч треба сказати, що помилок на 300 сторінок не так вже й багато. Ну, та це все Ви самі побачите, як одержите.

Книжка вийшла, а критикувати її не будуть, бо це закрите видання. Це й погано, й добре, бо за “вичерпність” мені мало б здорово нагоріти від різних дурноверхих. Я, проте, сподіваюся, що Ви мені докладно напишете свою думку. Звичайно, шкода мені, що доводиться обмежуватися “Предварительным списком”, а не розгорнутою бібліографією, яка навряд чи побачить в повному вигляді

світ¹⁶⁰. Навіть цього “Списка” й те вважають за книгу, яку не варто поширювати. Я радий, що можу до Вас надіслати таке раритетне видання”.

Листи С. Маслова до Ф. Максименка документують активну діяльність першого як бібліофіла. Про його ретельність у доборі книжок для його власної бібліотеки говорилося уже достатньо. Хотілося б навести ще деякі відомості про те, як дбав він про їхній фізичний стан. 18 березня 1948 р. С. Маслов цю обставину спеціально обумовлював: “Если книжка Lewickiego о Конст[антине] Острожском еще не продана и если экземпляр имеет более или менее приличный вид (особенно я “не приемлю” жирных пятен на обложке или внутри книги), – очень прошу Вас купить ее для меня”. У листівці від 25 грудня 1948 р. прочитуємо цілу епопею на тему згаданого вище словника Хінкулова, примірник якого Сергій Іванович придбав, щоб подарувати своєму приятелеві. Виявляється, він “в последний момент обнаружил в экземпляре, предназнач[енном] для пересылки, крупные дефекты (в четырех-пяти местах оказались страницы в складках или с изломом). Пока я собрался сходить в “Академкнигу” для обмена, Матв[ийчук] уже уехал”.

За цензурними втручаннями Федорові Пилиповичу довелося стежити до кінця життя. 21 березня 1982 р., за рік до смерті, він розповідав мені: “У нас ще гірше – за вказівками свого університетського начальства роботи деяких наших професорів не дозволені до подачі в бібліографіях. Зокрема до теми “Франкознавство у Львів[ському] ун[іверсите]ті” викидаються роботи Мирослава Мороза¹⁶¹, такі як “Франківський семінар”, а з-за Грушевського вилу-

¹⁶⁰ Видання, про яке мріяв Ю. Меженко, стало можливим невдовзі, після XX з’їзду: *Беляева Л. Н., Зиновьева М. К., Никифоров М. М.* Библиография периодических изданий России. 1901–1916. Т. 1–4. – Ленинград, 1958–1961. Воно вийшло накладом 2 000 примірників.

¹⁶¹ З листів Федора Пилиповича останніх місяців життя видно деякі деформації механізмів пам’яті. Мирослава Мороза Ф. Максименко, наприклад, назвав Нечипором Олександровичем, чого раніше з ним ніколи не бувало. 9 січня 1983 р. в нього щось сталося з ногами, 4 лютого він поскаржився, що вони “перестали підніматися й стало дуже важко ходити взагалі”. 31 березня, надсилаючи мені своє гарне фото, писав: “Очевидно, вже справа йде до кінця... 3 квітня хотів ще трохи попрацювати через

чаються навіть деякі томи “Архива Юго-Зап[адной] России”. Отже, може бути два виходи: 1) ставити гриф “для службового користування”, 2) давати машинописні додатки пропущеного до деяких примірників...”.

Переглядаючи старе листування книгознавців, бачимо, що до кола їхніх інтересів входили не обов’язково книжкові збірки. Їх могли цікавити й якісь інші колекції, як-от у Ганни Василівни Мороз, про яку розповіла К. Білоцерківська 13 березня 1952 р.: “[...] в Полтаве, в Абазовке живёт некая Мороз¹⁶², большой специалист по нар[одному] творчеству, которая в своё время создала на кальках большую коллекцию рушников, салфеточек старинных; она пересняла на кальку (очень хорошее исполнение!) более 200 рисунков (в цвете, с указанием области, где рушник находился), причём оригиналы, находившиеся в своё время в музеях, уже отсутствуют (sic!). Она хочет эту коллекцию передать музею”.

Листування Федора Максименка з класиками українського книгознавства, яке тривало до їхньої смерті, розкриває головні ціннісні орієнтири вчених-гуманітаріїв, магістральні напрямки їхнього побутування в науці. Їхні повсякденні турботи, локалізуючись далеко від офіційної демагогії, розкривають, чим насправді вони жили.

1997

Редакція 2006 року.

день. Неоніла Вас[илівна] здумала лікувати мене молочними ваннами на ноги, доводиться йти на це, щоб не викликати її істерик...”.

¹⁶² Мороз Ганна Василівна (26 березня ст. ст. 1887, с. Єлисаветине [Абазівка?] Полтавського пов. – 2 березня 1967, Москва) – мистецтвознавець. Дочка псаломщика. Закінчила полтавську Ахшарумівську гімназію. З 1911 р. інструктор художньо-кустарних промислів у Полтавському губернському земстві. У 1914 р. організувала в Абазівці вишивальницький пункт. З 1922 р. завідувала відділом народної художньої вишивки Київського губкустпрому. Працювала при Катедрі мистецтв О. Новицького, брала активну участь у семінарах Д. Щербаківського з народного мистецтва. Писала твори для дітей. З 1931–1932 рр. працювала в московському інституті художніх промислів. 1941 р. вийшла на пенсію, у 1944–1958 рр. мешкала в Абазівці, потім знову виїхала до Москви. Її збірку замальовок придбала зрештою бібліотека колишньої Академії архітектури.

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ФЕДОРА МАКСИМЕНКА

Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка у 2008 р. відзначає своє 400-річчя. Мало хто з науковців чи бібліофілів України, справжніх вчених з усіх кінців світу, не знає нашої найстаршої в Україні книгозбірні, справжньої перлини, яка входить у трійку провідних бібліотек нашої держави, її багатючих фондів, іменних колекцій.

Окрім інтелектуалів німецького і польського походження, що працювали в університетській бібліотеці, були й визначні представники української інтелектуальної еліти: д-р Богдан Барвінський, Гліб Лазаревський та Федір Максименко. Тому у перспективі варто було би провести, окрім конференції, присвяченої Ф. П. Максименкові, наукові заходи до ювілеїв двох перших наших працівників.

Федір Пилипович Максименко, видатний український бібліограф, книгознавець, бібліофіл народився 5 лютого 1897 р. в селі Біленькому Катеринославського повіту (тепер Запорізький район Запорізької області) у родині священика. У 1917 р. Ф. Максименко закінчив Катеринославську духовну семінарію і вступив до Київського університету. Проте через важкі матеріальні обставини наприкінці 1918 р. змушений був залишити навчання та виїхати до Донбасу.

У 1919–1922 рр. Федір Пилипович працював у різних культурно-освітніх закладах Бахмутського повіту: бібліотекарем Донецького відділу народної освіти, завідувачем шкільним музеєм земства, який із приходом радянської влади було реорганізовано у повітовий краєзнавчий музей (м. Бахмут, тепер – Артемівськ), завідувачем бібліотечною секцією повітового відділу політосвіти, згодом очолив районну бібліотеку в місті Костянтинівка. Саме в цей час Федір Максименко почав працювати над краєзнавчою бібліографією Донеччини та опублікував кілька статей у місцевому журналі “Просвещение Донбасса”.

У 1922 р. Ф. Максименко поновив навчання на історичному відділенні факультету профосвіти Київського інституту народної освіти (так було перейменовано Київський університет), який закінчив 1925 р.

У 1923–1946 рр. Федір Пилипович працював у різних бібліотеках та науково-дослідних установах Києва: бібліотекарем, помічником завідувача відділу, науковим співробітником відділів “Україніка”, комплектування, завідувачем газетного відділу Всенародної бібліотеки України (у 1933 р. її реорганізовано у Бібліотеку АН УРСР), бібліотекарем і статистиком Союзу деревообробників, бібліотекарем і бібліографом Київського науково-дослідного інституту харчування, бібліографом 2-го Київського медичного інституту, бібліографом Наукової бібліотеки Київського університету. У 1931 р. Ф. Максименко закінчив аспірантуру при Всенародній бібліотеці України.

У 1933 р. його звільнили з академічної бібліотеки. В ці роки Федір Пилипович працював у різних галузях бібліографії: краєзнавчої (у 1930 р. вийшли з друку “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України”), медичної (укладач збірника “Іноземні бібліографії й довідники з медицини”), історичної (працював над темою “Історичні журнали й збірники XVIII–XX ст.”). Матеріали двох останніх праць, як і продовження “Матеріалів до краєзнавчої бібліографії УРСР”, майже цілком загинули під час пожежі Київського університету 1943 р.

У 1941 р. Федір Пилипович був мобілізований до робіт у місцевій протиповітряній обороні, під час евакуації потрапив в оточення, дивом вижив, знову опинився у Києві, де продовжував працювати завідувачем відділу комплектування, а згодом – відділу бібліографії Наукової бібліотеки Київського університету. В цей час Ф. Максименко розпочав педагогічну діяльність в галузі бібліотекознавства та бібліографії: працював асистентом на кафедрі історії СРСР Київського університету, вів заняття з історії бібліографії у Бібліотеці АН УРСР, читав лекції з історичної бібліографії у Київському центральному архіві.

У 1946 р. Федір Пилипович із дружиною переїхав до Львова, де працював у Науковій бібліотеці Львівського університету завідувачем бібліографічним відділом, заступником директора з нау-

кової роботи, завідувачем відділу рукописних, стародрукованих та рідкісних книг. Ф. Максименко також читав лекції з бібліографії у Львівському технікумі культосвітрова (тепер культосвітнє училище), в Українському поліграфічному інституті імені Івана Федорова та у Львівському філіалі Харківського інституту культури.

Федір Пилипович Максименко – людина всебічних знань, автор та редактор багатьох праць з бібліографії, краєзнавства, історії, літературознавства, мовознавства, мінералогії, визначний дослідник історії книги. Велику роботу провів Федір Пилипович у підготові до видання “Історії міст і сіл Української РСР” і особливо тому Львівської області. У 1963–1964 рр. у восьми номерах “Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління УРСР” опубліковано його роботу “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР”, де зареєстровано близько 1400 друкованих та рукописних матеріалів дореволюційного і радянського періодів російською, українською, польською, румунською, німецькою та французькою мовами.

У 1957 р. Ф. Максименко продовжував роботу над “Матеріалами до краєзнавчої бібліографії України”, у підготові та виданні бібліографічного покажчика “Історія міст і сіл Львівської області”. Бібліографічні зацікавлення Федора Пилиповича були дуже широкими. Він брав участь у складанні “Бібліографії української та російської бібліографії по історії УРСР”, редагуванні покажчика “Історія Києва” у двох томах (1958, 1963), склав бібліографічні покажчики про Т. Шевченка, І. Франка, М. Драгоманова та ін. Ф. Максименко понад 20 років вів поточний покажчик літератури з питань мінералогії у “Минералогическом сборнике”. Йому належала ініціатива, керівництво та співавторство у виданні великих бібліографічних покажчиків праць вчених Львівського державного університету імені Івана Франка за 1944–1960 рр.

Федір Пилипович Максименко – автор каталогу першодруків (інкунабул) Наукової бібліотеки Львівського університету (1958 р.), зведеного каталогу кириличних стародруків українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1975). У 1983 р. вийшов із друку бібліографічний покажчик (укладач М. Бутрин), в якому зібрано весь науковий доробок вченого.

Ім'я Ф. Максименка відоме багатьом бібліофілам. Він зібрав унікальну особисту бібліотеку, багату виданнями з питань книгознавства, бібліотекознавства та бібліографії. Вона становить велику цінність для дослідників у цих галузях. Але Ф. П. Максименко ретельно комплектував не тільки власну бібліотеку, а й докладав неймовірних зусиль, щоб стягнути до університетської “фундаменталки” через своїх друзів раритети з усього СРСР. На мою думку, яку я висловив у своїй монографії “Іван Франко – видавець: книгознавчі та джерелознавчі аспекти” (Львів, 1996. – С. 388) – єдиний примірник першого видання поеми “Мойсей” Івана Франка (Львів, 1905, інв. № II 87685), який належить тепер Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка, надійшов до Львова з тодішнього Ленінграда 31 січня 1963 р. (акт № 16/63, ціна 60 коп. (sic!)), де зберігався в Науковій бібліотеці імені М. Горького Ленінградського університету. Чи не стояв за цією акцією Федір Пилипович? Саме він міг організувати це через когось зі своїх давніх друзів-патріотів, які опинились волею тирана Й. Сталіна в Північній Пальмірі. Федір Пилипович Максименко відійшов у вічність 6 липня 1983 р. на 87-му році життя.

У стінах нашої книгозбірні бережуть пам'ять про цю людину. Ім'ям Федора Пилиповича названо відділ рукописних, стародруківаних та рідкісних книг бібліотеки. У 1994 та 1997 рр. було проведено дві Міжнародні конференції, присвячені пам'яті Ф. Максименка. Ще одна конференція, присвячена 110-річчю від дня народження видатного бібліографа, відбулася у 2007 році. Ці наукові акції, зацікавлення наших сучасників його постаттю і вкладом у бібліографічну науку свідчать, що спадщина Ф. П. Максименка актуальна й досі і ще довго служитиме дороговказом у творчих зацікавленнях читачів.

НЕОНІЛА ВАСИЛІВНА
КРАВЧЕНКО-МАКСИМЕНКО –
КНИГОЗНАВЕЦЬ, ГРОМАДЯНКА, ДРУЖИНА

Майже шість десятиліть ішла життєвим шляхом поруч із Федором Пилиповичем Максименком його дружина – Неоніла Василівна Кравченко-Максименко.

Більшість із нас запам'ятали Неонілу Василівну вже в літах, як людину, надламлену душевно, а в останні роки життя – немічно фізично. На жаль, мало знаємо про її долю, життєву дорогу (а була вона довгою – 96 років прожила Неоніла Василівна), про їхнє з Ф. Максименком спільне життя.

Народилася Неоніла Василівна Кравченко 25 листопада 1900 р. на Уманщині (с. Легизини) в сім'ї сільського вчителя і дяка, в родині селянській, але інтелігентній, у якій знали і глибоко шанували народні традиції. У 1903 р. помер батько, і на руках у матері залишилися малолітні діти. Мати тяжко працювала, щоб заробити їм на шматок хліба та посилати до школи. Вона вчила дітей бути чесними, справедливими, співчутливими. Неоніла Василівна говорила про матір: “Наші мамочка завжди нам наказували: “Говоріть тільки правду. Все прошу, але не прошу неправди”. Діти закінчили початкову школу в селі, а далі здобували освіту в Києві. Неоніла Василівна вчилася у Київському жіночому епархіальному училищі (1910–1919 рр.). Як сирота, за її ж словами, вчилася на “казенний” кошт. Закінчила навчальний заклад на “відмінно” з таким записом: “имеет право на звание домашней учительницы”.

У 1920–1933 рр. Неоніла Василівна працювала у Всенародній Бібліотеці України (тепер Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського НАН України). У 1922 р., не полишаючи бібліотечної праці, вступила на літературно-лінгвістичний відділ факультету профтехосвіти Київського інституту Народної Освіти, який закінчила 1926 р. Отримала кваліфікацію “викладач наук літературно-лінгвістичних” (“Посвідчення” від 19.IX.1927 р., а згодом, після проходження практичного стажу, – “Свідоцтво” від 25.VIII.1934 р.). Нео-

ніла Василівна завжди дуже цікаво розповідала про навчання в ІНО, захопливо розповідала про Миколу Зерова, який викладав історію української літератури і вів семінарські заняття. За словами Неоніли Василівни, Микола Костьович читав лекції надзвичайно цікаво, не зупинявся навіть тоді, коли вимикали світло. Був дуже вимогливим до студентів і водночас справедливим. Мало хто наважувався писати у нього наукову роботу. Оповідачка не побоялася, і її робота дістала найвищу оцінку. Неоніла Василівна успішно закінчила і цей навчальний заклад. Її кандидатську працю було присвячено темі “Франко – критик”.

Саме в цей час Неоніла Василівна познайомилася з Федором Пилиповичем. Вони разом вчилися, разом працювали. Було в них багато спільних захоплень – література, історія, мистецтво. Часто відвідували театри, музеї, літературні вечори, бували на концертах. А 14 вересня 1926 р. вони побралися. Проте “сімейственність” у ті часи не дозволялася, тому Неоніла Василівна залишилася на своєму прізвищі. Окрім того, на роботі зверталися одне до одного на “Ви” (для конспірації). Неоніла Василівна розповідала: “Він був такий гарний, що ми (вона і її мати) називали його Лялею”. В свою чергу, Федір Пилипович теж називав Неонілу Василівну Лялею, бо й вона була вродливою. Їх праця у ВБУ продовжувалась. Якийсь час Федір Пилипович чергував біля каталогів. Робота була позмінною. Читачі, які приходили не в той час, коли чергував Федір Пилипович, запитували: “А де той бібліотекар, що все знає?”. Неоніла Василівна розповідала про це з неприхованою гордістю. А ще вона завжди підкреслювала, що своїми успіхами і у навчанні, і у бібліотечній праці, і тим, що стала справжньою україною – досконало оволоділа українською мовою, вивчила українську літературу, – завдячує Федору Пилиповичу.

Неоніла Василівна працювала у Всенародній Бібліотеці України до кінця 1933 р. на посаді бібліотекаря, рубрикатора-класифікатора, займалася науково-дослідною роботою у галузі бібліотекознавства та книгознавства. Саме ця праця Неоніли Василівни є дуже цікавою для нас, бібліотекарів. Вона відображена в щоденникових записках: тут розроблені нею “Інструкції з бібліографічного опису книг з “україніки”, “Рух книжки “Україніка” в лабораторії”,

“Програми занять з курсантами ВБУ”. До речі, Неоніла Василівна, як і Федір Пилипович, була аспіранткою ВБУ, а згодом – науковим співробітником другого розряду. Слід наголосити, що всі ці матеріали-інструкції, правила опису, різні положення, доповіді та тези доповідей написано українською мовою з широким використанням української термінології з бібліотекознавства та бібліографії, чого, на жаль, бракує нам сьогодні.

У 1930-ті роки Неоніла Василівна брала участь в роботі “Етнографічного гуртка” при Археологічному інституті, активно працювала у “Науково-дослідній комісії з бібліотекознавства і бібліографії”, де виголосила доповіді “Псевдоніми в українській бібліографії” та “Псевдоніми в бібліотечній роботі”. А ще працювала над історією української книги: назва її наукового дослідження – “Головні етапи в історії нової української книги за часів царської Росії”. Над псевдонімами Максименки працювали удвох. Згодом їхні дослідження використав О. Дей у праці “Словник українських псевдонімів” (Київ, 1969). Ось такий дарчий напис автора читаємо на подарованій Федорові Пилиповичу і Неонілі Василівні Максименкам книзі: “Вельмишановному подружжю Максименків, що внесли визначний вклад в збирання та вивчення українських псевдонімів, – з щирою вдячністю та найкращими побажаннями сердечно – автор” (8.V.1969). О. Дей високо оцінював працю Неоніли Василівни та Федора Пилиповича у цій галузі і у вступній статті: “...Цим активно зайнялася Н. В. Кравченко-Максименко, яка в 1920–1930-х роках працювала бібліотекарем у Центральній Науковій бібліотеці АН УРСР в м. Києві... Вона разом з Ф. П. Максименком зібрала значну кількість розшифровок псевдонімів переважно письменників і публіцистів... Н. В. Кравченко належить і перша в Україні спеціальна розвідка про історію і методику підготовки такого словника – “Антоніми та псевдоніми в загальній та українській бібліографії”. До речі, ці матеріали опубліковано у “Методологічному збірнику” ВБУ за 1928 р.

Отже, у Федора Пилиповича і Неоніли Василівни була цікава і до душі праця. Але часи були страшні, жорстокі: голодомор, переслідування, звільнення з роботи за “політичними мотивами”. Не оминули ці удари долі і Максименків. Ось витяг із наказу № 100 по

ВБУ від 23.VIII.1933 р.: “...звільнити від роботи в ВБУ з 23.08.33 р. Кравченко Н. В., як класово-ворожий елемент, що саботувала наукову роботу, чинила опір раціоналізаторським заходам в роботі ВБУ”. А 1927 р. ВБУ видала довідку такого змісту: “...Співробітниця (по відділу українця) Неоніла Василівна Кравченко... виявила постійно уважливе ставлення до своїх службових обов’язків і інтерес до науково-поглибленого розуміння бібліотечної справи, брала постійну участь у науково-дослідних роботах Пленуму Науково-Дослідчої комісії Бібліотекознавства та бібліографії... Крім того, т. Кравченко була постійним співробітником “Бібліотечного журналу”... Взагалі ВБУ визнає т. Кравченко за співробітницю, що має серйозні дані для того, щоб стати науковим робітником в галузі бібліотекознавства та бібліографії”.

Яка суперечливість двох документів!

Після скарги Неоніли Василівни з’явилася довідка Народного Комісаріату Освіти від 14.VI.1934 р.: “...На підставі додаткових матеріалів формулює звільнення – “як класово-ворожий елемент, що саботувала наукову роботу”, зняв без поновлення на роботі у ВБУ. НКО не заперечує проти використання гр. Кравченко на роботі в інших бібліотеках”. А згодом (25.V.1934 р.) “Бюро жалоб Уполномоченного КСК при Совете НК СССР” видало постанову: “...восстановить т. Кравченко-Максименкову на работе рубрикатора в Киевской филии сельскохозяйственной библиотеки, обеспечить внимательное политическое руководство”. І Неоніла Василівна продовжувала працювати, але це вже була праця в інших бібліотеках – у Київській філії ЦН ВУАСГН, у медичній бібліотеці облздороввідділу, медичних бібліотеках Києва.

У 1935 р., продовжуючи бібліотечну працю, Н. В. Кравченко-Максименко вступила на біологічний факультет Київського університету. З 1938 р. працювала у Науково-дослідному інституті біології при КДУ. У 1940 р. з відзнакою закінчила університет, стала аспірантом інституту фізіології АН УРСР. Під час війни працювала у різних медичних установах Києва, бо хвороба матері завадила їм виїхати з окупованого німцями міста. Після війни продовжила навчання в аспірантурі на кафедрі фармакології Київського медичного інституту, а з 1946 р. – в аспірантурі на кафедрі фармакології

Львівського медичного інституту. Успішно здала кандидатські іспити, написала кандидатську дисертацію, але до захисту її не допустили. Не будемо оцінювати наукову вартість експериментальної частини дисертації (це можуть зробити лише фахівці), але зміст літературного огляду, рівень оформлення, вичерпна бібліографія дисертації (до речі, автором бібліографічної частини Неоніла Василівна вважала Федора Пилиповича) заслуговують на увагу. Відмова в допуску до захисту дисертації була черговим ударом долі, після якого Неоніла Василівна вже не змогла повернутися до творчої праці. Її трудова діяльність на цьому закінчилася. Це було на початку 1950-х років.

Н. В. Кравченко-Максименко була людиною широкої ерудиції, високоосвіченою, інтелігентною. Дуже добре знала літературу – світову й українську. До останніх днів життя зберігала в пам'яті поезії Т. Шевченка, Л. Українки, І. Франка, співомовки С. Руданського, цитувала уривки з творів Л. Толстого, І. Тургенєва та інших авторів. Була закохана в українську народну пісню, знала безліч пісень, любила співати. Чудово володіла як російською, так і українською мовами. Щоправда, розмовляючи українською мовою, завжди говорила: “Виправляйте мене, бо я із зросійщеної України”. Вільно володіла німецькою та польською мовами, зі словником – англійською і французькою. Жалкувала, що не вивчила досконало двох останніх. Її мова була надзвичайно багатою, милозвучною, пересипаною народними прислів'ями та приказками.

Листи Неоніли Василівни до сестри, з якою розлучилася ще 1936 р. – це епістолярна поезія. Ось уривок з листа, написаного після смерті Федора Пилиповича: “Дорога моя, моя кохана сестричко, моя далека пташино... Я тут така самотня... Коли довго немає ваших листів, то у мене вже й душі немає!.. Тоді почну співати пісеньку, яку давно сама собі склала: “Сестро моя, сестро рідна, пиши мені, бо я бідна. Сестро ж моя, моя пташко, пиши мені дуже часто. Пиши мені, пиши часто, бо живу я тяжко й важко!”.

Неоніла Василівна мала дуже вразливу душу, була надзвичайно співчутливою до чужого горя, але завжди говорила: “Федір Пилипович, мій голубчик, був дуже добрий, а я не така”. Насправді ж вона була дуже доброю. Коли у Вірменії стався землетрус, і

з газет Неоніла Василівна дізналася, що деякі вірменські сім'ї знайшли тимчасовий притулок у Брюховичах, вона зібрала свій новий одяг, взуття, а також продукти, і відвезла їм. Не терпіла несправедливості, обману, фальші.

Була Неоніла Василівна великим патріотом рідного народу, рідної землі. Її хвилювала доля рідної мови, літератури, культури. Раділа, коли Україна стала незалежною державою. Щоб чимось допомогти молодій державі, вона у 1990–1991 рр. повністю використала свої скромні заощадження для передплати часопису “Дзвін” львівським школам, а пізніше – школам Донецька. Мовляв, хай пробуджується цей “зрусифікований край”. А чому саме донецьким школам? – Бо це ж батьківщина Федора Пилиповича!

Рік Неоніла Василівна була прикута до ліжка, але не втрачала надії на одужання. До кінця була цікавим співбесідником. Цікавилась бібліотекою, подіями в Україні та світі, не втрачала віри в життя. І зверталась до слів Лесі Українки, які часто повторювала:

*Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть думи сумні!*

Останнє прохання Неоніли Василівни: “Дуже прошу повести мене ще на концерт капели університету “Прометей”.

Тужила за Федором Пилиповичем, за сестрою та її родиною, повторюючи: “Ой, одна я одна, як билиночка в полі”. Чи: “То розпука моя, невтишима тоска, то любов моя плаче так гірко” (І. Франко).

Переживала за долю краєзнавчої картотеки Федора Пилиповича, яку 1996 р. передала до університетської бібліотеки, за долю своєї бібліотеки та книгозбірні Федора Пилиповича (зараз ці книги поповнили фонди нашої бібліотеки).

Девізом життя її були слова Льва Толстого: “Людина зобов’язана бути щасливою...”, “щоб бути щасливим – треба робити добро іншим”. І намагалася це робити. А ще кожного разу, прощаючись зі мною, говорила: “Дай, Боже, Вам щастя, здоров’я і вік довгий”.

Побажаємо ж цього усім, хто знав, спілкувався і працював із Максименками, щоб пам’ять про них була довгою та вічною.

Я МАЛА ВЕЛИКЕ ЩАСТЯ ПРАЦЮВАТИ З Ф.П.МАКСИМЕНКОМ

Закінчилась Друга світова війна. Почалася відбудова народного господарства в країні, відкривалися середні та вищі навчальні заклади. Львівський університет розпочав свій перший післявоєнний навчальний рік із запізненням на один місяць. Студентам та викладачам була потрібна література, перш за все для навчального процесу. Бібліотека університету, хоча й не була дуже пошкодженою під час війни, ще не була готова обслуговувати книгою всіх бажаючих. Книжковий фонд знаходився в стосах у підвальному приміщенні (бомбосховищі) і потребував розбирання та підйому на відповідні поверхи головного книгосховища. Для підйому книжок був єдиний ручний підйомник на канатах, який називався “віндою”^{*}. Стоси книг розбирали при низькій температурі в погано освітленому приміщенні. Але весь невеликий колектив бібліотеки був зацікавлений у тому, щоб провести цю роботу в найкоротший строк. Разом із упорядкуванням основного фонду відбиралась література для підручних фондів студентського та наукового читальних залів. Спочатку читальний зал для студентів знаходився у невеликій кімнаті, де сьогодні міститься підручний фонд та видача книжок для читання в головному читальному залі. Згодом відкрився великий зал, і бібліотека вже могла прийняти більше читачів. Комплектування фондів проводили відповідно до навчального процесу в університеті.

На початку 1946 р. з бібліотеки звільнилося чимало кваліфікованих працівників, зокрема тих, які виїжджали зі Львова до Польщі. Бібліотека потребувала заповнення цих посад відповідними спеціалістами. В цей час до Львова з Києва приїхав Федір Пилипович Максименко, якого одразу призначили на посаду завідувача бібліографічного відділу. Було тоді Ф. П. Максименку 49 років. Він був вище середнього зросту, з високим чолом, над очима звисали

^{*} winda (польськ.) – ліфт. (Прим. ред.).

густі брови, в окулярах, які носив через короткозорість. На перший погляд здавалося, що це дуже недоступна і сувора людина. Але це було не так. Ф. П. Максименко був людиною дуже інтелігентною, доступною, доброзичливою. Він швидко завоював повагу до себе. В перші післявоєнні роки Федір Пилипович багато зробив для поповнення книжкового фонду бібліотеки університету літературою, необхідною для навчання та наукової роботи, особливо тією, яка вийшла під час війни на теренах країни. Так було придбано велику кількість періодики ще довоєнних часів, підручників та літературу українською мовою з Казані. Ф. П. Максименко часто їздив у відрядження до багатьох міст країни з метою відбору літератури з дублетних фондів великих бібліотек для поповнення фонду нашої бібліотеки. Завдяки професійній пам'яті він досконало знав книжковий фонд та довідковий апарат бібліотеки, і міг часом знайти книжку в головному книгосховищі, навіть не користуючись каталогом. Ф. Максименко завжди слідкував за всіма інформаційними виданнями, проспектами видавництв, літописами Книжкових палат і т. п. з метою оперативного придбання необхідної для університету літератури. За час своєї праці завідувачем відділу він сформував великий підручний фонд довідкової літератури. Сам дуже уважно ставився до довідкової роботи з читачами і цього ж вимагав від інших працівників відділу. Великою повагою Федір Пилипович користувався серед науковців та викладачів Львівського університету, які готували наукові праці або дисертації для отримання наукового ступеня. Своїми багатючими знаннями він щедро ділився зі всіма, хто до нього звертався, незалежно, хто це був – студент чи науковець, працівник бібліотеки чи архіву, продавець букіністичного магазину чи просто любитель книги. Під його керівництвом відділ займався складанням бібліографічних покажчиків, зокрема таких, як, скажімо, “Друковані праці працівників Львівського університету” і багато інших. Як до відомого книгознавця, краєзнавця та бібліографа, до Ф. П. Максименка зверталися за порадою працівники інших інститутів, особливо з Інституту суспільних наук АН України та Львівського історичного архіву. Федір Пилипович листувався з ученими-книгознавцями України та закордону. Жваве листування було з англійським вченим Джоном Сіммонсом, поль-

ськими вченими в галузі бібліографії. В університеті Ф. Максименко мав тісний зв'язок із науковцями всіх факультетів, особливо таких, як історичний, філологічний, журналістики, геологічний. Його запрошували читати лекції з історії книгознавства для студентів. Завдяки ініціативі Федора Пилиповича в учбовий план роботи з першокурсниками було введено курс “Основи інформатики, бібліографії та бібліотекознавства”, який читали протягом багатьох років.

Ф. П. Максименко дуже любив молодь, ставився до неї з повагою. Він охоче читав лекції для співробітників бібліотеки з багатьох актуальних питань, особливо цікавими були його лекції з історії книгознавства, які супроводжувалися показом цікавих рідкісних видань і викликали жвавий інтерес у слухачів. Окрім Наукової бібліотеки, Ф. Максименко читав лекції ще й у Львівському культурно-освітньому технікумі, у Львівському філіалі Харківського інституту культури.

У Науковій бібліотеці він виховав багато своїх послідовників у галузі бібліографії, таких як М. Бутрин, Т. Микитин, О. Сміюн та багато інших. Як книгознавець, краєзнавець та бібліограф Ф. Максименко був відомий не тільки в Україні, але й за її межами. Він вів велику переписку з працівниками київських, московських та лєнінградських бібліотек – Ю. Меженком, Ф. Сараною, Є. Немировським, з багатьма польськими вченими, з англійським вченим-славістом Дж. Сіммонсом. Федір Пилипович був великим патріотом, дуже любив Україну, ще з молодих років збирав матеріали про її історію, культуру, видавничу справу. Коли у Києві готувався матеріал до виходу в світ видання “Історія міст і сіл УРСР”, він надіслав до редакції цього видання багато матеріалів зі своїх особистих записів.

Як людина Федір Пилипович був дуже скромним і доброзичливим. Він ніколи і нікого не образив і не принизив. А коли виступав на зборах працівників, де обговорювались питання поточної роботи, влучно робив зауваження, до яких не можна було не прислухатись, бо вони були слушними і навіть часто подавались з гумором. Взагалі Федір Пилипович був людиною з гумором. У розмовах, особливо приватних, він часто наводив афоризми Козьми Пруткова, якого дуже любив, уривки з творів Остапа Вишні, Павла Глазового, Олександра Ковіньки. Ф. Максименко ще змалку любив книгу. Він

не тільки пам'ятав зміст книги, але й те, де і яким накладом вона була видана, хто її автор. Працівники бібліотеки часто дивувались, як в голові однієї людини могла накопичитись така велика кількість знань. Любов до книги зберіг на все життя і ніколи з нею не розлучався. Куди б він не йшов – при ньому в сумці чи портфелі завжди були книжки, які він відкривав при нагоді, навіть під час участі в демонстрації з нагоди великих свят. Завдяки своїй багатющій пам'яті, Федір Пилипович був людиною енциклопедичних знань, і тому в колективі його поза очі називали “ходячою енциклопедією”. Велику увагу він приділяв збереженню та поповненню відділу рукописної, стародрукованої та рідкісної книги, який довгий час не мав відповідного приміщення і умов зберігання. Робочий день для Ф. Максименка ніколи не був обмеженим у часі. Він дуже часто приходив зранку і працював до закриття бібліотеки. Вечорами після закінчення робочого дня він любив сидіти під вікном на балконі головного читального залу, де у нього був столик і стелаж для книжок. Там він продовжував працювати, низько схилившись над книгою.

У повсякденному житті він був дуже довірливим, бо сам був чесною, іноді навіть беззахисною людиною. Коли хворів, хворобу часто переносив на ногах. Його дружина Неоніла Василівна, яку він віддано любив, була психічно хворою людиною. Вона завжди була проти того, щоб Федір Пилипович звертався до лікарів, лікувала його своїми методами, які часто лише погіршували стан його здоров'я. У Федора Пилиповича було хворе серце, і йому треба було лікуватись в лікарні. Тоді треба було за його проханням відвозити його до лікарні, попередньо домовляючись з лікарем, без згоди дружини, за що мені пізніше доводилось вислуховувати докори з її сторони. А взагалі дружина Ф. Максименка була доброю людиною, освіченою, з нею цікаво було спілкуватись. Вона багато читала, добре знала українську поезію і любила виступати на вечорах у бібліотеці, де читала гумористичні вірші Остапа Вишні, П. Глазового, О. Ковіньки.

Ф. П. Максименко був товариською людиною. Коли в бібліотеці організовували якісь походи на лоно природи чи автобусні поїздки до цікавих місць краю, він завжди був активним їх учасником.

Так ми їздили в Карпати (до Славська), по франківських місцях, на Козацькі могили, в Почаївський монастир і тощо. У колективі бібліотеки його дуже поважали та любили за високий інтелект та добру вдачу. Федора Пилиповича не відзначили жодними урядовими нагородами, але про нього є стаття в УРЕ (Сарана Ф. К. Максименко Федір Пилипович // УРЕ. – 2-е вид. – Київ, 1981. – Т. 6. – С. 320). Є статті про Ф. П. Максименка його учнів, однодумців та шанувальників, опубліковані в різних виданнях України та Росії. У 1996 р. бібліотечна рада Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка ухвалила назвати відділ рукописної, стародрукованої та рідкісної книги ім'ям Ф. П. Максименка.

Всі, хто знав Федора Пилиповича Максименка та працював із ним, завжди будуть пам'ятати його не тільки як відомого великого фахівця в галузі бібліотекознавства, але й як прекрасну людину, закохану в ту справу, якій він присвятив усе своє життя.

ЖИВА ПАМ'ЯТЬ.
ФЕДІР ПИЛИПОВИЧ МАКСИМЕНКО

У кожної людини бувають щасливі періоди життя. Особливо вагомі вони, коли пов'язані не лише з сім'єю, а й із фаховою діяльністю. Такий щасливий період життя автора цих рядків, колишнього директора Наукової бібліотеки Львівського університету, пов'язаний зі спільною працею з відомим українським бібліографом і книгознавцем, людиною енциклопедичних знань і великої душевної краси, Ф. П. Максименком.

Народився Федір Пилипович 5 лютого 1893 р. в селі Біленькому Катеринославського повіту в сім'ї священика. У 1925 р. закінчив історичний факультет Київського інституту народної освіти, а в 1929–1933 рр. навчався в аспірантурі при Всенародній бібліотеці України в Києві. Уже тоді на нього звернув увагу академік М. С. Грушевський, якому Федір Пилипович блискуче здав екзамен з історії України. Проте в умовах становлення тоталітарного режиму можливо через походження Максименків не зміг закінчити аспірантуру і реалізувати свої здібності на науковій ниві. Тому він усе своє життя присвятив практичній роботі в бібліотеках.

Трудову діяльність Федір Пилипович розпочав 1919 р. в м. Бахмуті бібліотекарем Донецького відділу народної освіти. Відтак працював краєзнавчого музею, а у 1921–1922 рр. очолював районну бібліотеку в Костянтинівці. З 1923 по 1946 р. його життя і праця пов'язані з Києвом. Перші десять років Ф. П. Максименко – співробітник Всенародної бібліотеки України, а згодом – бібліотеки Другого медичного інституту та університету, де завідував відділами бібліографії, рідкісної і рукописної книги, був заступником директора з наукової роботи.

На посаду директора Наукової бібліотеки Львівського університету мене призначили в 1964 р. На той час Ф. П. Максименко працював тут заступником директора з наукової роботи. І ось протягом дев'ятнадцяти років (до останніх днів його життя) мала змогу не тільки вчитися у нього, пізнаючи глибину бібліотечної

справи, але й користуватися його мудрими, завжди виваженими порадами, щоденно бачити, як він самовіддано працює, дарує всі свої знання, тепло душі читачам, що приходили до бібліотеки.

До початку роботи в бібліотеці університету я вже була знайома з деякими його бібліографічними працями, знала, що Ф. Максименко – прекрасний викладач бібліографії і книгознавства, але тільки співпраця дала мені змогу побачити й оцінити цю людину всебічно. Все вражало у Федора Пилиповича: глибокі знання світової культури і пристрасна любов до змістовної, гарної рідкісної книги, скромність, чуйність, доброта й невибагливість до побуту. Все своє життя він збирав власну цінну бібліотеку з питань історії України, книгознавства, бібліографії, бібліотекознавства. А ще Ф. Максименко навчився читати книжки, одержуючи від них поштовх власним думкам і водночас оберігаючи себе від “чужого” впливу. Працюючи над книгою, він ніби виконував настанову англійського філософа Смайlsa: коли ми бажаємо піднести інших, то повинні насамперед піднести себе, а для цього потрібна самоповага.

У складному організмі великої, зі славним минулим Наукової бібліотеки Львівського університету, не було такої ділянки роботи, в якій не брав би участі Федір Пилипович. Це, в першу чергу, відноситься до такого важливого завдання в роботі бібліотеки, як забезпечення потрібною літературою та інформацією навчального і наукового процесів університету. Своїми знаннями він допомагав і спрямовував працівників відділу комплектування на своєчасне придбання того чи іншого видання, радив, як раціонально використовувати кошти, що відпускаються.

Якщо потрібною навчальною літературою бібліотека забезпечувалася своєчасно, то комплектування науковою, особливо зарубіжними виданнями, було досить складною справою.

Література видавництва Львівського університету була зазвичай наукової тематики, і це цікавило зарубіжних партнерів. Вони радо йшли на книгообмін, надсилаючи в нашу бібліотеку свої наукові праці. Але процес книгообміну ускладнювався тим, що на кожне нове видання університету бібліотека повинна була мати дозвіл тільки з Києва. Безперечно, така практика стримувала своє-

часне надходження зарубіжної наукової літератури. Вчені університету із запізненням отримували інформацію про досягнення світової науки.

Ф. Максименко і я неодноразово порушували питання перед Мінвузом України про надання бібліотеці дозволу вести прямий книгообмін. З нами погоджувалися, проте, на превеликий жаль, міністерство теж не мало права самостійно його вирішити. Працюючи спершу завідувачем науково-бібліографічного відділу, а потім заступником директора з наукової роботи бібліотеки Львівського університету, Федір Пилипович дуже багато зробив для комплектування довідково-бібліографічного фонду бібліотеки. Особливо старанно він поповнював відділи літературної та історичної бібліографії, дбаючи про його комплектування новою літературою.

Бібліотека Львівського університету, як одна із найдавніших (1608 р. заснування), відома у багатьох країнах унікальними фондами, які не повторюють книгозбірні інших наукових бібліотек. Водночас знаємо, що жодна бібліотека не може мати всіх видань, які їй потрібні. Велика заслуга Ф. Максименка полягає в тому, що він за роки своєї праці багато зробив для доукомплектуванні книгозбірні літературою минулих років, у якій був зацікавлений Львівський університет. Особисто об'їздив міста колишнього Союзу, в яких були бібліотеки з обмінно-резервними фондами. Його знали, радо відкривали свої збірки. Цим шляхом до Наукової бібліотеки Львівського університету надійшло чимало цінної періодики і окремих монографій. Тут і юридична література, біологічна періодика, журнали з мистецтва, з релігієзнавства, бібліографії і, зокрема, з архівної справи, якій Федір Пилипович надавав особливого значення.

Максименкові знання культурної спадщини людства захоплювали, вражали своєю глибиною і мужньою об'єктивністю оцінок і висновків. Він не просто сумлінно виконував обов'язки заступника директора з наукової роботи – він творив, а значить, перебував весь час у стані пошуку.

Наукова бібліотека Львівського університету має давні традиції, шанобливе ставлення до пам'яток старовини, як друкованих, так і рукописних. Матеріали про це з'являлися рівнобіжно з виникнен-

ням самої бібліотеки і її розвитком. Покоління бібліотечних працівників виокремлювали і вивчали їх. І сьогодні книгозбірня раритетів становить для України величезну цінність державного значення. Федір Пилипович доклав багато праці до впорядкування пам'яток старовини. Фактично він створив окремий відділ рукописів, стародруків і рідкісних книг. Це була титанічна праця. Треба було передивитися кожну книжку та рукопис, зробити їх аналіз та висновок. Робота зі збіркою “Cimelia” ускладнювалася тим, що позначилися втрати війни, та тим, що у 1956 р. цей фонд розформували та перенесли до загального книгосховища. До 1966 р. відділ не мав сталого співробітника, і опис інкунабул, і видачу книжок проводив заступник директора з наукової роботи Ф. П. Максименко. А описувати було що...

Як згадує колишня заввідділу рукописної і рідкісної книги Н. П. Швець: “Федір Пилипович дуже скромно оцінював свою роботу з фондом паритетів бібліотеки. Проводячи плідну роботу як заступник директора з наукової роботи, Максименко одночасно, як турботливий батько і розважливий вчений, дбав про весь фонд бібліотеки, зокрема, про своє дитятко – рукописні і стародруковані видання, що є в бібліотеці. У фонді відділу зберігаються матеріали, які свідчать про роботу Ф. Максименка з фондом “Cimelia” за ці роки” (Збірник наукових праць відділу рукописних, стародрукованих та рідкісних книг ім. Ф. П. Максименка. – Львів, 1997).

Закоханий у свою улюблену Україну, для якої жив і працював, Федір Пилипович навіть замовив фотокопії рукописних карт і атласів, які стосуються історії України і зберігаються у Воєнно-історичному архіві у Москві; як-от: “Карта Слободско-Украинской губернии” (1820 г.), “Атлас Малороссийской Полтавской губернии” (1784 г.), “Атлас малороссийской Черниговской губернии” (кінець XVIII ст.), “Атлас Киевского наместничества” (1790 г.) і цілу низку інших надзвичайно цінних матеріалів нашої історії.

За час роботи Ф. Максименка у Науковій бібліотеці Львівського університету відділ рукописної і рідкісної книги знаходився в одній кімнаті, тож значна частина цих раритетів була в загальному фонді, який щороку поповнювали новітньою літературою. І якщо керівництво університету пропонувало організувати виставку рідкісних

видань з певної галузі знань, а це бувало доволі часто, – могутній розум Ф. Максименка, як комп'ютер, швидко знаходив серед маси книг, які переважно стояли в два ряди, потрібні рідкісні книги та рукописи, і тому виставки справляли велике враження на відвідувачів. Завжди було надзвичайно цікаво спостерігати та слухати Федора Пилиповича під час проведення таких екскурсій. Він із великим натхненням і любов'ю розповідав про кожний експонат, його очі палали, і було таке враження, що він хоче – а це дійсно так і було – щоб кожен слухач на все життя запам'ятав і зрозумів велику неповторну цінність того, що він побачив. Люди виходили збагачені незанимаючими відомостями про спадщину минулих поколінь. Все це викликало велику повагу до Ф. Максименка, сприяло піднесенню авторитету бібліотеки як культурного і наукового центру на Україні.

Федір Пилипович Максименко був людиною, званою не тільки в нашій країні, але й за кордоном. До нього зверталось чимало дослідників і фахівців. Шануючи Ф. Максименка, вони дарували йому свої праці, завдяки чому поповнювалася його власна бібліотека. Зокрема, він спілкувався з англійським вченим Джоном С. Г. Сімонсом (Англія, Оксфорд), американським дослідником Едвардом Касинцем (Нью-Йорк), книговидавцем із Німеччини Отто Загнером, вченими Польщі. Широко відоме його ім'я в країнах колишнього Союзу.

Ф. Максименко був настільки щедрим і багатим на знання, що ніколи не відмовляв у порадах, консультаціях, не шкодував ні часу, ні своїх зусиль. Він не мав жодних секретів, не боявся конкуренції, просто допомагав кожному, хто цього потребував. З увагою, теплою і батьківською турботою Федір Пилипович ставився до своїх колег. А наскільки легше було працювати мені, коли поруч був заступник директора з наукової роботи. Його доброзичливість, поради у вирішенні питань управління бібліотекою завжди були вагомими і корисними. З великим задоволенням я йшла на роботу, знаючи, що є талановита, сердечна людина – Федір Пилипович, який завжди допоможе.

Робота в Науковій бібліотеці Львівського університету вважалась престижною. Міцніли відділи, зростала кількість читачів і, безумовно, книговидач. За згодою Ради ректорів вузів Львова бібліотека почала обслуговувати науковців не тільки в читальних за-

лах, а й надала їм можливість користуватися абонементом. Для багатьох працівників бібліотека стала другою домівкою.

Чимало книгознавців і бібліографів писали про Ф. П. Максименка. Відомий дослідник Б. С. Боднарський в одному з листів назвав його справжнім вченим-бібліографом. Тому так урочисто відзначали 70-річчя Ф. П. Максименка. У Наукову бібліотеку університету привітати Федора Пилиповича прийшло багато людей. Серед них не тільки працівники бібліотек, викладачі університету, а й працівники інших вузів і наукових установ, студенти. Московський дослідник-книгознавець, професор Є. Л. Немировський писав: “За своє життя Ф. П. Максименко нагромадив у закутках своєї воістину безкрайньої пам’яті велику кількість імен, фактів, дат, пов’язаних з історією України, її міст і сіл, її багатой культури. Людина напрочуд безкорислива, Федір Пилипович відкриває скарбницю пам’яті для кожного, хто цього потребує. Надішліть йому листа і можете бути певні – тепер він завжди буде брати на замітку матеріали, які вас цікавлять, і негайно повідомляти про них.

Я працював над дисертацією “Джерелознавство і історіографія російського першодрукування”. Обов’язковий Федір Пилипович надіслав мені довгий список з делікатною приміткою: “Я дозволю собі вказати деякі статті, які, можливо, залишились поза Вашою увагою”. Жодної з перерахованих ним робіт я не знав. Та і як я міг, і де познайомитися, наприклад, з рукописною дисертацією Яна Коровицького “Острозька Біблія”, яку було захищено 1931 року на богословському факультеті Варшавського університету” (Альманах библиофила. – Москва. – 1978. – Вып. 5. – С. 186).

У своїх спогадах головний бібліограф нашої бібліотеки, пізніше доцент Української академії друкарства, М. Л. Бутрин писав: “Кожна людина має залишити слід на землі, на якій вона жила. І тоді пам’ять про неї житиме вічно. Такий слід залишив видатний український бібліограф Ф. П. Максименко. Становлення його як бібліографа проходило ще в Центральній науковій бібліотеці академії наук у Києві, де він вже у 1940-х роках став першокласним фахівцем у галузі бібліографії, зокрема краєзнавчої.

Як бібліограф-фахівець Ф. Максименко відзначався дивовижною універсальністю знань, що є рідкісним явищем. Це стосується

довідково-бібліографічної, організаційно-бібліографічної та редакторсько-бібліографічної діяльності. Вважав потрібною і необхідною справою пропагування бібліотечно-бібліографічних знань для різних категорій читачів. Він започаткував вивчення бібліографії у Київському і Львівському університетах, Українській академії друкарства ім. І. Федорова, філіалі Харківського бібліотечного інституту.

Загальновідомі його праці – “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України”, “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” – стали у великій нагоді науковцям при підготовці і написанні історії міст і сіл України.

Окремо хочеться підкреслити діяльність Федора Пилиповича, як бібліографа у галузі літератури. Він з особливою зацікавленістю ставився до бібліографії історії і літератури, глибоко володів фактичним матеріалом цих наук, блискуче знав складну систему бібліографічних посібників з цих галузей. Його перу належить бібліографування літератури про Т. Г. Шевченка, І. Я. Франка, М. П. Драгоманова та інших. Йому належать праці з питань книгознавства, а також розвідки з питань слов'янознавства, історії української преси. У бібліотеці він організував велику роботу по виданню бібліографічних покажчиків, які складав і редагував сам. Це були різноманітні бібліографічні посібники універсального і галузевого виду, науково-допоміжні і рекомендаційні”. (Вузівська бібліотека. Історія, теорія, досвід роботи. – Львів, 1992).

Ф. Максименко здійснив ротاپринтне видання “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету, і Каталог” (Львів, 1958).

Каталог містить не лише описи інкунабул, що зберігаються в бібліотеці університету. В ньому Федір Пилипович додав список першодруків, які є у львівських бібліотеках, музеях та архівах. Таким чином, каталог інкунабул Ф. Максименка – це перша спроба видання зведеного каталогу інкунабул м. Львова. Пізніше він видав друком фундаментальний каталог “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках”. Всього Федір Пилипович склав 45 бібліографічних покажчиків з різних

галузей знань, опублікував 36 статей, рецензій та інших матеріалів інформаційного характеру. За його редакцією вийшло 46 праць.

У першому виданні УРЕ є спеціальна біографічна стаття, присвячена Ф. Максименку. Львівський вчений Ярослав Дашкевич високо оцінює Федора Пилиповича як вченого і сердечну людину. Спогадами про нього ділиться професор Я. Запаско. Едвард Касинець із Нью-Йорка свої спогади назвав “Спогад здалека”. Максименкові присвячено статтю в “Енциклопедії Українознавства” (Словникова частина. – Мюнхен, 1962. – Т. 4. – С. 144). Академік Я. Ісасевич був близькою до Федора Пилиповича людиною і працював разом із ним над виданням книг про першодрукаря І. Федорова та іншими питаннями книгознавства.

До Ф. П. Максименка зверталися такі видатні літературознавці, як М. С. Возняк, О. І. Білецький, М. П. Бажан, Й. М. Тронський, М. І. Рудницький, О. В. Чичерін, письменники – М. Т. Рильський, М. П. Бажан, Р. І. Іваничук, Т. Д. Микитин, Р. М. Лубківський і багато інших.

У 1990 р. на базі Наукової бібліотеки Львівського університету відбулися республіканські двотижневі курси підвищення кваліфікації директорів і завідувачів бібліотек Мінвузу України. Саме проведення цього заходу підкреслило всю вагомість роботи нашої бібліотеки, її визнали достойною того, щоб такі курси відбулися у Львові.

Всі керівники бібліотек знали, що саме в нашій бібліотеці працює людина великої скромності, тактовності й надзвичайної ерудиції – жива енциклопедія.

Ось враження зав. бібліотеки Кіровоградського педагогічного інституту про виставку рідкісної і рукописної книги, пояснення до якої давав Федір Пилипович:

*Среди фондов книги редкой
Их хозяин – Максименко
Вот уж редкий человек!
Их один или два на век!
Разум светлый, сердцем чист
В знаниях энциклопедист.
И не побоюсь сказать я:
Это коллективу счастье!*

Вже після його смерті в університеті відбувалося засідання колегії Мінвузу України, і бібліотека організувала виставку рідкісних видань. Учні Федора Пилиповича – З. Я. Домбровська, В. Н. Кутик розповідали про кожну книгу. Виставка викликала захоплення, учасники колегії дякували бібліотеці і по-доброму заздрили тим неоцінним скарбам, що має Наукова бібліотека Львівського університету.

Ф. Максименко об'єднував навколо себе всіх тих, хто шукав знання та наукову істину. Він мав залізне правило: зробити все, щоб читач отримав потрібну інформацію. І було йому однаково: потребує його допомоги професор чи студент.

Запам'яталися такі випадки. Були ми з ним у відрядженні в Центральній науковій бібліотеці Академії наук у Києві. Там зустріли професора С. М. Шаховського, який на той час викладав українську літературу у Київському університеті. Професор зрадів зустрічі з Федором Пилиповичем, попросив фахової допомоги, і відразу ж отримав потрібну інформацію.

Іншого разу викладач нашого університету М. М. Соболев звернулася до Федора Пилиповича з проханням дати відповідь, у якому журналі надруковано статтю, і хто її автор тощо – з питання, що цікавило читачку. Ф. Максименко якусь мить подумав і відповів, що стаття надрукована в журналі Одеського університету, назвав її автора і навіть сторінку. Вона була настільки вражена, що довгий час розповідала всім про феноменальну пам'ять Федора Пилиповича і його глибокі знання літератури.

Працюючи 19 років поруч із Федором Пилиповичем, я була безмежно вдячна долі, адже завдяки йому поглибилися мої знання не тільки бібліотечної справи, а й розуміння багатьох питань української і світової культури. Мені здавалося, що я знаю її непогано. Але радянське літературознавство висвітлювало творчість письменників однобічно, а в мене була потреба знати значно більше. І у вільні від управління бібліотекою хвилини Федір Пилипович не лише давав цінні поради, але й адресував до таких джерел, які мені не були відомі. Це стосувалося не тільки класичної літератури, починаючи від Г. Сковороди й І. Котляревського, але й спадщини донедавна викреслених із національного життя репресованих

і розстріляних письменників. За його порадою я звернулася до їхніх творів і побачила, що моє покоління не знало про цілий пласт нашої культури. Завдяки Федору Пилиповичу я ознайомилася з творчістю Б. Лепкого, О. Назарука, поетів О. Олеса, Є. Маланюка.

Співробітники Наукової бібліотеки Львівського університету, які довгий час працювали поруч із Федором Пилиповичем, справедливо стверджують, що вони закінчили ще один вуз науки і культури України, для розвитку якої він віддав усе своє життя. Добро, яке Ф. Максименко хотів зробити для України, – він робив своєю повсякденною кропіткою і невтомною працею.

У Науковій бібліотеці Львівського національного університету за останні роки відбулися дві конференції, присвячені пам'яті видатного книгознавця, вченого-бібліографа, найпомітнішої постаті на теренах сучасного книгознавства Ф. П. Максименка. У своїх доповідях відомі вчені Ярослав Дашкевич і Ярослав Ісаєвич, доцент Української академії друкарства ім. Федорова Мирослав Бутрин, знаний у Львові лікар Микола Оборін, професор із Москви Євген Немировський, науковець із Мінська Георгій Голиченко, працівники наукової бібліотеки головний бібліограф Марія Гордій, вчений секретар Віталій Кутик, заввідділу рідкісної книги Наталія Швець особливо наголошували, що всі вони вважають своїм вчителем і порадиником або консультантом і помічником Федора Пилиповича.

Федір Пилипович мав величезний вплив на співробітників бібліотеки, з якими вмів знайти спільну мову, і розмовляв з кожним на доступному йому рівні, щедро даруючи багату інформацію. Він виховав не одне покоління спеціалістів бібліотечної справи. До них я відношу і себе. До свого призначення на посаду директора Наукової бібліотеки Львівського університету я вже мала фахову підготовку і стаж бібліотечної роботи, в тому числі і завідування бібліотекою. Але 31 рік моєї праці в університетській бібліотеці були роками пізнання багатьох напрямів культури і, зокрема, бібліотекознавства, роками професійного зростання. Зустріч і праця поряд із Ф. Максименком збагатили мене знаннями. Я стала краще розуміти питання управління таким великим і складним (переважно жіночим) колективом, як бібліотека університету. Віддаючи належне світлій пам'яті Ф. П. Максименка, треба згадати гідних його учнів –

працівників нашої бібліотеки, які поєднали все своє життя і працю з нею, її золотий скарб прекрасних спеціалістів, нині покійних І. Є. Громницьку, Т. Д. Микитина, М. Л. Бутрина, А. М. Окул, С. С. Наумова, Ю. Д. Тельнову, З. Ю. Федотову, М. І. Косташук, О. В. Гущину, В. Н. Кутика, М. П. Гордій, які в післявоєнні роки багато зробили для відновлення її роботи. Тримають зв'язок із колективом бібліотеки її ветерани: Г. О. Пантелєєва, Г. К. Талантова, Г. В. Футорська, А. І. Синиця. Вони довгі роки працювали в бібліотеці, стали відомими спеціалістами бібліотечної справи в Україні. Продовжують кращі традиції наукової бібліотеки, започатковані Федором Пилиповичем і працівниками старшого покоління, що працювало з ним, заступник директора з наукової роботи І. О. Цвіркун, заввідділів Г. М. Домбровська, А. М. Соловйова, бібліографи Л. М. Шевчук, З. Є. Глинчак, Л. С. Андрусишин та інші.

Важко перерахувати всіх, хто поєднав життя та працю з бібліотекою. Деякі прийшли до неї зовсім молодими і мають у трудових книжках єдиний запис – Наукова бібліотека Львівського університету.

Колектив змінюється, приходять молоде покоління, але славні традиції, започатковані Ф. П. Максименком, живі. Наукову бібліотеку знають, її працівників поважають не тільки в Україні – вона відома далеко поза її межами.

З ініціативи Наукової бібліотеки і за поданням Львівського університету Ф. П. Максименка в 1973 р. було представлено на присвоєння почесного звання “Заслужений працівник культури України”. На превеликий жаль, Президія Верховної Ради УРСР відмовила. На моє особисте переконання і переконання багатьох, хто мав щастя з ним працювати, це була ганебна несправедливість. Для нас Ф. П. Максименко залишається назавжди без офіційних титулів і заслуженим і народним діячем культури України – перед наукою, культурою, самим народом. Згадаймо ж його добрим словом, і нехай у нашому житті буде більше таких людей – високоосвічених, ділових, щирих, чесних. з непересічним розумом, що залишають зримий слід у кожній справі, за яку беруться, – таких, як незабутній Федір Пилипович Максименко.

ФЕДІР ПИЛИПОВИЧ МАКСИМЕНКО: ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА

Мені пощастило працювати з Ф. Максименком в одній бібліотеці, спілкуватися з ним протягом чотирнадцяти років.

Коли 1969 р. я вперше переступила поріг Наукової бібліотеки ЛДУ, Федорові Пилиповичу Максименку було сімдесят два роки, директорів – Вірі Костянтинівні Потайчук – сорок сім, завідувачів відділу Ганні Олександрівні Пантелєєвій – п'ятдесят, мені – тридцять.

Коли я під час подання заяви на працевлаштування розмовляла з Вірою Костянтинівною, до кабінету увійшов Федір Пилипович, якому директор представила мене як нового працівника бібліотеки.

Федір Пилипович затримав на мені погляд, усміхнувся і побажав успіхів у роботі.

Перші враження завжди яскраві та незабутні... Минуло вже двадцять п'ять років, як Ф. Максименко пішов у небуття, а у пам'яті зафіксувався яскравий образ немолодої людини, доброзичливої та спокійної, з теплим поглядом...

Колектив поважав Ф. Максименка, для багатьох він був старійшиною бібліотеки. До нього зверталися заввідділів і головні спеціалісти. Деколи і директор потребувала його допомоги. Вона цінувала думку Федора Пилиповича і була вдячна йому за науку, про що зізналася мені багато років по тому.

Порад і настанов від Ф. Максименка очікували колеги з інших бібліотек. Ф. Максименко охоче консультував науковців Львова. Але про нього знали не тільки у Львові, не тільки в Україні. Вчені називали його Великим бібліографом.

Завдяки феноменальній пам'яті Федір Пилипович надавав неоціненну допомогу всім тим, хто її потребував. Бібліографія в його житті була "золотим ключем", за допомогою якого можна було знайти відповідь на будь-яке запитання. Саме бібліографія зробила Ф. Максименка одним із найбільш знаних книгознавців ХХ століття з широким поглядом на світ науки та культури, полум'яного просвітянина...

Федір Пилипович ніколи не зраджував книзі. Вона по життю була його надійним супутником.

Життєвий та творчий шлях Ф. Максименка пролягав по Східній, Центральній та Західній Україні. Здобувши середню освіту, він деякий час працював на Донеччині (м. Бахмут) у краєзнавчому музеї, де зацікавився історією та вирішив по можливості, зібрати та упорядкувати матеріал, що стосувався Донеччини. У журналі “Просвещение” за 1922 р. надрукували його першу бібліографічну працю “Про Донецький край”. Саме тут, на Донеччині, формувалися нові риси характеру юнака: принциповість, наполегливість, працьовитість, бажання постійного вдосконалення.

Пригадую, якось під час бесіди (я тоді була вже методистом, і ми обговорювали тематику семінарів для працівників бібліотеки) Федір Пилипович зізнався, що йому імponує вислів французького філософа Дені Дідро про те, що людина перестає мислити, якщо перестає читати. Він сам дуже багато читав; занурювався у читання з головою.

Бажання підвищувати освітній та інтелектуальний рівень спонукало Ф. П. Максименка переїхати до Києва, де він влаштувався на роботу до Всенародної бібліотеки України і готувався до вступу на історичний факультет Київського інституту народної освіти. Успішно склавши екзамени, зміг поєднати навчання з працею. Після успішного закінчення вищого навчального закладу продовжив поглиблювати фахові знання з бібліографії в аспірантурі при ВБУ.

У Києві Ф. Максименко набув високого фахового рівня, сформувався як особистість, як фахівець. Його науковий потенціал зростав під впливом середовища, у якому він перебував (видатних на той час книгознавців, бібліографів, бібліотекознавців: Б. Зданевича, М. Ясинського, С. Маслова, Д. Балики), Ф. Максименко зробив стрімкий стрибок і зміг приємно здивувати книгознавчу еліту своєю унікальною працею “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України” (Київ, 1930). Праця отримала позитивну оцінку і була визнана класикою бібліографії...

Ф. Максименко працював надзвичайно продуктивно. Діапазон його бібліографічних зацікавленостей був дуже широкий. Він – дослідник історії книги, автор, редактор, рецензент десятків праць

з історії, краєзнавства, мінералогії, мовознавства та літературознавства. Ф. Максименко інтенсивно працював над укладанням як рекомендаційних покажчиків, розрахованих на широке коло читачів, так і фундаментальних наукових бібліографічних видань.

У спадок нащадкам Ф. Максименко залишив десятки бібліографічних праць, як-от, скажімо, “Збірки історичних відомостей про населені пункти України” (1963, 1964), де було зареєстровано понад 1400 одиниць друкованих і рукописних матеріалів дореволюційної та радянської періодики, “Першодруки (інкунабули) НБ Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958), “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800 рр.)” (Львів, 1975), тематичні покажчики “До 300-річчя возз’єднання України з Росією” (Львів, 1954) та “До 700-річчя Львова” (Львів, 1956), рекомендаційні персональні покажчики до ювілеїв Т. Г. Шевченка, І. Я. Франка, М. П. Драгоманова та ін. Ф. П. Максименко був ініціатором і співавтором ґрунтовного видання “Друковані праці вчених ЛДУ”, понад 20 років він поточний покажчик літератури з питання мінералогії у “Минералогическом сборнике”, брав участь у редагуванні покажчика “Історія Києва” (Київ, 1958–1963).

Ф. Максименко поєднував бібліографічну роботу з організацією книжкових виставок, брав участь у доукомплектуванні фондів, у т. ч. українознавчих матеріалів, проводив практичні заняття з методики пошуку літератури, читав лекції з основ бібліотекознавства та бібліографії, виступав з повідомленнями на семінарах, очолював школу бібліотекарів міста, рецензував дипломні роботи студентів бібліотечних вузів та поліграфістів.

Федір Пилипович не залишав без уваги молодь. Радів, коли вакансії в бібліотеці заповнювали спеціалісти з вищою освітою. З окремими з них він розмову про вступ до аспірантури, хоча й не завжди бачив втілення своїх сподівань.

Федір Пилипович був щирою, скромною, безкорисною людиною. Все своє життя працював не заради нагороди, а за покликом душі. Велика постать сфокусувала в собі тільки позитивні риси характеру: відданість бібліотечній справі, професіоналізм, принциповість, інтелігентність, доброзичливість, порядність, уважність та

делікатність. Фахівець високого класу, він ніколи не дивився на людину зверхньо.

Етика спілкування сприяла Федору Пилиповичу у завоюванні симпатій читачів і співробітників бібліотеки. Він був цікавим співрозмовником, хорошим психологом. Умів у потрібну хвилину морально підтримати людину, особливо, коли вона у чомусь вагалася. Але деколи й сам Федір Пилипович мав потребу поділитися своїм “сокровенним” з кимось. Такою людиною, якій він довіряв, яка вміла його вислухати і допомогти, була Ганна Олександрівна Пантелєва.

Обідню перерву Федір Пилипович проводив у бібліотеці. Обов’язково відвідував виставку нових надходжень у відділі комплектування. Звертав увагу на автореферати дисертацій, монографії з історії, краєзнавства, геології та мінералогії, мовознавства та літературознавства. Цікавився новинками з мистецтва та поезії.

Далі через коридор і канцелярію йшов до відділу бібліографії. Підходив до полиць, зосереджуючи погляд на окремих томах енциклопедій, щось шукав, перегортав сторінки і знову ставив книги на свої місця.

Його завжди цікавили літописи книг та періодичних видань за поточний рік. Він сідав за стіл і спокійно переглядав кожний випуск літописів, щось нотував... Наостанку передивлявся свіжі номери газет. Завершував обідню перерву “чаюванням”. Чай із цитриною пив зі склянки з підставкою. Якщо хтось із співробітників пригощав його кулінарними виробами, приймав із подякою, але чомусь завжди соромився.

Специфіка роботи з книгою не дозволяла працювати в бібліотеці без халата. На Федорові Пилиповичу був довгий темно-зелений халат з глибокими кишенями, у яких зберігалися щоденні нотатки. Він не сидів на одному місці. Протягом дня Ф. Максименка можна було побачити на галереї, у читальному залі, у директора, у відділі спеціальної літератури (україністики), резервному фонді, книгосховищі, відділі рідкісної книги, у залі каталогів. Він не шкодував себе. Його робочий день був тривалим і дуже насиченим.

Позаробочий час Федір Пилипович проводив з дружиною Неонілою Василівною. Вони любили природу, часто прогулювалися

парками і скверами Львова. У різні пори року разом милувалися різноманіттям відтінків кольорів на деревах і кущах, на килимах з трав і рослин. Такі прогулянки надавали сивому подружжю снаги, сил, хорошого настрою, заряджали їх невід'ємною енергією до життя.

Свій 85-річний ювілей Федір Пилипович відзначав у бібліотеці. Урочистості з цієї нагоди відбувалися у головному читальному залі, який був переповнений його шанувальниками. На честь ювіляра виголошували вітання від керівництва ЛДУ, колективу НБ ЛДУ, бібліотек міста, області, України. Його вітали науковці і просто читачі. Вітальні телеграми надійшли з Києва. У своєму заключному слові Ф. Максименко побажав всім присутнім дожити до його віку.

Помер Ф. Максименко 6 липня 1983 р. на вісімдесят сьомому році життя. Труну з тілом Федора Пилиповича поставили у читальному залі. Організували жалобну варту з працівників бібліотеки, до якої потім долучилися читачі. Похований Ф. П. Максименко на Янівському цвинтарі.

До останніх днів Ф. Максименко служив науці та культурі.

Він достойний визнання і пам'яті тих, хто шанує книгу. Він заслуговує увічнення свого імені помертно.

Iaroslav ISAIEVYCH
L'viv

FEDIR MAKSYMENKO: THE FATE OF A
BIBLIOLOGIST IN THE CONTEXT OF GOOD,
BAD AND 'MIXED' PERIODS IN THE HISTORY
OF UKRAINIAN SCHOLARSHIP

Fedir Pylypovych Maksymenko (1897–1983) was an outstanding Ukrainian bibliographer and a talented historian of early Cyrillic book printing in Eastern Europe. His bibliographies and book catalogues as well as his innovative essays on diverse bibliological problems made a vital contribution not only to book studies but also to the development of Ukrainian humanities as a whole¹. Still, perhaps much more time-consuming and no less important was the almost invisible (and often not officially recorded) part of his activities. I refer here to what we call 'consultations', i. e. innumerable answers to questions from students, professionals, and professors, as well as hundreds of written replies to bibliographic inquiries. There was an impression that they covered almost all possible areas of human knowledge. However, what FP (let me call him by this abbreviation) loved most were questions related to practical and theoretical bibliology. Many of his letters turned into profound research articles in which Fedir Pylypovych disinterestedly and generously shared his vast knowledge with everybody who turned to him for help. Such consultations often included information which nobody except FP would be able to unearth in the most unexpected places. It is a pity that some authors used FP's discoveries to claim authorship for themselves.

Let me begin with a translation of excerpts from a short 'autobiography' written by FP for his file with the personnel department at his places of work. I will add my comments in brackets. Under the Soviet regime, those experienced in such matters knew that strictly the same text had to be repeated on all occasions. Differences in various versions of a CV, if found out, could be a pretext for coercing confessions about biographical facts which one considered safer to conceal.

¹ On Maksymenko's life and works, see: M. L. Butryn, *Fedir Pylypovych Maksymenko: Bibliohrafichnyi pokazhchyk* (L'viv, 1983); N. F. Korolevych, *Bibliohraf Fedir Pylypovych Maksymenko* (Kyiv, 1996); N. F. Korolevych, *Ukrains'ki bibliohrafi XX stolittia* (Kyiv, 1998), pp. 170–199.

Autobiography of Fedir Pylypovych Maksymenko.

I was born on 23 January, old style (5 February, new style) 1897 in the village of Bilen'ke, former Katerynoslav county, into the family of a [Orthodox] priest [Under the Soviet regime, most people preferred, if possible, not to recall clerical parentage. FP, on the contrary, in the entry on himself, written at the request of the editors of the Ukrainian Soviet Encyclopedia², considered it natural not to hide his 'social origins', which was not favourable for his career]. In 1917 I graduated from the Katerynoslav Theological Seminary and entered Kyiv University, where I remained until the end of 1918 when, because of the impossibility of supporting myself in Kyiv, I had to discontinue my studies and go to the Donbas. In 1919 to 1922 I worked in various cultural institutions, as a librarian at the Donetsk *gubernia* board of education, the manager of a *zemstvo* school museum (which after the coming of Soviet rule was reorganized into the county museum of regional studies), in Artemivs'k [then Bakhmut] as the head of the library section of the county division for political education, and as the head of the *raion* library in Kostiantynivka. In connection with my official duties, I compiled a bibliography of Donetsk's regional studies, published in a local pedagogical periodical *Prosveshcheniie Donbassa*³. In 1922 I resumed my studies at the Kyiv Institute of People's Education (into which Kyiv University had been reorganized) and graduated from its History Department (at the Professional Education Faculty) in 1925. I did not work in schools, but concentrated on the areas of library science and bibliography in various libraries and research institutions in Kyiv.

Next, FP listed without break his places of work before the Second World War. The first was an academic library, the next were institutions not suited to his qualifications: 'I worked at the All-People's library of Ukraine (before its reorganization as the Library of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR) as a librarian, then as an assistant of the department head, a research associate in the departments of 'Ukrainica' and, later, of acquisitions, and finally as a head of the newspaper department; [as an accountant of the production

² Ukraïns'ka Radians'ka Entsyklopediia, vol. 8 (Kyiv, 1962) (second Ukrainian edition, vol. 6 (1981), p. 320). In Russian: Ukrainskaia Sovetskaia Entsiklopediia, vol. 5 (1981), p. 242.

³ *Materialy k bibliografii Donetskogo kraia (preimushchestvenno Bakhmut-skogo uezda), Prosveshcheniie Donbassa* (Bakhmut, 1922), № 6/7, 8, 10.

complex of the orphanage No 10, 1933⁴]; as a librarian and statistician at the Woodworkers' Trade Union (1934–1935); as a librarian and bibliographer at the Kyiv Research Institute of Nutrition (1936–1937 and 1939–1941); bibliographer at the Kyiv Second Medical Institute; bibliographer at the Scientific Library of Kyiv University (1939–1941)'. [Identical years indicated for work at the last three institutions may indicate the necessity of leaving a job and returning to it or, rather, simultaneous part-time jobs in three libraries because the salary at any one place was insufficient].

Why did FP leave the rather prominent posts in the main library of the country and switch to the modest job of 'librarian and statistician'⁵ at the Union of Woodworkers? The answer is clear to everybody who knows the changes in the political situation in Soviet-ruled Ukraine in the 1920s and 1930s. The turning point in FP's life and work was determined by the switch of the Soviet rulers from a comparatively tolerant cultural policy to one of unprecedented repressions and terror.

The first decade after the Civil War is known as the heyday of the humanities in Ukraine. As in other disciplines, it was the time of an upsurge in theoretical bibliology studies and practical librarianship. Until not so long ago Soviet authors ascribed this upsurge to the conditions created by the Bolshevik revolution. In fact, the successes of Ukrainian bibliology in the 1920s were not due to any good will from the Communist Party, but, quite to the contrary, they stemmed from the fact that before the 'full victory of socialism' the academic community was able to withstand, at least to some degree, the tutelage of the party, the security organs, and censorship. Initially, institutions established by the short-lived Ukrainian independent state (among them, the Ukrainian Academy of Sciences, the National (later All-People's) Library of Ukraine, and the Book Chamber of Ukraine) continued their activities in a professional and scholarly way, rejecting ideological

⁴ This position is not mentioned in the autobiography quoted here.

⁵ In another version of his autobiography FP called this job only accountant (*oblikovets*'), which was one of the lowest grades in the bureaucracy. Perhaps, in order to survive, FP had to accept an extremely modest rank, but agreed to take care of the small book collection of the woodworkers' union. And perhaps, when writing CVs to find a better job he gave his position a relatively more prestigious title. This, of course, is merely my supposition.

pressure. The framework for bibliological studies was provided mainly by the National Library and the Ukrainian Scientific Institute of Bibliology, established in 1922 by Iurii Mezhenko. Despite occasional rivalry between the Library and the Institute, both of them contributed to the development of bibliology as a leading discipline in Ukrainian humanities. Belonging to the staff of the Library, FP also maintained good working relations with the Institute scholars. One major project of both institutions was preparatory work on the compilation of the Ukrainian National Bibliography (at that time often referred to as the Ukrainian Bibliographic Repertoire) to the highest possible standard. Most of FP's studies were in one way or another related to this principal task.

FP's contribution to the discussion of the scope of the Ukrainian National Bibliography was his article 'Boundaries of the ethnic territory of the Ukrainian nation' (1927)⁶. This title became widely known in the Ukrainian academic community, although not many people had an opportunity to read the article: both the text in the *Bibliotechnyi Zbirnyk* and as a separate publication had very small print runs, and only a few copies have survived to our day. Still, it was precisely this study that was later to provide the guardians of Soviet political correctness with major arguments for accusing FP of sympathies with 'Ukrainian bourgeois nationalism'.

FP's *magnum opus* was his 'Materials for a Regional Bibliography of Ukraine 1847–1929: A List of Bibliographic Works on Places in the Ukrainian SSR, Bessarabia, the Don Region and the Crimea'⁷. Evaluated highly by reviewers, this book contained bibliographic sources relating to Ukrainian territory within the USSR, and adjacent regions, including those with mixed Ukrainian-Russian and Ukrainian-Romanian populations⁸. During his work at the National Library, FP also took part in compiling bibliographic works devoted to Taras

⁶ F. Maksymenko, *Mezhi etnografichnoi terytorii ukrains'koho narodu, Bibliotechnyi zbirnyk* (Kyiv, Vsenarodna biblioteka Ukraïny pry VUAN, 1927), 31 pp.

⁷ F. Maksymenko, *Materialy do kraieznavchoï bibliohrafiï Ukraïny, 1847–1929: Spysok bibliohrafichnykh prats', shcho stosuïut'sia do okremykh mistsevostei USRR, Bessarabii, Donu i Krymu* (Kyiv, 1930), XX, 264 pp. (Vsenarodna biblioteka Ukraïny pry VUAN).

⁸ Publications relating to Western regions of Ukraine could not be represented at that stage because of the impossibility of accessing many sources from abroad.

Shevchenko, Ivan Franko, and Mykola Skrypnyk. In his review articles on Varfolomii Ihnatienko's book *Ukrains'ka presa 1816–1923*, FP provided important corrections and additions to that valuable book⁹.

The opportunity to work, unhindered, in the area of bibliography and bibliology lasted only for several years. In 1931–1934 virtually all leading bibliologists were accused of nationalism. The majority were arrested and eventually were executed or died in the Gulag, among them Iaroslav Steshenko, Mykola Ivanchenko, Józef Zalewski, Mykola Makarenko, Adelaida Artiukhova, Vasyl' Ivanushkin, Varfolomii Ihnatienko, Serhii Kondra, Fedir Ernst, Mykhailo Kozoris, Kost' Dovhan', Serhii Iakubs'kyi and others¹⁰. Paradoxically, among those arrested and later shot, the last two – Dovhan' and Iakubs'kyi had initiated the campaign against their colleagues as followers of bourgeois and even counter-revolutionary methodology. The first arrests were in 1929 and 1930, and most executions followed during the great terror of 1937–1938. Most of the survivors were those scholars who left Ukraine: Iurii Mezhenko moved to Leningrad, Dmytro Balyka to Gorkii, Viktor Ivanyts'kyi and Hryhorii Koliada to Central Asia¹¹.

Fedir Maksymenko by chance escaped arrest, although he was compelled to offer “public self-criticism” in 1931, lost his work at the academic library in 1933, and had to spend several years cut off from his professional job. Although, after the alleviation of the terror he became a bibliographer at Kyiv University Library, between 1933–1947 he was not able to publish anything. Nevertheless, he continued his research: he collected materials on Paweł Jarkowski (who in the early nineteenth century was the first to teach bibliology in Ukraine), compiled a work on foreign medical bibliographic and reference publications, and worked on the continuation of his book on bibliographical sources for regional and local studies. The manuscripts of the last two studies were lost in the fire at Kyiv University in 1943. A short summary of FP's studies on the bibliography of Ukrainian bibliography was given in his paper delivered in December 1945 at a conference in Kyiv

⁹ ‘Do pytannia pro bibliohrafiu ukraïns’koï presy’, *Bibliotechnyi zhurnal*, 1926, nos. 6–8; *Zhurnal bibliotekoznavstva ta bibliohrafiï*, 1928, № 2.

¹⁰ H. I. Koval’chuk, ‘Spivrobitnyky UNIK – zhertyv politychnykh represii’, *Naukovi pratsi Natsional’noi biblioteky Ukraïny im. V. I. Vernads’koho*, 2 (Kyiv, 1999), pp. 45–94.

¹¹ *Ibid.*, p. 92.

devoted to the resumption of work on the 'Bibliography of Ukrainian Books 1798–1914'¹². This condensed but very comprehensive survey was published only in 1991¹³. At a time when many authors mutilated their texts by self-censorship, FP mentioned among others the contributions to the bibliographic sciences of scholars executed in the USSR and émigrés living in the west.

During the German occupation of Kyiv, FP was the head of the acquisitions department at the University Library. Later the fact of 'remaining on occupied territory' was considered by the Soviet authorities to be 'a black mark in one's CV'. Perhaps this was one of the reasons why FP moved to L'viv shortly after the war. For 37 years, from September 1946 until his death he worked in the Scientific Library of the L'viv Ivan Franko State University. He was the head of the Bibliography Department, later the Deputy Director for Research, and finally head of the Rare Books and Manuscript Division which he recreated after a period of disarray¹⁴.

FP's activities in the L'viv library were a blessing for this institution, one of the oldest libraries in Ukraine. He did his best to save the library from the incompetent actions of the then Soviet administrators. One of FP's major achievements was to develop an intensive book exchange with many libraries, including foreign ones. Unfortunately, his efforts were often paralyzed by ideological control. For example, when he obtained some valuable books from the Library of the Lublin Catholic University, including the first volumes of the *Encyklopedia Katolicka* and the review *Przegląd Humanistyczny*, his fellow-bibliographer insisted that publications of a Catholic institution were reactionary and had to be removed or placed in the Restricted Access

¹² This happened at the time of a short-lived softening of Soviet cultural policy in Ukraine, when Iurii Mezhenko again became the director of the Academy of Sciences Library in Kyiv.

¹³ F. P. Maksymenko, 'Bibliohrafiia ukrains'koi bibliohrafiï', *Na shliakh do stvorennia repertuaru ukrains'koi knyzhky*, pidhotovka tekstu, prymitky L. Il'nyts'koi, avtor vstupnoi statii i vidpovidal'nyi redaktor Ia. Dashkevych (L'viv, 1991), pp. 19–28.

¹⁴ N. P. Shvets', 'Zasady i nastanovy F. P. Maksymenka u formuvanni viddilu rukopysiv i ridkysnykh knykh', *Zbirnyk naukovykh prats Viddilu rukopysnykh, starodrukovanykh ta ridkysnykh knykh im. F. P. Maksymenka* (L'viv, 1997), pp. 6–12.

Department. Moreover, the University administration ordered that any contact with Catholic institutions be discontinued.

A major bibliographic work from Maksymenko's L'viv period was the annotated list of publications (reference books, periodicals, statistical collections, publications of documents, etc.) containing information on the history of the settlements of Ukraine, mostly within its state borders¹⁵. It was not possible to publish the work separately, but it was accepted for publication in the "Bulletin of the Administration of Ukrainian Archives"¹⁶. Many items in Maksymenko's bibliography were such rarities that FP was perhaps the only person able to discover them in extremely unexpected places.

Several bibliographies compiled or edited by FP were probably initiated by the University administration or by the faculty. Among them were a bibliography of the faculty, annual bibliographies of mineralogy, and some personal bibliographies.

However Maksymenko's favourite works were his catalogues of early imprints. A catalogue of the incunabula of the L'viv University Library supplemented by a list of incunabula in other L'viv collections was published, employing almost ludicrously low-level technology (with the text reproduced as a low-quality mimeograph on very bad paper) and in only 80 copies¹⁷. Nevertheless, it became known to all those interested, thanks mainly to the review article by J. S. G. Simmons¹⁸. For a long time incunabula studies were neglected in the Soviet Union, so FP's publication made an important contribution to their revival.

For several years, FP worked at compiling a catalogue of early Cyrillic imprints surviving in L'viv collections. For state-owned publishing houses (and there were no other publishing houses in the USSR) such antiquities were considered not important from the ideological point of view. However, they could be considered desirable if devoted

¹⁵ 'Zbirky istorichnykh vidomostei pro naseleni punkty Ukraïns'koi RSR: bibliohrafichnyi pokazhchyk', *Naukovo-informatsiyni biuletyn* (Arkhivne upravlinnia URSR), 1963, № 4, pp. 79–86, № 6, pp. 76–85; 1964, № 1, pp. 88–98, № 2, pp. 92–99, № 3, pp. 89–101, № 4, pp. 64–71, № 5, pp. 93–105.

¹⁶ Ivan Butych, the editor of the Bulletin, deserves credit for the decision to publish Maksymenko's work.

¹⁷ F. P. Maksymenko, *Pershodruky (inkunabuly) Naukovoï biblioteky L'vivs'koho universytetu: katalog* (L'viv, 1958).

¹⁸ J. S. G. Simmons, 'Incunabula in the USSR: Russia and the Ukraine', *The Book Collector*, 1965, vol. 14, No 3.

to some officially recognized anniversary. So, FP proposed to L'viv University Publishers to issue this catalogue to mark the 400th anniversary of the appearance of Ukraine's first printed book, Ivan Fedorov's *Apostol* (L'viv, 1573–1574). All could have gone smoothly, if not for the fact that before censorship permission the manuscript had to obtain two 'internal reviews', i. e. expert opinions. One of those reviews (my own) was completely positive, but the second one, signed by the Chair of Editing Theory and Practice (teorii i praktyky redahuvannia) of the Ukrainian Institute of Polygraphy, demanded that the author exclude publications of Catholic liturgical texts because of their reactionary character. Finally, the catalogue was published but with cuts and after a long delay¹⁹. Maksymenko's unique 'Bibliography of Ukrainian and Russian Bibliography on the History of the Ukrainian SSR' (co-authored with R. Kats) was published in only 50 copies²⁰. His list of foreign bibliographies on Ukrainian history, compiled with L. Vitruk and V. Riabokon'²¹, was condemned to remain in restricted access departments (spetsfondy). The same happened with the bibliography *Istoriia mist i sil L'vivs'koï oblasti* (1977), on which FP worked as advisor. The reason for the 'exile' of this book to the spetsfond was that it included such 'dangerous' items as lists of Greek-Catholic priests (*shematysmy*) and I. Krypiakevych's guide book *Istorychni prokhody po L'vovi*²².

Episodes like these explain why the postwar fate of Ukrainian bibliography is called 'mixed' in the title of this essay: it was not as favorable as in the 1920s but not as tragically bad as in the 1930s. At that time nobody could be arrested if he or she was not a dissident, but for 'political incorrectness' you could be dismissed from an academic institution or from a school. Fedir Pylypovych was highly respected by his colleagues and by part of the University administration but he was

¹⁹ F. P. Maksymenko, *Kyrylychni starodruky ukraïn'skykh drukaren', shcho zberihaiut'sia u l'vivs'kykh zbirkakh (1574–1800): zvedenyi kataloh* (L'viv, Vyshcha shkola, Vydavnytstvo pry L'vivs'komu universyteti, 1975).

²⁰ F. P. Maksymenko, *Bibliohrafiia ukraïns'koï i rosiï's'koï bibliohrafiï po istorii URSR* (Kyiv, 1960), II, 154 pp. U nadzah.: Derzhavna istorychna biblioteka URSR. Spivavtor R. S. Kats.

²¹ F. P. Maksymenko, *Bibliohrafiï zarubizhnykh vydan' z istorii Ukraïns'koï RSR: bibliohrafiichnyi pokazhchyk* (Kyiv, Naukova dumka, 1971), 199 pp. Spivavtory L. D. Vitruk, V. M. Riabokon'.

²² M. L. Butryn, 'Spohad pro vchytelia bibliohrafiï', in N. F. Korolevych, *Bibliohraf Fedir Pylypovych Maksymenko (1897–1983)* (Kyiv, 1996), pp. 28–31.

often annoyed by the lack of academic freedom. Travelling abroad was not possible for him. This was only partially compensated for by correspondence. Very important for him was his exchange of letters and books with J. S. G. Simmons. FP visited Leningrad to meet J. S. G. Simmons who was not able to come to L'viv as had been planned initially. The books sent by FP were reviewed by Dr Simmons²³, and this was especially important for Ukrainian authors whose publications were as a rule unknown to Western specialists. For his part, FP readily shared with his colleagues and students books and articles received from J. S. G. Simmons and other scholars.

Contacts with numerous bibliophiles helped FP to build his personal library. The lion's share of his modest salary was used for the replenishment of his own collection and for buying books needed for book exchange. Understandably, the main focus of the library was on bibliography and bibliology, as well as Ukrainian history and culture; many items were unique. FP also owned valuable manuscripts, among them charters of Ukrainian hetmans from the Lubni Skarzhynska Museum and the manuscript book of poems made by the author, scholar, writer and bibliophile Mykola Zerov²⁴. At the present time, the most important part of Maksymenko's collection, including books, manuscripts, and letters to him, belongs to the Kyiv historian and bibliologist Serhii Bilokin'. A small part of FP's library and his collection of bookplates remained at L'viv University Library²⁵. Maksymenko's letters are dispersed among the archives of his numerous correspondents. We can imagine the richness of the contents of FP's letters from published words of gratitude expressed by some of his correspondents. For example, the distinguished Ukrainian bibliographer and biographer of Maksymenko, Ninel' Korolevych, stresses that FP's letters to her often were valuable scholarly articles²⁶. Evgenii L'vovich Nemirovskii, one of the most outstanding historians of the Cyrillic book, wrote several times

²³ See, for example, *The Book Collector*, 1976, Spring, pp. 109–111.

²⁴ On him, see Ia. Isaievych, 'Ukrainian Translators of Classical Literature as Victims of Political Repression', *EOS* (Warsaw), vol. 89 (2002), pp. 346–347.

²⁵ E. Stolova, 'Zbirka ekslibrisiv naukovoï biblioteky LDU: problemy zbierannia ta opysu', *Zbirka naukovykh prats' Viddilu rukopysnykh, starodrukovykh ta ridkisnykh knyh im. F. P. Maksymenka* (L'viv, 1997), pp. 94, 103–105.

²⁶ N. F. Korolevych (note 1), p. 189.

about the importance of oral and written advice he received from FP²⁷. The well-known Russian bibliophile Evgenii Dmitrievich Petriaev in his memorial address at a session of the 'Viatka Bibliophiles' club stressed that FP 'assisted greatly in finding information on the beginning of school education in Viatka, on Ukrainians who became prominent teachers there, and on the literary activities of Lavrentii Horka'²⁸. After the appearance of FP's catalogue of early Cyrillic imprints in L'viv, the Basilian monk and historian Father Mykhailo Vavryk from Rome decided to publish an article 'on newly discovered' Pochaiv imprints of the eighteenth century²⁹, meaning 24 Cyrillic books published before 1800, previously unknown to historians of the Pochaiv press³⁰, which were described in FP's catalogue.

We could continue quoting the opinions of outstanding specialists on Maksymenko's contribution to all the main areas of bibliography, including bibliography, book history, bibliophily, practical librarianship, and library science. All who were fortunate enough to meet this unique man remember his kindness, modesty, and honesty. Unfortunately, professional achievements are not always accompanied by high human qualities. It was especially difficult to keep one's integrity in times when even essentially good people were forced to become denouncers or false witnesses. All the more, people like Fedir Pylypovych, who remained good in bad times, deserve the thankful memory of posterity.

Публікується за виданням: Solanus: International journal for Russian & East European Bibliographic, Library & Publishing Studies. New Series. – 2005. – Vol. 19. – Pp. 32–40.

²⁷ E. L. Nemirovskii, 'Fiodor Filippovich Maksimenko', *Knizhnoe obozrenie*, 19 April 1997, p. 9.

²⁸ See the printed programme of the club meeting: 'Klub Viatskie knigoliuby. Zasedanie 122-e, 26 ianvaria 1984'

²⁹ M. Vavryk, 'Novovidkryti pochaivs'ki druky 18–20 storichchia', *Analecta Ordinis Sancti Basilii Magni*, Sectio 2 (Rome, 1979), vol. 10 (16), fasc. 1–4, p. 170 sq.

³⁰ I. Tylavskyj, 'Monasterio di Počaiv. La sua tipografia e le sue edizioni', *ibidem* (1963), vol. 4 (10), pp. 239–292.

ФЕДІР МАКСИМЕНКО

*Біобібліографічний
показчик*

ВІД УПОРЯДНИКІВ

В особі Федора Пилиповича Максименка вшановуємо подвижника української бібліографії ХХ століття, блискучого знавця книги, одного із фундаторів бібліотечно-бібліографічної справи в Україні.

Біобібліографічний покажчик “Федір Максименко” охоплює літературу за 1922–2007 рр.: бібліографічні матеріали, енциклопедичні та журнальні статті, рецензії, газетні публікації Ф. Максименка, а також літературу про вченого.

Весь матеріал біобібліографічного покажчика систематизовано у двох частинах і згруповано за хронологією, в межах одного року позиції розташовані за алфавітом.

Перша частина – “Науковий доробок Ф. П. Максименка” – складається з таких розділів:

Бібліографічні матеріали.

Статті, рецензії, інші публікації.

Ф. П. Максименко – редактор, науковий консультант, рецензент.

Під бібліографічним описом праць Ф. Максименка подано рецензії за хронологією.

У другій частині – “Література про Ф. П. Максименка” виділено такі рубрики:

Статті в енциклопедіях, словниках, довідниках, посібниках.

Інші публікації про Ф. П. Максименка.

Бібліографічні джерела, в яких зареєстровано праці Ф. П. Максименка та літературу про нього.

До значної частини покажчика подано анотації. Матеріали покажчика звірено *de visu*; ті, які не вдалося розшукати – позначено астериском (*).

Зазначено криптоніми та псевдоніми, якими користувався вчений у своїй науковій діяльності (№ 62–64, 70, 91–96, 173).

Науково-допоміжний апарат включає іменний покажчик і покажчик періодичних та серійних видань, в яких опубліковано праці Ф. П. Максименка та літературу про нього.

Для виявлення інформативних джерел про публікації праць Ф. П. Максименка і літератури про його діяльність переглянуто українські бібліографічні видання, галузеві ретроспективні українські і закордонні бібліографічні покажчики, персоналії, енциклопедії, збірники, монографії, а також журнальну й газетну періодику.

Упорядники використали матеріали з покажчиків: Федір Пилипович Максименко: Бібліогр. покажч. / Первинна організація книголюбів при ЛНБ ім. В. Стефаника АН УРСР; Уклад. М. Л. Бутрин; Ред. М. П. Гуменюк. – Львів, 1983. – 31 с.; Королевич Н. Ф. Бібліограф Федір Пилипович Максименко (1897–1983): Біобібліографічний нарис / М-во культури і мистецтв України. Нац. Парламент. б-ка України; Наук. ред. А. П. Корнієнко. – Київ, 1996. – 47 с. – (Видатні діячі української книги; Вип. 6).

Ф. П. Максименко багато зробив для розбудови бібліографії в Україні. До його праць ще довго звертатимуться історики і краєзнавці, співробітники музеїв та архівів, бібліотекарі та бібліографи.

Щиро дякуємо авторам спогадів і розвідок та всім, хто інформацією, бібліографічним пошуком, розумінням сприяв виходу цього збірника у світ.

Галина ДОМБРОВСЬКА, Людмила ПАНІВ

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ Ф.П.МАКСИМЕНКА

5 лютого 1897 р.	Народився Федір Пилипович Максименко у селі Біленьке Запорізької області (колишнього Катеринославського повіту) у сім'ї священика.
1917	Закінчив Катеринославську духовну семінарію і вступив до Київського університету.
1918, кінець	Вимушено залишив навчання, виїхав на Донбас.
1919–1922	Робота у різних культурно-освітніх закладах Бахмутського повіту: був бібліотекарем Донецького губернського відділу народної освіти; завідувачем шкільного музею земства, реорганізованого в повітовий краєзнавчий музей міста Артемівська; завідував бібліотечною секцією повітового відділу політосвіти, районною бібліотекою (м. Костянтинівка).
1922	Вийшла перша краєзнавча бібліографія Ф. Максименка “Материалы к библиографии Донецкого края (преимущественно Бахмутского уезда)” в журналі “Просвещение Донбасса”.
1922	Поновив навчання у Київському інституті народної освіти (який функціонував тоді на базі Київського університету).
1925	Закінчив історичне відділення факультету профосвіти Київського інституту народної освіти.
1923–1931	Співробітник Всенародної бібліотеки України (до її реорганізації у Бібліотеку АН УРСР у 1933 р.) як бібліотекар, помічник завідувача відділу і науковий співробітник відділів “Україніка”, комплектування й завідувач газетним відділом.
1928–1931	Аспірант відділу бібліографії при Всенародній бібліотеці України.
1930	Вийшла друком праця Ф. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України”, яку видала Всенародна бібліотека у Києві.

1934–1935	Бібліотекар і статист Союзу деревообробників у Києві.
1936–1937	Бібліотекар і бібліограф Київського науково-дослідного інституту харчування.
1938–1941	Бібліограф 2-го Київського медінституту.
1941	На початку війни брав участь у місцевій протиповітряній обороні (МПВО) Жовтневого району м. Києва. 17 вересня разом із цією організацією був евакуйований; потрапив в оточення, з якого повернувся назад до Києва.
1941, жовтень	Завідувач відділу комплектування Наукової бібліотеки Київського університету.
1943, вересень – 1944, лютий	Не працював через хворобу (декомпенсація міокарда), визнаний непридатним до військової служби.
1944, березень	Поновив роботу у Науковій бібліотеці Київського університету як завідувач відділу комплектування, потім як бібліограф.
1946, квітень	Займався педагогічною діяльністю в галузі бібліотекознавства і бібліографії. Читав лекції з історичної бібліографії для аспірантів та студентів Київського університету; вів заняття з історії бібліографії у семінарі підвищеного типу для робітників бібліотеки АН УРСР. Читав лекції з історичної бібліографії для наукових робітників Київського центрального історичного архіву та Архівного управління УРСР.
1946, вересень	Прийняв пропозицію Львівського університету про перехід на роботу до Львова. Працював у Науковій бібліотеці ЛДУ ім. Івана Франка завідувачем відділу бібліографії.
1949	Ф. Максименко – за сумісництвом викладач у культосвітньому училищі.
1950, листопад – 1967	Заступник директора з наукової роботи у Науковій бібліотеці ЛДУ ім. Івана Франка.

1951–1952, 1952–1953	Читав лекції з бібліографії в Українському поліграфічному інституті ім. І. Федорова та на консультпункті Харківського інституту культури.
1955–1975	Був укладачем поточного покажчика з мінералогії України.
1958–1975	Автор праць з книгознавства та бібліотекознавства, каталогів стародрукованих видань: “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958); “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках. 1574–1800: Зведений каталог” (Львів, 1975).
1962–1974	Ініціатор, укладач та редактор видання серії покажчиків “Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львівського університету за 1944–1960 роки” (Львів, 1962), “...за 1961–1965 роки” (Львів, 1974).
1963–1964	Вийшов друком бібліографічний покажчик “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” в журналі “Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР”.
1974–1983	Завідувач відділу рукописних та рідкісних книг Наукової бібліотеки ЛДУ ім. Івана Франка.
1983, 6 липня	Федір Пилипович Максименко помер. Похований у Львові на Янівському цвинтарі.

Частина 1

НАУКОВИЙ ДОРОБОК Ф.П.МАКСИМЕНКА

БІБЛІОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ

1922

1. Материали к библиографии Донецкого края (преимущественно Бахмутского уезда) // Просвещение Донбасса. – 1922. – № 6/7. – С. 101–104; № 8. – С. 107–110; № 9. – С. 114–117.

1925

2. Від 1905 року до Жовтня. Жовтень на Україні: [Бібліогр. покажч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Життя й революція. – 1925. – № 10. – С. 119–120. – (Що читати). – Співавт.: О. Є. Карпинська, Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич.
3. Декабристи 1825–1925: [Бібліогр. покажч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1925. – № 12. – С. 110–111. – (Що читати). – Співавт.: О. Є. Карпинська, Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич.
4. Книжки, що вийшли на Україні в [червні-листопаді] 1925 р.: Красне письменство, поезії, п'єси, критика: [Бібліогр. список] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1925. – № 6/7 [в червні–липні]. – С. 136; № 8 [в липні–серпні]. – С. 96; № 9 [у вересні]. – С. 111; № 10 [в жовтні]. – С. 120; № 11 [в листопаді]. – С. 103. – (Що читати). – Без підп.
5. М. П. Драгоманов: (До 30-річчя з дня його смерті 1895 – 20 червня 1925): [Бібліогр. покажч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1925. – № 6/7. – С. 135–136. – (Що читати). – Співавт.: О. Є. Карпинська, Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич.

6. Перше Травня та єдиний робітничий фронт: [Бібліогр. показч.] / Склад виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1925. – № 4. – С. 86–91. – (Що читати). – Без підп.
7. Радіо: [Бібліогр. показч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1925. – № 9. – С. 109–111. – (Що читати). – Співавт.: О. Є. Карпинська, Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич.
8. Рефлексологія: [Бібліогр. показч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1925. – № 8. – С. 91–95. – (Що читати). – Співавт.: О. Є. Карпинська, Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич.
9. Що читати про електрифікацію?: [Бібліогр. показч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1925. – № 4. – С. 91–92. – (Що читати). – Без підп.

1926

10. Книжки, що вийшли на Україні в грудні 1925 р.: Красне письменство, поезії, п'єси, критика: [Бібліогр. список] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Життя й революція. – 1926. – № 1. – С. 119. – (Що читати). – Без підп.
11. Книжки, що вийшли на Україні в [січні–жовтні] 1926 р.: Красне письменство, поезії, п'єси, критика, історія літератури: [Бібліогр. список] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1926. – № 1 [в січні]. – С. 119; № 2/3 [в лютому–березні]. – С. 147; № 6 [в лютому–травні]. – С. 118–119; № 8 [в червні]. – С. 126–127; № 9 [в липні–серпні]. – С. 127; № 10 [у вересні–жовтні]. – С. 111. – (Що читати). – Без підп.
12. Красзнавство: [Бібліогр. показч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1926. – № 7. – С. 116–119. – (Що читати). – Співавт.: О. Є. Карпинська, Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич.

13. Література про лютневу революцію: [Бібліогр. покажч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1926. – № 1. – С. 117–118. – (Що читати). – Співавт.: О. Є. Карпинська, Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич.
14. Матеріали до Драгоманівської бібліографії Всенародної бібліотеки України // Україна. – 1926. – Кн. 4. – С. 170–176. – Співавт.: Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич, О. Є. Карпинська.
15. Нова література про Т. Г. Шевченка: [Бібліогр. покажч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Життя й революція. – 1926. – № 1. – С. 115–118. – (Що читати). – Співавт.: Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич, О. Є. Карпинська.
16. Франко Іван: (До десятиріччя смерті 28.V.1916 р. – 28.V.1926 р.): [Бібліогр. покажч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1926. – № 5. – С. 124–127. – (Що читати). – Співавт.: О. Є. Карпинська, Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич.
17. Хемія на війні та у мирному житті: [Бібліогр. покажч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Там само. – 1926. – № 2/3. – С. 143–146. – (Що читати). – Співавт.: О. Є. Карпинська, Д. О. Балико [Д. А. Балика], Б. І. Зданевич.

1927

18. Жовтень на Київщині: [Бібліогр. покажч.] / Виставочно-консультаційний від. Всенар. б-ки України // Життя й революція. – 1927. – № 10–11. – С. 183–186. – (Що читати). – Співавт.: Д. Балика, О. Карпинська, Н. Козель.
19. Нові українські письменники за 1920–1926 рр. // Там само. – 1927. – № 4. – С. 135–144; № 5. – С. 276–280; № 6. – С. 445–450; № 7/8. – С. 191–204. – Співавт.: Д. Балика, Л. Бондаренко, О. Карпинська.

1930

20. Матеріали до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929: Список бібліогр. праць, що стосуються до окремих місцевостей УСРР, Басарабії, Дону й Криму / Всенар. б-ка України при Всеукр. Акад. наук. – Київ, 1930. – XX, 264 с.

Рец.: Годкевич М. А. // Рад. книгар. – 1930. – № 13/14. – С. 37; Ризниченко В. Ф. // Сов. краєведение. – 1930. – № 11/12. – С. 52–53; Симоновский В. В. // Экономика и культура Крыма. – 1930. – № 2. – С. 105–110; Голоносков П. // Комуністична освіта. – 1931. – № 10/12. – С. 137–138.; Кузьменко А. А. // Вісн. природознавства. – 1931. – № 1/2. – С. 75; Владиславлев И. В. // Сборник статей по библиографии и работе научных библиотек. – Москва: Кн. палата РСФСР, 1933. – С. 214–230; Ногин И. И. // Советское краеведение в Азово-Черноморском крае: Сб. статей. – Ростов-на-Дону, 1935. – С. 175–176; *Revue des etudes slaves* [Paris]. – 1931. – № 3/4. – P. 235.

1932

21. Матеріали до бібліографії М. О. Скрипника / За ред. А. М. Яременка. – Харків; Київ: Рух, 1932. – 104 с. – Співавт.: Н. Козель, В. Сорока, С. Якимович, М. Ясинський. – Див. також № 623.

Рец.: Годкевич М. А. // Б-ка у соц. будівництві. – 1933. – № 6. – С. 29–33; *Городков М. Буржуазний націоналізм в теорії українського бібліографічного репертуару // Наукові записки Українського науково-дослідного інституту книгознавства. – Київ, 1933. – Т. 1. – С. 193–194.

1947

22. Науково-популярні видання Академії наук СРСР: [Бібліогр. список] // Рад. школа. – 1947. – № 1. – С. 63–64.

1954

23. Литература по минералогии Украины за 1953 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. / Львов. геолог. о-во при Львов. гос. ун-те им. И. Франко; Отв. ред. Е. К. Лазаренко. – Львов: Изд-во Львов. ун-та, 1954. – № 8. – С. 387–396. – Спів-авт. Є. К. Лазаренко.

24. Триста років возз'єднання України з Росією (1654–1954): Бібліогр. покажч. / Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка. Наук. б-ка. – Львів, 1954. – 70 с. – Співавт.: Г. Ю. Гербільський, Н. Р. Бережна.

1955

25. Литература по минералогии Украины за 1954 г.: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1955. – №. 9. – С. 384–399; Отд. отт. – Львов, 1955. – 18 с.

1956

26. Георгій Валентинович Плеханов (1856–1918): Короткий покажч. л-ри / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. Івана Франка. – Львів, 1956. – 15 с.
27. Литература по минералогии Украины за 1955 г.: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1956. – №. 10. – С. 391–415; Отд. отт. – Львов, 1956. – 25 с.
28. Перша російська революція. 1905–1907 рр. / Наук. б-ка Львів. держ. ун-ту ім. Івана Франка; Відп. ред. І. М. Кирилов. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1956. – 64 с. – Співавт.: Н. Р. Бережна, В. К. Осечинський, В. К. Сульженко, О. Г. Цибко.
29. 700-річчя Львова: Короткий реком. покажч. л-ри / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка). – Львів, 1956. – 15 с.

1957

30. Литература по минералогии Украины за 1956 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1957. – №. 11. – С. 381–401; Отд. отт. – 1957. – 21 с.
31. Сорок років Радянської України: Ювілейна література, що вийшла в 1957 році: Бібліогр. покажч. / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка. – Львів, 1957. – 15 с.

1958

32. Литература по минералогии Украины за 1957 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1958. – № 12. – С. 405–491; Отд. отт. – 1958. – 29 с.
33. Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Відп. ред. І. М. Кирилов. – Львів, 1958. – 32 с.
Рец.: Ісаєвич Я. Д. Описи стародруків // Вітчизна. – 1960. – № 3. – С. 208–210.

1959

34. Литература по минералогии Украины за 1958 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1959. – № 13. – С. 432–457; Отд. отт. – 1959. – 29 с.

1960

35. Бібліографія української і російської бібліографії по історії УРСР / М-во культури УРСР. Держ. іст. б-ка УРСР; Ред. Ф. Максименко. – Київ, 1960. – 154 с. – Співавт. Р. Кац.
Рец.: Дашкевич Я. Р. Цінна праця з бібліографії бібліографій історії УРСР // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1961. – № 1. – С. 73–76.

36. Литература по минералогии Украины за 1959 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1960. – № 14. – С. 444–470; Отд. отт. – Львов, 1960. – 28 с.

1961

37. Литература по минералогии Украины за 1960 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1961. – № 15. – С. 411–443.

1962

38. Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львівського університету за 1944–1960 роки: Бібліогр. покажч. / Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1962. – 766 с. – Співавт.: Н. Р. Бережна, І. Є. Громницька, Т. Д. Микитин, О. Д. Сміюн.

Р е ц . : *Браславский И. Я.* // Вестн. высш. шк. – 1962. – № 12. – С. 87; *Пісковий С. [Дашкевич Я. Р.]* // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1962. – № 5. – С. 79; *Корнейчик И. И.* // Сов. библиогр. – 1963. – № 1. – С. 71–72.

1963

39. Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР: Бібліогр. покажч.; 3 передм. авт. // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1963. – № 4. – С. 79–86; № 5. – С. 79–84; № 6. – С. 76–85.
40. Литература по минералогии Украины за 1961–1962 годы: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1963. – № 17. – С. 239–254; Отд. отт. – Львов, 1963. – 16 с.

1964

41. Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР: Бібліогр. покажч. // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1964. – № 1. – С. 88–98; № 2. – С. 92–99; № 3. – С. 89–101; № 4. – С. 64–71; № 5. – С. 93–105.
42. Збірки історичних відомостей про окремі поселення Української РСР: [Історично-географічні і статистичні словники, списки населених місць, описи областей, губерній, воєводств, повітів, округів, районів. Путівники по таких територіях]: Бібліогр. покажч.; 3 передм. авт. – Львів, 1964. – [100 с.]. – Відб. з “Науково-інформаційного бюлетеня Архівного управління УРСР”. – № № 4–6 за 1963 р., № № 1–5 за 1964 р.

На звороті титулу рукою Ф. П. Максименка зазначено: “До Наукової бібліотеки ЛДУ від автора. 25.XII.1965. Ф. Максименко”.

Р е ц . : Сарана Ф. К. Збагачення краєзнавчої бібліографії // Літ. Україна. – 1965. – 16 квіт.; Ткаченко Н. М., Шелихова Н. М. // Сов. библиогр. – 1965. – № 3. – С. 66–67; Olszewicz W. // Roczn. Biblioteczne. – Wrocław; Warszawa, 1965. – Z. 1–2. – S. 206–209.

43. Зведений покажчик періодичних видань капіталістичних країн, які одержують наукові бібліотеки міста Львова в 1962–63 рр. / Львів. держ. наук. б-ка М-ва культури УРСР, Наук. б-ка ЛДУ ім. І. Франка, Наук.-техн. б-ка Львів. політехн. ін-ту; – Львів, 1964. – 67 с. – Співавт.: О. Д. Кізлик, Л. М. Попова, Р. Д. Миревич.
44. Литература по минералогии Украины за 1963 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1964. – № 18, вып. 4. – С. 480–494.

1965

45. Литература по минералогии Украины за 1964 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1965. – № 19, вып. 4. – С. 560–576.

1967

46. Литература по минералогии Украины за 1965 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1967. – № 21, вып. 3. – С. 319–331.
47. Литература по минералогии Украины за 1966 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Там само. – 1967. – № 21, вып. 4. – С. 419–436.

1968

48. Литература по минералогии Украины за 1967 год: [Бібліогр. Список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1968. – № 22, вып. 4. – С. 444–455; Отд. отт. – Львов, 1968. – 12 с. – Співавт. В. І. Омельченко.

1969

49. Литература по минералогии Украины за 1968 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1969. – № 23, вып. 4. – С. 455–465. – Львов, 1969. – 16 с. – Співавт. В. І. Омельченко.

1970

50. Литература по минералогии Украины за 1969 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1970. – № 24, вып. 4. – С. 455–465. – Співавт. В. І. Омельченко.

1971

51. Бібліографії зарубіжних видань з історії Української РСР: Бібліогр. покажч. / Відп. ред. Р. Г. Симоненко. – Київ: Наук. думка, 1971. – 199 с. – Співавт.: Л. Д. Вітрук, В. Н. Рябоконт.
52. Литература по минералогии Украины за 1970 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1971. – № 25, вып. 4. – С. 365–378. – Співавт. В. І. Омельченко.

1972

53. Литература по минералогии Украины за 1971 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1972. – № 26, вып. 4. – С. 415–429. – Співавт. В. І. Омельченко.

1973

54. Литература по минералогии Украины за 1972 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1973. – № 27, вып. 4. – С. 380–389. – Співавт. В. І. Омельченко.

1974

55. Литература по минералогии Украины за 1973 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – 1974. – № 28, вып. 4. – С. 47–58. – Співавт. В. І. Омельченко.

1975

56. Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800): Зведений каталог. – Львів: Вища шк. Вид-во при Львів. ун-ті, 1975. – 127 с.

Р е ц . : *Запаско Я.* Каталог стародруків // Друг читача. – 1976. – 24 черв.; *Немировский Е. Л.* // РЖ. Экономика, организация и технология полиграфического производства. – 1976. – № 6. – С. 13; *Белоконь С. И.* // Сов. библиогр. – 1977. – № 6. – С. 78–79; *Исаевич Я. Д.* Новые каталоги кириллической печати // Археологический ежегодник за 1977 г. – Москва: Наука, 1978. – С. 343–348; **Simmons J. S. G.* // Review of Soviet Ukrainian. Scholarly Publications. – Cambridge, 1976. – Vol. 6, № 2. – P. 17–21.

57. Литература по минералогии Украины за 1974 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – Львов, 1975. – № 29, вып. 4. – С. 93–103. – Співавт. В. І. Омельченко.

1977

58. Литература по минералогии Украины за 1975 год: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] // Минералог. сб. – Львов, 1977. – № 31, вып. 2. – С. 68–75. – Співавт. В. І. Омельченко.

1980

59. Литература по палеонтологии Украины за 1967–1977 гг.: [Бібліогр. список; 3 передм. авт.] / НБ Львов. гос. ун-та им. И. Франко. – Львов, 1980. – 23 с. – Співавт. В. І. Омельченко.

1986

60. *Українська художня література: Дожовтневий період: Каталог-прейскурант на купівлю та продаж букініст. і антиквар. кн. Вип. 1 / Уклад.: Л. І. Гольденберг за участю О. П. Куща, Ф. П. Максименка.

1994

61. Як працював Ф. Максименко (з книги Ф. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України (1847–1929)” (Київ, 1930) // Бібл. вісн. – 1994. – № 4. – С. 33.

Наведено № 432, 434, 435, 508, 509 з праці “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України (1847–1929)” з детальними анотаціями самого Ф. П. Максименка.

СТАТТІ, РЕЦЕНЗІЇ, ІНШІ ПУБЛІКАЦІЇ

1923

62. **Рец.:** [Рецензія] // Просвещение Донбасса. – 1923. – № 4. – С. 104. – Підп.: М-ко. – *Рец. на кн.: Дорошенкова О. Дитячий садок: Порадник для керівників дошк. виховання.* – Київ: Вид-во райкому профспілки цукровиків, 1922. – 224 с.
63. **Рец.:** [Рецензія] // Просвещение Донбасса. – 1923. – № 4. – С. 103–104. – Підп.: М-ко. – *Рец. на кн.: Зеров М. Слово: Декламатор.* – Київ: Слово, 1923. – 230 с.
64. **Рец.:** [Рецензія] // Просвещение Донбасса. – 1923. – № 4. – С. 107–108. – Підп.: М-ко. – *Рец. на кн.: Монжос Б. Коротка азбука радянського вчителя: (Справа марксистського освічення пед. ідей).* – Київ: Вид-во Київ. губ. профспілки політ. освіти, 1922. – 106 с.

1926

65. Бібліотеки на Путівельщині: (Реферат доповіді П. М. Попова) // Бібліотечний журнал. – 1926. – № 1. – С. 41–43.
66. До питання про історію української преси // Бібліотечний журнал – 1926. – № 4/5. – С. 54–63.

Поправки і додатки до книги В. Ігнатієнка “Українська преса (1816–1923 рр.)”, що вийшла 1926 р. у Державному видавництві України.

1927

67. *До бібліографії українознавства: [Огляд 4-го випуску “Украиноведение” за 1913 р. збірника “Обозрение трудов по славяноведению”, що не вийшов у світ] // Бібліотечний журнал. – 1927. – № 2. – Див.: “Автограф” Ф. Максименка у розділі “Ілюстрації”.
68. До українського некрополю: Могила Сергія Подолинського // Україна. – 1927. – Кн. 4 (23). – С. 155–156.

Вміщено малюнок: могила С. А. Подолинського.

69. Межі етнографічної території українського народу // Бібліотечний збірник: У 3 ч. / Всенар. б-ка України при Всеукр. Акад. наук. – Київ, 1927. – Ч. 3: Бібліографія України. – С. 65–93; Окр. відб. – Київ, 1927. – 31 с.

С. 90–93: Головніша література [з географії України].

С. 121: Резюме статті подано німецькою мовою.

1928

70. До бібліографії українознавства // Журн. бібліотекознавства та бібліографії. – 1928. – № 2. – С. 131–132. – Підп.: Ф. М.

Огляд 4-го випуску “Украиноведение” за 1913 р. збірника “Обозрение трудов по славяноведению”, що надійшов до кабінету бібліотекознавства Всенародної бібліотеки України.

1930

71. Передмова // Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929: Список бібліогр. праць, що стосуються до окремих місцевостей УСРР, Басарабії, Дону й Криму / Всенар. б-ка України при Всеукр. Акад. наук. – Київ, 1930. – С. V–XIX.

1948

72. Od pergaminowego rękopisu do bibliofilmu // Czerwony sztandar (Lwów). – 1948. – 9 maja.

Про Наукову бібліотеку Львівського університету.

1949

73. [Про виставку в Науковій бібліотеці Львівського університету імені Івана Франка, присвячену літературі про Івана Федорова та історію друкарства в СРСР] // Вільна Україна. – 1949. – 1 берез. – (Виставки, присвячені виходу в світ першої друкованої книги на Україні).

1950

74. Литературная выставка [у Науковій бібліотеці Львівського університету до 150-річчя першого друкованого видання “Слова о полку Ігореве”] // Львов. правда. – 1950. – 19 дек.

1951

75. Атлас Петра Великого: (К истории канала Волга–Дон) // Львов. правда. – 1951. – 10 янв.

У фондах Наукової бібліотеки ЛДУ зберігається єдиний на Україні атлас великого формату, виданий у 1704 р. в Амстердамі за розпорядженням Петра І.

76. Виставка в университетской библиотеке: К 90-летию со дня смерти Т. Шевченко // Львов. правда. – 1951. – 11 марта.
77. Старий Київ і його околиці в маловідомих малюнках Т. Г. Шевченка // Україна. – 1951. – № 3. – С. 17.

1952

78. Книга з присвяченням О. М. Радіщеву: (До 150-річчя з дня смерті О. М. Радіщева) // Вільна Україна. – 1952. – 23 верес.

Про книгу А. Дженовезі “Принципи політичної економії” (Лейпціг, 1772–1774), що зберігається в Науковій бібліотеці Львівського університету.

79. Російський художник – перший ілюстратор творів В. Гюго // Вільна Україна. – 1952. – 26 лют.

Про літографії К. К. Штейбена у збірці Наукової бібліотеки Львівського університету.

1953

80. Видатний англійський вчений-гуманіст: Виставка, присвячена Томасу Мору [у Науковій бібліотеці Львівського університету] // Вільна Україна. – 1953. – 7 лют.

81. 250-річчя першої російської газети // Вільна Україна. – 1953. – 14 січ.

Про першу друковану газету в Росії “Ведомости Московского государства”, яка виходила з 1703. до 1728 рр. спочатку в Москві, потім у Петербурзі. В кожному номері за 1703 р. було вміщені повідомлення зі Львова від власного кореспондента. Ф. П. Максименко зазначив, що в Науковій бібліотеці Львівського університету зберігається повний передрук “Ведомостей” за 1703–1707 рр.

1955

82. Грозный смех: По страницам сатирических журналов 1905–1907 годов // Львов. правда. – 1955. – 27 марта. – Співавт. Т. Микитин.

Про колекцію сатиричних журналів періоду першої російської революції 1905–1907 рр., яка зберігається у Науковій бібліотеці Львівського університету.

83. Уникальные книги [Наукової бібліотеки Львівського університету] // Львов. правда. – 1955. – 6 янв. – Співавт. Т. Микитин.

84. Унікальні видання творів Т. Г. Шевченка [у Науковій бібліотеці Львівського університету] // Вільна Україна. – 1955. – 10 берез. – Співавт. Т. Микитин.

85. Цінне придбання // Вільна Україна. – 1955. – 3 квіт.

Про фотокопію “Граматик”, виданої І. Федоровим у Львові в 1574 р., яка зберігається у Науковій бібліотеці Львівського університету.

1956

86. Передмова // Перша російська революція 1905–1907 рр. / Наук. б-ка Львів. держ. ун-ту ім. Івана Франка; Відп. ред. І. М. Кирилов. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1956. – С. 3–4. – Співавт.: Н. Р. Бережна, В. К. Осечинський, В. К. Сульженко, О. Г. Цибко.

1958

87. Передмова // Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Відп. ред. І. М. Кирилов. – Львів, 1958. – С. 4–8.

1959

88. Забута сторінка з історії слов'янського друкарства // Slavica. – 1959. – Т. 28, № 2. – С. 261–264.

1961

89. Книгознавство // Українська радянська енциклопедія: [У 17 т.] / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1961. – Т. 6. – С. 504–505.

1962

90. [Выступление по вопросам справочно-библиографической работы] // Совещание по справочно-библиографической работе, 23–25 янв. 1961 г.: Сб. материалов / Редкол.: Ф. С. Абрикосова (отв. ред.) и др. – Москва, 1962. – С. 187.
91. **Рец.:** [Рецензія] // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1962. – № 6. – С. 62–63. – Підп.: Д. К. – *Рец. на кн.:* Библиография по истории угольной и металлургической промышленности Донбасса. – Москва: Госгортехиздат, 1960. – 70 с.
92. **Рец.:** [Рецензія] // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1962. – № 6. – С. 76. – Підп.: Д. К. – *Рец. на кн.:* Література про Вінницьку область за 1959 рік / Вінницька обл. б-ка ім. К. А. Тімірязєва; Склала М. М. Бех. – Вінниця, 1961. – Вип. 5. – 44 с. – (На допомогу бібліотекам області).
93. **Рец.:** [Рецензія] // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1962. – № 1. – С. 72. – Підп.: М. П. – *Рец. на кн.:* Соціалістична Львівщина 1957 р.: Бібліогр. покажч. / Львів. б-ка АН УРСР; Склад В. О. Гущин. – Львів, 1960. – Вип. 6. – 332 с.
94. **Рец.:** [Рецензія] // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1962. – № 6. – С. 61–62. – Підп.: М. П. – *Рец. на кн.:* Соціалістична Львівщина 1958 р.: Бібліогр. покажч. / Львів. б-ка АН УРСР; Склали: В. О. Гущин, О. С. Ільїна, О. С. Коваленко. – Львів, 1961. – Вип. 7. – 243 с.; Соціалістична Львівщина 1959: Бібліогр. покажч. / Львів. б-ка АН УРСР; Склали: О. С. Ільїна, О. С. Коваленко, М. О. Мороз. – Львів, 1962. – Вип. 8. – 292 с.; Нові книги про Львівщину: Інформ. бюл. / Львів. обл. б-ка ім. Я. Галана. – Львів, 1962. – № 1, № 2; Календар пам'ятних

дат по Львівщині на 1962 рік: Метод.-бібліогр. матеріали / Львів. обл. б-ка ім. Я. Галана; Склад Ю. М. Грайданс. – Львів, 1961. – 52 с. – (Нотатки про книги).

95. **Рец.:** [Рецензія] // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1962. – № 1. – С. 76–77. – Підп.: М. Г. – *Рец. на кн.:* Черкаська область: Показч. літ. за 1959 рік / Черкаська обл. б-ка ім. В. В. Маяковського; Склали: Н. А. Светашова, Г. І. Пархоменко. – Черкаси, 1959–1960. – Вип. 1. – 1959. – 75 с.; Вип. 2. – 1960. – 91 с.
96. **Рец.:** [Рецензія] // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1962. – № 6. – С. 62. – Підп.: М. Г. – *Рец. на кн.:* Черкаська область: Показч. літ. за 1960 рік / Черкаська обл. б-ка ім. В. В. Маяковського; Склали: Н. А. Светашова, Г. І. Дідковська. – Черкаси, 1961. – 144 с.

1965

97. Про необхідність видання бібліографії з історії УРСР: Лист до редакції // Укр. іст. журн. – 1965. – № 1. – С. 158–159. – Спів-авт.: І. П. Крип'якевич, М. І. Марченко, А. О. Введенський, Я. Д. Ісаєвич, Я. Р. Дашкевич, Н. М. Шеліхова.
98. **Рец.:** [Рецензія] // Архіви України. – 1965. – № 6. – С. 74–76. – *Рец. на кн.:* Справочник сокращений, принятых в исторической литературе / Сост. Н. А. Саморукова; Под ред. М. Н. Тихомирова. – Москва: Наука, 1964. – 60 с.

1967

99. **Рец.:** Первый выпуск “Книги о книгах” – библиографии библиографий УССР // Сов. библиогр. – 1967. – № 4. – С. 51–55. – *Рец. на кн.:* Книга про книги. 1917–1963: Бібліогр. показч.: [Бібліографія бібліографії]: Техніка. Промисловість. Транспорт. Комунальне господарство / Кн. палата УРСР; Склали: З. І. Зобіна, А. І. Козлова, О. А. Майборода та ін.; Відп. ред. В. М. Скачков. – Харків, 1964. – 246 с.

1970

100. Юрий Алексеевич Меженко (1892–1969) // Сов. библиогр. – 1970. – № 2. – С. 78–79. – Співавт.: Я. Р. Дашкевич, Ф. К. Сарана.

1971

101. Народні гравюри XVII ст. // Укр. мистецтвознавство. – 1971. – Вип. 5. – С. 150–162. – Співавт.: І. П. Крип'якевич, Р. Я. Луцик.
102. Початок української преси // Нові книги УРСР. – 1971. – № 11. – С. 27–28.

1974

103. Біднота переможе! Перший радянський буквар на Ровенщині // Червоний прапор. – 1974. – 20 лип.
104. “Буквар” // Вільна Україна. – 1974. – 27 верес.
Про “Буквар” Івана Федорова, виданий у Львові.
105. “Буквар” святкує ювілей: [До 400-річчя “Букваря”, виданого у 1574 р. Іваном Федоровим у Львові] // За рад. науку. – 1974. – 4 жовт.
Про виставку в Науковій бібліотеці Львівського університету, присвячену історії видань букварів, що зберігаються в її фондах.
106. Рідкісне видання зберігається лише в нашій бібліотеці // За рад. науку. – 1974. – 15 листоп.
Про сатиричний журнал “Крокодил на Західній Україні” (філіал московського “Крокодила”), який виходив у Львові польською і українською мовами з 16 до 26 жовтня 1939 р.
107. **Рец.:** [Рецензія] // Рад. літературознавство. – 1974. – № 6. – С. 90–91. – *Рец. на кн.:* Каталог інкунабул / АН УРСР. Центр. наук. б-ка; Уклав і передм. написав Б. І. Зданевич; Упоряд. Г. І. Ломонос-Рівна; Відп. ред. Ф. Я. Шолом. – Київ: Наук. Думка, 1974. – 250 с.

1975

108. З історії книгодрукування // Друг читача. – 1975. – 23 січ.
Короткий огляд книги Я. Д. Ісаєвича “Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні” (Львів, 1975).
109. Передмова // Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800): Зведений каталог / Уклав Ф. П. Максименко. – Львів: Вища шк. Вид-во при Львів. ун-ті, 1975. – С. 5–11.

1979

110. Інкунабули // Українська радянська енциклопедія: [У 12 т.] / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – 2-е вид. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1979. – Т. 4. – С. 396.

1980

111. Инкунабулы // Украинская советская энциклопедия: [У 12 т.] / Глав. редкол.: М. П. Бажан (глав. ред.) и др. – Киев: Глав. Редкол. УСЭ, 1980. – Т. 4. – С. 279.
112. Книгознавство // Українська радянська енциклопедія: [У 12 т.] / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – 2-е вид. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1980. – Т. 5. – С. 237–238.
113. Фонд рідкісних видань // Вільна Україна. – 1980. – 19 січ.; Львов. правда. – 1980. – 12 січ.; Ленінська молодь. – 1980. – 10 січ.

Про підготовку до святкування 375-річного ювілею Наукової бібліотеки Львівського університету.

1981

114. Книговедение // Украинская советская энциклопедия: [У 12 т.] / Глав. редкол.: М. П. Бажан (глав. ред.) и др. – Киев: Глав. ред. УСЭ, 1981. – Т. 5. – С. 133.

1985

115. Ярковский Павел Осипович (1781–24.V.1845, Киев) // Украинская советская энциклопедия: [У 12 т.] / Глав. редкол.: М. П. Бажан (глав. ред.) и др. – Киев: Глав. ред. УСЭ, 1985. – Т. 12. – С. 581.

Про українського бібліотекаря і бібліографа, одного із перших книгознавців і викладачів бібліографії на Україні.

116. Ярковский Павло Йосипович (1781–24.V.1845, Київ) // Українська радянська енциклопедія: [У 12 т.] / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – 2-е вид. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1985. – Т. 12. – С. 520–521.

1991

117. Бібліографія української бібліографії: [Виступ Ф. П. Максименка на нараді бібліографів у Києві в 1945 р.] // На шляху до створення репертуару української книжки: Протокол наради, присвяченої складанню “Бібліографії української книги 1798–1914 рр.”, яка відбулася в Бібліотеці АН УРСР 21–22 грудня 1945 р. / АН України ЛНБ ім. В. Стефаника, Львів. від. Археограф. комісії; Підготов. тексту і прим. Л. І. Ільницької; Авт. вступ. ст. і відп. ред. Я. Р. Дашкевич. – Львів, 1991. – С. 19–28.

1996

118. З довідки Наукової бібліотеки Львівського університету про міжнародний книгообмін бібліотеки за 1965 р.: [від січня 1966 р.] // Культурне життя в Україні. Західні землі: Документи і матеріали / Редкол.: Ю. Сливка (відп. ред.) та ін. – Львів: Місіонер, 1996. – Т. 2 (1953–1966) / Упоряд.: Т. Галайчак, О. Луцький, Ю. Сливка та ін. – С. 661. – Підп.: Заст. директора НБ ЛЮЛДУ ім. І. Франка Ф. П. Максименко.

Оригінал зберігається в ДАЛО (Ф. Р–118. – Оп. 7. – Спр. 191. – Арк. 73).

Ф. П. МАКСИМЕНКО – РЕДАКТОР,
НАУКОВИЙ КОНСУЛЬТАНТ, РЕЦЕНЗЕНТ

1958

119. Історія Києва: Бібліогр. покажч.: [У 2 т., 4 вип.] / М-во культури Української РСР. Держ. іст. б-ка Української РСР. – Київ, 1958–1963.

Т. 1: Історія Києва з найдавніших часів до 1917 р., вип. 1: Історія Києва з найдавніших часів до 1861 р. / Склала Н. М. Шеліхова; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименко. – Київ, 1958. – 329 с.

120. *Кенджицький Ю.* У Шевченка в Києві 1846 р.: (Спогади) / [Ред. і пер. з пол. Ф. П. Максименка] // Спогади про Шевченка / Упорядкув. та вступ. ст. А. І. Костенка. – Київ: Держлітвидав УРСР, 1958. – С. 199–207.

С. 575: У примітках зазначено, що стаття Ю. Кенджицького друкується за текстом публікації: “Gazeta Lwowska” за 1918 р., № 38, 42, 61, з якої зробив вибір та переклав з польської мови науковий співробітник бібліотеки Львівського університету Ф. П. Максименко.

1959

121. Бібліографічний щорічник Львівського державного університету ім. Івана Франка: Покажч. друк. робіт наук. працівників ун-ту за 1955 р. Вип. 1 / Наук. б-ка Львів. держ. ун-ту ім. Івана Франка; Склали: Н. Р. Бережна, І. Є. Громницька, Т. Д. Микитин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1959. – 74 с.

122. Бібліографічний щорічник Львівського державного університету ім. Івана Франка: Покажч. друк. робіт наук. працівників ун-ту за 1956 р. Вип. 2 / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. Івана Франка; Склали: І. Є. Громницька, Т. Д. Микитин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1959. – 72 с.

123. Бібліографічний щорічник Львівського державного університету ім. Івана Франка: Показч. друк. робіт наук. працівників ун-ту за 1957 р. Вип. 3 / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. Івана Франка; Склали: І. Є. Громницька, Т. Д. Микитин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1959. – 78 с.
124. Дисертації, які захищені у Львівському державному університеті ім. Івана Франка в 1946–1957 рр.: Бібліогр. показч. / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. Івана Франка; Склала Г. О. Пантелєєва; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1959. – 52 с.
125. Зведений показчик періодичних видань капіталістичних країн, які одержують наукові бібліотеки міста Львова в 1959 р. / Львів. б-ка АН УРСР, Наук. б-ка ЛДУ ім. І. Франка, Наук.-техн. б-ка Львів. політехн. ін-ту; [Уклад.]: З. І. Дракулі, О. Д. Кізлик, Р. Д. Минович, Л. М. Попова; Ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1959. – 74 с.
126. Історія Києва: Бібліогр. показч.: [У 2 т., 4 вип.]. Т. 1: Історія Києва з найдавніших часів до 1917 р., вип. 2: Історія Києва з 1861 до 1917 р. / М-во культури Української РСР. Держ. іст. б-ка Української РСР; Склала Н. М. Шеліхова; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименко. – Київ, 1959. – IV, 324, 75, 44 с.
127. Наукова бібліотека Львівського державного університету ім. І. Франка: Короткий довід. / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. Франка; Склад І. М. Кирилов; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1959. – 43 с.

1960

128. Більшовицькі газети часів Жовтневої революції і громадянської війни (1917–1921 рр.): Зведений каталог матеріалів, що переходять у збірках м. Львова / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склала Н. А. Щирба; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1960. – 15 с.

Р е ц .: [Дашкевич Я.] Каталог рідкісної комуністичної преси // Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1962. – № 1. – С. 75. – Підп.: А. Б.

129. Диссертации по геологии, минералогии, палеонтологии и физической географии Карпат, защищенные во Львовском университете (1947–1959) / Науч. б-ка Львов. ун-та им. И. Франка; Сост. А. А. Пантелеева; Отв. ред. Ф. Ф. Максименко. – Львов, 1960. – 4 с.
130. *Маслов С. И.* Определение дублетов в области старопечатных книг / Науч. б-ка Львов. гос. ун-та им. И. Франко; Отв. ред. Ф. Ф. Максименко. – Львов, 1960. – 17 с. – (Материалы для истории библиографии и книги; Вып. 1).
131. Твори Гі де Мопассана на Україні: Бібліогр. покажч. видань та літератури про письменника, що вийшла на території УРСР (1883–1960) / Наук. б-ка Львів. ун-ту; Склад М. Гресько; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1960. – 49 с.

1961

132. Бібліографічний щорічник Львівського державного університету ім. Івана Франка: Покажч. друк. робіт наук. працівників ун-ту за 1958 р. Вип. 4 / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склали: І. Є. Громницька, Т. Д. Микитин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1961. – 106 с.
133. Бібліографічні посібники з української літератури й мови: Пам'ятка для студентів-філологів / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склала Н. Р. Бережна; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1961. – 29 с.
134. Зведений покажчик періодичних видань капіталістичних країн, які одержують наукові бібліотеки міста Львова в 1961 р. / Львів. б-ка АН УРСР, Наук. б-ка ЛДУ ім. І. Франка, Наук.-техн. б-ка Львів. політехн. ін-ту; [Уклад.]: Л. М. Попова, Р. Д. Миревич, О. Д. Кізлик; Ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1961. – 67 с.
135. Михайло Васильович Ломоносов: (До 250-річчя з дня народження (1711–1765): Короткий реком. покажч. / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склад О. Д. Сміюн; Ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1961. – 18 с.

1962

136. Григорій Савич Сковорода. 1722–1794: (До 240-річчя з дня народження): Реком. список л-ри / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склад О. Д. Сміюн; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1962. – 10 с.
137. Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львівського університету за 1944–1960 роки: Бібліогр. покажч. / Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1962. – 766 с. – Співавт.: Н. Р. Бережна, І. Є. Громницька, Т. Д. Микитин, О. Д. Сміюн.
138. Західна Україна: Орган спілки революційних письменників “Західна Україна”. Київ–Харків. 1927–1933: Сист. покажч. змісту / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склад О. Д. Сміюн; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1962. – 63 с.
139. Історія Києва: Бібліогр. покажч. [У 2 т., 4 вип.] Т. 2: Київ соціалістичний, вип. 2 (1941–1961) / М-во культури Української РСР. Держ. іст. б-ка Української РСР; [Склали: Г. М. Курій, Н. М. Уманська]; Бібліогр. ред. Ф. Максименка. – Київ, 1962. – 328, VII с.
140. Олександр Серафимович Серафимович. 1863–1949: (До 100-річчя з дня народження): Короткий список л-ри / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склад М. Л. Бутрин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1962. – 14 с.

1963

141. Антон Семенович Макаренко (1888–1939): До 75-річчя з дня народження: Бібліогр. список / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склад М. Л. Бутрин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1963. – 17 с.
142. Дем'ян Бедный (Ефим Алексеевич Придворов). 1883–1915: (К 80-летию со дня рождения): Библиогр. список лит. / Науч. б-ка Львов. гос. ун-та им. И. Франко; Сост.: А. Д. Смиюн, Т. Д. Микитин; Отв. ред. Ф. Ф. Максименко. – Львов, 1963. – 8 с.

143. Іван Петрович Котляревський. (1769–1838): Реком. список л-ри / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склали: Т. Д. Микитин, О. Д. Сміюн; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1963. – 10 с.
144. Історія Києва: Бібліогр. покажч.: [У 2 т., 4 вип.]. Т. 2: Київ соціалістичний, вип. 1 (1917 – черв. 1941) / М-во культури Української РСР. Держ. іст. б-ка Української РСР; [Склали: Д. С. Альохін, К. М. Єрмак, Н. М. Шеліхова]; Бібліогр. ред. Ф. Максименка. – Київ, 1963. – XI, 518 с. – [Ф. П. Максименку належать і додатки].
145. Михайло Михайлович Коцюбинський 1864–1913: Бібліогр. список л-ри / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склад М. Л. Бутрин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1963. – 17 с.

1964

146. Бібліографічні посібники з української літератури і мови / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склали: М. Л. Бутрин, Н. Р. Бережна; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1964. – 29 с.
147. Вільям Шекспір в Українській РСР: Бібліогр. список / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склад М. О. Мороз; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1964. – 75 с.
148. Історія, теорія і практика партійної і радянської преси: Бібліогр. покажч. / Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. Наук. б-ка, Каф. журналістики; Склали: Т. Й. Донжина, П. П. Максимук, О. Д. Сміюн; Відп. ред. Й. Т. Цьох; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименка. – Львів, 1964. – 179 с.
149. 400 років вітчизняного книгодрукування: Інформ. список / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склали: М. Л. Бутрин, Т. Д. Микитин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, 1964. – 16 с.

1966

150. Бібліографія російської і української бібліографії по історії Української РСР (1956–1965) / М-во культури УРСР. Держ. іст. б-ка; Уклад.: Н. М. Шеліхова, О. С. Ровнер; Відп. ред. Л. Л. Макаренко; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименка. – Київ, 1966. – 128 с.
151. *Бутрин М. Л.* Мова і стиль українських письменників: Бібліогр. покажч. за 1953–1964 рр. / Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. Наук. б-ка; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів: Каменяр, 1966. – 256 с.

1968

152. Гайдамацьке повстання 1768 р. (Коліївщина): Бібліогр. список важливішої л-ри / Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. Наук. б-ка; Відп. ред. Ф. П. Максименко; Склав М. Бутрин. – Львів, 1968. – 11 с.

1969

153. Советская молодежь в изобразительном искусстве: Указ. худож. репродукций в массовых журн. 1957–1968 гг. / Науч. б-ка Львов. гос. ун-та им. Ив. Франко; [Сост.: Л. М. Гуменюк, А. В. Гущина, З. Е. Кмить и др.; Ред. Ф. Ф. Максименко]. – Львов, 1969. – 53 с.

1970

154. Бібліографія періодичних видань Львівської області за 1939–1965 рр. / Львів. ун-т ім. І. Франка. Наук. б-ка; Склав М. Л. Бутрин; Відп. за вип. Ф. П. Максименко. – Львів, 1970. – 122 с.

1971

155. Радянська Львівщина: Реком. покажч. л-ри [до 1969 р.] / Львів. управління культури. Львів. обл. б-ка ім. Я. Галана; Склали: Н. Г. Теребейчик, Г. Г. Шапіро, Н. Д. Николайчук, С. М. Колодезна; Наук. консультанти: Ф. П. Максименко, Д. С. Альохін; Ред. Ю. М. Грайданс. – Львів: Каменяр, 1971. – 112 с.

156. *Сорокина Л. И., Миколайчук А. Г.* Физика тонких полупроводниковых пленок: Библиогр. указ. лит. за 1963–1970 гг. Ч. 1: Общие вопросы, методика получения и исследования физических свойств тонких пленок / Львов. гос. ун-т им. И. Франко. Науч. б-ка; Науч. ред. А. Г. Миколайчук; Отв. за вып. Ф. Ф. Максименко. – Львов, 1971. – 290 с.

1972

157. Радянська Львівщина: Бібліогр. покажч. про обл. за 1969–1970 рр. / Львів. обл. упр. культури. Львів. держ. обл. б-ка; Склали: Н. Г. Теребейчик, Г. Г. Шапіро, Н. Д. Николайчук, С. М. Колодезна; Наук. консультант Ф. П. Максименко. – Львів: Каменярь, 1972. – 210 с.

1974

158. Інкунабули Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника академії наук УРСР: Каталог / Уклав Р. Я. Луцик; Ред. О. Д. Кізлик; Рецензенти: Ф. П. Максименко, Я. Д. Ісаєвич. – Львів, 1974. – 30 с. – (До 400-річчя книгодрукування на Україні).
159. Радянська Львівщина: Бібліогр. покажч. л-ри про обл. за 1971 р. / Львів. обл. упр. культури. Львів. держ. обл. б-ка; Склали: Н. Г. Теребейчик, Г. Г. Шапіро, Н. Д. Николайчук, С. М. Колодезна; Наук. консультант Ф. П. Максименко; Ред. Ю. М. Грайданс. – Львів, 1974. – 126 с.
160. Радянська Львівщина: Бібліогр. покажч. л-ри про обл. за 1972 р. / Львів. обл. упр. культури. Львів. держ. обл. б-ка; Склали: Н. Г. Теребейчик, Г. Г. Шапіро, Н. Д. Николайчук, С. М. Колодезна; Наук. консультант Ф. П. Максименко; Ред. Ю. М. Грайданс. – Львів, 1974. – 134 с.
161. Радянська Львівщина: Бібліогр. покажч. л-ри про обл. за 1973 р. / Львів. обл. упр. культури. Львів. держ. обл. б-ка; Склали: Н. Д. Николайчук, Г. Г. Шапіро, С. М. Колодезна; Наук. консультант Ф. П. Максименко; Ред. Ю. М. Грайданс. – Львів, 1974. – 131 с.

1976

162. Радянська Львівщина 1974: Бібліогр. покажч. л-ри про обл. за 1974 р. / Львів. обл. упр. культури. Львів. держ. обл. б-ка; Склали: С. М. Колодезна, Н. Д. Николайчук, О. О. Соколова, Г. Г. Шапіро, Наук. консультант Ф. П. Максименко; Ред. Ю. М. Грайданс. – Львів, 1976. – 151 с.

1977

163. Історія міст і сіл Львівської обл.: Бібліогр. покажч. / Львів. держ. обл. б-ка ім. Я. Галана, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника АН УРСР, НБ Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склали: Ю. М. Грайданс, О. П. Олійник, С. М. Колодезна та ін. (Львів. обл. держ. б-ка ім. Я. Галана). М. Л. Бутрин (НБ Львів. ун-ту ім. І. Франка). О. Д. Кізлик (ЛНБ ім. В. Стефаника); Наук. консультант Ф. П. Максименко. – Львів, 1977. – 406 с.

1980

164. Михайло Прокопович Гуменюк: Бібліогр. покажч. / АН Української РСР. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника; Уклад. Л. І. Ільницька; Відп. ред. Є. М. Стасюк; Рецензенти: М. А. Вальо, Ф. П. Максименко. – Львів, 1980. – 32 с.

Частина 2

ЛІТЕРАТУРА ПРО Ф.П.МАКСИМЕНКА

СТАТТІ В ЕНЦИКЛОПЕДІЯХ, СЛОВНИКАХ, ДОВІДНИКАХ, ПОСІБНИКАХ

1959

165. Бібліографія // Українська радянська енциклопедія: [У 17 т.] / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1959. – Т. 1. – С. 547–548.

С. 548: Питання бібліографії в Україні розробляли: В. А. Ігнатієнко, О. Ю. Андрієвський, С. І. Маслов, Ф. П. Максименко та ін.

1961

166. Інкунабули // Українська радянська енциклопедія: [У 17 т.] / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1961. – Т. 5. – С. 456–457.

С. 457: У пристатейному списку літератури зазначена праця Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

167. Книгознавство, бібліологія // Там само. – Т. 6. – С. 504.

Дослідження з книгознавства в Україні належать С. І. Маслову, П. М. Попову, В. А. Ігнатієнку, Ю. О. Меженку, Ф. П. Максименку та ін.

1962

168. Максименко Федір // Енциклопедія Українознавства: Словникова частина: У 10 т. / Наукове Товариство ім. Шевченка; Голов. ред. В. Кубійович. – [Мюнхен]: Молоде життя, 1962. – Т. 4. – С. 1441.

169. Максименко Федір Пилипович // Українська радянська енциклопедія: [У 17 т.] / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1962. – Т. 8. – С. 412.

У пристатейному списку літератури подано праці Ф. П. Максименка.

1964

170. Список авторів, які брали участь у написанні статей до УРЕ // Українська радянська енциклопедія: [У 17 т.] / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1964. – Т. 16. – С. 613–627.

С. 620: Зазначено прізвище Ф. П. Максименка, як автора статей до УРЕ.

1967

171. Максименко Федір Пилипович // Український Радянський Енциклопедичний Словник: У 3 т. / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1967. – Т. 2. – С. 408.

1968

172. *Шати́ро А. Л.* Библиография истории СССР: Учеб. пособие. – Москва: Высш. шк., 1968. – 287 с.

III. Украинская ССР.

С. 264–265: Зазначено праці Ф. П. Максименка.

1969

173. *Дей О. І.* Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.). – Київ: Наук. думка, 1969. – 559 с.

С. 500: Максименко, Федір Пилипович – Псевд.: М-ко.

1970

174. Інкунабули // Радянська енциклопедія історії України: У 4 т. / Редкол.: А. Д. Скаба (відп. ред.) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1970. – Т. 2. – С. 253.

У пристатейному списку літератури зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

1971

175. *Сарана Ф. К.* Максименко Федір Пилипович // Радянська енциклопедія історії України: У 4 т. / Редкол.: А. Д. Скаба (відп. ред.) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1971. – Т. 3. – С. 72.

176. *Krawciw B.* Bibliography: After 1917 // *Ukraine a Concise Encyclopaedia*: In 2 vol. / Prepared by Shevchenko Scientific Society; Ed. by V. Kubijovyč; Foreword by E. J. Simmons. – Toronto: University of Toronto Press, 1971. – Vol. 2. – P. 437.

С. 437: Зазначено працю Ф. П. Максименка “Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930).

1976

177. *Вовченко І. О.* Становлення та розвиток радянської бібліографії на Україні: Посіб. для студ. ін-тів культури. – Харків, 1976. – 98 с.

С. 10: В роботі комісії, що існувала на правах наукової кафедри при Всенародній бібліотеці України, активну участь брали бібліографи, серед яких Ф. П. Максименко.

С. 48: У 1927 р. було схвалено існуючу в республіці організацію науково-допоміжної бібліографії при наукових центрах і бібліотеках. У складанні бібліографічних матеріалів, які друкувались на сторінках академічних видань, брали участь М. І. Ясинський, Ф. П. Максименко, Ю. О. Меженко та ін.

С. 69: Серед перших краєзнавчих покажчиків, виданих в Україні – праця Ф. П. Максименка “Материалы к библиографии Донецкого края (преимущественно Бахмутского уезда)” (1922).

С. 71: Ф. П. Максименко протягом 1920-х років інтенсивно працював над складанням покажчика бібліографічних матеріалів, присвяченим різним частинам України. У 1930 р. вийшла фундаментальна праця Ф. П. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України”.

1977

178. *Королевич Н. Ф.* Бібліографія // Українська радянська енциклопедія: [У 12 т.] / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – 2-е вид. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1977. – Т. 1. – С. 437–438.

С. 438: У розвитку і зміцненні бібліографії активну участь брали відомі бібліографи, серед яких Ф. П. Максименко.

1978

179. *Королевич Н. Ф.* Библиография // Украинская советская энциклопедия: [У 12 т.] / Глав. редкол.: М. П. Бажан (глав. ред.) и др. – Киев: Глав. ред. УСЭ, 1978. – Т. 1. – С. 458–459.

С. 459: Серед відомих бібліографів, які брали участь в розвитку і зміцненні бібліографії, названо Ф. П. Максименка.

1980

180. Українська радянська бібліографія: Навч. посіб. / За ред. Ф. К. Сарани, Д. Д. Тараманова. – Київ: Вища шк. – 1980. – 263 с.

С. 4, 18: Про бібліографа Ф. П. Максименка, його внесок у вітчизняну краєзнавчу бібліографію.

С. 33: Співробітником Всенародної бібліотеки України був Ф. П. Максименко, брав участь в засіданнях комісії Науково-дослідного інституту бібліотекознавства, на яких обговорювалися загальні проблеми створення українського бібліографічного репертуару.

С. 66: Зазначено, що з ініціативи М. Г. Світальського в Інституті геології була підготовлена велика праця – показник з геології УРСР від найдавніших часів до 1937 р., авторами якого були О. Є. Сно, Ф. П. Максименко, В. Г. Рот.

С. 72–73: У розділі посібника “Краєзнавча бібліографія” дано високу оцінку праці Ф. П. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України” (Київ, 1930): “Ця праця Ф. П. Максименка і понині залишається одним із кращих радянських краєзнавчих бібліографічних посібників другого ступеня”.

С. 107: Автором поточної бібліографічної інформації “Литература по минералогии Украины за ... год”, яка велась протягом 1948–1967 рр., був бібліограф Ф. П. Максименко.

С. 117: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Сорок років Радянської України” (Львів, 1957).

С. 221: Висока оцінка бібліографічного показника Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (1963, 1964).

С. 235: У присторінкових примітках зазначено рецензію Ф. П. Максименка “Первый выпуск “Книги о книгах – библиографии библиографий УССР” (1967).

С. 236: Істотну допомогу авторам при написанні багатотомної “Історії міст і сіл Української РСР” надавав досвідчений український бібліограф і краєзнавець Ф. П. Максименко.

1981

181. *Сарана Ф. К.* Максименко Федір Пилипович // Українська радянська енциклопедія: [У 12 т.] / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – 2-е вид. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1981. – Т. 6. – С. 320.

У пристатейному списку літератури подано праці Ф. П. Максименка та літературу про нього.

182. *Сарана Ф. К.* Максименко Федор Филиппович // Украинская советская энциклопедия: [У 12 т.] / Глав. редкол.: М. П. Бажан (глав. ред.) и др. – Киев: Глав. ред. УСЭ, 1981. – Т. 6. – С. 248.

1984

183. *Turchyn A.* Bibliography // Encyclopedia of Ukraine: In V vol. / Ed. by V. Kubijovič. – Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press, 1984. – Vol. I. – P. 219–222.

С. 221: Названо працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975).

1987

184. Максименко Федір Пилипович // Український Радянський Енциклопедичний Словник: У 3 т. / Голов. редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.) та ін. – 2-е вид. – Київ: Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1987. – Т. 2. – С. 329.

1988

185. Архив Антонины Сергеевны Зерновой (1883–1964), канд. пед. наук, книговеда и библиографа, научного сотрудника отдела редких книг Государственной библиотеки СССР им. В. И. Ленина (Ф. 104. 8. 54) // Записки Отдела рукописей Государственной библиотеки им. В. И. Ленина. – Москва, 1988. – Т. 47. – С. 118–121.

С. 119, 120: Зазначено, що в архіві зберігаються листи до А. С. Зьорнової від 35 кореспондентів, серед яких Ф. П. Максименко (1, 1964), а також листи Ф. П. Максименка до Т. Н. Камеңевої (1, 1969).

186. Гольденберг Л. І. Бібліографія літературна // Українська літературна енциклопедія: У 5 т. / Редкол.: І. О. Дзеверін (відп. ред.) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ імені М. П. Бажана, 1988. – Т. 1. – С. 166–167.

С. 166: Ґрунтовні праці з проблем теорії, методики, літературної бібліографії створили бібліографи-літературознавці, зокрема Ф. П. Максименко.

1990

187. Ісаєвич Я. Д. Інкунабули // Українська літературна енциклопедія: У 5 т. / Редкол.: І. О. Дзеверін (відп. ред.) та ін. – Київ: УРЕ ім. М. П. Бажана, 1990. – Т. 2. – С. 321–322.

С. 322: У пристатейному списку літератури названо працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

188. Ісаєвич Я. Д. Книгознавство // Там само. – Т. 2. – С. 494–495.

С. 495: Історію друкарства досліджували – С. Маслов, Ф. Максименко, І. Крип’якевич та ін.

189. Франциск Скорина и его время: Энцикл. справочник / Редкол.: И. П. Шамякин (глав. ред.) и др. – Минск: Белорус. сов. энциклопедия им. Петруся Бровки, 1990. – 631 с.

С. 612: У списку “Література” зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1517–1800)” (Львів, 1975).

1993

190. Maksymenko, Fedir // Encyclopedia of Ukraine: In V vol. / Ed. by D. Husar Struk. – Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press Incorporated, 1993. – Vol. III. – P. 282.

Зазначено праці Ф. П. Максименка: “Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930), Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958), “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР: Бібліогр. показч.” (1964), “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1517–1800)” (Львів, 1975).

1995

191. *Королевич Н. Ф.* Максименко Федір Пилипович // Українська літературна енциклопедія: У 5 т. / Редкол.: І. О. Дзеверін (відп. ред.) та ін. – Київ: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1995. – Т. 3. – С. 267.

Вміщено портрет Ф. П. Максименка.

1998

192. Видатні вчені Національної Академії наук України: Особові рукописні та архівні фонди академіків і членів-кореспондентів у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського (1918–1998): Путівник / НАН України. Нац. б-ка імені В. І. Вернадського, Ін-т рукопису, Ін-т архівознавства; Уклад.: О. С. Боляк, Т. І. Воронкова, С. Г. Даневич та ін; Редкол.: О. С. Онищенко (голова), В. Г. Врублевський, С. Г. Даневич (секретар) та ін. – Київ, 1998. – 307 с.

С. 86–87: Серед адресатів літературознавця-фольклориста П. М. Попова (Ф. 285, 7795 од. зб. (XVI ст. – 1990 р.) – Ф. П. Максименко (68; 1948–1970).

С. 69: Серед адресатів книгознавця С. І. Маслова (Ф. XXXIII, 8336 од. зб. (XV ст. – 50-і роки XX ст.); Ф. III, № 64191, 67195–67196. Загалом: 8339 од. зб.) – Ф. П. Максименко (4; 1948–1954). Серед дарувальників книг з дарчими написами С. І. Маслову – Ф. П. Максименко [1948].

193. *Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи XX століття: Навч. посіб. для ін-тів культури України. – Київ: Кн. палата України, 1998. – 327 с.

С. 32, 84: Про Ф. Максименка, його співпрацю з Ю. Меженком і М. Яшеком.

С. 60: Автор посилається на лист до неї (від 29 листопада 1972 р.) від Ф. Максименка, який вважає, що М. Годкевич несправедливо “жорстко розкритикував” покажчик М. Ясинського “Матеріали до бібліографії М. О. Скрипника” (Харків; Київ, 1932).

С. 159: Зазначено, що Ф. П. Максименко запропонував взяти за основу опису стародруків інструкцію, розроблену С. І. Масловим у 1928 р.

С. 244, 246, 252: Відомі діячі бібліографії Б. Боднарський і Ф. Максименко були доброзичливими критиками праць І. Корнейчика, допомагали йому порадами.

С. 251–252, 257, 260: І. Корнейчику належить низка нарисів-портретів про відомих бібліографів, зокрема про Ф. Максименка. Перу І. Корнейчика належить також рецензія на покажчик Ф. Максименка (у співавторстві) “Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львівського університету за 1944–1960 роки” (Львів, 1962).

С. 279, 280: У рукописному відділі ЛНБ АН УРСР зберігається архів бібліографа М. Гуменюка, у якому знаходиться 60 зошитів з матеріалами до персоналій українських бібліографів. Варті уваги неопубліковані матеріали про М. Драгоманова, Ф. Аристова, Ф. Максименка та ін.

С. 283: Зазначено статтю М. Гуменюка про Ф. Максименка.

С. 300–301: Належну увагу і пошану Ф. Сарана віддавав відомим українським бібліографам, в тому числі Ф. Максименку. Йому належать статті про творчість Ф. Максименка “Лоцман книжкового моря” (1967), “Залишиться серед нас” (1983).

С. 304: Зазначено, що в особистому архіві Ф. Сарани зберігається його листування з І. Бойком, Ф. Максименком, І. Корнейчиком та ін.

С. 309, 311: У “Списку літератури” подано вищезазначені розвідки Ф. Сарани про Ф. Максименка.

1999

194. *Вальо М.* Ільницька Луїза Іванівна // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енцикл. слов. / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника. Наук.-дослід. центр періодики; За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1999. – Вип. 6. – С. 113–118.

С. 116: Автор зазначає, що “саме цей етнічний (а не територіальний) принцип визначення приналежності книги сповідували провідні українські бібліографи минулого (І. Левицький, І. Франко та ін.) і сучасності (В. Дорошенко, Є.-Ю. Пеленський, Ф. Максименко та ін.)”.

195. Меженко (Иванов-Меженко) Юрий Алексеевич // Книга: Энциклопедия / Глав. ред. В. М. Жарков; Редкол.: И. Е. Баренбаум и др. – Москва: Большая Рос. энциклопедия, 1999. – С. 408.

У списку літератури зазначено статтю Ф. Максименка (у співавторстві) “Ю. А. Меженко (1892–1969)” (1970).

2000

196. *Комариця М.* Вальо Марія Андріївна // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енцикл. слов. / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 2000. – Вип. 7. – С. 44–48.

С. 47: У засіданнях наукового семінару з питань книгознавства та історії бібліотечної справи, яким керувала М. А. Вальо, брали участь відомі вчені – Ф. Максименко, В. Свенціцька, М. Бутрин, І. Лозинський, М. Рожко та ін.

2001

197. *Білокінь С.* Максименко Федір Пилипович // Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосвіт. навч. закл. / За заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – 2-е вид., доопр. і допов. – Київ: Генеза, 2001. – С. 443.

198. Центральний державний історичний архів України, м. Львів: Путівник / Авт.-упоряд.: О. Гнєвишева, У. Єдлінська, Д. Пельц та ін.; Відп. ред. Д. Пельц. – Львів; Київ, 2001. – 410 с.

С. 285: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975).

2002

199. Особові архівні фонди Інституту рукопису: Путівник / НАН України. Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського. Ін-т рукопису; Авт. колектив: О. С. Боляк, С. О. Булатова, Т. І. Воронкова та ін.; Редкол.: О. С. Онищенко (відп. ред.) та ін. – Київ, 2002. – 766 с.

С. 352: Серед кореспондентів літературознавця-етнографа В. І. Маслова (Ф. 243, 1448 од. зб. (1880–1959) – Ф. П. Максименко (3; 1954–1957).

С. 353: Зазначено працю Ф. П. Максименка “Перша книга, присвячена О. М. Радищеву” [50-ті рр. XX ст.].

С. 359: Серед адресатів книгознавця С. І. Маслова (Ф. XXXIII, 8336 од. зб. (XV ст. – 50-і роки XX ст.); Ф. III, № 64191, 67195–67196) – Ф. П. Максименко (4; 1948–1954).

С. 448: Серед адресатів літературознавця-фольклориста П. М. Попова (Ф. 285, 7795 од. зб. (XVI ст. – 1990 р.) – Ф. П. Максименко (68; 1948–1970).

С. 454: Серед кореспондентів бібліографа С. П. Постернака (Ф. 52559 од. зб. (1907–1929; Ф. III, № 11195–11197, 11201–11202, 60974–61454, 66794–66795) – Ф. П. Максименко (8; 1926).

С. 536, 537: Серед адресатів і кореспондентів мистецтвознавця С. А. Таранушенка (Ф. 278, 6285 од. зб. (1812–1981) – Ф. П. Максименко (2; 1973–1974).

С. 616: Рецензія Ф. П. Максименка на книгу письменника М. А. Шудрі (Ф. 299, 3676 од. зб. (20-і роки XX ст. – 2002) “Книги як люди. Бесіди бібліофіла” (1976).

С. 649–650: У фонді А. І. Ярошевича (Ф. 56, 267 од. зб. (1899–1952), у розділі “Матеріали інших осіб” зазначено рукопис: Максименко Ф. Ф. “Инструкция для собирания материала к библиографическому указателю по географии УССР из библиографических источников” [1940].

2003

200. *Білокінь С. І.* Бібліографія історична // Енциклопедія Сучасної України / Нац. АН України. НТШ. Координаційне бюро Енциклопедії Сучасної України НАН України; Голов. редкол.: І. М. Дзюба (співголова) та ін. – Київ, 2003. – Т. 2. – С. 624–625.

С. 624: Зазначено праці Ф. П. Максименка: “Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930); “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (1963, 1964).

201. *Голобуцький П. В., Жлудько Е. М.* Бібліографія // Там само. – Т. 2. – С. 620–622.

С. 621: Зазначено, що у 30–80-х роках з’являються цінні праці українських бібліографів, зокрема Ф. П. Максименка.

202. *Добко Т. В.* Бібліографія літературна // Там само. – Т. 2. – С. 625–627.

С. 626: Серед відомих бібліографів другої половини XX століття у галузі бібліографії літературної в Україні – Ф. П. Максименко.

203. *Добко Т. В.* Бібліографознавство // Там само. – Т. 2. – С. 641–644.

С. 642: На становленні бібліографознавства позначилися праці відомих бібліографів, серед яких – Ф. П. Максименко.

204. Максименко Федір (1897, Біленьке – 1983, Львів) // Енциклопедія Українознавства: Словникова частина. Т. 11: Допов. і випр. / НТШ у Львові; Фонд духовного відродження ім. Митрополита Андрея Шептицького. – Перевидання в Україні. – Львів, 2003. – С. 333. – Репринтне відтворення видання 1955–1995 років.

205. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України: Путівник: [У 2 вип.]. Вип. 1 / Авт.-упоряд.: М. Крячок, С. Куш, З. Сендик; Редкол. тому: Г. Боряк (голова) та ін. – Київ, 2003. – 553 с. – (Архівні зібрання України).

С. 85: У особовому фонді поета-перекладача М. К. Зерова (Ф. 28, оп. 1, од. зб. 224; 1907–1988 рр.) зберігаються листи Ф. П. Максименка Р. І. Олексієву (із згадками про М. К. Зерова).

206. *Якимович Б. З.* Бібліотека Львівського національного університету ім. І. Франка // Енциклопедія Сучасної України / НАН України. НТШ. Координаційне бюро Енциклопедії Сучасної України НАН України; Голов. редкол.: І. М. Дзюба (співголова) та ін. – Київ, 2003. – Т. 2. – С. 687–688.

Відділ рукописів, стародрукованих та рідкісних книг носить ім'я книгознавця і бібліографа Ф. П. Максименка, який працював в Науковій бібліотеці Львівського університету.

2004

207. *Кулай Г.* Бутрин Мирослав Львович // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енцикл. слов.; За ред. М. М. Романюка. – Львів, 2004. – Вип. 11. – С. 46–50.

С. 47, 49: Згадано праці М. Л. Бутрина про Ф. П. Максименка.

208. *Кулай Г.* Максименко Федір Пилипович // Там само. – Вип. 11. – С. 251–254.

С. 254: У пристатейній бібліографії подано перелік праць Ф. Максименка та літературу про нього.

209. Наукова бібліотека. Загальні відомості, короткий історичний нарис // Львівський національний університет імені Івана Франка: Довідник. – Львів, 2004. – С. 350–351.

С. 350: Зазначено, що найстаріше надбання Наукової бібліотеки зберігається у відділі рукописів, стародрікуів і рідкісних книг ім. Ф. П. Максименка.

2005

210. *Білокінь С. І.* Бібліографія історії України // Енциклопедія історії України / Ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін.; Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. – Київ: Наук. думка, 2005. – Т. 1. – С. 258.

Зазначено працю Ф. Максименка “Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України” (Київ, 1930).

211. *Слободяник М. С.* Бібліографознавство // Там само. – С. 259.

Серед фундаторів української бібліографії – Ф. Максименко.

212. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України: Путівник. Вип. 2. / Авт.-упоряд.: Ю. Кулініч, С. Куш, М. Ходоровський; Редкол. тому: Г. Боряк та ін. – Київ, 2005. – 620 с. – (Архівні зібрання України).

С. 49: В особовому фонді бібліографа і письменника І. З. Бойка (Ф. 288, оп. 1, од. зб. 102; 1927–1970 рр.) зберігається фотографія (1945–1969 рр.) (в групі з Ф. П. Максименком і Ф. К. Сараною та ін.).

С. 83: В особовому фонді літературознавця В. Я. Герасименка (Ф. 1134; оп. 1; од. зб. 222; 1850–1986 рр.) зберігається 8 листів (1958–1974 рр.) від Ф. П. Максименка.

213. *Швець Н.* Максименко Федір Пилипович. Максименка Ф. П. архів та бібліотека // Енциклопедія Львівського університету: Наук. б-ка Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка: Матеріали до енцикл. / Упоряд. Н. Швець; Наук. ред. С. Макарчук. – Львів: Нац. ун-т ім. І. Франка, 2005. – С. 96–98.

ІНШІ ПУБЛІКАЦІЇ ПРО Ф.П.МАКСИМЕНКА

1934

214. *Якубовський С.* Проти націонал-фашистських настанов у бібліографічних працях ВУАН // Життя й революція. – 1934. – № 1. – С. 101–114.

С. 110: Критика Ф. П. Максименка як одного з “ідеологів і ентузіастів” бібліографічного репертуару української книги, який був за висловом автора “прапором буржуазно-націоналістичної бібліографії”.

1956

215. І. С. Свенціцький: Короткий бібліогр. показч. / Львів. б-ка АН Української РСР; Склали: О. Д. Кізлик, Р. Я. Луцик; Відп. ред. А. І. Генсьорський. – Київ: Вид-во АН Української РСР, 1956. – 15 с.

[Редакційні правки та зауваження зроблено рукою Ф. П. Максименка].

1957

216. *Резникова А.* Юбилей старейшего библиографа [Ф. П. Максименка] // Львов. правда. – 1957. – 31 янв.
217. Ф. П. Максименко знайомить студентів з рідкісними виданнями творів О. С. Пушкіна / Фото Б. Бараєва // За рад. науку. – 1957. – 28 жовт.

1958

218. *Кац Р. С., Шеліхова Н. М.* Про стан історичної бібліографії на Україні // Укр. іст. журн. – 1958. – № 5. – С. 159–166.

С. 161: Посилання на працю Ф. П. Максименка (у співавторстві з Г. Ю. Гербільським і Н. Р. Бережною) “300-річчя возз’єднання України з Росією (1654–1954): Бібліогр. показч.” (Львів, 1954).

219. *Мороз О. Н., Мороз М. О.* Радянське франкознавство за сорок років (1917–1957): [Підшивка журнальних вирізок бібліографії критичної літератури про І. Франка]. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1958. – [Різна пагінація].

[Редакційні правки та зауваження зроблено рукою Ф. П. Максименка].

1960

220. Материалы научной библиотечной конференции, посвященной 50-летию юбилею Саратовского университета (24–27 сент. 1959 г.). – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1960. – 154 с.

С. 152: В “Программе конференции” зазначено доповідь “Информационно-библиографическая работа Научной библиотеки Львовского государственного университета им. И. Франко” вченого секретаря Наукової бібліотеки Львівського університету Ф. П. Максименка.

С. 3: Вміщено фото учасників конференції біля приміщення Наукової бібліотеки Саратовського університету, серед яких – Ф. П. Максименко.

1961

221. *Корнєйчик І. І.* Розвиток бібліографії на Україні: Лекції... – Вип. 1. – Харків, 1961. – 32 с.

С. 4: Про Ф. П. Максименка.

1962

222. Передмова // М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький: Бібліогр. покажч. / Львів. б-ка АН Української РСР; Склали: М. П. Гуменюк, Є. Є. Кравченко; Ред. Г. Ю. Гербільський. – Львів, 1962. – С. 5–6.

С. 6: Укладачі висловлюють подяку за корисні поради в роботі над покажчиком бібліографу Ф. П. Максименку та доценту Львівського університету А. М. Халімончуку.

223. Предисловие // Книжные фонды библиотек университетов СССР: (Материалы к библиогр. печ. каталогов, путеводителей по фондам и статей о фондах б-к ун-тов СССР) / Сост.

В. А. Артисевич. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1962. – С. 3–5.

С. 4: Укладач дякує Ф. П. Максименкові за допомогу, цінні поради та працю з перегляду бібліографії.

1963

224. *Люблинский В. С.* Научное значение инкунабулов // Каталог инкунабулов / АН СССР. Библиотека; Сост. Е. И. Боброва; Отв. ред. В. С. Люблинский. – Москва; Ленинград: Наука, 1963. – С. 3–40.

С. 3: Зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958).

1964

225. Дещо про бібліографію // За рад. науку. – 1964. – 3 жовт. – (Скарбниця знань).

Про науково-бібліографічний відділ Наукової бібліотеки університету. Також про заступника директора бібліотеки, відомого українського бібліографа Ф. П. Максименка, його роботу над бібліографією до історії міст і сіл Української РСР.

226. *Цьох Й. Т.* На допомогу журналістові: [Передмова] // Історія, теорія і практика партійної і радянської преси: Бібліогр. показч. / МВССО УРСР. Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. Наук. б-ка, Кафедра журналістики; Склали: Т. Й. Донжина, П. П. Максимук, О. Д. Сміюн; Відп. ред. Й. Т. Цьох; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименка. – Львів, 1964. – С. I–III.

С. III: Зазначено, що заслуга в укладенні показчика належить передусім Ф. П. Максименкові.

1965

227. *Корнейчик И. И.* Краеведческая библиография на Украине: Конспект лекций по курсу “Краеведческая библиография”. Развитие краеведческой библиографии в советской библиогра-

фии в советское время (1917–1940) / Харьков. гос. ин-т культуры. – Харьков, 1965. – 28 с.

С. 4, 12–14: Про праці Ф. П. Максименка з краєзнавчої бібліографії.

228. Предисловие // История исторической науки в СССР. Дооктябрьский период: Библиография / АН СССР. Ин-т истории, Гос. публ. ист. б-ка РСФСР; Сост.: Э. А. Вайсборд, К. И. Голиков, Б. А. Каменецкий и др.; Редкол.: М. В. Нечкина (отв. ред.) и др. – Москва: Наука, 1965. – С. 5–10.

С. 10: Редколегія та укладачі висловлюють подяку за допомогу в бібліографуванні літератури мовами народів СРСР вченим, зокрема, Федорові Пилиповичу Максименкові (НБ Львівського державного університету ім. І. Франка).

1966

229. Земсков В. Сокровища книжного моря: [Про відділ рідкісної книги і заступника директора з наукової роботи Наукової бібліотеки ЛДУ ім. І. Франка Ф. П. Максименка] // Львов. правда. – 1966. – 22 февр.

1967

230. Горфункель А. Собрание инкунабулов Ленинградского университета // Каталог инкунабулов / Ленинград. гос. ун-т имени А. А. Жданова. Науч. б-ка имени М. Горького; Сост. А. Х. Горфункель. – Ленинград: Изд-во Ленинград. ун-та, 1967. – С. 5–16.

С. 5: У посиланнях зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958).

231. Гуменюк М. Ветеран української радянської бібліографії: [До 70-річчя з дня народження Ф. П. Максименка] // Літ. Україна. – 1967. – 7 лют.

232. Гуменюк М. На ниві бібліографії: [До 70-річчя з дня народження Ф. П. Максименка] // Друг читача. – 1967. – 7 лют.

Вміщено портрет Ф. Максименка.

233. *Корнейчик И. И.* [Хронікальна замітка до 70-річчя з дня народження Ф. П. Максименка] // Сов. библиогр. – 1967. – № 2. – С. 87–89.
234. *Корнейчик И. И.* Український книгознавець, бібліограф та бібліотекознавець С. І. Маслов (1880–1957) // Бібліотекознавство та бібліографія. – Харків, 1967. – Вип. 4. – С. 114–129.
- С. 113: Зазначено, що до колекції С. Маслова “увійшли праці майже всіх видатних російських і українських бібліографів, починаючи з Сопікова і Головацького і кінчаючи Мацуєвим і Максименком”.
235. *Ровнер О. С., Шеліхова Н. М.* Видатний бібліограф: (До 70-річчя з дня народження Ф. П. Максименка) // Укр. іст. журн. – 1967. – № 2. – С. 132–133.
236. *Сарана Ф.* Лоцман книжкового моря [Ф. П. Максименко] // Культура і життя. – 1967. – 16 лют.
237. *Смион А.* Ученый и книги: [Про особисту бібліотеку Ф. П. Максименка] // Львов. правда. – 1967. – 4 февр.

1968

238. Архив принимает гостей // Львов. правда. – 1968. – 19 нояб.
- На науково-теоретичному семінарі в ЦДІА УРСР у Львові заступник директора Наукової бібліотеки Львівського університету Ф. П. Максименко виступив з лекцією “Новое об Иване Федорове”.
239. *Бирюк Я.* Інкунабули Центральної наукової бібліотеки Академії наук Української РСР // Архіви України. – 1968. – № 5. – С. 73–79.
- С. 79: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).
240. *Гресько М. Т. Г. Шевченко* мовами італійською, іспанською, каталонською, галлего, португальською та есперанто: [Передмова] // Т. Г. Шевченко мовами італійською, іспанською,

португальською та есперанто: Бібліогр. покажч. / Уклад.: М. М. Гресько, Н. М. Андріанова. – Львів, 1968. – С. 3–8.

Автор дякує за допомогу в роботі при розшуках джерел і матеріалів М. Секретару (фонди слов'янської бібліотеки в Празі), А. Жуковському (Школа Східних мов, Париж), Л. Пучіні (Неаполь, Італія), Ф. Максименку (Львів) і Г. Кочуру (Ірпінь).

241. *Исаевич Я. Д.* Джерела про західні межі української етнічної території в період феодалізму // Укр. іст. журн. – 1968. – № 12. – С. 78–84.

С. 78: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Межі етнографічної території українського народу” (1927).

242. Історія міст і сіл Української РСР: Львів. обл. / Редкол. тома: В. Ю. Маланчук (голова) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ, 1968. – 978 с.

С. 974: Про участь Ф. П. Максименка у збиранні та опрацюванні матеріалів до книги.

243. *Корнейчик И. И.* Краеведческая библиография на Украине: Лекции по курсу “Краеведческая библиография”: Развитие краеведческой библиографии в советское время (1941–1967 гг.) / Харьков. гос. ин-т культуры. – Харьков, 1968. – 45 с.

С. 16: Згадано Ф. П. Максименка – редактора покажчика “Історія Києва” (Київ, 1958–1963).

С. 21–23: Висока оцінка праці Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР”: Бібліогр. покажч. (1963, 1964).

С. 29: Про Ф. П. Максименка – укладача поточної бібліографії (щорічники) “Литература по минералогии Украины” (1954–1961, 1964–1975).

С. 40–41: Про бібліографа Наукової бібліотеки Львівського університету Ф. П. Максименка.

С. 44: Автор дає високу оцінку праці Ф. П. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України” (1930) та зазначає, що необхідно опублікувати продовження “Матеріалів...” – “важливішого посібника по украинской краеведческой библиографии второй степени”.

244. *Кривонос Н.* Томмазо Кампанелла: 400-річчя з дня народження // Вільна Україна. – 1968. – 7 верес.

У Науковій бібліотеці Львівського університету зберігається збірка творів Т. Кампанелли, яку бібліограф Ф. П. Максименко вважав першим виданням творів філософа.

245. *Мацюк О.* Чи було книгодрукування на Україні до Івана Федорова // Архіви України. – 1968. – № 2. – С. 3–14.

С. 14: В уривку з невідомого ксилографу, який опублікував Ф. П. Максименко у праці “Забута сторінка з історії слов’янського друкарства” (Slavia, 1959, № 2, S. 261–264), зазначаючи, що “У Львівських ксилографіях ми мали б прямих попередників продукції Івана Федоровича...”. О. Мацюк зауважує, що ксилографічний уривок, опублікований Ф. П. Максименком, слід віднести до більш давніх часів і можна вважати попередниками інкунабул.

246. *Первопечатник Иван Федоров – артиллерист* // Правда Украины. – 1968. – 19 нояб.

З повідомленням про Івана Федорова, опублікованим польським істориком у “Квартальнику науки і техніки” за 1968 р. (Варшава), познайомив кореспондента РАТАУ заступник директора Наукової бібліотеки Львівського університету Ф. П. Максименко.

247. *Сахнюк О.* [Огляд статті J. S. G. Simmons “Incunabula in the USSR. I. Russia and the Ukraine”] // Архіви України. – 1968. – № 1. – С. 99. – (Нотатки про книги).

Автор зазначає, що у розвідці, опублікованій в лондонському книгознавчому журналі (“The Book Collector”, [1965], vol. 14, № 3. Дж. С. Г. Сіммонс називає найважливіші інкунабули ЦНБ АН УРСР, бібліотек Харківського і Львівського університетів, покликаючись, переважно, на підготовлений Ф. Максименком каталог “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958), у якому є вся необхідна для дослідників інформація та науково-допоміжний апарат.

248. *Смийон А.* Страницы жизни великой: [Интерв’ю з Ф. П. Максименком про літературу, присвячену В. І. Леніну] // Львов. правда. – 1968. – 27 янв.

249. **Simmons J. S. G.* Incunabula in the USSR. I. Russia and the Ukraine // *The Book Collector*. – [1965]. – Vol. 14, №3.

Дж. С. Г. Сіммонс називає найважливіші інкунабули ЦНБ АН УРСР, бібліотек Харківського і Львівського університетів, покликаючись, переважно, на підготовлений Ф. Максименком каталог “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958), у якому є вся необхідна для дослідників інформація та науково-допоміжний апарат.

1969

250. *Гуменюк М. П.* Українські бібліографи XIX – початку XX століття: Нариси про життя та діяльність. – Харків: Ред.-вид. від. Кн. палати УРСР, 1969. – 182 с.

С. 9: Автор висловлює подяку бібліографам і книгознавцям, зокрема Ф. П. Максименку “за цінні поради і зауваження”.

251. *Дей О. І.* Від укладача // *Дей О. І.* Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.). – Київ: Наук. думка, 1969. – С. 3–12.

С. 5: Зазначено, що Н. В. Кравченко-Максименко разом з Ф. П. Максименком безпосередньо від авторів та з різних джерел зібрали значну кількість розшифровок псевдонімів, переважно письменників і публіцистів.

252. *Корнєйчик І.* Славний шлях: (До 70-річчя Ф. П. Максименка) // *Бібліотекознавство та бібліографія*. – Харків, 1969. – Вип. 6. – С. 143–150.

253. *Радовський В.* Львівський букіністичний // *Ленінська молодь*. – 1969. – 17 груд.

Зазначено, що значну допомогу букіністам подавав бібліограф Ф. П. Максименко.

254. *Рева Н. М.* Библиография в журнале “Життя й революція” (1925–1934 гг.) // *Сов. библиогр.* – 1969. – № 6 (118). – С. 31–38.

С. 33: Зазначено, що на сторінках журналу “Життя й революція” друкувались бібліографічні списки і показчики, у складанні яких брали участь працівники Всенародної Бібліотеки України, зокрема О. П. Карпинська, Д. А. Балика, Ю. О. Меженко, Ф. П. Максименко та ін.

1970

255. *Анушкин А.* Под знаком гуманизма // *Анушкин А.* На заре книгопечатания в Литве. – Вильнюс: Минтис, 1970. – С. 3–21.

С. 21: Автор дякує керівникам і працівникам бібліотек, в тому числі заступнику директора Бібліотеки Львівського університету Ф. П. Максименкові за допомогу в роботі над вивченням стародруків литовських видань і в пошуку бібліографічних джерел про них.

256. *Гутянський С.* Передмова // Центральна наукова бібліотека Академії наук УРСР: Бібліогр. покажч. 1919–1969 роки / АН Української РСР. ЦНБ; Склали: К. О. Коваленко (керівник), Л. І. Битюцька, В. В. Павлова, Н. О. Шеμεць; Відп. ред. С. К. Гутянський. – Київ, 1970. – С. I–VIII.

С. VII: Визначні бібліографи, дослідники з проблем книгознавства В. А. Ігнатієнко, Ю. О. Андрієвський, С. І. Маслов, Ф. П. Максименко та ін. багато знань і енергії віддавали розгортанню наукової і науково-бібліографічної роботи в ЦНБ АН УРСР.

257. Журнал “Життя й революція” // “Життя й революція”. 1925–1934: Сист. покажч. змісту / Львів. наук. б-ка АН УРСР; Уклали Н. М. Рева; Ред. М. П. Гуменюк. – Львів, 1970. – С. 1–10.

С. 8: Зазначено, що в роботі відділу бібліографії журналу брали участь відомі бібліографи: Ю. Меженко, М. Яшек, Ф. Максименко, Д. Балика та ін.

258. *Радовський В.* Львівський букіністичний // Друг читача. – 1970. – 17 берез.

Згадується Ф. П. Максименко, який надавав значну допомогу львівським букіністам.

259. [Цалай-Якименко О. С.] Від укладача // *Дилецький М.* Граматика музикальна: Фотокопія рукопису 1723 року / Підгот. до видання О. С. Цалай-Якименко; Редкол.: М. М. Гордійчук, Я. Д. Ісаєвич, Л. Є. Махновець та ін. – Київ: Музична Україна, 1970. – С. 94.

Автор зазначає: “За допомогу, консультації та поради, подані при підготовці рукопису до друку, складаю подяку І. Л. Бутичу, У. Я. Єдлінській, І. М. Кудрявцеву, Ф. П. Максименку, В. І. Свенцицькій, і особливо О. Я. Шреєр-Ткаченко та незабутньому вчителеві – академіку І. П. Крип’якевичу”.

1971

260. *Берков П. Н.* История советского библиофильства (1917–1967). – Москва: Книга, 1971. – 256 с.

С. 148: Завдяки Ф. П. Максименку і Б. С. Боднарському отримано вичерпну інформацію про Українське бібліологічне товариство.

С. 236: Автор зазначає, що в даному виданні, на жаль, недостатньо відомостей про знаних бібліофілів України, зокрема Ф. П. Максименка.

261. *Корнейчик І. І.* Історія української бібліографії. Дожовтневий період: (Нариси). – Харків: Ред.-вид. від. Кн. палати УРСР, 1971. – 374 с.

С. 317 (№ 97): У розділі “Примітки та бібліографія” (С. 312–372) йдеться про матеріали генеральної візитації Львівської дієцезії в 20-ти томах, які зберігаються в бібліотеці Державного музею українського мистецтва у Львові. За повідомленням Ф. П. Максименка декілька десятків подібних візитацій косяков та уніатських церков Поділля та Київщини кінця XVIII ст. є у рукописному відділі Центральної наукової бібліотеки АН УРСР.

С. 320 (№ 163): Автор зазначає, що Ф. П. Максименко повідомив його про те, що курс лекцій П. О. Ярковського з бібліографії зберігався в бібліотеці Оссолінських у Львові, але перед Другою світовою війною М. Дашкивичева переслала його до Польщі, де він і загинув під час пожежі.

С. 325 (№ 263): Автор посилається на лист від Ф. П. Максименка (від 30 червня 1959 р.), у якому йдеться про обов’язковий примірник, який отримувала університетська бібліотека і який контролювали органи цензури і зауважує, що “бібліографічні списки, які склались ними, незважаючи на примітивність, були, за влучним висловом Ф. П. Максименка, “своєрідним сурогатом місцевого “Літопису книг”.

С. 337–338 (№ 521): Ф. П. Максименко до праці Д. І. Дорошенка “Покажчик літератури українською мовою в Росії за 1798–1897 роки” (“Наук. ювіл. зб. укр. ун-ту в Празі, присв’яч... Т. Г. Масарикові. Ч. 1”. – Прага, 1925. – С. 142–238) додає ще 76 видань (див. його надруковані на машинці “Матеріали до бібліографії української книжки XIX ст.” (1929).

С. 313 (№ 25), 366 (№ 971): Праці Ф. П. Максименка.

262. [Корнейчик І. І.] Передмова // *Корнейчик І. І.* Історія української бібліографії. Дожовтневий період: (Нариси). – Харків: ред.-вид. від. Кн. палати УРСР, 1971. – С. 3–9.

С. 5: Зазначено, що увагу дослідників (Ф. П. Максименка, І. П. Крип'якевича) привертає тема розвитку історичної бібліографії.

С. 8, 9: Автор висловлює глибоку подяку, зокрема, Ф. П. Максименку за допомогу в роботі над монографією.

263. Передмова // *Радянська Львівщина: Реком. покажч. л-ри / Склали: Н. Г. Теребейчик, Г. Г. Шапіро, Н. Д. Николайчук, С. М. Колодезна.* – Львів: Каменяр, 1971. – С. 3–5.

С. 5: Укладачі висловлюють щирю подяку заступникові директора НБ ЛДУ Ф. П. Максименку та завідувачеві бібліографічного відділу Державної історичної бібліотеки УРСР Д. С. Альохіну за цінні поради і цінну допомогу у складанні покажчика.

1972

264. *Гекельман Ю.* СРСР – країна книголюбів: (До міжнар. року книги) // *Літ. Україна.* – 1972. – 11 квіт.

Зокрема згадано відомого бібліографа-книголюбця Ф. П. Максименка.

265. [Королевич Н. Ф.] [Хронікальна замітка, присвячена 75-річчю від дня народження і 50-річчю бібліографічної діяльності Ф. П. Максименка] // *Сов. библиогр.* – 1972. – № 4. – С. 108.

266. [Максименко Ф. П.: Коротка біографічна довідка] // *Кн. обозрение.* – 1972. – 7 апр.

Вміщено фото Ф. П. Максименка роботи З. Суходуба.

267. *Мітюков О.* Джерельна база “Історії міст і сіл Української РСР” // *Архіви України.* – 1972. – № 4. – С. 28.

Згадано бібліографічний покажчик Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (1963, 1964).

268. Піввіку служіння книзі: [Про відзначення 50-річчя науково-бібліографічної діяльності Ф. П. Максименка, яке відбулось на розширеному засіданні кафедри бібліографії Київського інституту культури] // Друг читача. – 1972. – 27 квіт.

Вміщено фото Ф. П. Максименка роботи З. Суходуба.

269. *Рябий В. Я.* Передмова // Про зарубіжну пресу: Бібліогр. покажч. / Львів. держ. ун-т ім. І. Франка; Упоряд.: О. Д. Сміюн, В. Я. Рябий; Ред. М. М. Худякова. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1972. – С. 3–6.

С. 6: Згадано Ф. П. Максименка серед тих, хто вклав свою працю при укладанні покажчика.

270. *Скороход М.* Ювілей клубу любителів книги [Харківського клубу] // Друг читача. – 1972. – 20 квіт.

Голова клубу І. Я. Каганов привітав почесного члена клубу відомого українського бібліографа зі Львова Ф. П. Максименка.

271. *Сташків М.* Библиотека, информация, читатель // Львов. правда. – 1972. – 11 янв.

У Львові на науково-практичній конференції з інформаційно-бібліографічного обслуговування вчених із доповіддю виступив Ф. П. Максименко та інші бібліографи.

272. Федір Пилипович Максименко : [Редакційне повідомлення до 75-річчя від дня народження] // Бібліотекознавство та бібліографія. – Харків, 1972. – Вип. 12. – С. 141. – (Діячі бібліотечної справи та бібліографії на Україні).

1973

273. *Кандель Б. Л.* Библиография второй степени союзных и автономных республик // Сборник материалов по библиографии и книговедению / Гос. Публ. б-ка имени М. Е. Салтыкова-Щедрина. – Ленинград, 1973. – Вып. 2: Развитие национальной библиографии в союзных и автономных республиках. – С. 5–21.

С. 14: Висока оцінка книги Ф. П. Максименка “Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930).

С. 16: Зазначено рецензію Ф. П. Максименка “Первый выпуск “Книги о книгах” – библиографии библиографий УССР ” (1967).

1974

274. *Вовченко І. О.* Основні напрямки розвитку української радянської рекомендаційної бібліографії у 20-ті роки // Бібліотекознавство та бібліографія. – Харків, 1974. – Вип. 14. – С. 70–79.

С. 71: Зазначено, що не маючи власної видавничої бази, українські бібліотеки 1920-х років широко публікували рекомендаційно-бібліографічні матеріали на сторінках періодичних видань. Особливо активно в цьому плані виступала Всенародна бібліотека України, в консультативно-виставочному відділі якої співробітничали такі бібліографи, як Д. Балика, Ф. Максименко, В. Шпилевич та інші.

275. До завершення видання 26-томної “Історії міст і сіл Української РСР” // Архіви України. – 1974. – № 4. – С. 6–7.

Згадка про покажчик Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (1963, 1964).

276. *Немировский Е. Л.* Начало книгопечатания на Украине. Иван Федоров. – Москва: Книга, 1974. – 224 с.

С. 207: У примітках до розділу “Острожская типография Ивана Федорова” (С. 207) зазначено, що інформацію про дисертацію Korowicki J. “Biblia Ostrogska” (Warszawa, 1931) подав Ф. П. Максименко.

277. Передмова // Інкунабули Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника академії наук УРСР: Каталог / Уклад Р. Я. Луцки; Ред. О. Д. Кізлик; Рецензенти: Ф. П. Максименко, Я. Д. Ісаєвич. – Львів, 1974. – С. 3–4.

С. 3: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

278. Сак Ю. М. Вступ // Сак Ю. М. Інкунабули Бібліотеки Ужгородського державного університету: (Учб. посіб.). – Ужгород, 1974. – С. 3–8.

С. 3: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету): Каталог” (Львів, 1958).

С. 8: Автор висловлює щиру подяку Ф. П. Максименку та Р. Я. Луцику за доброзичливі поради та фахову допомогу.

279. Шкраб'юк П. Хранитель безцінних скарбів [завідувач відділу рукописів стародруків та рідкісних книг Ф. П. Максименко] // Ленінська молодь. – 1974. – 10 січ. – (Бо ти на землі людина...).

1975

280. Ісаєвич Я. Д. Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні. – Львів: Вища шк. Вид-во при Львів. ун-ті, 1975. – 151 с.

С. 9: Автор висловлює щиру подяку Ф. П. Максименкові за поради і всебічне сприяння при підготовці цієї праці.

С. 129, 133: У “Списку видань, наведених у примітках скорочено” зазначено працю Ф. П. Максименка “Забута сторінка з історії слов'янського друкарства” (1959).

281. *Сороковська С. В. Про стан розвитку бібліографії на Україні // Державна бібліографія на Україні: Зб. статей. – Харків: Кн. палата УРСР, 1975. – Вип. 5. – С. 61–69.

С. 65, 67: Про вклад Ф. П. Максименка у розвиток бібліографії України.

282. Фролова И. И. К итогам III Всесоюзного совещания по библиографии второй степени // Теоретические проблемы библиографии второй степени: Сб. материалов по библиогр. второй степени / Гос. Публ. б-ка имени М. Е. Салтыкова-Щедрина. – Ленинград, 1975. – Вып. 26. – С. 7–22.

С. 20: Про виступ, зокрема, Ф. Максименка в обговоренні доповідей на III Всесоюзній нараді з бібліографії другого ступеня, що відбулася в Петрозаводську 21–25 жовтня 1974 р.

1976

283. *Вовченко И. А.* У истоков библиографии второй степени на Украине // Вопросы национальной библиографии второй степени в СССР: Сб. материалов по библиогр. второй степени / Гос. Публ. б-ка имени М. Е. Салтыкова-Щедрина. – Ленинград, 1976. – Вып. 28. – С. 34–43.

С. 39–40, 42: Про Ф. П. Максименка, його фундаментальну працю “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930), високо оцінену фахівцями. Зазначено, що видання таких покажчиків “закладывало основы системы библиографических пособий второй степени”.

284. От составителей // Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв.: Каталог изд., хранящихся в Гос. б-ке СССР имени В. И. Ленина / Сост.: Т. Н. Каменева, А. А. Гусева; Науч. ред. А. А. Сидоров. – Москва, 1976. – Вып. 1: 1574 г. – I половина XVII в. – С. 7–10.

С. 10: Укладачі висловлюють щире вдячність за допомогу в роботі “украинским учёным А. П. Запаско, Я. Д. Исаевичу, Ф. Ф. Максименко”.

285. *Сороковская С. В.* Развитие библиографии второй степени в Украинской ССР // Вопросы национальной библиографии второй степени в СССР: Сб. материалов по библиогр. второй степени / Гос. Публ. б-ка имени М. Е. Салтыкова-Щедрина. – Ленинград, 1976. – Вып. 28. – С. 24–33.

С. 24: Про Ф. П. Максименка, який працював над краєзнавчою бібліографією другого ступеня.

С. 26, 27: Про рецензію Ф. Максименка “Первый выпуск “Книги о книгах” – библиографии библиографий УССР (Сов. Библиогр. – 1967. – № 4)” та працю “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (1963, 1964).

С. 31: У “Примечаниях” зазначено згадані вище рецензію та працю Ф. Максименка.

1977

286. *Білокінь С.* Чи можна знати все? // Молода гвардія. – 1977. – 29 берез.

Про енциклопедичність знань Ф. П. Максименка.

287. Бутрин М. Вірність покликанню: [Про Ф. П. Максименка] // Друг читача. – 1977. – 10 лют.

288. Горфункель А. Х. Собрание палеотипов Ленинградского университета: [Передмова] // Каталог палеотипов: Из собрания Науч. б-ки им. М. Горького Ленинград. ун-та / Ленинград. ун-т им. А. А. Жданова; Сост. А. Х. Горфункель. – Ленинград: Изд-во Ленинград. ун-та, 1977. – С. 3–21.

С. 21: Укладач висловлює глибоку вдячність працівникам відділів рідкісних книг, у тому числі Ф. П. Максименкові (Наукова бібліотека Львівського університету).

1978

289. Зелепугин А. На книжном посту // Вечерний Донецк. – 1978. – 13 дек.

Про роботу Ф. П. Максименка в Бахмуті на Донеччині.

290. Немировский Е. Л. К вопросу о создании сводного каталога старопечатных изданий Кирилловского шрифта XV–XVII вв. // Книга в России до середины XIX века / Под ред. А. А. Сидорова, С. П. Луппова. – Ленинград: Наука. Ленингр. отд-ние, 1978. – С. 51–61.

С. 52: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800): Зведений каталог” (Львів, 1975).

С. 55: Автор зазначає: “Недавно Ф. Ф. Максименко обнаружил в Львовской научной библиотеке им. В. Стефаника венецианский Октоих-первогласник 1537 г., еще не описанный в библиографии”.

291. Немировский Е. Л. О библиотеках, книголюбах и... фальсификаторах: Главы из документальной повести “По следам первопечатника” // Альманах библиофила / Глав. ред. Е. И. Осетров; Редкол.: Ю. М. Акутин (отв. секретарь) и др. – Москва: Книга, 1978. – Вып. 5. – С. 171–194.

С. 186–188: Письмо из Львова.

Про бібліографічну ерудицію, доброзичливість Ф. П. Максименка та його допомогу авторові при написанні дисертації.

1979

292. *Бидлоо Н. Л.* Наставление для изучающих хирургию в анатомическом театре / Под ред. М. В. Даниленко; Пер. с латин. рукописи А. А. Содомора, при участии М. И. Дубового; Пояснительная ст., коммент. и приложения к переводу Н. А. Оборина. – Москва: Медицина, 1979. – 591 с.

С. 373: Редактор, член-корреспондент АМН СРСР М. В. Даниленко дякує старійшому бібліографу країни Ф. П. Максименкові за допомогу при підготовці рукопису книги до друку.

293. *Зленко Г. Унікальне видання // Комсомольська іскра. – 1979. – 17 берез.

Про допомогу Ф. П. Максименка у віднайденні “Бессарабского энциклопедического словаря”.

294. История Центральной научной библиотеки Академии Украинской ССР / Редкол.: И. К. Белодед (отв. ред.) и др. – Киев: Наук. думка, 1979. – 226 с.

С. 90: Про фундаментальну працю Ф. П. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України” (Київ, 1930).

С. 95: Серед перших аспірантів Центральної наукової бібліотеки УРСР – відомий український бібліограф Ф. П. Максименко.

295. *Оборин Н. А.* Н. Л. Бидлоо и его “Наставление для изучающих хирургию в анатомическом театре” // *Бидлоо Н.* Наставление для изучающих хирургию в анатомическом театре / Под. ред. М. В. Даниленко; Пер. с латин. рукописи А. А. Содомора, при участии М. И. Дубового. – Москва: Медицина, 1979. – С. 375–480. – (Приложение).

С. 433: Йдеться про гравюру початку XVIII ст. А. Шхонебека “Раненый солдат”, використану пізніше хірургами як посібник. Автор зазначає, що дані про гравюру (Русская светская гравюра первой четверти XVIII века: Аннот. сводный каталог / ГПБ им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. – Ленинград, 1973. – С. 266 (№ 75) встановив Ф. П. Максименко.

1980

296. Предисловие // История исторической науки в СССР. Советский период. Октябрь 1917–1967 г.: Библиография / АН СССР. Науч. совет по проблеме “История исторической науки”, Ин-т истории СССР, Гос. публ. ист. б-ка РСФСР; Сост.: Р. Г. Эймонтова (ред.-сост.), А. Ф. Лисман (ред.-сост.), Э. А. Вайсборд и др.; Редкол.: М. В. Нечкина (отв. ред.) и др. – Москва: Наука, 1980. – С. 5–13.

С. 13: Редколегія та укладачі висловлюють подяку за допомогу в бібліографуванні літератури мовами народів СРСР вченим, зокрема Ф. П. Максименкові (НБ Львівського університету ім. І. Франка).

297. Редкостные издания: [Про відділ рідкісної книги Наукової бібліотеки Львівського університету та його завідувача Ф. П. Максименка] // Львов. правда. – 1980. – 12 янв.

298. *Сороковська С. В.* Українська радянська історична бібліографія / Відп. ред. С. К. Гутянський. – Київ: Наук. думка. – 1980. – 124 с.

С. 18: Зазначено покажчик Ф. П. Максименка “Материалы к библиографии Донецкого края (преимущественно Бахмутского уезда)” (1922).

С. 105: У Списку літератури відображено вищезазначену працю Ф. П. Максименка.

299. Фонд рідкісних видань: [Про Ф. П. Максименка – знавця старої книги] // Вільна Україна. – 1980. – 19 січ.; Ленінська молодь. – 1980. – 10 січ.

1981

300. *Замковий В.* В пошуках Приємної Долини // Літ. Україна. – 1981. – 28 лип.

Про Ф. П. Максименка, якого автор називає батьком української бібліографії, і який у 1918–1922 рр. жив у Бахмуті. Ф. Максименко допоміг встановити місцевість Приємна Долина, надавши авторові унікальні матеріали з історії міста Артемівськ, серед яких “Карты населенных мест Бахмутского уезда за 1914 г.”.

301. *Исаевич Я. Д.* Преемники первопечатника. – Москва: Книга, 1981. – 190 с.

С. 4, 141, 168, 173: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках” (Львів, 1975).

302. *Климишин И. А.* Календарь и хронология. – Москва: Наука, 1981. – 186 с.

Автор щиро вдячний Ф. П. Максименкові за постійну допомогу при написанні книги.

303. Книга і друкарство на Україні в XV–XVII ст.: [Передмова] // *Запаско Я., Ісаєвич Я.* Пам’ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні. – Львів: Вища шк. Вид-во при Львів. ун-ті, 1981. – Кн. I (1574–1700). – С. 9–23.

С. 23: Автори щиро вдячні за надані в їхнє розпорядження матеріали, за допомогу та консультації вченим, в тому числі Ф. П. Максименкові (Наукова бібліотека Львівського державного університету).

304. *Росовецька Т.* Естафету прийме Литва: [Федорівські читання] // Друг читача. – 1981. – 1 жовт.

Про участь Ф. П. Максименка у чергових Федорівських читаннях у Львові, який виступив з доповіддю про діяльність українського книгознавця П. Яковського (1781–1845).

305. *Тронько П. Т.* Летопись дружбы и братства: (Из опыта создания “Истории городов и сел Украинской ССР” в 26-ти томах). – Киев: Наук. думка, 1981. – 127 с.

С. 29: Автор зазначає, що широко використовувалась праця Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР: Бібліогр. покажч.” (1963, 1964).

1982

306. *Белоконь С.* Ветеран библиографии [Ф. П. Максименко] // Вперед. – 1982. – 15 мая.

307. *Бербєка О. Г.* Важливе джерело бібліографічної інформації: (Бібліогр. огляд покажч. змісту укр. період. видань дожовтневого і рад. періодів) // Бібліотекознавство та бібліографія /

АН УРСР. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. – Київ: Наук. думка, 1982. – С. 122–133.

С. 122: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України. 1857–1929: Зведений каталог” (Київ, 1930).

308. Білокінь С. Праці Ф. П. Максименка в галузі краєзнавчої бібліографії // II Республіканська наукова конференція з історичного краєзнавства, 19–21 жовт., м. Вінниця: Тези доп. / Ін-т історії АН УРСР, Вінницький пед. ін-т ім. М. Островського. – Київ, 1982. – С. 48–50.

309. Білокінь С. Чи можна знати все?: [Про життєвий шлях і наукову діяльність Ф. Максименка] // Друг читача. – 1982. – 24 черв. – С. 7.

310. Рупняк Л. Усе життя з книгою: [Про Ф. П. Максименка] // Вільна Україна. – 1982. – 7 лют. – (Зустрічі з цікавими людьми).

311. Степовик Д. В. Українська графіка XVI–XVIII століть: Еволюція образної системи. – Київ: Наук. думка, 1982. – 331 с.

С. 310: У примітках посилання на розвідку Ф. П. Максименка (у співавторстві з І. П. Крип’якевичем і Р. Я. Луциком) “Народні гравюри XVII ст.” (1971).

С. 321: У “Списку літератури” зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800): Зведений каталог” (Львів, 1975).

1983

312. Берков П. Н. История советского библиофильства (1917–1967). – Москва: Книга, 1983. – 279 с.

С. 161: Автор зазначає, що завдяки доброзичливості Ф. П. Максименка і Б. С. Боднарського отримано вичерпну інформацію про Українське бібліологічне товариство.

С. 244: Автор зазначає, що, в даному виданні, на жаль, недостатньо відомостей про знаних бібліофілів України, зокрема – Ф. П. Максименка.

313. *Бутрин М. Л.* Федір Пилипович Максименко: Коротка біогр. довідка // Федір Пилипович Максименко: Бібліогр. покажч. / Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника АН УРСР; Уклад. М. Л. Бутрин; Ред. М. П. Гуменюк. – Львів, 1983. – С. 3–5.
314. В объеме всей истории: Читатель продолжает разговор [з приводу статті С. Білоконя “Утро Творения” (журнал “Москва” за 1982 рік), присвячений 1500-літтю Києва] // Москва. – 1983. – № 10. – С. 164–172.
- С. 172: Зазначено, що С. Білокінь в листі до редакції серед славних імен діячів культури називає львівського бібліографа Ф. П. Максименка, який видав зразкові покажчики краєзнавчої літератури, стародрукованої книги, і до якого звертаються за консультаціями та порадами філологи та історики, книгознавці, мистецтвознавці.
315. Залишиться серед нас [Ф. П. Максименко: Некролог] // Літ. Україна. – 1983. – 24 листоп. – Підп.: Л. Большаков, П. Жур, Г. Зленко, Є. Кирилюк, В. Кулаковський, О. Ласунський, М. Мороз, Ф. Погребенник, Ф. Сарана.
316. [Ісаєвич Я. Д.] Передмова // Юрій Дрогобич: До 500-річчя виходу першої друк. книги вітчизняного автора: Бібліогр. покажч. / АН УРСР. Ін-т суспільних наук. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника; Уклад.: М. Г. Вавричин, Я. Д. Ісаєвич; Відп. ред. Є. М. Стасюк. – Львів, 1983. – С. 3–7.
- С. 7: Укладачі дякують, зокрема Ф. П. Максименкові за допомогу і надані в їх розпорядження матеріали.
317. *Ісаєвич Я. Д.* Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні. – 2-е вид., перероб. і допов. – Львів: Вища шк., 1983. – 155 с.
- С. 127, 130, 131: Посилання на праці Ф. П. Максименка “Забута сторінка з історії слов’янського друкарства” (1959), “Народні гравюри XVII ст.” (1971) (у співавт. з І. П. Крип’якевичем та Р. Я. Луциком).
318. *Лозинський І. М.* Іларіон Свенціцький – бібліограф і бібліотекознавець // Книгознавство та бібліографія: Зб. наук. праць /

Редкол.: М. Г. Вавричин, М. В. Галушко, М. П. Гуменюк та ін. – Київ: Наук. думка, 1983. – С. 132–146.

С. 139: Згадка про Ф. П. Максименка як книгознавця та посилення на його працю “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800): Зведений каталог” (Львів, 1975).

319. *Лозинський І.* Острозька Біблія в поході віків // Дукля. – 1983. – № 1. – С. 51–57.

С. 51, 56: Про участь Ф. П. Максименка у Федорівських читаннях у Львові з нагоди 400-річчя острозьких книгодруків (Острозької Біблії, 1581) І. Федорова, а також про виступ Ф. П. Максименка про книгознавця, бібліотекаря Київського університету П. Ярковського.

320. Максименко Федір Пилипович: [Некролог] // Вільна Україна. – 1983. – 10 лип.

321. *Немировский Е. Л.* По следам первопечатника. – Москва: Современник, 1983. – 215 с.

Із змісту:

Письмо из Львова. – С. 120–123.

Про бібліографічну ерудицію, доброзичливість Ф. П. Максименка та його допомогу авторові при написанні дисертації.

1984

322. *Бученков А. Н.* Советское краеведческое библиографоведение. – Москва: Книга, 1984. – 221 с.

С. 95, 100: Зокрема про Ф. П. Максименка – бібліографа-краснознавця.

С. 182 (№ 507), 201 (№ 870): У бібліографічному списку використаної літератури зазначено статті про Ф. П. Максименка.

1985

323. *Білокінь С.* [Рецензія] // Сов. библиогр. – 1985. – № 2. – С. 82. – *Рец. на кн.:* Федір Пилипович Максименко: Бібліогр. покажч. / Уклад. М. Л. Бутрин; Ред. М. П. Гуменюк. – Львів, 1983. – 31 с.

324. *Климишин И. А.* Календарь и хронология. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Наука, 1985. – 320 с.

С. 6: У передмові автор висловлює вдячність старійшому бібліографу Наукової бібліотеки Львівського університету Ф. П. Максименкові за велику допомогу, надану йому в процесі роботи над рукописом цієї книги.

1986

325. *Білокінь С.* Наш перший бібліограф [Ф. П. Максименко] // Наука і культура. Україна: Щорічник. – Київ, 1986. – Вип. 20. – С. 394–395.

326. От составителей // Каталог палеотипов из фондов Львовской научной библиотеки им. В. Стефаника АН УССР / Сост.: Р. С. Харабадот, Р. М. Биганский. – Киев: Наук. думка, 1986. – С. 5–8.

С. 8: Укладачі висловлюють подяку, зокрема, Ф. П. Максименкові (Наукова бібліотека Львівського університету) за суттєву допомогу.

1987

327. *Білокінь С.* Забутий материк // Літ. Україна. – 1987. – 21 трав.

Згадано видатного українського бібліографа Ф. П. Максименка та його працю “Матеріали до бібліографії української книжки XIX століття”, яку він так і не зміг видати.

328. *Талантова Г.* Ювілей бібліографа: [90-річчя з дня народження Ф. П. Максименка] // За рад. науку. – 1987. – 17 лют.

1988

329. *Леонюк В.* Полісся знане і забуте // Укр. вісник. – 1988. – Вип. 8. – С. 232–243. – (Передрук самвидавного журналу з України “Український вісник”. – Київ; Львів. – 1987. – Вип. 8.).

С. 239: Зазначено, що Ф. П. Максименко досить ґрунтовно досліджує українсько-білоруське розмежування у праці “Межі етнографічної території українського народу” (1927).

1989

330. *Белоконь С. И.* Библиотека Федора Филипповича Максименко (1897–1983) // Актуальные проблемы теории и истории библиофильства: Тез. сообщ. 3-й Всесоюз. науч.-практ. конф. – Ленинград, 1989. – С. 108–111.

331. *Вовченко І. О., Іллічова Л. С.* Вагомий внесок у розвиток українського радянського бібліографознавства (І. І. Корнейчик) // Бібліотекознавство і бібліографія. – Харків, 1989. – Вип. 29. – С. 120–126.

С. 121, 123–124: Зазначено, що використовуючи бібліографічні посібники, складені визначними українськими бібліографами (М. І. Ясинським, Ф. П. Максименком), І. І. Корнейчик уперше дав систематичне висвітлення розвитку бібліографії на Україні з початку ХІХ ст. Б. С. Боднарський, Ф. П. Максименко були першими читачами і доброзичливими критиками праць І. І. Корнейчика, про що свідчать матеріали їх листування.

С. 125: Серед основних праць І. І. Корнейчика зазначено його розвідку “Славний шлях (До 70-річчя Ф. П. Максименка)” (1968).

332. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР: Іст. нарис / Редкол.: М. В. Лізанець (відп. ред.), М. В. Галушко (заст. відп. ред.), М. Г. Вавричин та ін. – Київ: Наук. думка, 1989. – 203 с.

С. 35: Йдеться про тексти доповідей (незнайдених і неопублікованих), прочитаних на конференції до 500-річчя книгодрукування (Львів, жовтень 1940 р.), які зберігались, за свідченням Я. Д. Ісаєвича, в особистому архіві Ф. П. Максименка задовго до його смерті (1983 р.).

1990

333. *Дашкевич Я. Р.* Репертуар української книжки 1798–1916 років – коли він буде? // Наука і культура. Україна: Щорічник. – Київ, 1990. – Вип. 24. – С. 163–173.

С. 165: Серед вчених-бібліографів, дослідників репертуару української книги названо Ф. Максименка.

С. 166: Автор зазначає, що науковці, які досліджували бібліографічний репертуар української книги (М. Сагарда, С. Постер-

нак, Ю. Меженко, М. Ясинський) зазнали утисків. Зокрема Ф. П. Максименко “другу чистку не пройшов”, у 1933 р. “одного з найвидатніших українських знавців книги” звільнили з роботи у Всенародній бібліотеці України.

С. 169: Про працю Ф. П. Максименка “Бібліографія бібліографії української книжки XIX–XX століть”, яка “стала фундаментом для створення робочої картотеки, надрукувати не можна було – в ній надто багато заборонених імен”.

1991

334. Білокінь С. І. Внесок Ф. П. Максименка до історично-географічної та краєзнавчої бібліографії // Проблеми історичної географії України: Зб. наук. праць. – Київ: Наук. думка, 1991. – С. 147–151.

335. Білокінь С. Діалектика нищення: [Про Ф. П. Максименка] // Голос України. – 1991. – 22 листоп.

336. Бутрин М. Л. Про автора [М. П. Гуменюка] // Гуменюк М. П. Біля джерел української радянської бібліографії. – Київ: Наук. думка, 1991. – С. 148–150.

С. 149, 150: Згадка про Ф. П. Максименка, який організував у Науковій бібліотеці Львівського університету семінар бібліографів Львова. М. П. Гуменюк, який вважав себе учнем Ф. Максименка, був постійним учасником цих семінарів.

337. Дашкевич Я. Народа нездійснених мрій // На шляху до створення репертуару української книжки: Протокол наради, присвяч. складанню “Бібліографії української книги 1798–1914 рр.”, яка відбулася в Бібліотеці АН УРСР 21–22 груд. 1945 р. / АН України ЛНБ ім. В. Стефаника, Львів. від-ня Археограф. комісії; Підготов. тексту Л. І. Ільницької. – Львів, 1991. – С. 3–8.

С. 5: На нараді в Києві велася принципова, відважна і відверта розмова, бо називалось чимало проскрибованих імен, особливо в доповіді Ф. Максименка.

С. 6: Автор зазначає, що і сам Ф. Максименко був проскрибованою особою на час наради, як персона “нон грата” змушений був шукати притулку у Львові – притулку щасливого для НБ Львівського університету, яку Ф. Максименко оберігав від тих

грабувань 1940–1960-х рр., що покотилися по інших наукових бібліотеках Львова.

С. 8: Посилання на покажчик М. Л. Бутрина “Федір Пилипович Максименко” (Львів, 1983).

338. [Ільницька Л. І.] Від упорядника // Гуменюк М. П. Біля джерел радянської бібліографії / Упорядкув. та підготов. текстів Л. І. Ільницької; Післямова М. Л. Бутрина; Редкол.: М. В. Галушко (відп. ред.), М. А. Вальо, М. Г. Вавричин та ін. – Київ: Наук. думка, 1991. – С. 3–4.

С. 3: Згадка про Ф. П. Максименка, нарис про якого планував підготувати М. П. Гуменюк.

339. На шляху до створення репертуару української книжки: Протокол наради, присвяч. складанню “Бібліографії української книги 1798–1914 рр.”, яка відбулася в Бібліотеці АН УРСР 21–22 грудня 1945 р. / АН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Львів. від-ня Археографічної комісії; Підготов. тексту Л. І. Ільницької; Вступ. ст. Я. Р. Дашкевича. – Львів, 1991. – 62 с.

С. 9: Серед присутніх на нараді – Ф. П. Максименко (Київ. держ. ун-т).

С. 10: У переліку доповідей порядку денного – доповідь Ф. П. Максименка “Бібліографія української бібліографії як джерело для складання “Бібліографії української книги 1798–1914 рр.”.

С. 12: Ю. О. Меженко в своїй доповіді “Завдання, обсяг та джерела роботи” повідомляє, що на нараді буде виголошена доповідь Ф. П. Максименка “Джерела української бібліографії”.

С. 13, 16–18: Ф. П. Максименко брав участь у дискусії та обговоренні доповіді Ю. О. Меженка.

С. 19–28: Подано доповідь Ф. П. Максименка “Бібліографія української бібліографії”.

С. 29, 30: Відповіді на запитання та заключне слово Ф. П. Максименка при обговоренні своєї доповіді.

С. 32–33: Участь Ф. П. Максименка в дискусії та обговоренні доповіді Я. Р. Дашкевича “Мовні проблеми бібліографії української книги 1789–1914 рр. в Галичині та на Закарпатті”.

С. 36, 39: Участь Ф. П. Максименка в дискусії та обговоренні доповіді Т. М. Марківської “Основні засади опису книг”.

С. 42, 45: Участь Ф. П. Максименка в дискусії та обговоренні доповіді О. С. Ровнер “Анотування, його характер та межі”.

С. 48, 52: Участь Ф. П. Максименка в дискусії та обговорення доповіді В. В. Лутковського “Утворення фонду “Української колекції””.

С. 55: У примітках (№ 2) зазначено, що відомості про галицько-руську бібліографію І. О. Левицького подано у виступі Ф. П. Максименка (С. 22).

340. *Немировский Е. Л.* Путешествие к истокам русского книгопечатания: Книга для учащихся. – Москва: Просвещение, 1991. – Гл. 8, [раздел]: Удивительная статья Александра Новитного. – С. 154–156.

С. 154, 155: Автор зазначає, що більше двадцяти років він листувався з відомим львівським бібліографом, знавцем історії та культури України, безкорисливою людиною – Ф. П. Максименком, який своїми енциклопедичними знаннями ділився з кожним, хто до нього звертався.

1992

341. *Бутрин М. Л.* Пам’яті видатного українського бібліографа [Ф. П. Максименка] // Вузівська бібліотека: Історія. Теорія. Досвід роботи: [Зб. праць] / Наук. б-ка. ЛДУ ім. І. Франка. Зональне метод. об’єднання вузів. б-к західних обл. України; Редкол.: В. Н. Кутик (наук. ред.) та ін. – Львів, 1992. – Вип. 1. – С. 77–81. – Див. також “Бібліотека вищого навчального закладу. Історія. Теорія. Досвід роботи”).
342. *Потайчук В. К.* Федір Пилипович Максименко (5.02.1897–6.07.1983) // Там само. – С. 70–76.

1993

343. *Дашкевич Я.* Нарада нездійснених мрій: [Вступне слово до Протоколу наради бібліографів, присвяченій складанню “Бібліографії української книги. 1798–1914 рр.”, яка відбулася в Бібліотеці АН України 21–22 грудня 1945 р. в Києві] // Бібл. вісн. – 1993. – № 3/4. – С. 30–35.
- С. 31: Про доповідь Ф. П. Максименка “Бібліографія української бібліографії” на нараді.

344. *Ісаєвич Я. Д.* Передмова // Каталог кириличних стародруків Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН України / АН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Уклад.: Я. Д. Ісаєвич, В. Я. Фрис; Відп. ред. М. В. Галушко. – Львів. 1993. – Вип. 1: Видання Івана Федорова. – С. 3–11.

С. 8: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800): Зведений каталог” (Львів, 1975).

345. *Меженко Ю. О.* Завдання, обсяг та джерела роботи: Доп. на нараді бібліографів, присвяч. складанню “Бібліографії української книги. 1798–1914 рр.”, 21–22 грудня 1945 р. у Києві // Бібл. вісн. – 1993. – № 3/4. – С. 32–35.

С. 34, 35: Згадано доповідь Ф. П. Максименка “Джерела української бібліографії”.

1994

346. *Божко М., Гордій М.* Книгозбірні Львівського університету – 375 // Бібл. вісн. – 1994. – № 2. – С. 23–26.

С. 25: Про Ф. П. Максименка.

347. *Дашкевич Я.* Ф. П. Максименко – вчений і людина: Доп. на Міжнар. наук. конф., присвяч. видатному укр. книгознавцю, бібліографу Ф. П. Максименку (1897–1983) // Бібліотека вищого навчального закладу. Історія. Теорія. Досвід роботи. – Львів, 1994. – Вип. 3. – С. 103. – (Хроніка – 94). – Див. також “Вузівська бібліотека: Історія. Теорія. Досвід роботи”.

348. *Домбровська Г.* Традиції Ф. П. Максименка в роботі науково-бібліографічного відділу НБ Львівського університету: Доп. на Міжнар. наук. конф., присвяч. видатному укр. книгознавцю, бібліографу Ф. П. Максименку // Там само. – С. 103. – (Хроніка – 94).

349. *Запаско Я.* [Спогади про Ф. П. Максименка – видатного книгознавця]: Виступ на Міжнар. наук. конф., присвяч. видатному укр. книгознавцю, бібліографу Ф. П. Максименку // Там само. – С. 103. – (Хроніка – 94).

350. *Касинець Е.* [Нью-Йоркська публічна б-ка] Спомин здалека: [Про Ф. П. Максименка (надіслано на Міжнар. наук. конф., присвяч. видатному укр. книгознавцю, бібліографу Ф. П. Максименку)] // Там само. – С. 103. – (Хроніка – 94).
351. *Кузьминська Л.* Тут витає дух Франка: [Про діяльність Наукової бібліотеки Львівського університету, також ветеранів бібліотеки, які наслідували приклад видатного бібліографа Ф. П. Максименка] // Неділя. – 1994. – 1 лип.
352. *Кутик В.* Професіограма бібліографа: прижиттєві і пожиттєві уроки діяльності Ф. П. Максименка: Доп. на Міжнар. наук. конф., присвяч. видатному укр. книгознавцю, бібліографу Ф. П. Максименку // Бібліотека вищого навчального закладу. Історія. Теорія. Досвід роботи. – Львів, 1994. – Вип. 3. – С. 103. – (Хроніка – 94).
353. *Матковський О.* [Спогади про Ф. П. Максименка – радника науковців]: Виступ на Міжнар. наук. конф., присвяч. Видатному укр. книгознавцю, бібліографу Ф. П. Максименку // Там само. – С. 103. – (Хроніка – 94).
354. Міжнародна наукова конференція, присвячена видатному українському книгознавцю, бібліографові і бібліотекознавцю Федорові Пилиповичу Максименку (4 лютого 1897 – 6 липня 1983 рр.): Програма / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Наук. б-ка Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка. – Львів, 1994. – [4] с.
- С. 4: Подано коротку бібліографію про Ф. П. Максименка.
355. *Оборін М.* [Спогади про Ф. П. Максименка – радника науковців]: Виступ на Міжнар. наук. конф., присвяч. видатному укр. книгознавцю, бібліографу Ф. П. Максименку // Бібліотека вищого навчального закладу. Історія. Теорія. Досвід роботи. – Львів, 1994. – Вип. 3. – С. 103. – (Хроніка – 94).

356. *Сіммонс Дж. С. Г.* (Оксфордський ун-т, Великобританія) [Спогади про Ф. П. Максименка (надіслано на Міжнар. наук. конф., присвяч. видатному укр. книгознавцю, бібліографу Ф. П. Максименку)] // Там само. – С. 103. – (Хроніка – 94).
357. *Цвіркун І.* Федір Пилипович Максименко [український книгознавець, бібліограф]: (Міжнар. наук. конф.) // Бібл. вісн. – 1994. – № 4. – С. 30–32.

1995

358. Від укладача // Іншомовні джерела до історії міст і сіл України: Показч. л-ри / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Уклад. О. Д. Кізлик; Наук. ред. О. А. Купчинський. – Львів, 1995. – С. 3–6.
- С. 4: Укладач зазначив, що він застосував принцип розміщення матеріалів, який свого часу застосував вчений-бібліограф, краєзнавець та історик видавничої справи в Україні Ф. П. Максименко у своїй краєзнавчій бібліографії “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (1963, 1964).
359. *Вовченко І. О.* Бібліографія бібліографії в Україні // Національна бібліографія України: стан і тенденції розвитку: Матеріали міжвід. наук. конф., 12–14 квіт. 1994 р., м. Київ. – Київ, 1995. – С. 93–98.
- С. 94: Значний доробок у розвиток бібліографії другого ступеня вніс відомий бібліограф Ф. П. Максименко своїм показником “Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України” (Київ, 1930).
- С. 97: Про працю Ф. П. Максименка у співавторстві з Р. С. Кац “Бібліографія української і російської бібліографії по історії УРСР” (Київ, 1960), яка, на жаль, вийшла незначним накладом на ротаторі Державної історичної бібліотеки України.
360. *Дашкевич Я.* Навколо “Репертуару української книги 1798–1916” // Репертуар української книги 1798–1916: Матеріали до бібліогр. / Упорядкув., підготов. до друку та прим. Л. І. Ільницької. – Львів, 1995. – Т. 1: 1798–1870. – С. III–XVIII.

С. IV: Посилання на працю Ф. Максименка “Матеріали до бібліографії української книги в Росії XIX ст.”: Додатки до покажчика Д. Дорошенка (Київ, 1929). Автор зазначає, що машинописний передрук 1944 р. (68 с.), який він отримав від Ф. П. Максименка, заслуговує на друковане видання.

361. *Льницька Л.* Від упорядника // Репертуар української книги 1798–1916: Матеріали до бібліогр. / Упорядкув., підготов. до друку та прим. Л. І. Льницької. – Львів, 1995. – Т. 1: 1798–1870. – С. XIX–XXIII.

С. XIX: Питання бібліографії української книги та її завдань ґрунтовно розроблені в працях багатьох учених, серед яких названо Ф. П. Максименка.

С. XX: Зазначено рукописні джерела, серед яких доповнення Ф. Максименка до бібліографії М. Комарова.

362. *Омельчук В.* Національна бібліографія України: тенденції розвитку, проблеми розробки // Бібл. вісн. – 1995. – № 5. – С. 1–13.

С. 7: Зазначено, що у другій половині 1920-х років було напружено теоретичні та практичні питання бібліографічного репертуару такими фахівцями, як С. Маслов, Ф. Максименко, Ю. Меженко та ін.

С. 8: Подано цитату із розвідки Ф. Максименка “Межі етнографічної території українського народу” (Київ, 1927).

С. 11: В посиланнях (С. 11–12) зазначені праці Ф. П. Максименка “Бібліографія української і російської бібліографії по історії УРСР” (Київ, 1960); “До бібліографії українознавства” (1926, 1928); “Межі етнографічної території українського народу” (1927).

1996

363. *Білокінь С.* До питання про авторство “Словника українських псевдонімів”: Документи і матеріали // *Мappa Mundi*: 36. наук. праць на пошану Ярослава Дашкевича з нагоди його 70-річчя / Редкол.: І. Гирич, Я. Грицак, М. Капраль та ін. – Львів; Київ; Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 1996. – С. 830–874.

С. 835, 837: Автор наводить заяву Я. Дашкевича до дирекції видавництва “Наукова думка” з приводу видання О. Деєм “Словника українських псевдонімів”. У заяві Я. Дашкевич зазначає:

“В 1949 р. я підготував до друку попередній список псевдонімів...”. В 1950 р., під час ув’язнення Я. Дашкевича, відомий український бібліограф Ф. Максименко скопіював попередній список псевдонімів на машинці (з розшифровками, але без джерел) і передав для збереження бібліографам-книгознавцям Б. С. Боднарському (Москва), Ю. І. Масанову (Москва), Ю. О. Меженкові (Ленінград), С. І. Маслову (Київ), Ф. К. Сарані (Київ).

С. 846: Лист (від 15 вересня 1965 р.) О. Дея до Ф. Максименка. Уривок.

С. 847: У листі (від 13 липня 1966 р.) дирекції видавництва “Наукова думка” до Я. Дашкевича зазначено, що Ю. Меженко, Ф. Сарана та Ф. Максименко стверджували, що Я. Дашкевич працював над збиранням картотеки до “Словника псевдонімів” і опублікував статтю про принципи його укладання.

С. 852, 854–855: У наведених заявах Я. Дашкевича до партійного бюро ІМФЕ ім. М. Т. Рильського АН УРСР (С. 852), до Президії АН УРСР (С. 854–855) зазначено, що Ю. Меженко, Ф. Сарана, Ф. Максименко підтвердили обґрунтованість заяви Я. Дашкевича стосовно його авторського права.

С. 860: У “Висновках комісії з перевірки заяви Я. Дашкевича до партійного бюро ІМФЕ імені М. Т. Рильського АН УРСР від 14 жовтня 1966 р. зазначено: “Не слід протиставляти матеріали з колишньої картотеки Н. В. Кравченко-Максименкової, влитої у картотеку Я. Р. Дашкевича 1947 р., усім іншим матеріалам, зібраним Я. Р. Дашкевичем та його співробітниками. До речі, такої ж думки й заступник директора наукової бібліотеки Львівського держуніверситету ім. І. Франка Ф. П. Максименко, який у своєму листі до директора видавництва “Наукова думка” пише, що “з 1947 р. для того, хто мав працювати над псевдонімами, до послуг була вже не картотека Н. В. Кравченко-Максименкової, а об’єднана картотека, складена Я. Р. Дашкевичем”.

364. *Боряк Г. В.* Документальні ресурси національної та державної спадщини України: Бібліографічна, кодикографічна та археографічна “україніка” (сфери дії та розмежування понять) // Рукописна та книжкова спадщина України. – Київ, 1996. – Вип. 3. – С. 3–21.

С. 8: Зазначено, що дискусії в бібліографії 1920–1930-х років обговорювали проблеми мови, обсягу та змісту понять, хронологічних меж бібліографії, в яких брали участь такі видатні бібліографознавці та бібліографи як Ф. П. Максименко, Ю. О. Ме-

женко, С. П. Постернак, С. І. Маслов, М. І. Сагарда, М. І. Ясинський та ін. Але на початку 1930-х років роботу над репертуаром української книжки було припинено.

365. Бутрин М. Л. Спогад про вчителя бібліографії // *Королевич Н. Ф. Бібліограф Федір Пилипович Максименко (1897–1983): Біобібліогр. нарис / М-во культури і мистецтв України. Нац. парлам. б-ка України. – Київ, 1996. – С. 26–31. – (Видатні діячі української книги; Вип. 6).*

366. *Геращенко М. Нінель Королевич // Бібл. вісн. – 1996. – № 3. – С. 27–28.*

С. 27: Зазначено, що відомий український бібліограф Ф. Максименко високо цинив професійний рівень Н. Королевич, відзначав її прекрасні бібліографії із слов'янознавства і літературознавства, а також її статтю про потребу складання повної бібліографії української книги. М. Геращенко пише, що у колі інтересів Н. Королевич – бібліографічні аспекти: життя і діяльність українських бібліографів ХХ ст. – Ю. Меженка, Ф. Максименка, Ф. Сарани та ін.

367. *Ільницька Л. І. Україніка НТШ як джерело національної бібліографії // Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка: Книги і люди: Матеріали Круглого столу / Упорядкув. та заг. ред. Л. І. Ільницької. – Львів, 1996. – С. 67–77.*

С. 70: Зокрема про Ф. П. Максименка, який “наголошував на мікрофільмуванні та фоторепродукуванні відсутніх у бібліотеці книг”.

368. *Ісаєвич Я. Україна давня і нова: народ, релігія, культура = Isaievych Ia. Ukraine, old and new: People, religion, culture / НАН України. Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, Міжнар. асоціація україністів. – Львів, 1996. – 335 с.*

С. 10: Автор з вдячністю називає імена своїх вчителів, серед яких визначний бібліограф і дослідник історії книги Ф. Максименко – з Львівської університетської бібліотеки.

С. 11: Я. Ісаєвич згадує з якими труднощами вдалось відстояти в 1975 р. публікацію повного тексту каталогу ветерана української науки Ф. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках” (Львів, 1975).

369. Ковальчук Г. Про серію брошур “Видатні діячі української книги” // Бібл. вісн. – 1996. – № 3. – С. 29.

Автор пише про те, що здано до друку два випуски серії “Видатні діячі української книги” – про Л. Биковського та Ф. Максименка. Ці публікації якоюсь мірою заповняють вакуум у вітчизняних історико-книгознавчих дослідженнях. Діяльність, зокрема Ф. Максименка 1930–1940-х років, не дуже афішувалась, хоча він і не був репресований. Бібліографічні нариси будуть важливим джерелом для вивчення життя і діяльності корифеїв української книги та бібліографії.

370. Королевич Н. Ф. Бібліограф Федір Пилипович Максименко (1897–1983): Біобібліогр. нарис / М-во культури і мистецтв України. Нац. парлам. б-ка України. – Київ, 1996. – С. 3–25. – (Видатні діячі української книги; Вип. 6).

371. Омельчук В. Вступ // Україномовна книга. 1798–1916 / Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського. – Київ: Абрис, 1996. – Вип. 1: 1798–1885. – С. X–XXXVI.

С. XXVII: У другій половині 1920-х років було напрацьовано теоретичні та практичні питання бібліографічного репертуару такими фахівцями, як С. Маслов, Ф. Максименко, Ю. Меженко, С. Постернак, М. Сагарда, М. Ясинський.

С. XXVIII–XXIX: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Межі етнографічної території українського народу” (1927).

372. Столова Е. Збірка екслібрисів Наукової бібліотеки: проблеми зберігання та опису // Бібліотека вищого навчального закладу: Історія. Теорія. Досвід роботи / НБ ЛДУ ім. І. Франка. Зональне метод. об’єднання вузівських б-к зах. обл. України; Редкол.: Кутик В. Н. (наук. ред.) та ін. – Львів, 1996. – Вип. 5. – С. 91–101.

С. 91: Зазначено, що “основою колекції книжкових знаків Наукової бібліотеки університету є збірка екслібрисів, яку збирав Федір Пилипович Максименко”.

С. 94: Зазначено, що “одним з найстаріших екслібрисів у збірці Ф. П. Максименка є книжковий знак Ієроніма-Августа Любомирського (1648–1706 pp.), приятеля і товариша по зброї короля Яна III”.

С. 98: Зазначено, що “У збірці Ф. П. Максименка є ще два екслібриси роботи Келісинського – власницькі знаки Адама Росцишевського та Олександра Батовського. XX століття у збірці Ф. П. Максименка представлене найрізноманітнішими за змістом та технікою екслібрисами. Серед них – екслібрис Сергія Дмитровича Шереметьєва”.

С. 100: “До збірки Ф. П. Максименка увійшла ціла колекція українського графіка та орнаментального різб’яра Івана Пантелюка”.

1997

373. *Баталов В.* Село Божої благодаті: [Розповідь про село [Дермань], історичному минулому якого може позаздрити столиця] // Молодь України. – 1997. – 14 січ.

Зазначено, що знайомство із знаним українським бібліофілом Ф. П. Максименком допомогло історику-краєзнавцю А. Хведасу розкрити значну сторінку з історії села.

374. *Білокінь С.* Федір Максименко: Масштаб особи // Перші книгознавчі читання: Зб. наук. праць. – Київ, 1997. – С. 102–110.

375. *Божко М.* Просвітницька діяльність Наукової бібліотеки Львівського державного університету ім. Івана Франка // Скарбниця духовності: Науковій бібліотеці Ужгород. держ. ун-ту – 50 років / Редкол.: В. С. Поп (голова, відп. ред.), О. І. Почекутова, О. Д. Закривидорога, Л. О. Мельник. – Ужгород, 1997. – С. 47–55.

С. 55–55: Про Ф. П. Максименка – українського вченого-бібліографа, пам’яті якого було присвячено міжнародну конференцію.

376. *Бутрин М.* Видатний український бібліограф: До 100-річчя від дня народження Федора Пилиповича Максименка // Палітра друку. – 1997. – № 1. – С. 60–61.

377. *Бутрин М.* Федір Максименко – видатний український бібліограф // Питання історії, української і слов’янських мов та культури: Зб. доп. і повідомл. / Упоряд. О. Купчинський. – Львів, 1997. – С. 162–169. – (Праці сесій, конференцій, симпозіумів, круглих столів НТШ; Т. 5).

378. Він не написав жодної книжки, хоча його мали за свого Михайло Грушевський та Дмитро Яворницький: [Про порадника вчених Федора Максименка у передачі “Автограф”] // За вільну Україну. – 1997. – 22 лют. – (У рубриці “Простір трикутника”).
379. Із тисяч імен і дат: [4 лютого 1997 р. українська інтелігенція має нагоду згадати про 100-річчя з дня народження патріарха бібліографії Ф. П. Максименка] // Урядовий кур’єр. – 1997. – 1 лют.
380. Ім’я українського книгознавця зібрало міжнародну конференцію: [4 лютого 1997 р. у Науковій бібліотеці Львів. ун-ту відбулась наукова конференція, присвяч. 100-річчю з дня народження видатного українського книгознавця, бібліографа Ф. Максименка] // Експрес. – 1997. – 8–16 лют.
381. *Можарова Г.* Ф. П. Максименко – краєзнавець: За матеріалами його рукописних бібліографічних картотек // Збірник наукових праць відділу рукописних, стародрукованих та рідкісних книг ім. Ф. П. Максименка / НБ ЛДУ імені Івана Франка. Зонально-метод. об’єднання вузівських б-к західних обл. України; Відп. ред. Н. Швець. – Львів, 1997. – С. 14–18.
382. *Мороз М.* [Передмова] // Мирослав Мороз: Бібліогр. покажч. / НАН України. Львів. від-ня Ін-ту л-ри ім. Т. Г. Шевченка; Упоряд. М. Мороз; Відп. ред. Є. Нахлік. – Львів, 1997. – С. 3–8.
- С. 7–8: Ф. Максименка та Ю. Меженка автор називає талановитими бібліографами ХХ ст.
383. *Немировский Е.* Федор Филиппович Максименко: [До 100-річчя від дня народження відомого книгознавця і бібліографа] // Кн. обозрение. – 1997. – 29 апр. – С. 19.
384. Патріарх української бібліографії: (3 вид. Н. Королевич “Бібліограф Ф. П. Максименко. 1897–1983 pp.”) // Вісн. Кн. палати. – 1997. – № 2. – С. 38–39.

385. Передмова // Українознавство: Реф.-бібліогр. бюл. 1993 / Упоряд.: Я. Ісаєвич, О. Аркуша, В. Патока та ін.; Відп. ред. Я. Ісаєвич. – Київ; Львів, 1997. – С. 5–8.

С. 7–8: Упорядники присвячують цей том пам'яті визначного бібліографа і книгознавця Ф. Максименка з нагоди 100-річчя з дня його народження і зазначають, що “для нового покоління працівників на ниві бібліографії та інформаційного забезпечення українознавства доробок незабутнього Федора Пилиповича Максименка залишається надійним дороговказом”.

386. Рупняк Л. Учений без звання і титулів: [Видатний український книгознавець, вчений-бібліограф Ф. П. Максименко] // Шлях перемоги. – 1997. – 22 трав.

387. Столова Е. Збірка екслібрисів Наукової бібліотеки ЛДУ: проблеми зберігання та опису // Збірник наукових праць відділу рукописних, стародрукованих та рідкісних книг ім. Ф. П. Максименка / НБ ЛДУ ім. І. Франка. Зональне метод. об'єднання вузівських б-к зах. обл. України; Відп. ред. Н. Швець. – Львів, 1997. – С. 93–106.

С. 93: Основою колекції книжкових знаків Наукової бібліотеки університету є збірка екслібрисів, яку збирав Ф. П. Максименко.

С. 97: Одним із найстаріших екслібрисів у збірці Ф. П. Максименка є книжковий знак Ієроніма-Августа Любомирського (1648–1706).

С. 103–104: У збірці Ф. П. Максименка – екслібрис графа Сергія Дмитровича Шереметьєва (1844–1918), датований 1902 р.; сім екслібрисів Тадеуша Сольського (1884–1966), юриста за фахом, колекціонера, бібліотекаря; колекція українського рафіка та орнаментального різьбара Івана Пантелюка.

С. 105: Львівська художниця Ярослава Музика (1898–1953) виконала екслібрис для Ф. П. Максименка, відомого бібліографа та бібліофіла. Екслібрис зображує монаха, який читає рукопис.

388. Стрішенець Н. Бібліографічна спадщина Юрія Меженка / НАН України. Нац. б-ка імені В. І. Вернадського. – Київ, 1997. – 142 с.

С. 52: Зазначено, що бібліограф Ф. П. Максименко в листі до Ю. О. Меженка пише про підготовку видання “Репертуар української книги 1798–1914 рр.”.

С. 53: Вміщено фото: Ю. Меженко, Ф. Сарана, М. Ясинський, Ф. Максименко. 1957.

С. 83: Бібліографи Б. С. Боднарський, Ф. П. Максименко у 1956 р. надіслали листи до Ю. Меженка з високою оцінкою його видання “Русская техническая периодика 1800–1916” (Москва; Ленинград, 1955) та фаховим аналізом роботи.

С. 108: Про зібрану Ю. Меженком колекцію портретів відомих, здебільшого російських бібліографів за весь період розвитку бібліографії, і порівняно небагато – українських. Серед них – портрет Ф. Максименка.

С. 129: Згадано лист Ф. Максименка до Ю. Меженка від 8 травня 1947 р. (ЛЛ. Ф. 191).

389. Федір Пилипович Максименко (4 лютого 1897 р. – 6 липня 1983 р.) – видатний український книгознавець, бібліограф і діяч бібліотечної справи: Міжнар. наук. конф. до 100-річчя з дня народження: Програма / Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. Наук. б-ка, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Міжнар. асоціація українців. Комісія бібліографії та інформатики. – Львів, 1997. – [4] с.

С. 4: Подано коротку бібліографію про Ф. П. Максименка.

390. *Швець Н.* Засади і настанови Ф. П. Максименка у формуванні відділу рукописів і рідкісних книг // Збірник наукових праць відділу рукописних, стародрукованих та рідкісних книг ім. Ф. П. Максименка / НБ ЛДУ ім. І. Франка. Зональне метод. об'єднання вузівських б-к зах. обл. України; Відп. ред. Н. Швець. – Львів, 1997. – С. 6–13.

391. *Швець Н.* Примірник Краківського брєвіарію 1498 р. у Науковій бібліотеці Львівського університету // Там само. – С. 41–62.

С. 41: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог (Львів, 1958).

1998

392. *Білокінь С.* Федір Максименко і книгознавці його доби: До 100-річчя від дня народження // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 93/94. – С. 122–132.

393. *Геращенко М.* Цінне видання для фахівців // Вісн. Кн. палати. – 1998. – № 7. – С. 18. – *Рец. на кн.: Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. для ін-тів культури України. – Київ: Кн. палата України, 1998. – 327 с.

Рецензент зазначає, що в книзі дослідниця висвітлила діяльність провідних бібліографів, серед яких Ф. П. Максименко, також згадує серію “Видатні діячі української книги”, започатковану 1993 р. Н. Ф. Королевич, вип. 6, за 1996 р., біобібліографічний нарис, присвячений Ф. П. Максименкові.

394. *Гирич І.* Оборонець і дослідник національної культурної спадщини [С. Білокінь] // Пам’ятки України: історія та культура. – 1998. – № 3/4. – С. 139–144.

С. 140, 142: Про тривале спілкування Ф. П. Максименка з С. Білоконем, яке для останнього стало прекрасною науковою школою історії мистецтвознавства та бібліографії.

395. *Демченко Є., Донець О.* Будинок філії № 1 Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського та його художні пам’ятки // Бібл. вісн. – 1998. – № 1. – С. 19–27.

С. 26: Згадка про бібліографа Ф. Максименка.

396. *Дубровіна Л. А., Онищенко О. С.* Історія Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. 1918–1941 р. – Київ: НБУВ, 1998. – 336 с. – (80-річчю Національної академії наук України та Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського присвячується).

Із змісту:

Розд. 3.: Всенародна бібліотека України (1923–1924). – С. 101–147.

С. 117: Згадка про Ф. П. Максименка, якого на засіданні Ради Бібліотеки від 19 березня 1929 р. обрали помічником завідувача відділу комплектування М. І. Сагарди.

С. 124: Зазначено, що у вересні 1930 р. адміністрацію ВБУ в Комісії Народного Комісаріату освіти представляли заступник директора В. Ф. Іваницький та представник місцевому Ф. П. Максименко.

С. 125: Висновки Комісії НКО призвели до кадрових переміщень і звільнень у бібліотеці. Серед знятих з наукової та керівної роботи – голова місцевому Ф. П. Максименко – “за духовне

походження” [син священика]. Заступництво колективу ВБУ та особисте звернення С. І. Маслова до Наркома освіти УСРР М. О. Скрипника з приводу висновків Урядової комісії щодо звільнення В. Ф. Іваницького, О. Є. Карпинської, Ф. П. Максименка, М. І. Сагарди та ін., які були охарактеризовані як фахівці високої кваліфікації, вплинули на те, що їх залишили на своїх посадах і не звільнили з бібліотеки, завдяки особистому розпорядженню М. О. Скрипника.

С. 128: У 1931 р. було змінено структуру ВБУ, затверджено положення та інструкції відділів. Зазначено, що завідувачем газетного відділу був Ф. П. Максименко – відомий бібліограф та книгознавець.

Розд. 4.: Загальні та спеціалізовані фонди і каталоги бібліотеки (1924–1934). – С. 148–167.

С. 158: У 1926 р. Ф. П. Максименко був відряджений до Ленінграду для придбання книг, де завдяки його наполегливій роботі та обстеженню фондів (Бібліотека АН, Ленінградська публічна бібліотека, Ленінградське відділення Центрального архіву та ін.) було придбано для ВБУ кілька тисяч книжок. Крім того, Ф. Максименко привіз п’ять цінних для історії України рукописів.

С. 161: Зазначено, що 1932 р. науковий співробітник Ф. П. Максименко у складі Комісії (Ю. А. Кулаковський, А. М. Яременко) для ознайомлення з книжковими збірками Волинського музею брав участь у розподілі фондів.

С. 192, 193: Як завідувач газетного відділу ВБУ Ф. П. Максименко в 1931 р. створив нормативно-інструктивну базу діяльності відділу, розпочав велику роботу по сортуванню, опису, поповненню фонду. Крім сучасних видань, Ф. П. Максименко почав опрацювання дореволюційних газет (1917–1930 рр., зокрема з тасмного відділу за 1917–1920 рр.). Але вже 1933 р. Ф. П. Максименка усунено від керівництва відділом. Визнання “шкідницької” діяльності Ф. П. Максименка, як і всієї ВБУ, ґрунтувалося на тому, що “вони концентрували старі, націоналістичні буржуазні, газетні фонди, ігноруючи справу зберігання сучасних газетних фондів та даючи вороже настановлення в бібліотечній роботі”.

С. 200: “Врятування книжкових та рукописних зібрань і колекцій, книжкових фондів від забуття, їх збереження, залучення до української культури є заслугою видатних особистостей бібліотечної справи, чий імена протягом десятиліть не отримали визнання, серед яких – Ф. П. Максименко”.

Розд. 5.: Наукова діяльність Бібліотеки у галузі бібліотекознавства, бібліографії та книгознавства (1918–1934). – С. 201–246.

С. 206: 21 березня 1925 р. було створено новий відділ ВБУ – Науково-дослідний інститут бібліотекознавства. Штат Інституту складався з С. П. Постернака, М. І. Сагарди, М. І. Ясинського, О. Є. Карпинської, Д. А. Балики, Б. І. Зданевича, Ф. П. Максименка та ін.

С. 222, 223: У ВБУ було організовано публічні засідання, де обговорювали всі питання діяльності Бібліотеки. Вражає широта охоплення бібліографічних питань як теоретичного, так і науково-практичного спрямування у доповідях, зокрема М. І. Ясинського і Ф. П. Максименка – “Про теоретичні питання українського бібліографічного репертуару” та “Про методичні підвалини української краєзнавчої бібліографії” – Ф. П. Максименка. В 1928–1929 рр., в зв’язку з об’єднанням усіх фондів та переходом на систему функціональних відділів, розглядалися основні питання діяльності ВБУ, зокрема загального відділу (В. О. Козловський, Н. В. Пискорська, Ф. П. Максименко).

С. 227: Зазначено, що особливо напружено Науково-дослідна комісія бібліотекознавства і бібліографії працювала над проблемою українознавчого репертуару. Було проведено 14 засідань комісії, на одному з яких розглядалося питання “Про джерела бібліографічних матеріалів до репертуару” (Ф. П. Максименко).

С. 231–233: У 1928–1931 рр. аспірант ВБУ Ф. П. Максименко плідно працював у галузі українського бібліографічного репертуару та українознавчої літератури. У 1930 р. вийшла друком його праця “Матеріали краєзнавчої бібліографії на Україні” (Київ, 1930), що й по нині є українською бібліографічною класикою. Він був одним з учасників комісії щодо створення репертуару української книги, збирав “Матеріали до бібліографії української книжки XIX століття”.

С. 233: Зазначено, що з початку 1930-х рр. необґрунтованій критиці було піддано ВБУ України, Український науковий інститут книги, Українську книжкову палату, що призвело до політичних репресій видатних діячів книги (Ю. О. Меженка, Д. А. Балики, М. І. Ясинського, Ф. П. Максименка та ін.).

С. 242: Зазначено, що розпочалася робота над планом створення радянської бібліотечної енциклопедії, де брали участь В. О. Козловський, Т. П. Алексєєв, Ф. П. Максименко та ін.

С. 243: Зазначено, що було поставлено питання про удосконалення бібліографічної консультації у ВБУ (М. І. Ясинський) та зокрема “Методи бібліографування газет (Ф. П. Максименко).

У примітках (С. 318–319) зазначено праці Ф. П. Максименка: “До бібліографії українознавства” (1928), “Межі етнографічної території українського народу” (1927), “До бібліографії українознавства” (1928) та працю про нього: Н. Ф. Королевич “Бібліограф Федір Пилипович Максименко (1897–1983): Біобібліографічний нарис” (Київ, 1996).

397. *Ковальчук Г. І.* Доля репресованих директорів Всенародної бібліотеки України у 20–30-х роках // Рукописна та книжкова спадщина України. – Київ, 1998. – Вип. 4. – С. 3–21.

С. 4: Під керівництвом С. Постернака в 1920-х роках у Бібліотеці працювали такі видатні фахівці з бібліотечно-бібліографічної справи, як Г. П. Житецький, В. Ф. Іваницький, Ф. П. Максименко, М. І. Ясинський, М. І. Сагарда, С. І. Маслов та інші, завдяки наполегливій праці яких були закладені основи Національної бібліотеки.

398. *Королевич Н. Ф.* Федір Максименко (1897–1983): [Біобібліогр. нарис] // *Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. для ін-тів культури України. – Київ: Кн. палата України, 1998. – С. 170–190.

399. *Матусевич В. В.* Науково-дослідна комісія бібліотекознавства та бібліографії Всенародної бібліотеки України: завдання і напрями діяльності (1925–1929) // Рукописна та книжкова спадщина України. – Київ, 1998. – Вип. 4. – С. 22–38.

С. 31: Серед доповідей з проблем бібліографії, які були виголошені у ВБУ – доповідь Ф. П. Максименка “Етнографічно-територіальні межі українського народу (до питання про межі українського бібліографічного репертуару)”.

400. *Онищенко О., Солонська Н.* Бібліограф Лілія Беляєва // Бібл. вісн. – 1998. – № 2. – С. 26–32.

С. 26–27: Про творче спілкування бібліографа Л. Беляєвої з вченим-енциклопедистом Ф. Максименком.

401. *Панів Л.* Науково-бібліографічне дослідження праць вчених кафедри слов'янської філології: проект біобібліографічного покажчика // Матеріали міжнар. славістичної конф. пам'яті професора Костянтина Трофимовича (1–3 квіт. 1998 р.): У 2 т. /

Редкол.: В. Моторний (відп. ред.) та ін. – Львів: Літопис, 1998. – Т. 2: Слов'янське літературознавство. – С. 381–383.

С. 381: Згадано Ф. П. Максименка, якому належить ідея укладення покажчика з проблем славістики.

402. Связующая нить времен: Очерки истории библиотек г. Бахмута-Артемовска / А. Н. Сторожук, Н. А. Захарова, С. И. Татаринцов, Е. Г. Костенко. – Артемовск, 1998. – 64 с.

Із змісту:

У истоков. – С. 5–7.

Краєзнавець А. Зелепугин в газеті “Вечерний Донецк” (13.12.1978) в статті “На книжном посту” згадує: “Одна из первых библиотек в Донбассе открылась в 1864 г. Федор Филиппович показывал мне чудом сохранившийся у него “Каталог библиотеки для чтения Марии Васильевны Варт-Минской в Бахмуте”, изданный более 100 лет назад”.

Патриарх украинской библиографии [Ф. П. Максименко]. – С. 28–29.

Алфавитный указатель авторов и названий произведений. – С. 58–61.

№11, 12, 14, 16, 23, 24, 25, 32, 41, 46, 47, 58, 75: Про Ф. П. Максименка.

403. Солонська Н. Періодичні видання Національної бібліотеки України (1919–1998) // Бібл. вісн. – 1998. – № 5. – С. 38–49. – (До 80-річчя НБУВ).

Аналізуються особливості періодичних видань НБУВ, які видавалися установою протягом 1919–1947 рр.:

Бібліотечний журнал (1925–1927 рр.). – С. 39–42.

С. 39: Серед членів редколегії (в 1925 р.) – Ф. П. Максименко.

С. 41: Добровчинні внески для випуску № 2/3 за 1926 р., серед інших зробив Ф. П. Максименко. У № 4/5 за 1926 р. зазначено, що Ф. П. Максименко рецензує працю В. А. Ігнатієнка “Українська преса (1846–1922)” (Київ, 1926), вказуючи на неточності, доповнює її, що свідчить про високий фаховий рівень та ерудицію рецензента.

С. 41–42: У № 6/8 за 1926 р. згадано працю Ф. П. Максименка “До бібліографії українознавства” (1928).

Бібліотечний збірник (1926–1927 pp.). – С. 42–43.

С. 43: Ч. 3: Зазначено “Межі етнографічної території українського народу” – тему наукової статті Ф. П. Максименка, що супроводжується цінним списком літератури з досліджуваного питання. Резюме номера – німецькою мовою. Серед авторів – Ф. Максименко.

Журнал Бібліотеки Академії наук УРСР (1946–1947 pp.). – С. 46–48.

С. 46: З “Хроніки” читач дізнається про нараду в грудні 1945 р. зі “Створення бібліографії української книги за період 1798–1916 pp.”, де, зокрема, з доповіддю виступив Ф. Максименко.

404. *Стрішенець Н.* Степан Постернак // *Бібл. вісн.* – 1998. – № 5. – 29–37. – (До 80-річчя НБУВ).

С. 32: Аналізуючи внесок керівника Всенародної Бібліотеки України С. Постернака в становлення українського бібліотекознавства та бібліографії загалом, автор називає його талановитих співробітників та однодумців, серед яких і Ф. Максименко.

1999

405. *Арутюнова С.* “Комаріана” Михайла Ясинського // *Вісн. Кн. палати.* – 1999. – № 8. – С. 27–28.

С. 28: Зазначено, що відгук львівського бібліографа Ф. Максименка на машинописний текст статті М. Ясинського “Головне завдання М. Комарова” був позитивним. У 1965 р. при активному заохоченні та сприянні Ф. Максименка (“про що свідчать дані особистого архіву бібліографа – С. А.”) М. Ясинський працював над статтею “Михайло Комаров (з минулого української бібліографії)”, яка була опублікована в “Рад. літературознавстві” (1965. – № 11).

406. *Биковський Л. У.* Книгодрукування на Вкраїні / Публ., вступ. ст., коментарі, нотатки та матеріали до статті [Л. У. Биковського] і Н. Г. Солонської // *Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського.* – Київ, 1999. – Вип. 2. – С. 247–299.

С. 278: Н. Г. Солонська в коментарях подає цитату: “Нещодавно Ф. Максименко виявив у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника венеціанський Октоїх-первогласник 1537 р., ще не описаний у бібліографії” (Книга в Росії до середини XIX века. – Ленинград: Наука, 1978. – С. 55).

407. Білокінь С. І. Видатний український бібліограф Ярослав Стещенко (1904–1939) // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 1999. – Вип. 2. – С. 107–130.

С. 113: Серед видатних бібліографів повоєнного часу згадано Ф. Максименка. Також посилання на лист (від 27 січня 1971 р.) Ф. Максименка до автора.

С. 129: Згадано працю Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Бібліографії зарубіжних видань з історії Української РСР” (Київ, 1971).

408. Колосова Н., Самійленко Т. Ісаак Якович Каганов – книгознавець і педагог: До 100-річчя від дня народження // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 5. – С. 33–34.

С. 33: Зазначено, що творчі стосунки зв’язували І. Каганова з відомими вченими – П. Берковим, Ф. Максименком, Є. Немировським та іншими книгознавцями, бібліографами, бібліофілами.

409. Малиновська Н. Український бібліографічний репертуар: історія та сучасний стан // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 5. – С. 10–11.

С. 10: Згадано, що суттєвий теоретичний та практичний доробок до бібліографічного репертуару української книги був напрацьований таким фахівцями, як С. Маслов, Ф. Максименко, М. Ясинський, М. Сагарда, С. Постернак, Ю. Меженко.

410. Низовий М. Класик українського бібліографознавства: До 75-річчя від дня народження Ігоря Корнейчика // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 12. – С. 33–38.

С. 34–35: Серед постійних кореспондентів, порадників і критиків І. Корнейчика був Ф. Максименко. Автор зазначає, що в роботі над монографією “Краеведческая библиография на Украине” (Харьков, 1964) І. Корнейчик, спираючись на праці своїх попередників, перш за все Ф. Максименка, обґрунтував краєзнавчу бібліографію як самостійну галузь. Також про високу оцінку провідними тогочасними бібліографознавцями, в т. ч. Ф. Максименком, праці І. Корнейчика “Розвиток бібліографії на Україні: (Лекції...)” (Харків, 1961).

С. 37–38: У списку “Друковані праці І. Корнейчика” зазначено три нариси про Ф. Максименка.

411. *Погребенник Ф.* Навчальний посібник з української бібліографії // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 7. – С. 17–18. – *Рец. на кн.: Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. для ін-тів культури України. – Київ: Кн. палата України, 1998. – 327 с.

С. 18: Рецензент зазначає, що серед українських сподвижників бібліографів новішого часу Н. Королевич докладно характеризує багатогранну працю Ф. Максименка. Перед нами постає “невсипучий діяч – дослідник інкунабул і стародруків, автор праць з краєзнавчої і галузевої бібліографії, автор та редактор персональних бібліографічних показників, трудівник на ниві української бібліографії”.

412. *Рукавіцина Є. В.* До історії питання книжкових зібрань України (за матеріалами анкетування, проведеного Ю. Меженком у 20–30-х рр. ХХ ст.) // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 1999. – Вип. 2. – С. 187–218.

С. 195: Зазначено, що в квітні 1945 р. за дорученням адміністрації Київського державного університету, збірку колекції книгознавця В. І. Барвінка розглянув співробітник університетської бібліотеки Ф. П. Максименко і передав Комісії детальний опис збірки 23 червня 1945 р. (НБУВ, ІР, ф. 33, № 3021).

413. *Солонська Н. Г.* “Бібліологічні вісті” як осередок інтелектуальної та книгознавчої думки 20-х – початку 30-х років ХХ ст. // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 1999. – Вип. 2. – С. 11–44.

С. 11: Серед учених, які стояли біля джерел українського книгознавства – Ф. Максименко.

414. *Трегуб М.* Тематична палітра фонду “Окремих надходжень” // Рукописна україніка у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України та проблеми створення інформаційного банку даних: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 20–21 верес. 1996 р. / Упорядкув., заг. ред. текстів, допом. показч. М. М. Трегуб; Редкол.: О. О. Дзьобан (відп. ред.) та ін. – Львів, 1999. – С. 150–168.

С. 157: У групі бібліографічних матеріалів фонду виділяються персоналії, зокрема, “Максименко Ф. П. Матеріали до бібліографії” (Ф. 9, спр. 3906).

2000

415. Антонова Т. Українські стародруки у фондах Наукової бібліотеки Чернівецького державного університету ім. Ю. Федьковича // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 2000. – Вип. 4. – С. 146–149.

С. 148: Зазначено працю Ф. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975)”.

416. Дашкевич Я. Р. “Репертуар української книги 1798–1916” продовжується // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. – Львів, 2000. – Вип. 7/8. – С. 486–495.

С. 489: Автор наголошує на неналежній оцінці рецензента Р. Жданової (“Ще раз про український бібліографічний репертуар” (Вісн. Кн. палати. – 1997. – № 1. – С. 9–11; № 2. – С. 6–8) рукописних праць вчених-бібліографів, серед яких називає Ф. П. Максименка. Автор посилається на рукописну працю, складену Ф. П. Максименком “Доповнення до української бібліографії М. Комарова”.

417. Ісаєвич Я. Історія писемності, книговидання, бібліотек. Проблеми періодизації // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 2000. – Вип. 3. – С. 13–18.

С. 13: Зазначено, що завдяки діяльності Ю. Меженка, Л. Биковського, директора ВБУ С. Постернака, Ф. Максименка та багатьох інших бібліотекарів-книгознавців, бібліографічні праці розвивалися і в 1920-ті роки.

418. Кисельова В., Комська А., Ястремська Л. Внесок державної історичної бібліотеки України у розробку науково-практичних проблем української національної бібліографії // Там само. – С. 321–324.

С. 322: Визнані авторитети в наукових розробках з питань бібліографії Ф. Максименко і С. Сороковська високо оцінювали науково-бібліографічний рівень праці “Історія Києва” (Київ, 1958–1963).

419. Ковальчук Г. Книгознавча концепція П. Й. Яковського (до джерел історії вітчизняної бібліологічної науки) // Там само. – С. 167–175.

С. 170: Теоретичні праці П. Й. Яковського, за повідомленням І. І. Корнейчика, який, у свою чергу, посилається на Ф. П. Максименка, зберігалися в бібліотеці Оссолінських у Львові. Перед Другою світовою війною вони були переслані до Польщі й загинули під час пожежі.

420. Курас І. Українські першодруки в дослідженнях вітчизняних учених // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 2000. – Вип. 4. – С. 5–12.

С. 8: Серед виданих упродовж 1960–1970-х років описів різних бібліотечних колекцій та музейних зібрань України (стародруки львівських зібрань) зазначено працю Ф. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975).

421. Малолетова Н. І., Дубровіна Л. А. Нацистська бібліотечна політика у період окупації у 1941–1943 рр. і доля книжкових фондів бібліотеки АН УРСР // Рукописна та книжкова спадщина України. – Київ, 2000. – Вип. 5. – С. 139–172.

С. 161: Зазначено, що 19 вересня 1943 р. було підписано протокол передачі Крайовому управлінню переліку бібліотек (лише з назвами бібліотек), фонди яких призначалися для вивезення у Кам’янець-Подільський. Серед зазначених бібліотек була і Крайова бібліотека, протокол за яку підписав Ф. П. Максименко.

422. Петрикова В. Краєзнавча бібліотечна термінологія: національні особливості становлення теорії краєзнавчої бібліографії // Бібл. вісн. – 2000. – № 4. – С. 13–20.

С. 13: З діяльністю установ у напрямі теорії бібліографії пов’язана праця видатних українських вчених, друкована й архівна спадщина яких є для нащадків “золотим фондом”. Кожного з них – М. І. Ясинського, Д. А. Балику, Ф. П. Максименка та ін. – Ю. О. Меженко назвав “яскравими ідеологами – бібліографами-одинаками”.

С. 16–17: Більшість учених України, серед яких – Ф. П. Максименко, щодо формулювання об’єднаного поняття “краєзнавча бібліографія” прийняли об’єднаний термін “бібліографія краю”. Ф. Максименко в своїй праці говорить про бібліографію Донбасу і дає пояснення історичного походження змісту “край”.

423. *Петрикова В. Т.* Краєзнавча бібліографія як одна із засад розвитку наукового краєзнавства України (20-ті роки XX ст.) // Рукописна та книжкова спадщина України. – Київ, 2000. – Вип. 6. – С. 148–159.

С. 157: Зазначено працю Ф. П. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України” (Київ, 1930).

424. *Романюк М.* Наукові здобутки і творчий пошук колективу Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України // Бібл. вісн. – 2000. – № 3. – С. 28–33.

С. 29: Автор зазначає, що на конференціях, симпозіумах, які відбувалися у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника обговорювалася проблема ретроспективного обліку українських книжкових і періодичних видань. Підкреслювалося, що для створення національної бібліографії (НБ) в Україні і її ядра – репертуару української книги – є достатні теоретичні обґрунтування (праці Ю. Меженка, М. Сагарди, С. Маслова, Ф. Максименка, Я. Дашкевича та ін.).

425. *Ротач П.* Бібліограф-енциклопедист [Федір Максименко] // Київська старовина. – 2000. – № 5. – С. 169–171. – (Бібліофільські сюжети).

426. *Содомора А.* Sub aliena umbra = Під чужою тінню: Роман-есе // Дзвін. – 2000. – № 9. – С. 3–82.

С. 65: Автор подає словесний портрет бібліографа Ф. П. Максименка. Вміщено фото: “Відомий бібліограф Федір Максименко”.

427. *Содомора А.* Sub aliena umbra = Під чужою тінню: Роман-есе. – Львів: Літопис, 2000. – 335 с.

С. 162: Про легендарного бібліографа Федора Максименка, його енциклопедичні знання, феноменальну пам’ять.

2001

428. *Друг О.* Олександр Паталесєв – автор спогадів про старий Київ // Київ і кияни: Матеріали наук. конф. – Київ, 2001. – Вип. 1. – С. 32–36.

С. 32, 33: Автор пише, що Музей історії міста Києва зберігає цікавий експонат – невеличку, саморобну книжечку у м’якій

обкладинці брунатного кольору з написом: “А. Паталеев. Старый Киев” (139 с.), де наявні фотокопії із газетних публікацій (74 одиниці). Книжку Музей придбав у відомого бібліографа Ф. П. Максименка у 1981 р. Першою сторінкою книжечки була передмова самого Ф. П. Максименка, де він повідомляв історію її створення та наводив короткі відомості про текст. – Див. розділ “Ілюстрації”.

429. *Льницька Л.* Національна бібліографія в Україні: теоретичні і практичні аспекти // 125 років Наукового Товариства імені Шевченка: Зб. наук. праць і матеріалів, присвяч. Ювілею Товариства / Наукове Товариство ім. Шевченка; Відп. ред. О. Купчинський. – Львів, 2001. – С. 210–215. – (Праці сесій, конференцій, симпозіумів, “круглих столів” НТШ у Львові; Т. 12).

С. 213: Про роботу над картотекою до “Репертуару української книги”. Згадано Ф. Максименка, який на відміну від Ю. Меженка, який запропонував формальну ознаку (книга має бути українською мовою) при визначенні поняття “українська книжка” обстоював змістовний принцип: до картотеки включати твори не лише українською мовою, а й (за висловом Ф. П. Максименка) “оформлені російською мовою”.

430. *Клименко О.* Букварі в інформаційному просторі країни // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 2001. – Вип. 6. – С. 116–118.

С. 118: Посилання на працю Ф. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975).

431. *Лиханова І.* Поняття національної бібліографії: історія розвитку // Там само. – С. 432–454.

С. 438: У другій половині 1920-х рр. було напрацьовано теоретичні й практичні положення бібліографічного репертуару такими фахівцями, як Ю. Меженко, С. Маслов, С. Постернак, Ф. Максименко та ін.

432. *Мостепан Я.* Зеновій Красівський // Визвольний шлях. – 2001. – № 9. – С. 66–77. – (Постаті).

С. 74: Зазначено, що наприкінці 1950-х рр. З. Красівський під керівництвом головного бібліографа Львівського університету Ф. П. Максименка складає бібліографічний покажчик до “Записок Наукового Товариства імені Т. Шевченка”.

433. *Осіння Н.* Внесок бібліотек України у розвиток бібліографічних ресурсів з геології та гірництва // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 2001. – Вип. 6. – С. 498–510.

С. 501: Автор зазначає, що у 1959 р. Ф. Максименко підготував вичерпний покажчик “Література по минералогии Украины”.

434. *Паславський Т.* Бібліографія історичної картографії України: актуальні питання обсягу і змісту об’єкта // Бібл. вісн. – 2001. – № 6. – С. 19–24.

С. 21: Посилання на працю Ф. Максименка “Материалы к библиографии Донецкого края (преимущественно Бахмутского уезда)” (1922).

435. *Рева Л.* Історія дослідження кириличної книги // Вісн. Кн. Палати. – 2001. – № 6. – С. 23–25.

С. 24: Зазначено, що серед відомих вчених (Я. Головацький, І. Франко, І. Свенціцький, С. Маслов та ін.), які займались вивченням та бібліографуванням українських кирилических стародруків, важливою була діяльність Ф. Максименка.

2002

436. Бібліографічні читання пам’яті українського бібліографа Федора Максименка / М-во культури і мистецтв України. Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; Уклад.: Т. О. Сосновська, Б. О. Ярошик; Ред. С. М. Миценко. – Харків, 2002. – 118 с.

437. *Білокінь С.* “Бачити відблиски історії в краплині запротокольного факту...” / Інтерв’ю провела Н. Регідайло // Вісн. Кн. палати. – 2002. – № 3. – С. 6–7.

С. 6: С. Білокінь згадує про своє спілкування з Ф. Максименком та листування з ним, розповідає, що Ф. Максименко залишив йому свою бібліотеку та архів. Листи збереглися у двох повних комплектах – у Федора Пилиповича та у нього. “Це могло б бути дуже цікаве видання”, – зазначає С. Білокінь.

438. *Веселова К. М.* Роль Ф. П. Максименка у становленні національної бібліографії України // Бібліографічні читання пам’яті українського бібліографа Федора Максименка / Уклад.: Т. О. Сосновська, Б. О. Ярошик; Ред. С. М. Миценко. – Харків, 2002. – С. 9–12.

439. *Геращенко М.* Місце курсу “Історія української бібліографії” в удосконаленні підготовки спеціалістів та покращення бібліографічного обслуговування читачів // *Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського*. – Київ, 2002. – Вип. 9. – С. 601–608.

С. 605, 606: У серії “Видатні діячі української книги”, що містить біобібліографічні нариси про 12 видатних українських бібліографів-професіоналів ХХ століття – нарис про Ф. П. Максименка.

440. *Глазунова Л.* Бібліографічні ресурси України в системі національних інформаційних ресурсів // *Вісн. Кн. палати*. – 2002. – № 1. – С. 8–11. – *Рец. на кн.: Швецова-Водка Г.* Бібліографічні ресурси України: загальна характеристика: Навч. посіб. / М-во освіти і науки України. Рівн. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2000. – 205 с.

С. 9: Рецензент зазначає, що автор, даючи ґрунтовну характеристику системи універсальних ретроспективних показників у відповідності до поділу за видами видань, подає посібники, що були створені окремими бібліографами, в т. ч. Ф. Максименком.

441. *Ісаєвич Я.* Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. – 520 с.

С. 28–33: Про Ф. Максименка – відомого бібліографа, його вагомий внесок в охорону та вивчення стародруків: “Знаннями, здобутими внаслідок дослідження стародруків і вивчення рідкісних пізніших публікацій, Ф. Максименко щедро ділився з іншими книгознавцями, тому деякі його наукові знахідки увійшли, не завжди з вказівкою на ім'я першовідкривача фактів, і до праць інших авторів”.

С. 29: Вміщено фото: Українські бібліографи і книгознавці Ю. Меженко, Ф. Сарана, М. Ясинський, Ф. Максименко. 1957 р.

С. 41, 85: Автор згадує про спілкування з Ф. Максименком, завдяки сприянню якого вдалося роздобути для вивчення мікрофільми рукописних праць Юрія Дрогобича.

С. 458: У прикнижковій бібліографії посилання на праці Ф. П. Максименка “Забута сторінка з історії слов'янського друкарства” (1959) та “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках” (Львів, 1975).

442. Кошик Н. Внесок М. П. Гуменюка у дослідження історії української бібліографії // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. – Львів, 2002. – Вип. 9/10. – С. 57–63.

С. 59: Професіонали-бібліографи М. Ясинський, Ю. Меженко, Ф. Максименко визнали машинопис книги М. Гуменюка “Українські бібліографи XIX – початку XX ст.” цікавим і потрібним.

С. 61: М. П. Гуменюк зібрав бібліографічний матеріал, зокрема про Ф. П. Максименка, який планував видати.

443. Листи Юрія Меженка до львів'ян (1923–1969) / ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України; Упорядкув., передм., прим. М. А. Вальо; Відп. ред. Л. І. Крушельницька. – Львів, 2002. – 322 с. – Див. також № 628.

С. 207: У листі від 19 березня 1957 р. Ю. Меженка до М. Деркач згадано Ф. Максименка.

С. 222: У листі від 16 травня 1962 р. Ю. Меженка до Я. Дашкевича згадано Ф. Максименка.

С. 315, 317: У примітках (С. 315–317) М. А. Вальо подає короткі відомості про Ф. П. Максименка (1897–1983) – відомого бібліографа, дослідника історії книги, який з 1946 р. працював у НБ Львівського університету ім. І. Франка. Ю. Меженко був знайомий із Ф. Максименком ще з часів роботи останнього у Всенародній бібліотеці України в 1923–1924 рр.

444. Манова Н. Л. Діяльність Ф. Максименка в галузі краєзнавчої бібліографії // Бібліографічні читання пам'яті українського бібліографа Федора Максименка / Уклад.: Т. О. Сосновська, Б. О. Ярошик; Ред. С. М. Миценко. – Харків, 2002. – С. 12–18.

445. Непомнящий А. Крымоведение в библиографических исследованиях Ф. Ф. Максименко // Студії з архівної справи та документознавства / Держкомітет архівів України. Укр. наук.-дослід. ін-т арх. справи та документознавства, Європейський ун-т. – Київ, 2002. – Т. 8. – С. 187–190.

446. Низовий М. А. Все віддав людям: (Спогади про Ф. П. Максименка) // Бібліографічні читання пам'яті українського бібліографа Федора Максименка / Уклад.: Т. О. Сосновська, Б. О. Ярошик; Ред. С. М. Миценко. – Харків, 2002. – С. 22–30.

С. 26–27: Вміщено лист Ф. Максименка до автора.

447. *Низовий М. А.* Ф. П. Максименко як книгознавець: (Ескіз до теми) // Там само. – С. 18–22.
448. *Посвистак О.* Книжкові колекції Ф. Сарани // Вісн. Кн. Палати. – 2002. – № 4. – С. 30–32.
- С. 30: Відомі українські бібліографи ХІХ–ХХ століть, серед них Ф. Максименко, були й палкими бібліофілами, для яких книга стала сенсом життя.
- С. 31: Автор зазначає, що в архіві Ф. Сарани, який знаходиться в Інституті літератури ім. Шевченка НАН України, серед величезного зібрання різноманітних матеріалів вченого – матеріали персональних бібліографій письменників та інших діячів культури, в т. ч. Ф. Максименка.
449. *Сосновська Т. О.* Національний бібліографічний облік – найважливіший напрямок бібліографічної діяльності // Бібліографічні читання пам'яті українського бібліографа Федора Максименка / Уклад.: Т. О. Сосновська, Б. О. Ярошик; Ред. С. М. Миценко. – Харків, 2002. – С. 30–35.
- С. 32: Серед українських бібліографів, які напружували теоретико-методологічну і методичну базу українського бібліографічного репертуару, згадано Ф. Максименка
450. *Ярошик В. О.* Подвижник української бібліографії Ф. П. Максименко // Там само. – С. 4–8.

2003

451. *Ковальчук Г.* Книгознавча наука в контексті роботи з бібліотечними фондами книжкових пам'яток // Бібл. вісн. – 2003. – № 3. – С. 37–44.
- С. 40: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975).
452. *Колосовська О.* Кирилична стародрукована книга у дослідженнях галицьких учених (кінець ХVІІІ – перша половина ХХ ст.) // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 2003. – Вип. 10. – С. 7–36.

С. 35: У примітках подано працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975).

2004

453. Білокінь С. Про видання, заборонені на стадії верстки, або тиражі яких було знищено (1920–1941) // До джерел: Зб. наук. праць на пошану О. Купчинського з нагоди його 70-річчя / Редкол.: І. Гирич, Я. Грицак, М. Крикун та ін. – Київ; Львів, 2004. – Т. 2, ч. 3: Історичне та філологічне джерелознавство. Історіографія. Персоналії. – С. 554–602.

С. 556: Праці С. Білоконя про Ф. Максименка.

С. 579: Згадано лист А. Костенка до Ф. Максименка від 22 квітня 1957 р. Посилання на примітку Ф. Максименка з важливим уточненням до примірника 8 тому творів Т. Шевченка.

С. 596–598: Листування Ф. Максименка і С. Білоконя.

454. Зерова С. Спогади про Миколу Зерова // Родинне вогнище Зерових / Упорядкув. М. Зерової, Р. Корогодського, С. Попель. – Київ: Гелікон, 2004. – С. 92–149.

С. 129: Бібліограф О. Агеєва у листі до видатного бібліографа Ф. Максименка (від 29 січня 1968 р.) дала високу оцінку Г. Кочурові як досліднику творчості М. Зерова.

455. Ісаєвич Я. Українська історична наука: організаційна структура і міжнародні контакти // Українська історіографія на зламі ХХ–ХХІ століть: здобутки і проблеми / Колективна монографія за ред. Л. Зашкільняка. – Львів: Львів. нац. ун-т імені І. Франка, 2004. – С. 7–23. – (Розд. І: Зміни організаційно-методологічних підстав історіографії).

С. 11: Про внесок Ф. П. Максименка у вивчення стародруків і розробку засад національної бібліографії, книгознавства, історичної та історико-краєзнавчої тематики. Автор зауважує: “...його листовні й усні консультації, поради, рецензії сприяли утворенню гуртка однодумців й співпрацівників, який я не завагаюсь назвати школою”.

456. *Коваль Т.* Практик та теоретик бібліотечної справи Микола Іванович Сагарда // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 2004. – Вип. 13. – С. 139–149.

С. 148: В обговоренні доповіді М. І. Сагарди “Минула робота ВБУ над проблемою українського українського бібліографічного репертуару. Критичний та самокритичний аналіз” (4 лютого 1932 р. на засіданні пленуму) брали участь Л. С. Білецький, М. І. Ясинський, Ф. П. Максименко та ін.

457. *Кошик Н.* Українські книжкові та періодичні видання з краєзнавства і туристики 20–30-х років ХХ ст. у Львові: Історіографічний аспект // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. – 2004. – Вип. 12. – С. 63–79.

С. 71: Посилання на працю Ф. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України” (Київ, 1930).

458. *Маслакова Н.* Історія бібліотек та історичних бібліотечних зібрань України на сторінках журналу “Бібліотечний вісник” (1993–2003): [Розділ]: Історія державних бібліотек України // Бібл. вісн. – 2004. – № 2. – С. 42–43.

Йдеться про історію бібліотеки Львівського університету починаючи з XVII ст., у статті М. Божка та М. Гордій “Книгозбірні Львівського університету – 385” (1994. – № 2), зокрема згадано, що в бібліотеці працював 40 років видатний бібліограф Ф. П. Максименко.

459. *Стасенко В., Скержинська О.* Високий чин ученого-книгознавця: [До 80-річчя Якіма Прохоровича Запасака] // Вісн. Кн. палати. – 2004. – № 1. – 48–50.

С. 49: Зазначено, що духовні зв’язки та зацікавлення Я. Запасака зблизили його з Д. Степовиком, Я. Ісаєвичем, Т. Каменєвою, Ф. Максименком та іншими вченими.

460. *Цибенко І.* Бібліографічна культура у творчій спадщині М. С. Грушевського та її роль в історії української бібліографії // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 2004. – Вип. 13. – С. 61–73.

С. 62: Зазначено, що в серії “Видатні діячі української книги”, яку видає Національна парламентська бібліотека України, подано життєвий та творчий шлях Ф. П. Максименка та багатьох інших діячів, які працювали на теренах України.

2005

461. Академік Євген Лазаренко: Нарис про життєвий і творчий шлях, спогади, фотоальбом / Авт. нарису і упоряд.: О. Матковський, П. Білоніжка, В. Павлишин; Відп. ред. І. Вакарчук. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 304 с.

С. 25: Зазначено, що на сторінках “Минералогического сборника” Ф. П. Максименко у співавторстві з Є. К. Лазаренком публікували бібліографії (щорічники) з мінералогії України.

462. Білокінь С. На зламах епохи: Спогади історика. – Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський, 2005. – 336 с.: іл.

С. 2: Автор вважає своїми вчителями мистецтвознавця Стефана Таранушенка і бібліографа Федора Максименка.

С. 135: Зазначено, що за редакцією Ф. П. Максименка Київська публічна бібліотека підготувала покажчик “Історія Києва” (Т. 1, вип. 1–2. – Київ, 1958–1959).

С. 209, 216: Згадано Ф. П. Максименка та праці С. Білоконя про Ф. Максименка.

С. 217: Про бібліотеку Ф. П. Максименка, яку описав С. І. Білокінь та листування автора з Ф. П. Максименком.

С. 237: Про архів із великим листуванням І Ф. П. Максименком, який потрібно видати.

С. 242: Прізвище бібліографа Федора Максименка зазначено в УРЕ.

С. 257: В архіві Ф. П. Максименка збереглася витинка статті “Церкви, знищені большевиками в Києві” (газета “Нове українське слово”. – 1942. – 5 квіт. (№ 77)).

С. 303: Названо книгу Ф. П. Максименка “Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України” (Київ, 1930) з дарчим надписом С. І. Білоконю: “Вельмишановному й дорогому Сергію Івановичу від упорядника. 1973. VIII. 14”.

463. Білокінь С. Початок кар'єри й історія моєї збірки // Сучасність. – 2005. – № 2. – С. 81–114.

С. 101, 102: Про особисті контакти автора з Ф. П. Максименком, про архів Ф. П. Максименка, переданий авторові вдовою Ф. П. Максименка – Н. В. Максименко.

С. 114: У пристатейному списку літератури посилання на праці Ф. П. Максименка.

464. Бондар Н. П. До історії побутування книжкових ілюстрацій у якості самостійних естампних гравюр наприкінці XVI–XVII ст. // Рукописна та книжкова спадщина України. – Київ, 2005. – Вип. 10. – С. 212–231.

С. 227–228: У примітках посилання на розвідку Ф. Максименка (у співавторстві) “Народні гравюри XVII ст.” (1974).

465. Головата Л. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. 1940–2005: Історичний нарис // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. – Львів, 2005. – Вип. 13. – С. 144–174.

С. 163: Посилання на лист Ф. П. Максименка до С. І. Маслова від 22.IV.1954 р.

466. Дениско Л. Бібліотека Олексія Попільницького: сторінки біографії, наукової діяльності, історія надходження до ВБУ // Вісн. Кн. палати. – 2005. – № 12. – С. 38–42.

С. 41: Зазначено, що аспірант ВБУ, згодом відомий бібліограф Ф. Максименко вперше довідався про бібліотеку відомого історика і бібліофіла О. Попільницького у 1926 р. У 1928 р. Ф. Максименко отримав доручення від директора ВБУ С. Постернака з'їздити до Нової Праги (Кіровоградська область) і ознайомитися з книгозбіркою О. Попільницького. Ф. Максименко склав список архівних джерел, листувався з О. Попільницьким з приводу оцінки зібрання і складання договору купівлі-продажу. За рекомендацією Ф. Максименка всю бібліотеку власника оцінили в 7 тисяч карбованців.

С. 42: У “Списку використаної літератури” зазначено листи з архіву краєзнавця і бібліофіла Ф. М. Плотніра (сmt. Нова Прага, Кіровоградська обл.): лист (від 12 травня 1972 р., С. 3) Ф. П. Максименка до Ф. М. Плотніра; лист (від 13 березня 1929 р., С. 3) О. З. Попільницького до Ф. П. Максименка; лист (від 12 травня 1929 р., С. 4) Ф. П. Максименка до Ф. М. Плотніра. Також зазначено дві статті про Ф. П. Максименка.

467. *Литвин Т.* Бібліотекознавчі та книгознавчі праці Івана Крип'якевича // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. – Львів, 2005. – Вип. 13. – С. 298–310.

С. 307: “...в останні роки життя Іван Крип'якевич товаришував із заступником директора Наукової бібліотеки Львівського університету, визначним бібліографом і мовознавцем Федором Максименком”.

468. *Непомнящий А.* Арсений Маркевич: Страницы истории крымского краеведения. – Симферополь: Бизнес-Информ, 2005. – 432 с. – (Биобиблиография крымоведения; Вып. 3).

С. 37: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930).

469. *Непомнящий А.* Засновник кримознавчої бібліографії: (До 150-річчя від дня народження Арсенія Маркевича) // Бібл. вісн. – 2005. – № 4. – С. 38–43.

С. 40: Посилання на працю Ф. Максименка “Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930).

470. *Онищенко О., Дубровіна Л.* Бібліотечна справа в Україні ХХ ст.: 1917–1931 рр. // Бібл. вісн. – 2005. – № 3. – С. 3–16.

С. 13: У 1926 р. Бібліографічна комісія при Президії Всеукраїнської академії наук України (ВУАН) працює разом з ВБУ у галузі створення теоретичних засад бібліографознавства. Серед інших, над створенням засад репертуару української книги, українського бібліографічного репертуару, української краєзнавчої бібліографії, фахової бібліографії та бібліографії періодики працював Ф. Максименко. Також посилання на працю Ф. Максименка “До бібліографії українознавства” (1926).

471. *Ротач П. П.* Рядки за рядками, літа за літами... Про те, що було дороге й незабутнє: Статті. Дослідження. Спогади. – Полтава: Верстка, 2005. – 639 с.: іл., портр.

С. 268–273: Бібліограф-енциклопедист [Ф. П. Максименко].

472. *Isaievych Ia.* Fedir Maksymenko: The Fate of a Bibliologist in the Context of Good, Bad and “Mixed” Periods in the History of Ukrainian Scholarship // Solanus: International Journal for Russian & East European Bibliographic, Library & Publishing Studies. New Series. – London, 2005. – Vol. 19. – P. 32–40.

2006

473. *Білокінь С.* Нові студії з історії большевизму. I–III / НАН України. Ін-т історії України. Центр культурологічних студій. – Київ, 2006. – 312 с.

С. 158: Автор зазначає, що на примірнику “Художественные и юбилейные издания (книга в изящном оформлении; 1934)” (44-й каталог “Международной книги”) рукою Ф. П. Максименка дописано: “Из личной библиотеки Николая II”.

С. 159: Йдеться про різну ціну книг, які пропонувала фірма (1924–1927 й 1931–1936 рр.) “Международная книга” у серії “Антикварный каталог” (всього 78 випусків). Згідно з нотаткою Ф. П. Максименка на його власному примірнику, книга (Записки Имп. Рус. географического общества. Т. XL. Вып. I.), яку він придбав 22 липня 1926 р. у Петрограді за 1 крб. 80 коп., за кордоном коштувала 5 доларів.

С. 257: У примітці зазначено, що Ф. П. Максименко не мав повного комплексу вищеназваних рідкісних каталогів, йому бракувало чис. 10 (Кавказоведение, 1931). Чис. 66 і 70 представлені у ксерокопіях.

474. *Дашкевич Я.* Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури / НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського. Львів, від-ня, ЛНУ імені Івана Франка; Упоряд.: М. Капраль, Г. Сварник, І. Скочиляс; Редкол: І. Вакарчук, Я. Гарасим, С. Гелей та ін. – Львів, 2006. – 704 с.

С. 518: У підрозділі “Моя праця в кабінеті Івана Франка (1944–1946 рр.)” (С. 517–520) автор пише про статтю “Архів Івана Франка”, надруковану в “Журналі Бібліотеки Академії наук УРСР” (Київ, 1947. – № 1 (3). – С. 83–86). Зазначає, що один з примірників журналу (наклад якого був обмеженим – у Львові, у 1949 р. було всього три примірники журналу) зберігався у бібліотеці видатного книгознавця Ф. Максименка і зауважує, – куди подівся примірник після смерті Ф. Максименка – невідомо.

С. 588: У розділі “Андрей Шептицький: Три епізоди” (С. 586–588) автор згадує, що довідався про єпископа Макарія Оксіюка, зокрема від знаного бібліографа Федора Максименка, який разом з єпископом працював до “чергової чистки” у Всеукраїнській бібліотеці України у Києві.

475. *Дашкевич Я.* Федір Максименко – людина, вчений, книголюб // Там само. – Львів, 2006. – С. 634–645.

476. *Загуменная В. В.* Национальная библиография Украины: минувшее десятилетие (1994–2004 гг.) // Науч. и технические б-ки. – 2006. – № 3. – С. 26–30.

С. 27: Згадано працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975) як приклад репертуару національної друкованої продукції.

477. Знаменні і пам’ятні дати у першому кварталі 2007 року: Лютий // Календар знаменних і пам’ятних дат / Авт.-уклад.: О. В. Булгак, О. О. Гриценко, К. В. Камінська та ін. – Київ: Кн. палата України, 2006. – № 1 (I квартал 2007). – С. 8–12.

С. 9: 110 років від дня народження Федора Пилиповича Максименка (1897–1983), українського бібліографа і книгознавця.

478. *Ковальчук Г. І.* Ярослав Дмитрович Ісаєвич // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2006. – № 1. – С. 48–52.

С. 49: Згадано працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958), на яку Я. Д. Ісаєвич подав рецензію у журналі “Вітчизна” (1960. – № 3).

479. *Ковальчук Г.* Ярослав Дмитрович Ісаєвич: (До 70-річчя від дня народження) // Бібл. вісн. – 2006. – № 1. – С. 49–51.

С. 49: Про рецензію Я. Ісаєвича (Вітчизна. – 1960. – № 3) на працю Ф. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958).

480. *Кулай Г.* Мирослав Бутрин (1926–2000) – український бібліограф, літературознавець, педагог // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. – Львів, 2006. – Вип. 14. – С. 515–521.

С. 517–518: Зазначено, що вчителем бібліографії М. Л. Бутрина був відомий український бібліограф Ф. П. Максименко. Посилання на праці за редакцією Ф. П. Максименка та праці про нього.

481. *Кухар Л. А.* Патріарх української бібліографії: До 110-річчя від дня народження Ф. П. Максименка (1897–1983) // Календар знаменних і пам'ятних дат / Авт.-уклад.: О. В. Булгак, О. О. Гриценко, К. В. Камінська та ін. – Київ: Кн. палата України, 2006. – № 1 (І квартал 2007). – С. 60–64.

С. 64–65: Автор подає список літератури: “Основні видання праць Ф. П. Максименка” і “Про Ф. П. Максименка”.

482. *Онищенко О.* Проблеми дослідження історії бібліотек України // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 2006. – Вип. 15. – С. 5–21.

С. 13: У плеяді імен молодих учених, які працювали у бібліотеці АН УРСР у 1929–1934 рр. (П. М. Попов, С. І. Маслов та ін.), згадано Ф. П. Максименка.

483. *Онищенко О., Дубровіна Л.* Розвиток бібліотечної справи в Україні наприкінці 1950-х – у 80-х роках ХХ ст. // Бібл. вісн. – 2006. – № 3. – 24–38.

С. 30: Про Ф. Максименка, який продовжував бібліографічні традиції та з іменем якого пов'язується розробка не лише краєзнавчої бібліографії, а й бібліографічної україніки. Посилання на статтю С. І. Білоконя “Праці Ф. Максименка в галузі краєзнавчої бібліографії” (1982).

С. 35: Розвиток книгознавства у Львові продовжувався визначним українським книгознавцем і бібліографом Ф. П. Максименком. Зазначено праці Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету (Львів, 1958)” та “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках. 1574–1800” (Львів, 1975).

484. *Радковець І.* Друковані джерела до вивчення історії Львова // Львів: Історична та культурна спадщина (до 750-річчя заснування Львова): Матеріали наук. конф., 14 квіт. 2006 р. – Львів: ЛДУ БЖД, 2006. – С. 19–25.

С. 20: Про львів'янина Ф. П. Максименка, якого можна вважати основоположником української краєзнавчої бібліографії. До його доробку належить бібліографічний покажчик “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (1963, 1964).

С. 24: У списку літератури подано працю “Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львівського університету за 1961–1965 рр.” (Львів, 1974), відповідальним редактором якої був Ф. П. Максименко.

2007

485. Білокінь С. Відродження української історичної науки / Інтерв'ю від І. Рябчий // Хроніка-2000. – 2007. – Вип. 59. – С. 3–22.

С. 4, 21: С. Білокінь згадує Ф. П. Максименка і розповідає, що працює над листуванням свого великого вчителя, бібліографа Ф. П. Максименка з Ю. О. Меженком, братами С. І. і В. І. Масловими, П. М. Поповим, Г. І. Колядою та іншими вченими.

486. Дашкевич Я. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури / Львівське відділення ІУАД імені М. С. Грушевського НАНУ; Упоряд.: М. Капраль, Г. Сварник, І. Сковчиляс. – Львів: Літ. агенція “Піраміда”, 2007. – 808 с.

С. 362: У підрозділі “Моя праця в кабінеті Івана Франка (1944–1946 рр.)” (С. 361–364) автор пише про статтю “Архів Івана Франка”, надруковану в “Журналі Бібліотеки Академії наук УРСР” (Київ, 1947. – № 1 (3). – С. 83–86). Зазначає, що один з примірників журналу (наклад якого був обмеженим – у Львові у 1949 р. було всього три примірники журналу) зберігався у бібліотеці видатного книгознавця Ф. Максименка і зауважує, – куди подівся примірник після смерті Ф. Максименка – невідомо.

С. 626: У розділі “Андрей Шептицький: Три епізоди” (С. 624–626) автор згадує, що довідався про єпископа Макарія Оксїюка, зокрема від знаного бібліографа Федора Максименка, який разом із єпископом працював до “чергової чистки” у Всеукраїнській бібліотеці України у Києві.

487. Дашкевич Я. Федір Максименко – людина, вчений, книголюб // Там само. – Львів: Літ. агенція “Піраміда”, 2007. – С. 672–683.

488. Знаменні дати: Календар 2007 / Авт.-упоряд.: В. О. Кононенко (керівник), В. К. Воляник, О. О. Гриценко та ін. – Київ: Україна, 2007. – 264 с.

С. 29: 4 лютого. 110 років від дня народження Ф. П. Максименка (1897–1983), українського бібліографа і книгознавця.

489. *Козаренко О.* [Олександра Цалай-Якименко – дійсний член НТШ, доктор мистецтвознавства, професор Львівської музичної академії ім. М. В. Лисенка] // Вісн. НТШ. – 2007. – Чис. 38 (осінь–зима). – С. 48–49.

С. 48: Про “Граматику музикальну” М. Дилецького – найдавнішу пам’ятку музично-теоретичної думки, переклад і коментарі до факсимільного видання (1970 р.) якої здійснила О. Цалай-Якименко. Обґрунтовання поважними текстологічними, палеографічними студіями дослідниця здійснила у співпраці з В. Свенціцькою, Я. Ісаєвичем, Ф. Максименком, О. Мацюком.

490. *Кононенко В.* До 110-річчя від дня народження Ф. П. Максименка // Бібл. планета. – 2007. – № 2 (36). – С. 20–22.

У рамках відзначення Року української книги 22 березня 2007 р. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбулись наукові читання “Видатний український книгознавець та бібліографознавець Федір Пилипович Максименко”.

491. [Короткий огляд книги: *Білокінь С.* На зламах епохи: Спогади історика. – Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський, 2005. – 336 с.: іл.] // Кур’єр Кривбасу. – 2007. – № 206/207 (Січ.–лют.). – С. 398–399.

С. 399: Згадано бібліографа Ф. П. Максименка, якого С. І. Білокінь вважає своїм вчителем.

492. *Матяш І. Б.* Архівна та рукописна україніка: зміст та обсяг поняття, проблема інкорпорації до національного архівного фонду України (на прикладі архівів Канади) // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2007. – № 1. – С. 17–46.

С. 18: Зазначено, що у Всенародній бібліотеці України “активно обговорювався зміст поняття україніка бібліографами (Федором Максименком, Юрієм Меженком, Сергієм Масловим, Левом Биковським та ін.), які відрізняли його від поняття репертуар української книжки і співвідносили зі змістом бібліографії українознавства”.

493. *Поповський А.* Слово про патріарха української бібліографії: До 110-річчя від дня народження Федора Пилиповича Максименка // Січеслав. – 2007. – № 2 (12). – С. 159–163; Бористен. – 2007. – № 8 (194). – С. 5–7.

494. Програма науково-практичної конференції “Науково-інформаційна діяльність бібліотек вищих навчальних закладів”, присвяченої 110-річчю від дня народження видатного українського бібліографа Ф. П. Максименка, 19–20 квітня 2007 р. / Львів. нац. ун-т імені Івана Франка. Наук. б-ка. – Львів, 2007. – [3] с.
495. *Татаринів С.* Витоки музейної справи Донбасу // *Донеччина*. – 2007. – 4 верес.

У 1911 р. Ф. П. Максименко очолює в Бахмуті земський музей. Після громадянської війни Ф. П. Максименко звозить в музей різні речі, книги та картини з покинутих будинків міської знаті, поміщиків. В 1919 р. виникає музей окрнаросвіти.

2008

496. *Шмігер Т. В.* Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя: ключові проблеми та періодизація: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10. 02. 16: перекладознавство / КНУ імені Тараса Шевченка. – Київ, 2008. – 20 с.

С. 1: Теоретико-методологічну базу становлять також визначення українського друку, що досліджував серед інших Ф. П. Максименко.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА,
У ЯКИХ ЗАРЕЄСТРОВАНО
ПРАЦІ Ф. П. МАКСИМЕНКА
ТА ЛІТЕРАТУРУ ПРО НЬОГО

1932

497. *Пеленський Є. Ю.* Бібліографія української бібліографії. – Львів, 1932. – 199 с. – (Бібліотека “Дзвонів”; Чис. 4). – На обкладинці 1934 р. видання.

№ 268, 653, 2118: Праці Ф. П. Максименка.

№ 270: У примітці зазначено: “Список бібліографій, що відносяться до поодиноких земель Наддніпрянщини солідно зібрав Ф. Максименко”.

1956

498. Геологическая литература СССР. 1956. Вып. 1.: Новые поступления ВГБ. Январь–март 1956 / Всесоюз. геолог. б-ка ВСЕГЕИ М-ва геологии и охраны недр СССР; Под ред. С. П. Соловьева, М. В. Куликова. – Москва: Госгеолтехиздат, 1956. – 55 с.

С. 30 (№ 679): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1954 год” (1955).

499. Соціалістична Львівщина 1954 р.: Бібліогр. покажч. л-ри / Львів. б-ка АН УРСР; Склали: М. П. Гуменюк, Є. Є. Кравченко, І. І. Шаповалов; Ред. А. З. Одуха. – Львів, 1956. – 155 с.

№ 2060: У розділі “Бібліографія” (С. 136) зазначена праця Ф. П. Максименка (у співавторстві) “300-річчя возз’єднання України з Росією” (Львів, 1956).

1957

500. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1954 г. / Всесоюз. геолог. б-ка ВСЕГЕИ М-ва геологии и охраны недр СССР; Под ред. С. П. Соловьева, М. В. Куликова. – Москва: Госгеолтехиздат, 1957. – 186 с.

С. 83 (VII, № 227): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка (у співавторстві з Є. К. Лазаренком) “Литература по минералогии Украины за 1953 год” (1954).

501. Геологическая литература СССР. 1956. Вып. IV.: Октябрь–декабрь 1956 / Всесоюз. геолог. б-ка ВСЕГЕИ М-ва геологии и охраны недр СССР; Под ред. С. П. Соловьева, М. В. Куликова. – Москва: Госгеолтехиздат, 1957. – 95 с.

С. 13 (№ 4362): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1955 год” (1956).

1958

502. Геологическая литература СССР. 1958. Вып. 1.: Январь–март 1958 г. / Всесоюз. геолог. б-ка М-ва геологии и охраны недр СССР; Под ред. С. П. Соловьева, М. В. Куликова. – Москва: Госгеолтехиздат, 1958. – 119 с.

С. 55 (№ 1280): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1956 год” (1957).

503. Соціалістична Львівщина 1956 р.: Бібліогр. покажч. л-ри / Львів. б-ка АН УРСР; Склад В. О. Гушин; Ред. І. І. Шаповалов. – Львів, 1958. – 320 с.

№ 4152: У розділі “Бібліографія” зазначено працю Ф. П. Максименка “700-річчя Львова” (Львів, 1956).

1959

504. Бібліографічний щорічник Львівського державного університету ім. Івана Франка: Покажч. друк. робіт наук. працівників ун-ту за 1955 рік. Вип. 1 / Наук. б-ка Львів. держ. ун-ту ім. Івана Франка; Склали: Н. Р. Бережна, І. Є. Громницька, Т. Д. Микитин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1959. – 74 с.

С. 69: Праці Ф. П. Максименка.

505. Бібліографічний щорічник Львівського державного університету ім. Івана Франка: Покажч. друк. робіт наук. працівників ун-ту за 1956 рік Вип. 2 / Наук. б-ка Львів. держ. ун-ту ім. Івана Франка; Склали: Н. Р. Бережна, І. Є. Громницька, Т. Д. Микитин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1959. – 72 с.

С. 67: Праця Ф. П. Максименка.

506. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1955 г. / Всесоюз. геолог. б-ка ВСЕГЕИ М-ва геологии и охраны недр СССР; Под ред. С. П. Соловьева, М. В. Куликова. – Москва: Госгеолтехиздат, 1959. – 334 с.

С. 142 (VII, № 335): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка (у співавторстві з Є. К. Лазаренком) “Литература по минералогии Украины за 1954 год” (1955).

507. Соціалістична Львівщина 1955 р.: Бібліогр. покажч. л-ри / Львів. б-ка АН УРСР; Склали: О. Д. Кізлик, Є. М. Лазеба, за участю І. О. Пашкевича; Ред. Є. М. Іванців. – Львів, 1959. – 166 с.

№ 2104, 2136: Праці Ф. П. Максименка.

1960

508. Масанов Ю. И. Теория и практика библиографии: Указ. лит. 1917–1958 / Под ред. Е. И. Шамурина. – Москва: Изд-во Всесоюз. Кн. палаты, – 1960. – 479 с.

С. 322 (№ 5035): Зазначено працю Ф. П. Максименка “Матеріали до красзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930) та згадано рецензію на неї І. В. Владиславлева (1933).

509. Соціалістична Львівщина 1957 р. : Бібліогр. покажч. Вип. 6 / Львів. б-ка АН УРСР; Склад В. О. Гушин; Ред. Є. М. Іванців. – Львів, 1960. – 331 с.

№ 4093, 4094: Праці Ф. П. Максименка.

№ 3152: Про Ф. П. Максименка.

1961

510. Бібліографічний щорічник Львівського державного університету ім. Івана Франка: Покажч. друк. робіт наук. працівників ун-ту за 1958 р. Вип. 4 / Наук. б-ка Львів. держ. ун-ту ім. Івана Франка; Склали: Н. Р. Бережна, І. Є. Громницька, Т. Д. Микитин; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1961. – 106 с.

С. 44–45: Праці Ф. П. Максименка.

511. Геологическая литература СССР. 1958 г. Вып. IV / М-во геологии и охраны недр СССР. ВСЕГЕИ. Всесоюз. геолог. б-ка; Под ред. С. П. Соловьева, М. В. Куликова. – Ленинград: Отд. науч. технической информ. ВСЕГЕИ, 1961. – 302 с.

С. 128 (№ 9365): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1957 год” (1958).

512. Соціалістична Львівщина 1958 р.: Бібліогр. покажч. Вип. 7 / Львів. б-ка АН УРСР; Склали: В. О. Гушин, О. С. Ільїна, О. С. Коваленко; Ред. М. П. Гуменюк. – Львів, 1961. – 241 с.

№ 754 а: Праця Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1957 год” (1958).

1962

513. Книжные фонды библиотек университетов СССР: (Материалы к библиогр. печ. каталогов, путеводителей по фондам и статей о фондах б-к ун-тов СССР) / Саратов. гос. ун-т им. Н. Г. Чернышевского. Науч. б-ка; Сост. В. А. Артисевич. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1962. – 92 с.

№ 332: Праця Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

514. Максименко Федір Пилипович: [Список праць] // Друковані праці професорів, викладачів і співроб. Львів. ун-ту за 1944–1960 рр. / Склали: Н. Р. Бережна, І. Є. Громницька, Ф. П. Максименко, Т. Д. Микитин, О. Д. Сміюн. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1962. – С. 754–756.

515. Соціалістична Львівщина 1959 р.: Бібліогр. покажч. Вип. 8 / Львів. б-ка АН УРСР; Склали: О. С. Ільїна, О. С. Коваленко, М. О. Мороз; Наук. ред. М. П. Гуменюк. – Львів, 1962. – 292с.

№ 3125: Праця Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1958 год” (1959).

1965

516. Советская археологическая литература: Библиография: 1918–1940 / АН СССР. Б-ка АН СССР. Ин-т археологии; Сост.: Н. А. Винберг, Т. Н. Заднепровская, Р. Ш. Левина, А. А. Любимова; Редкол.: М. К. Каргер (отв. ред.) и др. – Москва; Ленинград: Наука, 1965. – 376 с.

№ 1924: Праця Ф. П. Максименка “Материалы к библиографии Донецкого края (преимущественно Бахмутского уезда)” (1922).

1966

517. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1959 г. / М-во геологии и охраны недр СССР. ВСЕГЕИ. Всесоюз. геолог. б-ка; Под ред. С. П. Соловьева, М. В. Куликова. – Ленинград: Недра. Ленинград. отд., 1966. – 603 с.

С. 234 (№ 6299): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1958 год” (1959).

518. История СССР: Аннот. перечень русских библиографий, изданных до 1965 г. / Гос. б-ка СССР имени В. И. Ленина. Гос. публ. ист. б-ка РСФСР; Сост.: М. Л. Борухина, Г. А. Главатских, Л. М. Маслова, С. М. Мейлер, В. В. Филагина; Под. ред. З. Л. Фрадкиной. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Книга, 1966. – 427 с.

С. 25 (№ 24): Зазначено розвідку Ф. П. Максименка “До бібліографії українознавства” (Журнал бібліотекознавства та бібліографії. – 1928. – № 2. – С. 131–132). Йдеться про збірник “Обозрение трудов по славяноведению” (“Украиноведение”, 1913, вып. 4) видання якого було недодруковано і в продаж не поступило.

С. 76 (“Украинская ССР”): Зазначено працю Ф. П. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930).

С. 79 (№ 144, 145): Праця Ф. П. Максименка (у співавт.) “Триста років возз’єднання України з Росією (1654–1954): Бібліогр. покажч.” (Львів, 1954) та “Історія Києва: Бібліогр. Покажч.”. – Т. 1: Історія Києва з найдавніших часів до 1917 р., вип. 1–2 / Склала Н. М. Шеліхова; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименко (Київ, 1958–1959).

С. 80 (№ 147): Зазначено працю Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1963. – № 4–6; 1964. – № 1–5).

1967

519. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1960 г. / М-во геологии и охраны недр СССР. ВСЕГЕИ. Всесоюз. геолог. б-ка; Под ред. С. П. Соловьева, М. В. Куликова. – Ленинград: Недра. Ленинград. отд., 1967. – 612 с.

С. 247 (№ 6589): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1959 г.” (1960).

520. Каталог инкунабулов / Ленинград. гос. ун-т имени А. А. Жданова. Науч. б-ка имени М. Горького; Сост. А. Х. Горфункель. – Ленинград: Изд-во Ленинград. ун-та, 1967. – 42 с.: илл.

С. 42: У “Списке условных обозначений цитированной литературы” зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958), скорочене посилання на яку (Максименко, Прилож.) подано на нижчезазначених сторінках та номерах позицій “Каталогу инкунабулов”. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці першодруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 24 (№ 40. Isidorus Hispalensis. Etymologiae. – Basel, 1489 [Додаток 29]); С. 28 (№ 64. Pius II (папа 1458–1464). Epistolae familiares. – Nürnberg, 1486 [Додаток 6]); С. 29 (№ 73. Schedel Hartmanus. Liber chronicarum (Germanice). – Nürnberg, 1493 [Додаток 40]).

1968

521. Слов’янська філологія на Україні (1963–1967 pp.): Бібліографія. Ч. 1: Мовознавство. Фольклористика / АН УРСР. Укр. комітет славістів. Центр. наук. б-ка; [Упоряд.]: Н. Ф. Королевич, Л. В. Беляєва, Л. І. Гольденберг, Ф. К. Сарана; Відп. ред. Г. Д. Вєрвес. – Київ: Наук. думка, 1968. – 292 с. – (До VI Міжнародного з’їзду славістів).

С. 233: Праця Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (1963, 1964).

522. Український історичний журнал (1957–1966): Сист. покажч. / АН УРСР. Ін-т історії; Склали: Л. Д. Вітрук, Т. М. Шелюх; Відп. ред. А. В. Санцевич. – Київ: Наук. думка, 1968. – 233 с.

№ 1658: Праця Ф. П. Максименка “Про необхідність видання бібліографії з історії УРСР” (1965) (у співавторстві з І. П. Крип’якевичем та ін.).

1969

523. Видання Академії наук УРСР (1919–1967): Суспільні науки: Бібліогр. покажч. / АН Укр. РСР. Центральна укр. б-ка; Склали: П. Ю. Висоцька (керівник), О. В. Бистряков, О. А. Євдокименко та ін; Відп. ред. М. М. Онопрієнко. – Київ: Наук. думка, 1969. – 650 с.

№ 3368, 3369: Праці Ф. П. Максименка.

№ 3498, 3504: Ф. П. Максименко – редактор.

С. 560: (Алфавітний покажчик імен): Україна.– 1926. – № 18; 1927. – № 23; Укр. іст. журн. – 1967. – № 2: Зазначено праці Ф. П. Максименка.

524. Українська радянська соціалістична республіка. 1917–1967: Бібліогр. покажч. л-ри / Уклад. М. П. Рудь. – Київ: Наук. думка, 1969. – 409 с.

С. 416: Названо праці Ф. П. Максименка: “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (1963, 1964); “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930); “700-річчя Львова” (Львів, 1956).

525. Шовкопляс І. Г. Розвиток радянської археології на Україні: (1917–1966): Бібліографія / АН УРСР. ЦНБ; Бібліогр. ред. А. Д. Ульянової. – Київ: Наук. думка, 1969. – 343 с.

№ 7454, 7455: Праці Ф. П. Максименка: “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930); “Матеріали к библиографии Донецкого края (преимущественно Бахмутского уезда)” (1922).

1970

526. Центральна наукова бібліотека академії наук УРСР: Бібліогр. покажч. 1919–1969 рр. / АН Української РСР. ЦНБ; Склали:

К. О. Коваленко (керівник), Л. І. Битюцька, В. В. Павлова, Н. О. Шеμεць; Відп. ред. С. К. Гутянський. – Київ, 1970. – X, 295 с.

№: 990, 1079, 1474, 1776: Праці Ф. П. Максименка.

№ 1641, 1651: Ф. П. Максименко – редактор.

№ 1907, 2278–2280: Про Ф. П. Максименка.

1971

527. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1961 г. / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Под ред. М. В. Куликова, С. П. Соловьева. – Саратов, 1971. – 631 с.

С. 253–254 (№ 6428): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1960 год” (1961).

528. Гольденберг Л. І. Українська радянська літературна бібліографія / Відп. ред. Є. С. Шабліовський. – Київ: Наук. думка, 1971. – 178 с.

№ 33, 42, 47, 375: Праці Ф. П. Максименка.

1972

529. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1962 г. / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Под ред. С. П. Соловьева, М. В. Куликова, – Ленинград: Недра, 1972. – 695 с.

С. 176 (№ 4384): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львівського університету за 1944–1960-ті роки” (Львів, 1962).

530. Радянська Львівщина: Бібліогр. покажч. л-ри про обл. за 1969–70 рр. / Львів. обл. упр. культури. Львів. держ. обл. б-ка; Склали: Н. Г. Теремейчик, Г. Г. Шапіро, Н. Д. Николайчук, С. М. Колодезна; Наук. консультант Ф. П. Максименко. – Львів: Каменяр, 1972. – 208 с.

№ 1459: Про Ф. П. Максименка.

531. Советская библиография : Сист. указ. содерж. (1933–1970) / Комитет по печати при Совете министров СССР. Всесоюз. Кн. палата; Сост.: Л. Н. Алферова, Б. Н. Касабова; Под ред. А. Ф. Кузнецовой. – Москва: Книга, 1972. – 212 с.
- № 205: Про Ф. П. Максименка.
- № 254: Стаття Ф. П. Максименка (1970, у співавторстві) про Ю. О. Меженка.
- № 988: Рецензія Ф. П. Максименка (1967).
- № 1599: Рецензія Н. Ткаченка і Н. Шеліхової (1965) на працю Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти України” (1963, 1964).
532. Федір Пилипович Максименко: Список праць Ф. П. Максименка. Література про Ф. П. Максименка // Бібліотекознавство та бібліографія. – Харків, 1972. – Вип. 12. – С. 141–145.

1973

533. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1963 г.: В 2 т. Т. 1 / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Под ред. М. В. Куликова, С. П. Соловьева. – Ленинград: Недра. Ленинград. отд., 1973. – 304 с.
- С. 222 (№ 5990): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1961 и 1962 годы” (1963).
534. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1967 г.: В 2 т. Т. 1 / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Под ред. М. В. Куликова, С. П. Соловьева. – Ленинград: Недра, 1973. – 326 с.
- С. 247 (№ 6416–6417): Зазначено покажчики Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1965 год” (1967); “Литература по минералогии Украины за 1966 год” (1967).

1974

535. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1970 г.: В 2 т. Т. 1 / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Отв. ред.: М. В. Куликов, С. П. Соловьев. – Ленинград, 1974. – 339 с.
- С. 247 (№ 6343): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Литература по минералогии Украины за 1969 год” (1970).

536. Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львів. ун-ту за 1961–1965 роки: Бібліогр. покажч. / Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. Наук. б-ка; Склали: М. Л. Бутрин, І. Є. Громницька, Т. Д. Микитин та ін.; Відп. ред. Ф. П. Максименко. – Львів, – 1974. – 591 с.

С. 580: Праці Ф. П. Максименка.

537. Каталог інкунабул / АН Української РСР. ЦНБ; Уклад Б. Зданевич. – Київ: Наук. думка, 1974. – 250 с.

С. 242: У “Списку умовних позначень цитованої літератури” вказано працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958), скорочене позначення (Львів) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій “Каталогу інкунабул”. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці першодруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 37 (№ 78. Biblia Latina. – Strassburg, 1481 [13]); С. 39 (№ 84. Biblia Latina. – Basel, 1498 [14]); С. 43 (№ 102. Breviarium Cracoviense. – Nürnberg, 1498 [17]); С. 103 (№ 290. Ludolphus de Saxonia. Meditationes vitae Jesu Christi. – Nürnberg, 1478 [21]); С. 147 (№ 425. Schedel, Hartmann (1440–1514). Liber chronicarum. – Nürnberg, 1493 [додаток 38, 39]); С. 148 (№ 430. Schedel, Hartmann. Liber chronicarum. Trans. Germ. Georg Ast. – Nürnberg, 1493 [додаток 40]).

538. Радянська Львівщина: Бібліогр. покажч. л-ри про обл. за 1972 рік / Львів. обл. упр. культури. Львів. держ. обл. б-ка; Склали: Н. Г. Теребейчик, Г. Г. Шапіро, Н. Д. Николайчук, С. М. Колодезна; Наук. консультант Ф. П. Максименко; Ред. Ю. М. Грайданс. – Львів, 1974. – 134 с.

№ 846: Про Ф. П. Максименка.

1975

539. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1968 г.: В 2 т. Т. 1 / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Науч. ред.: Б. Н. Архангельский, М. В. Куликов, Ю. Т. Морозов и др. – Ленинград, 1975. – 351 с.

С. 250 (№ 6562): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Литература по минералогии Украины за 1967 год” (1968).

540. Центральна наукова бібліотека: Покажч. л-ри 1970–1974 рр. / ЦНБ АН УРСР; Уклад.: К. І. Скокан (керівник), О. Я. Лук'яненко, М. К. Погребняк, Н. О. Шемець; Відп. ред. С. К. Гутянський. – Київ, 1975. – 51 с.

С. 27 (№ 138): Рецензія Ф. П. Максименка на книгу Б. І. Зданевича “Каталог інкунабул” (Київ, 1974).

1976

541. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1971 г.: В 2 т. Т. 1 / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Науч. ред.: М. В. Куликов, С. П. Соловьев, Н. И. Сафронов и др. – Ленинград, 1976. – 426 с.

С. 307 (№ 7963): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Литература по минералогии Украины за 1970 год” (1971).

542. Радянська Львівщина: Бібліогр. покажч. л-ри про обл. за 1975 р. / Львів. обл. упр. культури. Львів. держ. обл. б-ка; Склали: С. М. Колодезна, О. П. Олійник, О. О. Соколова, Г. Г. Шапіро; Ред. Ю. М. Грайданс. – Львів, 1976. – 228 с.

№ 1740: Праця Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у Львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975).

1977

543. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1972 г.: В 2 т. Т. 1 / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Науч. ред.: М. В. Куликов, С. П. Соловьев, Н. И. Сафронов и др. – Ленинград, 1977. – 433 с.

С. 305 (№ 7885): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Литература по минералогии Украины за 1971 год” (1972).

544. *Гольденберг Л. І.* Бібліографічні джерела українського літературознавства: Путівник / Відп. ред.: Є. С. Шаблійовський, В. Л. Микитась. – Київ: Вища шк., 1977. – 198 с.

С. 39, 72: Ф. П. Максименко – відповідальний редактор.

С. 43: Праця Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Друковані праці професорів... за 1944–1960 роки” (Львів, 1962).

545. Історія міст і сіл Львівської обл.: Бібліогр. покажч. / Львів. держ. обл. б-ка ім. Я. Галана; Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника АН УРСР; Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. І. Франка; Склали: Ю. М. Грайданс, О. П. Олійник, С. М. Колодезна та ін. (Львів. обл. держ. б-ка ім. Я. Галана). М. Л. Бутрин (НБ Львів. ун-ту ім. І. Франка). О. Д. Кізлик (ЛНБ ім. В. Стефаника); Наук. консультант Ф. П. Максименко. – Львів. 1977. – 406 с.

№ 132 а: Праця Ф. П. Максименка.

1978

546. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1973 г.: В 2 т. Т. 1 / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Науч. ред.: М. В. Куликов, С. П. Соловьев, Н. И. Сафронов и др. – Ленинград, 1978. – 410 с.

С. 290 (№ 7427): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Литература по минералогии Украины за 1972 год” (1973).

547. Начало книгопечатания в Белоруссии и Литве. Жизнь и деятельность Франциска Скорины: Описание изд. и указ. лит. 1517–1977 / Гос. б-ка имени В. И. Ленина. Отд. редких книг; Сост. Е. Л. Немировский. – Москва, 1978. – 160 с.

№ 772: Зазначено статтю Ф. Максименка “Забута сторінка з історії слов’янського друкарства” (1959).

№ 1360: Праця Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках” (Львів, 1975).

548. *Grimsted, P. K. Archives and Manuscript Repositories in the USSR. Ukraine and Moldavia.* – Cambridge; Massachusetts, 1978. – 112 p.

Із змісту:

General Bibliography.

1. Bibliographies of Archival Literature and other General Bibliographies.

р. 4 (Ukr-8): Зазначено працю Ф. П. Максименка (у співавт. з Р. С. Кац) “Бібліографія української і російської бібліографії по історії УРСР” (Київ, 1960).

р. 5 (Ukr-9): Зазначено працю “Бібліографія російської і української бібліографії по історії Української РСР (1956–1965) / Склад.: Н. М. Шеліхова, О. С. Ровнер; Відп. ред. Л. Л. Макаренко; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименко” (Київ, 1966).

1979

549. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1974 г.: В 2 т. Т. 1 / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Науч. ред.: М. В. Куликов, С. П. Соловьев, Н. И. Сафронов и др. – Ленинград, 1979. – 400 с.

С. 280 (№ 7209): Зазначено показчик Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Литература по минералогии Украины за 1973 год” (1974).

550. Історія Української УРСР: Наук.-допом. бібліогр. показч. за рік 1974 / М-во культури УРСР. Держ. іст. б-ка УРСР; Склали: В. І. Грищенко, О. С. Івченко, Н. М. Уманська; Редкол.: Л. Л. Макаренко та ін. – Київ, 1979. – 338 с.

№ 279: Рецензія Ф. П. Максименка.

551. Історія Української УРСР: Наук.-допом. бібліогр. показч. за рік 1975 / М-во культури УРСР. Держ. іст. б-ка УРСР; Склали: О. С. Івченко, О. І. Ліщенко, Л. В. Пилипенко, Н. М. Уманська; Редкол.: Л. Л. Макаренко та ін. – Київ, 1979. – 293 с.

№ 215: Праця Ф. П. Максименка.

1980

552. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1975 г.: В 2 т. Т. 1 / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Науч. ред.: М. В. Куликов, Н. Ф. Шинкарев, Л. Н. Розанов и др. – Ленинград, 1980. – 428 с.

С. 294 (№ 7503): Зазначено показчик Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Литература по минералогии Украины за 1974 год” (1975).

553. История исторической науки в СССР. Советский период. Октябрь 1917–1967 г.: Библиография / АН СССР. Науч. совет по проблеме “История исторической науки”; Ин-т истории

СССР; Гос. публ. ист. б-ка РСФСР; Сост.: Р. Г. Эймонтова (ред.-сост.), А. Ф. Лисман (ред.-сост.), Э. А. Вайсборд и др.; Редкол.: М. В. Нечкина (отв. ред.) и др. – Москва: Наука, 1980. – 733 с.

№: 3463, 9952: Праці Ф. П. Максименка (у співавторстві).

554. Історія Української УРСР: Наук.-допом. бібліогр. покажч. за рік 1972 / М-во культури УРСР. Держ. іст. б-ка УРСР; Склали: О. С. Івченко, О. І. Ліщенко, Л. В. Пилипенко, Н. М. Уманська; Редкол.: Л. Л. Макаренко та ін. – Київ, 1980. – 369 с.

№ 192: Про Ф. П. Максименка.

555. Максименко Федір Пилипович: [Бібліографія праць] // Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львів. ун-ту за 1966–1970 роки: Бібліогр. покажч. / Склали: О. В. Гущина, Л. Ф. Палей при участі М. Л. Бутрина, Л. О. Грищенко, В. Н. Кутика, М. Є. Любицької, Г. М. Метельницької, Н. Й. Монець, В. І. Омельченко, Л. В. Шаповал; Наук. ред. М. Л. Бутрин; Відп. ред. В. К. Потайчук. – Львів: Вища шк. Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1980. – С. 574.

556. Михайло Прокопович Гуменюк: Бібліогр. покажч. / АН Української РСР. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника; Уклад. Л. І. Ільницька; Відп. ред. Є. М. Стасюк. – Львів, 1980. – 33 с.

№ 53: Про Ф. П. Максименка.

1981

557. Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні. Кн. I (1574–1700). – Львів: Вища шк. Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1981. – 135 с.

У “Списку видань, посилення на які подаються скорочено” (С. 118–119) зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975), скорочене посилення на яку (прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій каталогу стародруків, виданих на Україні. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці стародруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 25 (№ 2 [2]); С. 26 (№ 11 [182]; № 12 [183]); С. 29–30 (№ 22 [5]); С. 30 (№ 23 [4]); С. 31 (№ 39 [193]; № 41 [194]); С. 33 (№ 63 [201]; № 64 [202]; № 65 [204]); С. 34 (№ 66 [203]; № 67 [206]; № 68 [197]; № 69 [205]; № 70 [198]); С. 34–35 (№ 71 [6]); С. 35 (№ 76 [7]); С. 35–36 (№ 87 [199]); С. 36 (№ 88 [200]); С. 36–37 (№ 95 [8]); С. 37 (№ 96 [5]); С. 38 (№ 108 [10]; № 113 [209]; № 114 [207]); С. 38–39 (№ 115 [44]; № 120 [210]; № 121 [623]); С. 40 (№ 130 [208]); С. 40–41 (№ 131 [212]); С. 41 (№ 132 [211]; № 134 [213]; № 137 [214]); С. 41–42 (№ 138 [215]); С. 42 (№ 139 [216]); С. 43 (№ 142 [218]; № 144 [219]; № 145 [220]; № 146 [221]); С. 44 (№ 151 [443]); С. 44–45 (№ 159 [222]); С. 45 (№ 160 [223]); С. 46 (№ 168 [224]; № 169 [225]; № 170 [624]; № 171 [226]); С. 46–47 (№ 172 [445]); С. 47 (№ 173 [444]); С. 48 (№ 186 [229]; № 188 [228]; № 189 [446]); С. 48–49 (№ 191 [626]); С. 49 (№ 193 [227]); С. 51 (№ 203 [447]; № 204 [230]; № 205 [11]; № 206 [12]); С. 52 (№ 219 [13]; № 220 [231]); С. 53 (№ 227 [14]); С. 53–54 (№ 228 [232]); С. 54 (№ 230 [233]; № 235 [234]; С. 57 (№ 252 [235]; № 253 [15]; № 256 [236]; № 258 [16]); С. 57–59 (№ 259 [17]); С. 59 (№ 260 [627]; № 270 [153]); С. 60 (№ 271 [18]; № 273 [237]); С. 61 (№ 279 [625]; № 280 [154]; № 282 [238]); С. 61–63 (№ 296 [19]); С. 63 (№ 302 [155]; № 303 [22]; С. 64 (№ 313 [23]); С. 65 (№ 322 [24]; № 323 [25]; № 325 [156]); С. 66 (№ 335 [169]); С. 68 (№ 350 [171]; № 351 [159]; № 352 [158]; № 353 [662]); С. 68–69 (№ 354 [241]); С. 70 (№ 370 [629]; № 378 [26]); С. 71 (№ 383 [242]; № 385 [160]); С. 72 (№ 392 [244]); С. 73 (№ 395 [245]; № 397 [630]; № 398 [246]; № 399 [247]); С. 73–74 (№ 402 [248]); С. 74 (№ 403 [249]; С. 74–75 (№ 411 [250]); С. 75 (№ 412 [161]; № 413 [27]; № 416 [28]; № 417 [162]; № 420 [163]; № 421 [166]); С. 75–77 (№ 422 [164]); С. 77 (№ 424 [29]; № 429 [251]; С. 77–78 (№ 430 [30]); С. 78 (№ 431 [252]; № 432 [31]; № 433 [167, 168]); С. 78–80 (№ 445 [254]); С. 80 (№ 446 [33]; № 448 [253]; № 449 [32]); С. 82 (№ 457 [255]; № 458 [256]); С. 83 (№ 468 [34]; № 469 [632]; № 472 [257]); С. 83–84 (№ 473 [631–632]); С. 86 (№ 488 [633]; № 490 [36]); С. 89 (№ 514 [260]; № 518 [258]); С. 89–90 (№ 519 [259]); С. 90 (№ 520 [261]; № 521 [297]; № 525 [709]; № 528 [710]); С. 91 (№ 531 [262, 1676; № 533 [263]); С. 92 (№ 546 [264]; № 547 [37]); С. 92–93 (№ 549 [265]); С. 93 (№ 550 [711]; № 555 [712]; № 556 [266]); С. 93–94 (№ 558 [267]); С. 94 (№ 561 [636]; № 572 [268]; № 574 [269]); С. 95 (№ 582 [271]; № 584 [273]); С. 96 (№ 587 [270]; № 588 [274]; № 590 [275]; № 591 [637]); С. 96–97 (№ 598 [38]); С. 97 (№ 600 [638]; № 606 [277]; № 607 [278]); С. 97–98 (№ 608 [39]); С. 98 (№ 609 [276]; № 611 [663]; № 614 [664]); С. 99

(№ 624 [639]; № 625 [279]; № 626 [665]); С. 100 (№ 630 [41]; № 639 [42]); С. 100–101 (№ 640 [640]); С. 101 (№ 641 [173]; № 644 [175]; № 645 [280]); С. 102 (№ 646 [43]; № 648 [174]; № 651 [44]; № 652 [641]); С. 102–103 (№ 653 [45]); С. 103 (№ 654 [666]; № 655 [281]; № 660 [46]; № 661 [282]; № 662 [283]; № 665 [642]); С. 105 (№ 667 [282]; № 668 [47]; № 675 [48]; № 676 [284]); С. 106 (№ 677 [49]; № 679 [285]; № 680 [643]; № 682 [286]; № 685 [287]); С. 107 (№ 689 [50]; № 690 [644]; № 691 [288]; № 694 [228a]); С. 108 (№ 695 [52]; № 696 [286]; № 698 [53]; № 699 [290]; № 703 [54]); С. 110 (№ 705 [645]; № 712 [291]; № 713 [292]; № 714 [667]; № 715 [668]); С. 110–112 (№ 716 [293]; С. 112 (№ 717 [53]; № 719 [669]); С. 113 (№ 728 [295]; № 729 [294]; С. 113–114 (№ 732 [646]); С. 114 (№ 733 [670]; № 735 [56]; № 736 [296]; С. 115 (№ 742 [58]; № 743 [272]; № 745 [59]; № 747 [647]); С. 115–116 (№ 752 [176]); С. 116 (№ 753 [300]; № 754 [61]; № 757 [301]; № 758 [298]; № 759 [297]; № 760 [299].

558. Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв.: Каталог изданий, хранящихся в Гос. б-ке СССР им. В. И. Ленина. Вып. II, т. 1: Киевские издания 2-й половины XVII в. / Сост.: А. А. Гусева, Т. Н. Каменева, И. М. Полонская; Науч. ред. А. А. Сидоров. – Москва, 1981. – 75 с. + Приложение.

У “Списке упоминаемой литературы” (С. 73) зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975), скорочене посилання на яку (вказано прізвище Максименко) подано на нижчезазначених сторінках та номерах позицій каталогу видань, що зберігаються в бібліотеці ім. В. І. Леніна. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці стародруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 11 (№ 97 [242]); С. 11–12 (№ 98 [243]); С. 12 (№ 102 [245*]. Новый Завет с Псалтирью. – Киев, тип. Лавры, 12.12.XII.1658); С. 13 (№ 104 [245]; № 105 [246]); С. 14 (№ 107 [248]; № 108 [250]); С. 14–15 (№ 109 [252]); С. 15–16 (№ 113 [253]; № 114 [225]; С. 16–17 (№ 115 [256]); С. 17 (№ 116 [257]); С. 18 (№ 120 [298]; № 121 [299]); С. 18–19 (№ 123 [260]); С. 19 (№ 124 [261]); С. 19–20 (№ 126 [258]); С. 20–21 (№ 127 [259]); С. 21 (№ 128 [297]); С. 21 (№ 130 [262]); С. 21–22 (№ 131 [263]); С. 22 (№ 132 [264]); С. 22–23 (№ 134 [267]); С. 23 (№ 135 [269]); С. 23–24 (№ 138 [275]); С. 24 (№ 140 [273]); С. 25 (№ 143 [274]; № 144 [271]); С. 27 (№ 149 [279]; № 150 [280]); С. 27–28 (№ 152 [287]);

С. 28 (№ 153 [283]); С. 29 (№ 156 [284]; № 157 [286]); С. 29–30 (№ 159 [287]); С. 30 (№ 161 [289]); С. 30–31 (№ 162 [290]); С. 31 (№ 163 [288a]); С. 31–32 (№ 164 [293]); С. 32 (№ 165 [291]); С. 32–33 (№ 166 [292]); С. 33 (№ 167 [294]; № 168 [295]); С. 34 (№ 171 [296]; № 173 [301]); С. 35 (№ 175 [300]; № 177 [272]).

* У каталозі Ф. Максименка даний стародрук описано під номером 244.

1982

559. Геологическая литература СССР: Библиогр. ежегодник за 1977 г.: В 2 т. Т. 1 / М-во геологии и охраны недр СССР. Всесоюз. геолог. б-ка; Науч. ред.: М. В. Куликов, Н. Ф. Шинкарев, Л. Н. Розанов и др. – Ленинград, 1982. – 406 с.

С. 285 (№ 7222): Зазначено покажчик Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Литература по минералогии Украины за 1975 год” (1977).

560. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР (1940–1980 рр.): Покажч. видань б-ки та л-ри про її діяльність / Уклад.: О. П. Куш, Л. П. Квятковська; Відп. ред. та авт. вступ. ст. Є. М. Стасюк. – Львів, 1982. – 106 с.

№: 49, 61, 85: Редактор Ф. П. Максименко.

№ 426: Про Ф. П. Максименка.

561. Український історичний журнал: Сист. покажч.: 1967–1976 рр. / АН УРСР. Ін-т історії; Уклад.: І. М. Данилова, Є. Г. Кузнецова; Відп. ред. М. В. Коваль. – Київ: Наук. думка, 1982. – 315 с.

№ 2694: Про Ф. П. Максименка.

1983

562. История СССР: Аннот. указ. библиогр. пособий, опубликованных на русском языке с начала XIX в. по 1982 г.: В 2 ч. Ч. 1 / Гос. б-ка СССР имени В. И. Ленина. Гос. публ. ист. б-ка РСФСР; Сост.: Г. А. Главатских, Н. В. Кадушкина, Л. М. Маслова; Ред.: Г. А. Главатских, З. Л. Фрадкина. – 3-е изд., доп. и перераб. – Москва, 1983. – 230 с.

С. 64 (№ 113): Посилання на розвідку Ф. П. Максименка “До бібліографії українознавства” (Журнал бібліотекознавства та бібліографії. – 1928. – № 2. – С. 131–132). Йдеться про збірник “Обозрение трудов по славяноведению” (“Украиноведение”, 1913, вып. 4), про який зазначено, що видання було недодруковано і не поступило у продаж.

С. 179 (“Украинская ССР”): [1]. Зазначено працю Ф. П. Максименка (у співавторстві) “Бібліографія російської і української бібліографії по історії Української РСР” (Київ, 1960) та за його редакцією; [2]. Праця “Бібліографія російської і української бібліографії по історії Української РСР (1956–1965) / Склад.: Н. М. Шеліхова, О. С. Ровнер; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименко (Київ, 1966).

С. 180: Праця Ф. П. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929: Список бібліогр. праць, що стосуються до окремих місцевостей УСРР, Басарабії, Дону й Криму” (Київ, 1930).

С. 183 (№ 606): Зазначено працю “Історія Києва: Бібліогр. покажч.”. – Т. 1: Історія Києва з найдавніших часів до 1917 р., вип. 1–2 / Склала Н. М. Шеліхова; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименко (Київ, 1958–1959).

С. 184 (№ 607): Зазначено працю Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (Наук.-інформ. бюл. Арх. упр. УРСР. – 1963. – № 4–6; 1964. – № 1–5).

563. Первопечатник Иван Федоров: Описание изданий и указ. литературы о жизни и деятельности / АН УССР. ЛНБ им. В. Стефаника; Сост.: Е. Л. Немировский, М. В. Галушко, А. Д. Кизлык; Науч. ред. и предисловие Я. Д. Исаевича. – Львов, 1983. – 71 с.

№ 159: Зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки...” (Львів, 1975) і рецензії на неї.

564. Федір Пилипович Максименко: Бібліогр. покажч. / Уклад. М. Л. Бутрин; Ред. М. П. Гуменюк. – Львів, 1983. – 31 с. – (Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника АН УРСР).

1984

565. Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам’ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні: У 2 кн. – Львів: Вища шк. Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1984. – Кн. 2, ч. 1 (1701–1764). – 132 с.; Кн. 2, ч. 2 (1765–1800). – 128 с.

У “Списку видань, посилання на які подаються скорочено” (С. 118–119) зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975), скорочене посилання на яку (вказано прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій каталогу стародруків, виданих на Україні. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці стародруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

Кн. 2, ч. 1 (1701–1764): С. 17 (№ 766 [302]; № 778 [63]); С. 18 (№ 779 [303]; № 782 [671]); С. 18–19 (№ 787 [304]); С. 19 (№ 788 [672]; № 791 [64]. Псалтир. Львів, друкарня братства, [1703] (Максименко датує 1702 р.); С. 19–20 (№ 795 [65]); С. 20 (№ 796 [306]; № 798 [66]; № 799 [674]; № 800 [67]); С. 21 (№ 807 [307]; № 808 [676]; № 810 [675]; № 812 [308]; № 815 [309]; № 816 [310]; С. 22 (№ 818 [68]; № 819 [312]; № 820 [311]; № 822 [313]; С. 22–23 (№ 827 [317]; № 828 [314]; № 829 [315]; № 830 [677]; № 831 [316]; № 835 [318]; № 836 [319]; № 837 [320]; № 838 [678]); С. 24 (№ 840 [69]; № 845 [321]; № 846 [70]; № 847 [71]; № 848 [679]; № 849 [680]); С. 25 (№ 851 [323]; № 855 [681]); С. 25–26 (№ 859 [682]); С. 26 (№ 860 [326]; № 867 [327]); С. 27 (№ 873 [328]; № 874 [329]; № 875 [72]; № 876 [683]); С. 28 (№ 884 [330]; № 885 [331]; № 886 [332]; № 892 [333]; № 893 [684]); С. 29 (№ 900 [73]; № 901 [685]; № 903 [74]); С. 30 (№ 911 [687]; № 912 [334]; № 917 [335]); С. 30–31 (№ 924 [689]); С. 31 (№ 925 [688]; № 928 [75]; № 929 [76]); С. 33 (№ 955 [88]); С. 34 (№ 969 [79]; № 970 [80]; № 973 [81]); С. 34–35 (№ 976 [690]); С. 35 (№ 980 [691]; № 981 [82]); С. 36 (№ 999 [336]; № 1000 [83]; № 1002 [84]); С. 37 (№ 109 [85]; № 1017 [337]); С. 39 (№ 1055 [86]); С. 41 (№ 1074 [339]; № 1077 [340]); С. 42 (№ 1095 [341]; № 1098 [342]); С. 44 (№ 1119 [343]); С. 45 (№ 1141 [344]); С. 46 (№ 1167 [345]; № 1169 [346]); С. 47–48 (№ 1199 [347]); С. 48 (№ 1201 [648]); С. 48–49 (№ 1216 [649]); С. 49 (№ 1217 [87]; № 1225 [348]; № 1228 [349]; № 1229 [449]); С. 50 (№ 1236 [450]; № 1238 [350]); С. 51 (№ 1253 [650]); С. 53 (№ 1270 [354]; № 1271 [353]; № 1274 [352]; № 1276 [355]); С. 56 (№ 1308 [88]; № 1310 [651]; № 1311 [356]; № 1312 [358]; № 1313 [359]; № 1314 [89]); С. 58 (№ 1334 [652]; № 1339 [90]); С. 59 (№ 1358 [654]; № 1360 [91]; № 1362 [653]); С. 61–62 (№ 1395 [453]); С. 62 (№ 1397 [360]; № 1398 [361]; № 1399 [454]; № 1400 [362]; № 1401 [655]; № 1403 [363]); С. 63 (№ 1420 [93]; № 1421 [455]; № 1422 [456]; № 1423 [364]; № 1424 [365]); С. 64 (№ 1426 [457]; № 1427 [366]); С. 65 (№ 1451 [94]; № 1456 [367]); С. 67 (№ 1473 [368]; № 1474 [656];

№ 1478 [370]; № 1479 [458]; № 1483 [459]; № 1484 [96]; C. 69 (№ 1506 [692]; № 1509 [657]; № 1511 [98]; № 1513 [658]); C. 73 (№ 1543 [100]; № 1546 [371]; № 1548 [693]; № 1553 [372]); C. 75 (№ 1555 [101]); C. 77 (№ 1584 [373]; № 1585 [374]; № 1587 [375]; № 1588 [659]); C. 79 (№ 1592 [694]; № 1593 [376]; № 1594 [461]); C. 81 (№ 1628 [462]; № 1630 [377]); C. 83 (№ 1660 [695]); C. 85 (№ 1702 [696]; № 1704 [464]; № 1707 [378]); C. 85–86 (№ 1709 [379]); C. 86 (№ 1710 [465]; № 1718 [102]); C. 87 (№ 1737 [463]; № 1738 [466]); C. 88 (№ 1744 [697]; № 1747 [380]; № 1749 [381]); C. 91 (№ 1787 [383]; № 1788 [103]; № 1789 [382]); C. 92 (№ 1794 [384]); C. 93 (№ 1824 [385]; № 1826 [386]); C. 93–94 (№ 1831 [105]); C. 95 (№ 1848 [104]; № 1864 [106]); C. 96 (№ 1865 [106–107]; № 1867 [387]; № 1871 [388]); C. 99 (№ 1907 [390]; № 1911 [468]; № 1913 [469]; № 1914 [109]); C. 100 (№ 1921 [108]); C. 101 (№ 1954 [470]; № 1955 [110]; № 1956 [471]); C. 102 (№ 1959 [393]; № 1960 [472]; № 1961 [392]; № 1962 [473]; № 1963 [698]); C. 103 (№ 1970 [474]); C. 105 (№ 2003 [111]; № 2005 [699]; № 2006 [394]); C. 106 (№ 2008 [475]; № 2010 [476]; № 2012 [395]); C. 107 (№ 2037 [396]; № 2038 [397]); C. 108 (№ 2043 [477]; № 2044 [478]; № 2045 [398]; № 2050 [113]); C. 110 (№ 2076 [401]; № 2077 [479]; № 2078 [400]; № 2079 [480]; № 2080 [481]; № 2081 [482]; № 2084 [399]); C. 110–111 (№ 2085 [114]; C. 111 (№ 2087 [115]; № 2088 [700]; № 2089 [701]; № 2093 [116]); C. 114 (№ 2133 [117]; № 2136 [120]; № 2137 [118]); C. 115 (№ 2138 [402]; № 2139 [403]; № 2141 [404]); C. 115–116 (№ 2147 [484]); C. 118 (№ 2198 [660]); C. 118–119 (№ 2200 [702]); C. 119 (№ 2205 [703]; № 2207 [485–496]); C. 120 (№ 212 [119]; № 2213 [405]); C. 123 (№ 2241 [497]; № 2243 [499]; № 2244 [406]; № 2247 [121]; № 2250 [407]); C. 125 (№ 2285 [500]; № 2286 [408]; № 2287 [501]; № 2293 [704]); C. 127 (№ 2321 [409]; № 2322 [410]; № 2329 [502]; № 2330 [411]; № 2331 [503]).

Кн. 2, ч. 2 (1765–1800): C. 13 (№ 2363 [504]; № 2364 [505]; № 2367 [124]; № 2369 [506]; № 2370 [412]; № 2371 [661]); C. 15 (№ 2410 [507]; C. 15–16 (№ 2412 [125]); C. 16 (№ 2414 [413]; № 2416 [508]; № 2420 [509]; № 2422 [126]); C. 17 (№ 2457 [705]; № 2461 [177]; № 2463 [511]); C. 19 (№ 2492 [515]; № 2494 [514]; № 2495 [512]; № 2496 [127]; № 2497 [513]); C. 20 (№ 2503 [516]; № 2504 [706]); C. 21 (№ 2528 [517]; № 2530 [128]; № 2533 [518]); C. 23 (№ 2572 [519]; № 2574 [520]; № 2576 [521]); C. 25 (№ 2603 [523]; № 2605 [524]; № 2606 [525]; № 2607 [526]; № 2608 [527]; № 2609 [529]; № 2610 [415]); C. 26 (№ 2613 [529]); C. 26–27 (№ 2644 [130]); C. 27 (№ 2645 [530]; № 2646 [531]; № 2649 [533];

№ 2661 [532]); С. 28 (№ 2680 [535]; № 2681 [534]; № 2682 [536]; № 2684 [537]); С. 30 (№ 2716 [416]; № 2717 [417]; № 2719 [538]; № 2722 [539]; № 2724 [540]; № 2725 [418]); С. 31 (№ 2765 [541]; № 2766 [542]); С. 32 (№ 2767 [543]; № 2768 [544]; № 2769 [131]; № 2771 [419]); С. 33 (№ 2802 [546]; № 2803 [545]; № 2804 [547]; № 2805 [548]; № 2809 [549]; № 2810 [550]; № 2813 [551]); С. 34 (№ 2817 [552]); С. 36 (№ 2856 [420]; № 2857 [421]; № 2859 [422]; № 2860 [554]; № 2861 [555]; № 2862 [556]); С. 37–38 (№ 2908 [557]; С. 38 (№ 2909 [423]; № 2910 [558]; № 2914 [359]); С. 40 (№ 2960 [424]; № 2961 [561]); С. 41 (№ 2963 [562]; № 2964 [425]; № 2966 [563]; № 2967 [564]); С. 42 (№ 3006 [565]; № 3007 [566]; № 3008 [567]; № 3009 [134]; № 3012 [568]; № 3013 [132]); С. 43 (№ 3015 [426]; № 3018 [569]); С. 44 (№ 3069 [427]; № 3070 [428]; № 3072 [570]); С. 45 (№ 3073 [133]); С. 46 (№ 3118 [429]; № 3120 [571]); С. 48 (№ 3174 [572]); С. 49 (№ 3182 [430]); С. 51 (№ 3225 [573]; № 3228 [574]; № 3232 [575]); С. 53 (№ 3290 [707]; № 3295 [708]; № 3296 [432]); С. 55 (№ 3338 [576]; № 3340 [577]; № 3344 [578]; № 3345 [579]); С. 56 (№ 3375 [580]; № 3376 [433]; № 3378 [581]); С. 59 (№ 3430 [434]; № 3434 [583]; № 3435 [582]); С. 61 (№ 3476 [585]; № 3481 [586]); С. 63 (№ 3509 [137]); С. 64 (№ 3512 [139]; № 3513 [140]; № 3514 [435]; № 3519 [141]; № 3521 [622]; № 3523 [143]; № 3526 [588]); С. 66 (№ 3574 [142]; № 3576 [590]; № 3577 [436]); С. 67 (№ 3580 [144]; № 3585 [437]; № 3587 [145]); С. 69 (№ 3628 [592]; № 3629 [591]; № 3630 [438]; № 3635 [593]; № 3636 [594]; № 3638 [146]); С. 70 (№ 3678 [595]; № 3679 [596]; № 3685 [598]; № 3687 [147]); С. 71 (№ 3689 [599]; № 3690 [603]; № 3691 [600]; № 3692 [601]; № 3694 [604]; № 3702 [605]); С. 72 (№ 3737 [606]; № 3738 [608]; № 3739 [607]; № 3740 [148]); С. 73 (№ 3743 [610]); С. 74 (№ 3787 [439]); С. 75 (№ 3789 [178]; № 3807 [611]); С. 76 (№ 3814 [612]; № 3817 [149]); С. 77 (№ 3848 [613]); С. 78 (№ 3865 [440]; № 3870 [150]); С. 82 (№ 3971 [616]; № 3972 [617]; № 3976 [716]; № 3977 [618]); С. 85 (№ 4044 [442]); С. 87 (№ 4091 [620]; № 4093 [621].

566. Львову – 725 років: Бібліогр. покажч. / АН Української РСР. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника; Уклад.: М. В. Кострова, Н. Г. Терейчик, О. І. Хміль; Наук. ред. і вступ. ст. М. К. Івасюти. – Львів, 1984. – 471 с.

№ 69, 257: Праці Ф. П. Максименка.

1985

567. Бібліографічні посібники УРСР. 1976–1980: Держ. ретросп. бібліогр. покажч. / Держ. ком. УРСР у справах видавництв, поліграфії і кн. торгівлі; Кн. палата УРСР ім. І. Федорова; М-во культури УРСР. Харків. держ. ін-т культури; Уклад.: О. О. Адайкіна, Л. М. Белан, Л. І. Вакуленко та ін.; Редкол.: Ю. Б. Медведєв (відп. ред.) та ін. – Харків: Ред.-вид. від-ня Кн. палати УРСР, 1985. – 174 с.

С. 52 (№ 669): Згадано працю Ф. П. Максименка (у співавт. з В. І. Омельченко) “Література по мінералогії України за 1975 год” (1977).

568. Радянська Львівщина: Бібліогр. покажч. л-ри про обл. за 1983 р. / Львів. обл. упр. культури. Львів. держ. обл. б-ка; Склали: О. П. Олійник, Л. М. Терещенко, С. М. Колодезна; Ред. Ю. М. Грайданс. – Львів, 1985. – 198 с.

№ 1335: Про Ф. П. Максименка.

1986

569. Каталог палеотипов из фондов Львовской научной библиотеки им. В. Стефаника АН УССР / Сост.: Р. С. Харабадот, Р. М. Биганский. – Київ: Наук. думка, 1986. – 199 с.

У “Списке условных обозначений цитируемой литературы” (С. 193–196) зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975) [Приложение], скорочене посилання на яку (Максименко) подано на нижчезазначеній сторінці. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають сторінці, на якій ці стародруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 158 (№ 788 [С. 105]. Библия (Библия руска выложена докторомъ Францискомъ Скориною из славнаго града Полоцька...). Книги 1–22. – Прага, изд. Франциск Скорина, 1517–1519); С. 158 (№ 790 [С. 105]. Осмогласник (Октоихъ петогласникъ. Гласы 5–8. – Венеция, тип. Божидара Вуковича, 27.VII.1537 (1536–27.VII.1537); С. 159–160 (№ 792 [С. 105]. Служебник (Литургиарион). – Венеция, тип. Божидара Вуковича. 7.VII.1519).

570. Книга Беларусі. 1517–1917: Зводны каталог / Дзярж. б-ка БССР імя У. І. Леніна; Беларус. савецкая энцыклапедыя; Склад.: Г. Я. Галенчанка, Т. В. Непарожная, Т. К. Радзевіч; Навук. ред.: С. Х. Александровіч, Н. Б. Ватацы, І. П. Хаўратовіч. – Мінск: Беларус. Савецкая Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 1986. – 615 с., 12 л. іл.

У “Спіс скарочаных абазначэнняў асноўных бібліяграфічных і літаратурных крыніц” (С. 579–585) зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800)” (Львів, 1975), скорочене посилання на яку (Максименко, 1975) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій зведеного каталогу стародруків “Книга Беларусі. 1517–1917”. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці стародруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 38 (№ 1/2 [729]); С. 39 (№ 1/3 [731]; № 1/4 [733]); С. 40 (№ 1/5 [730]); С. 40 (№ 1/6 [734]); С. 40–41 (№ 1/7 [732]); С. 41 (№ 1/8 [728]; № 1/9 [728]); С. 41–42 (№ 1/10 [728]; С. 42 (№ 1/11 [728]; С. 42–43 (№ 1/12 [726]); С. 43–44 (№ 1/14 [727]); С. 44 (№ 1/15 [721]); С. 44–45 (№ 1/16 [722]); С. 45 (№ 1/17 [723]); С. 45–46 (№ 1/18 [724]); С. 46 (№ 1/19 [725]); С. 57–58 (№ 6 [780]); С. 58–59 (№ 7 [781]); С. 62 (№ 13 [753]); С. 62 (№ 14 [754]); С. 70 (№ 31 [761]); С. 71 (№ 35 [185, 760]); С. 75 (№ 43 [768, 769]).

1988

571. *Grimsted, P. K.* Archives and Manuscript Repositories in the USSR. Ukraine and Moldavia. Book 1.: General Bibliography and Institutional Directory. – Princeton; New Jersey: Princeton University Press, 1988. – 1107 p.

Із змісту:

Part NG: General Archival Bibliography and Reference Aids for Ukraine and Moldavia.

5. Sources for Ukrainian History.

Bibliographies of Historical Bibliographies.

Р. 48. (NG–150): Зазначено праці: Ф. П. Максименко (у співавт. з Р. С. Кац) “Бібліографія української і російської бібліографії по історії УРСР / Ред. Ф. П. Максименко” (Київ, 1960); “Бібліографія російської і української бібліографії по історії Української РСР (1956–1965) / Склад.: Н. М. Шеліхова, О. С. Ровнер; Відп. ред. Л. Л. Макаренко; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименко” (Київ, 1966).

6. Sources for Local Ukrainian History / Regional Studies.

General Bibliographies.

Р. 90–91 (NG–292): Зазначено працю Ф. П. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України” (Київ, 1930).

Р. 91 (NG–293): Зазначено працю Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР” (1963, 1964).

Р. 93 (NG–298): Зазначено праці: “Історія Києва: Бібліогр. покажч.: [У 2 т., 4 вип.]. Т. 1: Історія Києва з найдавніших часів до 1917 р., вип. 1: Історія Києва з найдавніших часів до 1861 р. / Склали Н. М. Шеліхова; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименко” (Київ, 1958); “Історія Києва: Бібліогр. покажч.: [У 2 т., 4 вип.]. Т. 1: Історія Києва з найдавніших часів до 1917 р., вип. 2: Історія Києва з 1861 до 1917 р. / Склали Н. М. Шеліхова; Бібліогр. ред. Ф. П. Максименко” (Київ, 1959).

1989

572. Археология Украинской УССР: Библиогр. указ. 1918–1980 / АН УССР. Центр. Науч. б-ка им. В. И. Вернадского; Сост.: И. Г. Шовкопляс, Н. Г. Дмитренко; Отв. ред. И. И. Артеменко. – Киев: Наук. думка, 1989. – 560 с.

№ 2001: Праця Ф. П. Максименка “Матеріали до краєзнавчої бібліографії України. 1827–1929 (Київ, 1930).

573. П'ятдесят років возз'єднання українських земель в єдиній Українській радянській державі (1939–1989): Бібліогр. покажч. / АН Укр. РСР. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника; Уклад.: В. І. Гетьманчук, О. О. Яворська; Наук. ред. і авт. передм. Ф. І. Стеблій. – Львів, 1989. – 345 с.

№ 1962, 1974, 1987, 2025, 2039: Праці Ф. П. Максименка.

574. Сергій Білокінь: Бібліогр. покажч. / Уклад. О. Д. Кузьменко; Наук. ред. С. І. Побожій. – Київ, 1989. – 65 с.

№ 50, 104, 140, 143, 220, 240, 361, 426: Про Ф. П. Максименка.

1990

575. Гольденберг Л. І. Бібліографічні джерела українського літературознавства: Путівник. – 2-е вид., виправ. і допов. / Ред. О. В. Костенко. – Київ: Вища шк., 1990. – 254 с.

С. 36: Відгук Ф. П. Максименка на працю В. Ігнатієнка “Бібліографія української преси. 1816–1916” (Харків; Київ, 1930).

С. 46: Про Ф. П. Максименка.

С. 45, 88–90: Праці за редакцією Ф. П. Максименка.

576. Джерела українознавства. Вип. 1: Вітчизняні бібліографічні джерела / ЦНБ АН УРСР ім. В. І. Вернадського; Держ. респ. б-ка УРСР; Археогр. Комісія АН УРСР; Упоряд.: Б. В. Грановський (керівник), Н. М. Погребецька, С. О. Рильков, В. І. Костира. – Київ, 1990. – 239 с. – Див. також № 632.

№ 75, 419–422: Праці Ф. П. Максименка.

№ 74, 269: Праці за редакцією Ф. П. Максименка.

№ 964: Про Ф. П. Максименка.

1991

577. Лев Ізраїльович Гольденберг: Бібліогр. покажч. / АН УРСР. Центральна наук. б-ка ім. В. І. Вернадського / Уклад. І. А. Певзнер. – Київ, 1991. – 27 с.

№ 187: Про Ф. П. Максименка.

578. Список праць М. П. Гуменюка та література про нього / Уклала Л. І. Ільницька // *Гуменюк М. П.* Біля джерел української радянської бібліографії / Упорядкув. та підготовка текстів Л. І. Ільницької; Післямова М. Л. Бутрина; Редкол.: М. В. Галушко (відп. ред.), М. А. Вальо, М. Г. Вавричин та ін. – Київ: Наук. думка, 1991. – С. 134–146.

С. 136 (№ 53): Праця М. П. Гуменюка про Ф. П. Максименка.

1993

579. Запаско Яким Прохорович: Бібліогр. покажч.: (До 70-ліття від дня народження) / М-во освіти України. Львів. держ. ін-т прикладного та декоративного мистецтва; Упоряд. і авт. вступ. ст.: П. В. Якобчук, І. В. Голод. – Львів, 1993. – 37 с.

№: 112: Зазначено працю Ф. П. Максименка.

580. Каталог кириличних стародруків Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН України. Вип. 1: Видання Івана Федорова / АН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Уклад: Я. Д. Ісаєвич, В. Я. Фрис; Передм. Я. Д. Ісаєвича; Відп. ред. М. В. Галушко. – Львів, 1993. – 73 с. – (На обкладинці рік видання 1992).

У “Списку видань, посилення на які подаються скорочено” (С. 58–60) зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800): Зведений каталог” (Львів, 1975), скорочене посилення на яку (вказано прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким стародруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 12 [776]; С. 13 (№ 1 [776]); С. 13 [780]; С. 14–17 (№ 2 [Зазначено: “Максименко Ф. П. у співавторстві “Народні гравюри XVII ст.” (1971); [780]; С. 17 [1]; С. 17–21 (№ 3 [1]); С. 21–22 (№ 4 [1]); С. 22–24 (№ 5 [1]); С. 24–27 (№ 6 [1]); С. 27–28 (№ 7 [1]); С. 28–29 [181]; С. 29–31 (№ 8 [181]); С. 31–32 (№ 10 [181]); С. 32–33 (№ 11 [181]); С. 33 [182]; С. 34 (№ 13 [182]); С. 34–35 [184]; С. 35–36 (№ 14 [184]); С. 37–38 (№ 15 [184]); С. 38–39 (№ 16 [184]); С. 40–43 (№ 17 [184]); С. 43–45 (№ 18 [184]); С. 45–46 (№ 19 [184]); С. 46–47 (№ 20 [184]); С. 48–49 (№ 21 [184]); С. 49–51 (№ 22 [184]); С. 51–52 (№ 23 [184]); С. 52–54 (№ 24 [184]); С. 55 (№ 25 [184]); С. 55–56 (№ 26 [184]).

581. Центральна наукова бібліотека ім. В. І. Вернадського Академії наук УРСР: Бібліогр. покажч. 1918–1993 рр. / АН України. Центр. наук. б-ка ім. В. І. Вернадського; Уклад.: І. Г. Шовкопляс, Р. С. Жданова, Н. М. Погребецька та ін.; Відп. ред.: О. С. Онищенко, В. Ю. Омельчук. – Київ, 1993. – 299 с. – (До 75-річчя від часу заснування).

№ 1112, 1588, 1589, 1593, 1611–1612, 1958, 2049: Праці Ф. Максименка.

№ 1563: Про Ф. Максименка.

582. Ярослав Романович Дашкевич: Біобібліогр. [авторизований] довід. / АН України. Археографічна комісія. Ін-т української археографії; Ред. О. Лігостова. – Київ, 1993. – 85 с.

№ 35, 147, 209: Праці Ф. П. Максименка.

1994

583. Юрій Олексійович Меженко (1892–1969): Матеріали до біографії / НАН України. ЦНБ ім. В. І. Вернадського; Ін-т укр. Археографії; Канадський ін-т укр. студій; Альбертський ун-т; Уклад.: Т. А. Ігнатова, Н. В. Козакова, Н. В. Стрішенець. – Київ, 1994. – 175 с. – (Науково-довідкові видання з історії України; Вип. 31).

С. 69 (№ 153); С. 126 (№ 230); С. 133 (№ 298): Праці Ф. Максименка.

С. 92 (№ 352): Про Ф. Максименка.

1995

584. Бібліографознавство України (1981–1990): Наук.-допом. Бібліогр. покажч. / М-во культури України. Нац. парлам. б-ка України; Авт.-складачі: О. О. Козак, В. О. Кононенко; Наук. ред. В. І. Лутовінова. – Київ, 1995. – 79 с.

№ 36, 472: Про Ф. П. Максименка.

585. Історія України: Наук.-допом. бібліогр. покажч. за I квартал 1995 р. / М-во культури України. Держ. іст. б-ка України; Ін-т підвищення кваліфікації працівників культури; Уклали: М. А. Лук'яненко, І. І. Баренфельд, А. Г. Кондрашова, О. А. Кисельова; Ред.: А. М. Комська, Л. Ю. Ступак. – Київ, 1995. – 170 с.

№ 592: Про Ф. П. Максименка.

586. Особисті архівні фонди відділу рукописів: Анот. покажч. / НАН України. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника; Уклали: П. Баб'як, О. Дзьобан, Є. Домбровська, М. Трегуб. – Львів, 1995. – 271 с.

С. 56: У фонді М. П. Гуменюка (Ф. 42) зберігаються матеріали Ф. П. Максименка про Ю. О. Меженка (біографічна довідка, список друкованих праць).

С. 123: У фонді І. М. Лозинського (Ф. 2, оп. 2) є рецензія-рекомендація Ф. П. Максименка на статтю І. М. Лозинського “Професор І. С. Свенціцький – бібліотекознавець і бібліограф”.

587. Репертуар української книги. 1798–1916: Матеріали до бібліогр. Т. 1: 1798–1870 / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника, Ін-т укр. археогр. та джерелознавства ім. М. Грушевського. Львів, від-ня; Упорядкув., підготов. до друку та прим. Л. І. Ільницької; Передм. і наук. ред. Я. Р. Дашкевича; Відп. ред. Л. І. Крушельницька. – Львів, 1995. – 387 с.

С. 384: У “Списку скорочень джерел” зазначено: Максименко Ф. П. Доповнення до української бібліографії М. Комарова. Відомостей про цю працю нема. Очевидно, йдеться про рукопис чи машинопис. Про аналогічну працю Ф. П. Максименка (Доповнення до бібліографії Д. Дорошенка) згадує у передмові Я. Р. Дашкевич.

1996

588. Іларіон Семенович Свенціцький: (До 120-річчя від дня народження): [Біобібліогр. покажч.] / Уклад. Л. М. Панів; Наук. ред. і авт. передм. В. А. Моторний; Відп. за вип.: Г. М. Домбровська, М. М. Павлунь. – Львів: ЛДУ, 1996. – 62 с. – (Біобібліографія вчених університету).

С. 51 (№ 346): Посилання на покажчик “Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львівського університету за 1961–1965 роки” (Львів, 1974) за редакцією Ф. П. Максименка.

589. Каталог кириличних стародруків Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Національної академії наук України. Вип. II: Видання друкарень Острога, Дермані, Стрятина, Крилоса, Угорець, Рохманова / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Авт.-уклад. В. Фрис; Ред. В. Трипачук. – Львів, 1996. – 121 с.

У “Списку видань, посилання на які подаються скорочено” (С. 105–109) зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800): Зведений каталог” (Львів, 1975), скорочене посилання на яку (вказано прізвище Максименко) – на нижчезначених сторінках та номерах позицій. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким стародруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

Видання Острозької друкарні.

С. 8 (№ 27 [186]); С. 10–11 [190]; С. 11–12 (№ 28 [160]); С. 13–15 (№ 29 [190]); С. 15 (№ 30 [190]); С. 18–19 [191]; С. 19–20 (№ 32 [191]); С. 20–21 (№ 33 [191]); С. 21–22 (№ 34 [191]); С. 22–24 (№ 35 [191]); С. 25–26 [189]; С. 26–27 (№ 37 [189]); С. 27–29 [195]; С. 27–29 (№ 38 [195]); С. 29–30 [196]; С. 31–32 [198]; С. 32–34 (№ 40 [198]); С. 34–36 (№ 41 [198]); С. 36–37 [199]; С. 37 (№ 42 [199]); С. 37–38 [200]; С. 39 (№ 43 [200]).

Видання Дерманської друкарні.

С. 40–41 [202]; С. 41–43 (№ 44 [202]); С. 43 (№ 45 [202]); С. 44 (№ 46 [202]); С. 45–48 (№ 47 [202]); С. 48–49 (№ 48 [202]); С. 49–54 (№ 49 [202]); С. 54–55 (№ 50 [202]); С. 50–57 (№ 51 [202]); С. 57–58 (№ 52 [202]); С. 58–60 (№ 53 [202]); С. 60–61 (№ 54 [202]).

Видання Стрятинської друкарні.

С. 62–63 [204]; С. 64–66 (№ 55 [204]); С. 66–67 (№ 56 [204]); С. 67 (№ 57 [204]); С. 68 (№ 58 [204]); С. 68–69 (№ 59 [204]); С. 60–70 (№ 60 [204]); С. 70–71 (№ 61 [205]); С. 71–73 (№ 62 [204]); С. 73–75 [205]; С. 76 (№ 63 [205]); С. 76–77 (№ 64 [205]); С. 77–78 (№ 65 [205]); С. 78–79 (№ 66 [205]); С. 79 (№ 67 [205]).

Видання Крилоської друкарні.

С. 80–81 [206]; С. 81–82 (№ 68 [206]); С. 82 (№ 69 [206]); С. 83–85 (№ 70 [206]); С. 86 (№ 71 [206]).

Видання Угорцівської друкарні.

С. 89–91 [207]; С. 91–92 [208]; С. 92–94 (№ 74 [208]).

Видання Рохманівської друкарні.

С. 95–96 [623]; С. 99 (№ 76 [623]); С. 100–101 (№ 77 [623]); С. 101–102 (№ 78 [623]).

590. *Королевич Н. Ф.* Бібліограф Федір Пилипович Максименко (1897–1983): Біобібліогр. нарис / М-во культури і мистецтв України. Нац. парлам. б-ка України; Наук. ред. А. П. Корнієнко. – Київ, 1996. – 46 с. – (Видатні діячі української книги; Вип. 6).

Із змісту:

Хронологічний покажчик праць Ф. П. Максименка. – С. 32–40.

Література про Ф. П. Максименка. – С. 40–44.

Іменний покажчик. – С. 45–46.

591. Яким Запаско: Бібліогр. покажч. / М-во освіти України. Львів. академія мистецтв; Уклад. Н. А. Потапова; Відп. ред. С. О. Черепанова. – Львів: Каменяр, 1996. – 38 с.

№ 122, 230: Зазначено працю Ф. П. Максименка та працю про нього.

1997

592. Мирослав Мороз: Бібліогр. покажч. / НАН України. Львів. відня Ін-ту л-ри ім. Т. Г. Шевченка; Упоряд. і передм. М. Мороза; Відп. ред. Є. Нахлік. – Львів, 1997. – 51 с. – (Бібліографічна серія; Вип. 2).

№ 34: Про Ф. П. Максименка.

593. Українознавство: Реф.-бібліогр. бюлетень. 1993: Присвячено пам'яті визначного книгознавця і бібліографа Федора Максименка (1897–1983) / Упоряд.: Я. Ісаєвич, О. Аркуша, В. Патока та ін.; Відп. ред. Я. Ісаєвич. – Київ; Львів, 1997. – 368 с.

С. 10 (№ 7): Про виклад доповіді Ф. П. Максименка “Джерела української бібліографії”.

1998

594. Вчені кафедри слов'янської філології: [Біобібліогр. покажч.] / М-во освіти України. Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. Наук. б-ка; Уклад. Л. Панів; Наук. ред. В. Моторний; Відп. за вип.: Г. Домбровська, М. Божко, М. Павлунь. – Львів: ЛДУ, 1998. – 125 с. – (Біобібліографія вчених університету).

С. 9 (№ 23), 26 (№ 180), 34 (№ 247), 59 (№ 454), 88 (№ 724): Посилання на покажчик “Друковані праці професорів, викладачів і співробітників Львівського університету за 1944–1960 роки” (Львів, 1962) укладений у співавт. з Н. Р. Бережною і І. Є. Громницькою та за редакцією Ф. П. Максименка.

595. *Королевич Н. Ф.* 1. Хронологічний покажчик праць Ф. Максименка. 2. Література про Ф. Максименка // *Королевич Н. Ф.* Українські бібліографи ХХ століття: Навч. посіб. для ін-тів культури України. – Київ: Кн. палата України, 1998. – С. 190–199. – (Додатки).

1999

596. Археологія України: Бібліогр. покажч.: 1981–1990 / НАН України. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; Уклад. І. Г. Шовкопляс; Відп. ред. О. С. Онищенко; Бібліогр. ред. Л. А. Бурдонос, за участю В. С. Гоїнець. – Київ, 1999. – 460 с.

№ 1262: Праця Ф. П. Максименка.

597. Бібліографознавство України (1991–1995): Наук.-допом. бібліогр. покажч. / М-во культури і мистецтв України. Нац. парлам. б-ка України. Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; Уклад.: Л. В. Глазунова, Є. К. Бабич. – Київ, 1999. – 136 с.

№ 126–128: Про Ф. П. Максименка.

598. Володимир Моторний: (До 70-річчя від дня народження): Бібліогр. покажч. / Уклад. Л. М. Панів; Наук. ред., авт. передм. І. О. Денисюк; Редкол.: Б. З. Якимович (голова) та ін. – Львів: ЛДУ ім. І. Франка, 1999. – 102 с. – (Українська біобібліографія. Нова серія; Чис. 1. Біобібліографія вчених університету).

С. 70 (№ 5), С. 71 (№ 6): Ф. П. Максименко – редактор.

С. 71 (№ 9): Праця Ф. П. Максименка.

599. Історія України: Наук.-допом. бібліогр. покажч. за 1997 р. Ч. 2 / М-во культури і мистецтв України. Держ. іст. б-ка України; Упоряд.: Т. Приліпко, М. Лук'яненко, І. Баренфельд, Н. Вошевська; Ред.: А. Комська, Л. Ястремська. – Київ, 1999. – 292 с.

№ 3349, 3355: Про Ф. П. Максименка.

600. Українська книга в іменних фондах Наукової бібліотеки Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова: Бібліогр. покажч. / М-во освіти України. Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова. Наук. б-ка; Упоряд.: Є. Савельєва, О. Полєвщикова, І. Шепельська; Відп. ред. В. Сминтина. – Одеса: АстроПринт, 1999. – 282 с.

С. 74 (№ 563): Зазначено, що у фонді Петруня знаходиться праця Ф. П. Максименка “Литература по минералогии Украины за 1948–1949, 1954, 1955 гг.”. – [Львов, б. г.]. – Отг. из: Минерал. сб. Львов. геол. о-ва.

601. Ярослав Ісаєвич: Бібліогр. покажч. / НАН України. Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича; Комісія бібліографії Міжнар. асоціації українців; Упоряд. М. Боянівська; Наук. ред. Ю. Ясіновський. – Львів, 1999. – 195 с.

№ 8, 39, 163; Праці Ф. П. Максименка і література про нього.

602. *Ściepień S.* Ukrainoznawstwo: Materiały do bibliografii: Publikacje wydane na Ukrainie w latach 1996–1998. – Przemyśl, 1999. – 220 s.

S. 32 (№ 14), 33 (№ 15), 95 (№ 454); Про Ф. Максименка.

2000

603. Каталог кириличних стародруків Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Національної академії наук України. Вип. III: Видання друкарень Львова: Михайла Сльозки, Арсенія Желиборського, Йосифа Шумлянського, монастиря св. Юра / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Авт.-уклад.: О. Колосовська, С. Гацкова; Ред. В. Фрис. – Львів, 2000. — 167 с.

У “Списку видань, посилання на які подаються скорочено” (С. 152–153) зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800): Зведений каталог” (Львів, 1975), скорочене посилання на яку (вказано прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким стародруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

Видання друкарні Михайла Сльозки.

С. 7–9 [153]; С. 9–12 (№ 80 [153]); С. 12–13 (№ 81 [153]); С. 13–14 (№ 82 [153]); С. 14–15 (№ 83 [153]); С. 15 (№ 84 [153]); С. 15–16 (№ 85 [153]); С. 16–18 (№ 86 [153]); С. 18–20 (№ 87 [153]); С. 20–22 [154]; С. 22 (№ 88 [154]); С. 22–24 (№ 89 [154]); С. 24 (№ 90 [154]); С. 25–26 [155]; С. 26–27 (№ 91 [155]); С. 27–28 (№ 92 [155]); С. 28–29 (№ 93 [155]); С. 29–30 (№ 94 [155]); С. 30–31 (№ 95 [155]); С. 31–32 (№ 96 [155]); С. 32–33 (№ 97 [155]); С. 33–34 [159]; С. 34–35 (№ 98 [159]); С. 35 (№ 99 [159]); С. 35–36 (№ 100 [159]); С. 36–38 (№ 101 [159]); С. 38–39 (№ 102 [159]); С. 39–40 (№ 103 [159]);

С. 40 (№ 104 [159]); С. 40–41 (№ 105 [159]); С. 41–42 [158]; С. 42–43 (№ 106 [158]); С. 43–44 (№ 107 [158]); С. 44–45 (№ 108 [158]); С. 45–46 (№ 109 [158]); С. 46–47 (№ 110 [158]); С. 47–48 (№ 111 [158]); С. 48–49 (№ 112 [158]); С. 49–52 (№ 113 [158]); С. 52–53 (№ 114 [158]); С. 53–56 (№ 115 [158]); С. 56 (№ 116 [158]); С. 57–59 (№ 117 [158]); С. 59–60 (№ 118 [158]); С. 60–61 (№ 119 [158]); С. 61–62 (№ 120 [158]); С. 62–65 (№ 121 [158]); С. 65–66 (№ 122 [158]); С. 66 (№ 123 [158]); С. 66–68 (№ 124 [158]); С. 68–69 (№ 125 [158]); С. 70–71 (№ 126 [158]); С. 71 (№ 127 [158]); С. 71–72 (№ 128 [158]); С. 72 (№ 129 [158]); С. 72–73 (№ 130 [158]); С. 74–75 [160]; С. 76–77 (№ 132 [160]); С. 77–79 (№ 133 [160]); С. 79–80 (№ 134 [160]); С. 81 (№ 135 [160]); С. 81–82 (№ 136 [160]); С. 82–83 (№ 137 [160]); С. 83–85 (№ 138 [160]); С. 85–87 [161]; С. 87–88 (№ 139 [161]); С. 88–89 (№ 140 [161]); С. 89–90 (№ 141 [161]); С. 90–92 (№ 142 [161]); С. 92–93 (№ 143 [161]); С. 93 (№ 144 [161]); С. 93–95 (№ 145 [161]); С. 95–96 [162]; С. 96–97 (№ 146 [162]); С. 97–99 (№ 147 [162]); С. 99–100 [166]; С. 100–102 (№ 148 [166]); С. 102 (№ 149 [166]); С. 103 (№ 150 [166]); С. 103–104 (№ 151 [166]); С. 104–105 [163]; С. 105–106 (№ 152 [163]); С. 106–107 (№ 153 [163]); С. 107–109 (№ 154 [163]); С. 109–110 (№ 155 [163]); С. 110–111 (№ 156 [163]); С. 112–113 (№ 157 [163]); С. 113–114 (№ 158 [163]); С. 114–115 (№ 159 [163]); С. 115–116 (№ 160 [163]); С. 116–117 (№ 161 [163]); С. 120–121 [164, 165]; С. 121 (№ 164 [164, 165]); С. 121–122 (№ 165 [164, 165]); С. 122–123 (№ 166 [164, 165]); С. 124 (№ 167 [164, 165]); С. 124–125 [167]; С. 126–127 (№ 168 [167]).

Видання друкарні Арсенія Желиборського.

С. 128–129 [169]; С. 129–130 (№ 169 [169]); С. 130–131 (№ 170 [169]); С. 131–132 (№ 171 [169]); С. 132 (№ 172 [169]); С. 132–133 (№ 173 [169]); С. 133 (№ 174 [169]); С. 133–134 (№ 175 [169]); С. 134–135 [171]; С. 135 (№ 176 [171]); С. 135–136 (№ 177 [171]); С. 136–137 (№ 178 [171]).

Видання друкарні Йосифа Шумлянського.

С. 138–139 [173]; С. 139–140 (№ 179 [173]); С. 140–141 (№ 180 [173]); С. 141 (№ 181 [173]); С. 141 (№ 182 [173]); С. 142 (№ 183 [173]); С. 142–143 (№ 184 [173]); С. 143–144 (№ 185 [173]); С. 144 (№ 186 [173]); С. 145 (№ 187, 188 [173]).

Видання друкарні при монастирі св. Юра.

С. 146–147 [176]; С. 147–148 (№ 189 [176]); С. 148–149 (№ 190 [176]).

604. Купчинський О. Краєзнавчі дослідження Василя Лаби з історії сіл і міст Галичини: Матеріали до бібліогр. праць // Записки НТШ. – Львів, 2000. – Т. ССXL: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 673–690.

С. 680: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Збірки історичних відомостей про населені пункти Української РСР: Бібліогр. покажч.” (Науково-інформ. бюлетень АН УРСР. – 1963 (№ 4–6); 1964 (№ 1–5)).

605. Олексій Чичерін: Біобібліогр. покажч.: (До 100-річчя від дня народження) / Уклад. Л. Панів; Наук. ред. та авт. передм. Н. Копистянська; Редкол.: Б. Якимович (голова), П. Бухаркін, Н. Копистянська та ін. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. – 212 с.: іл., портр. – (Українська біобібліографія. Нова серія; Чис. 3. Біобібліографія вчених університету).

№ 602: Ф. Максименко – редактор.

№ 604: Праця Ф. Максименка (у співавторстві).

2001

606. Марія Вальо: Бібліогр. покажч.; Мої учителі: (Спогади М. Вальо) / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Упоряд. бібліогр. покажч. і авт. передм. Т. Кульчицька; За ред. Л. І. Ільницької. – Львів, 2001. – 199 с.: іл.

№ 235: Згадано Ф. П. Максименка – рецензента.

2002

607. Каталог кириличних стародруків Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Національної академії наук України. Вип. IV: Видання друкарні Львівського Успенського Ставропігійського братства / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Авт.-уклад.: О. М. Колосовська, С. В. Гацкова; Наук. ред. Л. І. Крушельницька. – Львів, 2002. – 127 с.

У “Списку видань, посилання на які подаються скорочено” (С. 108–111) зазначено працю Ф. П. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських

збірках (1574–1800): Зведений каталог” (Львів, 1975), скорочене посилання на яку (вказано прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким стародруки описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 9–10 [5]; С. 10–11 (№ 191 [5]); С. 11 (№ 192 [5]); С. 11–12 [3]; С. 13–15 [8]; С. 15–16 (№ 193 [8]); С. 16–17 (№ 194 [8]) ; С. 17 (№ 195 [8]; С. 18–19 (№ 196 [8]; С. 19–20 (№ 197 [8]; С. 20 (№ 198 [8]); С. 21 (№ 199 [8]); С. 21–23 (№ 200 [8]); С. 23–24 (№ 201 [8]); С. 24–25 [9]; С. 25–26 (№ 202 [9]); С. 26 (№ 203 [9]); С. 27–28 [10]; С. 29–31 [11]; С. 31–32 (№ 205 [11]); С. 32 (№ 206 [11]); С. 33 (№ 207 [11]); С. 33–35 (№ 208 [11]); С. 35–36 (№ 209 [11]); С. 36 (№ 210 [11]); С. 36–38 (№ 211 [11]); С. 38–39 [13]; С. 40–41 [14]; С. 41 (№ 212 [14]); С. 43–44 (№ 214 [14]); С. 44 (№ 215 [14]); С. 45–46 [15]; С. 46–49 (№ 216 [15]); С. 49–50 (№ 217 [15]); С. 50–51 (№ 218 [15]); С. 51–52 (№ 219 [15]); С. 53–55 [16]; С. 55–56 (№ 221 [16]; С. 56–57 (№ 222 [16]); С. 57–59 (№ 223 [16]); С. 59–60 (№ 224 [16]); С. 60–61 (№ 225 [16]); С. 61–62 [17]; С. 62–63 (№ 226 [17]); С. 64–65 [18]; С. 65–67 (№ 227 [18]); С. 68–69 (№ 228 [18]); С. 69–70 [19]; С. 70–71 [20]; С. 72 [21]; С. 73 (№ 230 [21]); С. 73–75 [22]; С. 75–76 (№ 231 [22]; С. 76 (№ 232 [22]); С. 77–78 (№ 233 [22]); С. 78–79 (№ 234 [22]); С. 79–80 (№ 235 [22]); С. 80–81 (№ 237 [22]); С. 81–82 [23]; С. 83–84 (№ 238 [23]); С. 84–85 (№ 239 [26]); С. 85–86 (№ 240 [23]); С. 86–87 (№ 241 [23]); С. 87 (№ 242 [23]); С. 87–89 [24]; С. 89–90 (№ 243 [24]); С. 90 (№ 244 [24]); С. 91 (№ 245 [24]); С. 91–92 (№ 246 [24]); С. 92–93 (№ 247 [24]); С. 93–95 (№ 248 [24]); С. 95–96 (№ 249 [24]); С. 96–98 [25]; С. 98–99 (№ 250 [25]); С. 100–101 (№ 251 [25]); С. 101–102 (№ 252 [25]); С. 102 (№ 253 [25]); С. 102–103 (№ 254 [25]); С. 103–104 (№ 255 [25]).

2003

608. Костянтин Трофимович: Біобібліогр. покажч. / Уклад. Л. Панів; Наук. ред. та авт. передм. В. Моторний; Редкол.: Б. Якимович (голова), В. Моторний, Г. Чопик. – 2-е вид., допов. – Львів, 2003. – 148 с.: іл., портр. – (Українська біобібліографія. Нова серія; Чис. 11. Біобібліографія вчених університету).

С. 65 (№ 264): Ф. П. Максименко – редактор.

2004

609. Бібліотекознавство України (1996–2000): Наук.-допом. бібліогр. покажч. / М-во культури і мистецтв України. Нац. парлам. б-ка України; Уклад.: О. О. Гриценко (НПБУ), Н. І. Воложжина (ХДНБ), О. П. Скорик (ХДНБ), О. П. Кунич (ХДНБ); Наук. ред. і рецензент М. В. Геращенко. – Київ, 2004. – 288 с.

№ 334, 369, 1890: Про Ф. П. Максименка.

610. Дем'ян Григораш: Біобібліогр. покажч. / Уклад. Л. Панів; Наук. ред. та авт. передм. М. Романюк; Редкол.: Б. Якимович (голова), Н. Григораш, Г. Домбровська та ін. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2004. – 234 с.: іл., портр. – (Українська біобібліографія. Нова серія; Чис. 19. Біобібліографія вчених університету).

С. 120 (№ 825): Бібліографічний покажчик “Історія, теорія і практика партійної і радянської преси” (Львів, 1964) за редакцією Ф. П. Максименка.

611. Жданова Р. С. Бібліографічні джерела українського літературознавства, мовознавства та фольклористики. 1990–2002 / М-во культури і мистецтв України. Нац. парлам. б-ка України; Наук. ред.: І. О. Негрейчук, О. М. Устіннікова; Відп. ред. В. О. Кононенко. – Київ, 2004. – 207 с.

№: 87, 162, 163: Про Ф. П. Максименка.

612. Історія України: Наук.-доп. бібліогр. покажч. за 2000 р. Ч. 1 / М-во культури і мистецтв України. Держ. іст. б-ка України; Упоряд.: Т. Приліпко, О. Марченко, О. Політова, О. Кисельова. – Київ, 2004. – 367 с.

№ 1607: Про Ф. П. Максименка.

613. Романовський Р. Студії з архівної справи та документознавства: Сист. покажч. змісту (Т. 1–11) // Студії з архівної справи та документознавства / Держкомітет архівів України. Укр. наук.-дослід. ін-т архівної справи та документознавства; Євро

пейський ун-т; Редкол.: І. Б. Матяш (голов. ред.) та ін. – Київ, 2004. – Т. 12. – С. 254–274. – (Х.: Бібліографія, рецензії, повідомлення).

С. 262 (№ 266): Про Ф. Максименка.

2005

614. Історія України: Наук.-допом. бібліогр. покажч. за 2002 р. / М-во культури і туризму України. Держ. іст. б-ка України; Упоряд.: Т. Приліпко, Н. Вощевська, М. Лук'яненко, О. Марченко. – Київ: Авокадо, 2005. – 613 с.

№ 1110, 1917: Про Ф. П. Максименка.

615. “Кур’єр Кривбасу” (1994–2004): Сист. покажч. змісту / М-во культури і туризму України. Нац. парлам. б-ка України; Авт.-упоряд. Г. І. Гамалій; Наук. ред. В. О. Кононенко. – Київ, 2005. – 155 с.

№ 2574: Про Ф. П. Максименка.

2006

616. Валентина Василівна Патока: Біобібліогр. нарис / М-во культури і туризму України. Нац. парлам. б-ка України; Уклад.-бібліогр. та авт. нарису Р. Жданова; Наук. ред. В. Кононенко. – Київ, 2006. – 43 с. – (Провідні діячі української книги; Вип. 20).

№ 120: Про Ф. П. Максименка.

617. Григорій Кочур: Біобібліогр. покажч.: У 2 ч. Ч. 2. / ЛНУ імені І. Франка. Наук. б-ка; Уклад.: Г. Домбровська, З. Домбровська; Наук. ред. та авт. передм. Р. Зорівчак; Редкол.: Б. Якимович (голова) та ін. – 2-е вид., доопрац., допов. – Львів, 2006. – 496 с. – (Українська біобібліографія. Нова серія; Чис. 21, ч. 2).

№ 1487, 1495: Ф. П. Максименко – редактор.

№ 1579, 3056, 3246: Про Ф. П. Максименка.

618. Михаил Григорьевич Швалб – библиограф Центральной научной библиотеки Харьковского университета: К 80-летию со дня рождения: Биобиблиогр. указ. избр. ст. / Сост. С. Б. Гли-

бицкая; Вступ. ст.: В. Д. Прокопова, В. Н. Грамма; Науч. ред. С. М. Куделко; Библиогр. ред. Ю. Ю. Полякова. – Харьков: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2006. – 60 с. – (Лауреаты премии имени К. И. Рубинского).

С. 31 (№ 194): Про Ф. П. Максименка.

619. Національна парламентська бібліотека України. 1866–2005: Наук.-допом. покажч.: У 2 ч. Ч. 2: (1996–2005) / М-во культури і туризму України. Нац. парлам. б-ка України; Уклад. С. С. Савченко, за участю В. М. Щербакової; Наук. ред.: З. І. Савіна, В. О. Кононенко, С. О. Басенко, В. В. Патока; Відп. ред. Т. І. Вилежаніна. – Київ, 2006. – 110 с.

№ 790: Про Ф. П. Максименка.

620. Олег Купчинський: Бібліогр. покажч. / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Уклад. М. М. Трегуб; Передм. М. А. Вальо; Бібліогр. ред. Н. І. Кошик. – Львів, 2006. – 232 с.: іл.

№ 327: Про Ф. П. Максименка.

621. Ярослав Дашкевич: Біобібліогр. покажч. / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника; Уклад. М. Кривенко; Авт. вступ. ст. А. Содомора; Наук. ред. Л. Ільницька. – Львів, 2006. – 263 с.: іл.

№ 38, 66, 234: Праці Ф. П. Максименка.

№ 1638: Про Ф. П. Максименка.

622. Ярослав Ісаєвич: Бібліографія. 1999–2005 / НАН України. Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича; Упоряд.: Л. Горішня, Б. Пікулик; Відп. ред. Ю. Ясіновський. – Львів, 2006. – 28 с.: іл.

С. 25 (№ 126): Про Ф. П. Максименка.

ДОПОВНЕННЯ*

НАУКОВИЙ ДОРОБОК Ф.П.МАКСИМЕНКА

БІБЛІОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ

1972

623. Твори М. О. Скрипника: Сист. показч. // *Кошелівець І. Микола* Скрипник. – Мюнхен: Сучасність, 1972. – С. 278–335. – Повний передрук першого розділу з книжки “Матеріали до бібліографії М. О. Скрипника” / За ред. А. М. Яременка; [Уклад.: Н. Козель, Ф. Максименко, В. Сорока, С. Якимович, М. Ясинський]. – Харків; Київ: Рух, 1932. – 104 с. – Див. також № 21.

ЛІТЕРАТУРА ПРО Ф.П.МАКСИМЕНКА

СТАТТІ В ЕНЦИКЛОПЕДІЯХ

1970

624. *Б. К.* Першодруки // *Енциклопедія Українознавства. Словникова частина: У 10 т. / Наукове Товариство ім. Шевченка; Гол. ред. В. Кубійович. – [Мюнхен]: Молоде життя, 1970. – Т. 6. – С. 2022–2023.*

С. 2023: Зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

1996

625. *Б. К.* Першодруки // *Енциклопедія Українознавства. / Наукове Товариство імені Шевченка у Львові. – Перевидання в Україні. – Львів, 1996. – Т. 6. – С. 2022–2023.*

С. 2023: Зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

* Уміщено матеріали, виявлені після завершення роботи над покажчиком.

2005

626. *Онищенко О. С.* Бібліотека національна України імені В. І. Вернадського // *Енциклопедія історії України*. – Київ: Наукова думка, 2005. – Т. 1. – С. 261–264.

С. 262: У 1920–1930-ті рр. в бібліотеці працювали відомі українські вчені: Д. Балика, Г. Житецький, Б. Зданевич, Ф. Максименко, Ю. Меженко та ін.

627. *Швець Н.* Інкунабули, збірка // *Енциклопедія Львівського університету: Наукова бібліотека Львівського національного університету імені І. Франка: Матеріали до енцикл.* / Упоряд. Н. Швець; Наук. ред. С. Макарчук. – Львів: Нац. ун-т ім. І. Франка, 2005. – С. 72–74.

С. 72, 73: Зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету : Каталог (Львів, 1958).

ІНШІ ПУБЛІКАЦІЇ ПРО Ф. П. МАКСИМЕНКА

1967

628. *Історія українського мистецтва: У 6 т. Т. 2: Мистецтво XIV–першої половини XVII століття* / Редакція другого тома: Ю. П. Нельговський (відп. ред.), Л. П. Калениченко, М. І. Марченко. – Київ, 1967. – 471 с.

У примітках зазначено:

С. 432: Фрагменти давніх гравюр (наклеїні на оправах рукописів і стародруків XV–XVII ст. розшукали та описали у 1960 р. І. Крип’якевич, Р. Луцик і Ф. Максименко.

С. 433, 434 – посилання на рукопис Ф. П. Максименка (у спів-авторстві) “Народні гравюри XVII ст.”.

629. *Triller E.* O inkunabulach w zbiorach Lwowskich: (na marginesie pracy F. P. Maksymenki: Perszodruki (inkunabuly) Naukowej Biblioteki Lwiwskoho Uniwersytetu Katalog. Lwiw. 1958. Incunabula Bibliothecae Universitatis Leopoliensis Catalogus.

Leopoli MCMLVIII) // Rocz. Biblioteczne. – Wrocław; Warszawa. – 1967. – Z. 1–2. – S. 183–192. – Подано резюме нім. та рос. мовами.

С. 183–185, 190–192: Про працю Ф. М. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

1971

630. *Немировский Е. Л.* Начало славянского книгопечатания. – Москва: Книга, 1971. – 269 с.

С. 145, 163, 217, 246: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

С. 248, 254: Згадано Ф. П. Максименка і його ставлення до питання про існування Грушевської типографії.

1975

631. *Feigelmanas N.* Pirmosios spausdintos knygos. // Lietuvos inkunabulai / Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto mokslinė biblioteka. – Vilnius, 1975. – P. 5–49.

С. 6, 7: Посилання на працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

1991

632. *Білокінь С.* Про становище української бібліографії: Пам’яті Галини Іванівни Ломонос-Рівної // Слово і час. – 1991. – № 11. – С. 82–87. – *Рец. на кн.:* Джерела українознавства. Вип. 1: Вітчизняні бібліографічні джерела / ЦНБ АН УРСР ім. В. І. Вернадського, Державна респ. б-ка УРСР, Археогр. Комісія АН УРСР; Упоряд.: Б. В. Грановський (керівник), Н. М. Погребецька, С. О. Рильков, В. І. Костира. – Київ, 1990. – 239 с. – Див. № 576.

С. 84, 85: Рецензент зазначає, що Ф. П. Максименко відновив знищений четвертий випуск “Українознавство” за 1913 р. збірника “Обозрение трудов по славяноведению” і передав до Всенародної

бібліотеки України. На жаль, бібліографічний опис цього примірника, вміщений у “Джерелах”, не обмовився про його цінність жодним словом.

1996

633. *Ясиновський Ю.* Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 століть: Каталог і кодикологічно-палеографічне дослідження / Ін-т українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України; Ред.: Я. Ісаєвич, О. Цалай-Якименко. – Львів: Місіонер, 1996. – 623 с. – (Серія: Історія української музики; Вип. 2: Джерела).

С. 3: У “Вступному слові” автор складає слова щирої подяки відомим палеографам-медієвістам і знавцям рукописної книжності, історикам, філологам, бібліографам і бібліотекарям, зокрема Федорові Максименку.

1998

634. *Вальо М. А.* Листи Ю. Меженка до львів’ян // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. – Львів, 1998. – Вип. 6. – С. 59–70.

С. 61: Автор зазначає, що розшуків вимагають листи Ю. Меженка до І. Калиновича, В. Січинського, Ф. Максименка та інших львівських вчених, “з якими Ю. Меженко підтримував взаємини, залучаючи їх в орбіту своїх наукових ідей, зацікавлень і планів”.

1999

635. *Ковальчук Г. І.* Співробітники УНІК – жертви політичних репресій // Наук. праці НБУ імені В. І. Вернадського. – Київ, 1999. – Вип. 2. – С. 52–94.

С. 81: У “Бібліотечному журналі” (1926, № 4/5, с. 54–63) було надруковано рецензію Ф. П. Максименка “До питання про історію української преси. З приводу праці В. Ігнатієнка”, де висловлені слушні зауваження щодо її змісту.

2000

636. Ковальчук Г. Директори Всенародної бібліотеки України (20–30-ті рр.) // 3 архівів ВУЧК ГПУ НКВД КГБ. – 2000. – № 2/4 (13–15). – С. 179–206.

С. 185: Зазначено, що комісія, створена за розпорядженням Наркомату від 16 вересня 1929 р. для перевірки роботи ВБУ, у своїх висновках записала: “Вважати за потрібне зняти зі всякої керівної та наукової у ВБУ: 1) заступника директора ВБУ тов. Іваницького, 2) вченого секретаря ВБУ т. Іванченка, 3) голову місцевому т. Максименка, 4) наукового співробітника Сагарду...”.

С. 196: Архівно-слідча справа (1937 р.) директора ВБУ В. М. Іванушкіна серед інших обвинувачень у троцькізмі і націоналізмі фіксує і звинувачення у тенденційному підборі кадрів бібліотеки. Зі свідчень: “Всіх ворожих людей, знятих у бібліотеці під час чистки 1933 р., Іванушкін прийняв знову на роботу у бібліотеку (Максименко, Ясинський, Оксіюк... та ін.)”.

2004

637. *Скочиляс Ігор*. Генеральні візитації Київської унійної митрополії XVII–XVIII століть: Львівсько-Галицько-Кам’янецька єпархія. Т. 2: Протоколи генеральних візитацій, розд. 3: Бібліотечні колекції Львова. – Львів: Вид-во Українського Католицького університету, 2004. – С. L–LIX.

С. LVIII: Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка.

Опис окремих колекцій та збірок НБ ЛНУ подано також за працями Ф. Максименка: “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800) (Львів, 1975); “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958); “Наукова бібліотека Львівського державного університету ім. Ів. Франка”: Короткий довідник / Скл. І. М. Кирилов; Відп. ред. Ф. П. Максименко (Львів, 1959).

2005

638. **Непомнящий А. А.* Востоковедение как направление развития кримоведческой библиографии (XIX – первой трети XX века) // Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса; Библиотеки, инфор-

мация и интеллектуальная собственность в эпоху информационного общества (тема 2005): Двенадцатая междунар. конф. (Крым, 2005): Программа конференции, 4–12 июня 2005 г. – Судак; Евпатория; Керчь; Симферополь; Старый Крым, 2005. – 244 с.

Автор зазначає, що історія окремих етапів розвитку бібліографічних досліджень в Криму, стала об'єктом соціальних досліджень в працях учених, серед яких – праці Ф. П. Максименка.

2006

639. *Швець Н.* До історії зібрання інкунабул Львівського національного університету імені Івана Франка // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – 2006. – Вип. 1. – С. 141–167.

С. 143, 155: Йдеться про працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958).

2007

640. *Кочур М. Л.* Літературний музей Григорія Кочура: здобутки та перспективи // Григорій Кочур у контексті української культури другої половини XX віку: Матеріали всеукр. наук. конф. (Львів, 14–15 жовт. 2005 р.) / Редкол.: Р. Зорівчак (голова), О. Чередниченко, О. Волошин та ін. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – С. 18–21.

С. 20: Серед кореспондентів, які брали участь у листуванні з Г. Кочуром – Ф. Максименко.

641. *Кушнарєнко Н. М.* Бібліотечне краєзнавство: Підручник. – Київ: Знання, 2007. – 502 с. – (Вища освіта XXI століття).

С. 84: Серед учених, які у 20–30-ті роки XX ст. займалися проблемою визначення поняття “край” – Ф. Максименко.

С. 98: Ф. Максименко – серед науковців, які зробили значний внесок у наукове осмислення суті краєзнавчої бібліографії в Україні, уточнили зміст базових понять – “місцева”, “крайова”, “територіальна бібліографія”, “бібліографія краю” та ін.

2008

642. *Патока В. В.* Визначний український культуролог і джерелознавець: До 60-річчя від дня народження С. І. Білоконя // Календар знаменних і пам'ятних дат / Авт.-уклад.: О. В. Булгак, К. В. Камінська, Л. А. Кухар та ін. – Київ: Кн. палата України, 2008. – № 3 (III квартал 2007). – С. 23–32.

С. 24: Згадано, що поза університетом у С. І. Білоконя були чудові вчителі: мистецтвознавець С. А. Таранушенко і бібліограф Ф. П. Максименко, який заповів С. І. Білоконю свою збірку.

С. 31: У додатку “Література” – посилання на статтю С. Білоконя “Федір Максименко: Масштаб особи” (Перші книгознавчі читання: Зб. наук. праць. – Київ, 1997. – С. 102–110).

643. *Промська О.* Становлення метабібліографії в Україні // Вісн. Кн. палати. – 2008. – № 6. – С. 14–16.

С. 15: Зазначено, що питання краєзнавчої метабібліографії розробляв Ф. П. Максименко (1897–1983) – видатний український бібліограф, співробітник ВБУ. Важливе місце в його бібліографічному доробку посідає праця “Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України. 1847–1929” (Київ, 1930).

БІБЛІОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА,
У ЯКИХ ЗАРЕЄСТРОВАНО
ПРАЦІ Ф. П. МАКСИМЕНКА
ТА ЛІТЕРАТУРУ ПРО НЬОГО

1975

644. *Feigelmanas N.* Lietuvos inkunabulai / Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto mokslinė biblioteka. – Vilnius, 1975. – 495 p.

В “Šaltiniai ir jų santrumpos” (р. 477–487) зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958), скорочене посилання на яку (прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій “Lietuvos inkunabulai”. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці інкунабули описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 96 (№ 52 [12]); С. 118 (№ 94 [15]); С. 184 (№ 221 [3]); С. 190 (№ 232 [(29)]); С. 195 (№ 242 [(25)]); С. 231 (№ 304 [31]); С. 240 (№ 320 [27]); С. 249 (№ 339 [(34)]); С. 252 (№ 345 [(32)]), С. 262 (№ 362 [(6)]); С. 274 (№ 387 [(38, 39)]); С. 287 (№ 413 [35]); С. 294 (№ 427 [(2)]); С. 305 (№ 449 [(42)]).

1977

645. Инвентарь инкунабулов. Вып. 2 / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина. Отдел редких книг; Сост.: Н. П. Черкашина, К. Л. Биленькая; Под ред. Е. Л. Немировского. – Москва, 1977. – 71 с. – (Материалы для сводного каталога инкунабулов, хранящихся в библиотеках СССР).

В “Списке условных обозначений цитированной литературы” (с. 53–68) зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958), скорочене посилання на яку (прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій “Инвентаря инкунабулов”. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці інкунабули описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 13 (№ 11 [12]); С. 28 (№ 70 [Додаток 29]); С. 40 (№ 129 [Додаток 40]).

1979

646. Инвентарь инкунабулов. Вып. 3: Коллекция А. И. Маркушевича / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина. Отдел редких книг; Сост.: Н. П. Черкашина, К. Л. Биленькая; Под ред. Е. Л. Немировского. – Москва, 1979. – 87 с. – (Материалы для сводного каталога инкунабулов, хранящихся в библиотеках СССР).

В “Списке условных обозначений цитированной литературы” (с. 77–83) зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958), скорочене посилання на яку (прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій “Инвентаря инкунабулов”. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці інкунабули описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 19 (№ 2 [2 (с. 1473)]); С. 19 (№ 3 [1 (414)]); С. 22 (№ 14 [Додаток 12]); С. 57 (№ 120 [Додаток 40]).

647. Инвентарь инкунабулов. Вып. 4 / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина. Отдел редких книг; Сост.: Н. П. Черкашина, К. Л. Биленькая; Под ред. Е. Л. Немировского. – Москва, 1979. – 80 с. – (Материалы для сводного каталога инкунабулов, хранящихся в библиотеках СССР).

В “Списке условных обозначений цитированной литературы” (с. 73–77) зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог” (Львів, 1958), скорочене посилання на яку (прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій “Инвентаря инкунабулов”. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці інкунабули описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 10 (№ 19 [5]); С. 39 (№ 117 [Додаток 34]); С. 47 (№ 38 [(1474?)]).

648. Инвентарь инкунабулов. Вып. 5 / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина. НИО истории книги, редких и особо ценных изданий (Музей книги); Сост.: Н. П. Черкашина, К. Л. Биленькая, Т. А. Долгодрова, О. Б. Лопухова; Под ред. Н. П. Черкашиной. – Москва, 1979. – 96 с.: ил. – (Материалы для сводного каталога инкунабулов, хранящихся в библиотеках СССР).

В “Списке условных обозначений цитированной литературы” (с. 88–92) зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог”. Додаток: Інкунабули, які є у львівських збірках, крім Наукової бібліотеки ЛДУ (Львів, 1958), скорочене посилання на яку (прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій “Инвентаря инкунабулов”. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці інкунабули описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 14 (№ 28 [16]); С. 39 (№ 98 [27]).

1988

649. Сводный каталог инкунабулов московских библиотек, архивов и музеев / НИО истории книги, редких и особо ценных изданий (Музей книги); Сост.: Н. П. Черкашина (отв. сост.), К. Л. Биленькая, Т. А. Долгодрова, А. Е. Кузнецов при участии А. Л. Пономарева (Всесоюз. гос. б-ка иностранной литературы);

Под ред. Н. П. Черкашиной. – Москва, 1988. – 191 с.: ил. – (Материалы для сводного каталога инкунабулов, хранящихся в библиотеках СССР).

В “Списке условных обозначений цитированной литературы” (с. 184–188) зазначено працю Ф. П. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету: Каталог”. Додаток. Інкунабули, які є у львівських збірках, крім Наукової бібліотеки ЛДУ (Львів, 1958), скорочене посилання на яку (прізвище Максименко) – на нижчезазначених сторінках та номерах позицій “Сводного каталога...”. Подаємо числа у квадратних дужках, що відповідають номеру, під яким ці інкунабули описано в каталозі Ф. П. Максименка.

С. 26 (№ 22 [3, 4]); С. 86 (№ 244 [39]).

2004

650. Бібліографія / Упорядкув. Ірини Сkochилас // *Сkochилас Ігор*. Генеральні візитації Київської унійної митрополії XVII–XVIII століть: Львівсько-Галицько-Кам’янецька єпархія. – Львів: Вид-во Українського Католицького університету, 2004. – Т. 2: Протоколи генеральних візитацій. – С. 679–511.

С. 490: Праця Ф. Максименка “Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800) (Львів, 1975).

С. 496: Ф. П. Максименко – відповідальний редактор довідника “Наукова бібліотека Львівського державного університету ім. Ів. Франка”. – Львів, 1959.

С. 497: Праця Ф. Максименка “Першодруки (інкунабули) Наукової бібліотеки Львівського університету” (Львів, 1958).

2008

651. Роксолана Зорівчак: Біобібліогр. показч. (2003–2007) / Уклад.: Г. Домбровська, Т. Шмігер // Од слова путь верстаючи й до слова... = Paving the path that runs from word to word...: Збірник на пошану Роксолани Петрівни Зорівчак, доктора філологічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України / Редкол.: О. І. Чередниченко (голова) та ін. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – С. 847–997.

№ 393: Про Ф. П. Максименка.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

А. Б. див. Дашкевич Я. Р.

Абрикосова Ф. С. 90

Агеева О. 454

Адайкіна О. О. 567

Акутин Ю. М. 291

Александровіч С. Х. 570

Алексеев Т. П. 396

Алферова Л. Н. 531

Альохин Д. С. 144, 155, 263

Андріанова Н. М. 240

Андрієвський Ю. Ю. 165, 256

Антонова Т. 415

Анушкин А. 255

Аристов Ф. 193

Аркуша О. 385, 593

Артеменко И. И. 572

Артисевич В. А. 223, 513

Арутюнова С. 405

Архангельский Б. Н. 539

Б. К. 624, 625

Бабич Є. К. 597

Баб'як П. 586

Бажан М. П. 89, 110-112,
114-116, 165, 166, 169-171,
178, 179, 181, 182, 184

Балика Д. А. (Балико Д. О.)
2, 3, 5, 7, 8, 12-19, 254, 257,
274, 396, 422, 626

Бараєв Б. 217

Барвінок В. І. 412

Баренбаум И. Е. 195

Баренфельд І. І. 585, 599

Басенко С. О. 619

Баталов В. 373

Батовський О. 372

Бедный Демьян
(Придворов Е. А.) 142

Белодед И. К. 294

Бербека О. Г. 307

Бережна Н. Р. 24, 28, 38, 86,
121, 133, 137, 146, 218, 504,
505, 510, 514, 594

Берков П. Н. 260, 312, 408

Бех М. М. 92

Белан Л. М. 567

Беляева Л. В. 400, 521

Биганский Р. М. 326, 569

Бидлоо Н. Л. 292, 295

Биковський Л. У. 369, 406,
417, 492

Биленькая К. Л. 645-649

Бирюк Я. 239

Бистряков О. В. 523

Битюцька Л. І. 256, 526

Білецький Л. С. 456

Білокінь С. І. (Белоконь С. И.)
56, 197, 200, 210, 286, 306,
308, 309, 314, 323, 325, 327,
330, 334, 335, 363, 374, 392,
394, 407, 437, 453, 462, 463,
473, 483, 485, 491, 574, 632,
642

Білоніжка П. 461

Боброва Е. И. 224

Боднарський Б. С. 193, 260,
312, 331, 363, 388

Божко М. 346, 375, 458, 594

Бойко І. З. 193, 212

Большаков Л. 315

Боляк О. С. 192, 199

- Бондар Н. П. 464
Бондаренко Л. 19
Борухина М. Л. 518
Боряк Г. В. 205, 212, 364
Боянівська М. 601
Браславський І. Я. 38
Булатова С. О. 199
Булгак О. В. 477, 481, 642
Бурдонос Л. А. 596
Бутич І. Л. 259
Бутрин М. Л. 140, 141, 145,
146, 149, 151, 152, 154, 163,
196, 207, 287, 313, 323,
336-338, 341, 365, 376, 377,
480, 536, 545, 555, 564, 578
Бухаркін П. 605
Бученков А. Н. 322
- Вавричин** М. Г. 316, 318, 332,
338, 578
Вагилевич І. 222
Вайсборд Э. А. 228, 296, 553
Вакарчук І. 461, 474
Вакуленко Л. І. 567
Вальо М. А. 164, 194, 196, 338,
443, 578, 606, 620, 634
Варт-Минская М. В. 402
Ватацы Н. Б. 570
Введенський А. О. 97
Вервес Г. Д. 521
Веселова К. М. 438
Вилегжаніна Т. І. 619
Винберг Н. А. 516
Висоцька П. Ю. 523
Вітрук Л. Д. 51, 522
Владиславлев І. В.
(Владиславлев І. В.) 20, 508
- Вовченко І. О. (Вовченко І. А.)
177, 274, 283, 331, 359
Воложжина Н. І. 609
Волошин О. 640
Воляник В. К. 488
Воронкова Т. І. 192, 199
Вощевська Н. 599, 614
Врублевський В. Г. 192
Вукович Б. 569
- Галайчак** Т. 118
Галенчанка Г. Я. 570
Галушко М. В. 318, 332, 338,
344, 563, 578, 580
Гамалій Г. І. 615
Гарасим Я. 474
Гацкова С. В. 603, 607
Гекельман Ю. 264
Гелей С. 474
Генсьорський А. І. 215
Герасименко В. Я. 212
Герашенко М. В. 366, 393,
439, 609
Гербільський Г. Ю.
(Гербільський Г. Ю.)
24, 218, 222
Гетьманчук В. І. 573
Гирич І. 363, 394, 453
Главатских Г. А. 518, 562
Глазунова Л. В. 440, 597
Глибицкая С. Б. 618
Гневишева О. 198
Годкевич М. А. 20, 21, 193
Гоїнець В. С. 596
Голиков К. И. 228
Голобуцький П. В. 201
Головата Л. 465

- Головацький Я. 222, 234, 435
Голод І. В. 579
Голоносов П. 20
Гольденберг Л. І. 60, 186, 521, 528, 544, 575, 577
Гордій М. 346, 458
Гордійчук М. М. 259
Горішня Л. 622
Городков М. 21
Горфункель А. Х. 230, 288, 520
Грайданс Ю. М. 94, 155, 159-163, 538, 542, 545, 568
Грамм В. Н. 618
Грановський Б. В. 576, 632
Гресько М. 131, 240
Григораш Д. 610
Григораш Н. 610
Грицак Я. 363, 453
Гриценко В. І. 488
Гриценко О. О. 477, 481, 609
Грищенко Л. О. 550, 555
Громницька І. Є. 38, 121-123, 132, 137, 504, 505, 510, 514, 536, 594
Грушевський М. С. 378, 460
Гуменюк Л. М. 153
Гуменюк М. П. 164, 193, 222, 231, 232, 250, 257, 313, 318, 323, 336, 338, 442, 499, 512, 515, 556, 558, 564, 578, 586
Гусева А. А. 284, 558
Гутянський С. К. 256, 298, 526, 540
Гущин В. О. 93, 94, 503, 509, 512
Гущина О. В. (Гущина А. В.) 153, 555
Гюго В. 79
Даневич С. Г. 192
Данилевичева М. 261
Даниленко М. В. 292, 295
Данилова І. М. 561
Дашкевич Я. Р.
(АБ, Пісковий С.) 35, 38, 97, 100, 117, 128, 333, 337, 339, 343, 347, 360, 363, 416, 424, 443, 474, 475, 486, 487, 582, 587, 621
Дей О. 173, 251, 363
Демченко Є. 395
Дениско Л. 466
Денисюк І. О. 598
Деркач М. 443
Дженовезі А. 78
Дзеверін І. О. 186, 187, 191
Дзюба І. М. 200, 206
Дзьобан О. О. 414, 586
Дилецький М. 259, 489
Дідковська Г. І. 96
Дмитренко Н. Г. 572
Добко Т. В. 202, 203
Долгодрова Т. А. 648, 649
Домбровська Г. М.
(Метельницька Г. М.) 348, 555, 588, 594, 610, 617, 651
Домбровська Є. 586
Домбровська З. 617
Донець О. 395
Донжина Т. Й. 148, 226
Дорошенко В. 194
Дорошенко Д. І. 261, 360, 587
Дорошенкова О. 62
Драгоманов М. П. 193
Дракулі З. І. 125
Дрогобич Юрій 316, 441

- Друг О. 428
Дубовой М. И. 292, 295
Дубровіна Л. А. 396, 421, 470, 483
Эймонтова Р. Г. 296, 553
Євдокименко О. А. 523
Єдлінська У. Я. 198, 259
Єрмак К. М. 144
Жарков В. М. 195
Жданова Р. С. 416, 581, 611, 616
Желиборський А. 603
Житецький Г. П. 397, 626
Жлудько Е. М. 201
Жуковський А. 240
Жур П. 315
Загуменная В. В. 476
Заднепровская Т. Н. 516
Закривидорога О. Д. 375
Замковий В. 300
Запаско Я. П. (Запаско А. П.) 56, 284, 303, 349, 459, 557, 565, 579, 591
Захарова Н. А. 402
Зашкільняк Л. 455
Зданевич Б. І. 2, 3, 5, 7, 8, 12-17, 107, 396, 537, 540, 626
Зелепугин А. 289, 402
Земсков В. 229
Зеров М. К. 63, 205, 454
Зерова М. 454
Зерова С. 454
Зерови (родина) 454
Зленко Г. 293, 315
Зобіна З. І. 99
Зорівчак Р. 617, 640, 651
Зьорнова А. С. (Зернова А. С.) 185
Іваницький В. Ф. 396, 397, 636
Іванушкін В. М. 636
Іванців Є. М. 507, 509
Іванченко 636
Івасюта М. К. 566
Івченко О. С. 550, 551, 554
Ігнатієнко В. А. 66, 165, 167, 256, 403, 575, 635
Ігнатова Т. А. 583
Іллічова Л. С. 331
Ільїна О. С. 94, 512, 515
Ільницька Л. І. 117, 164, 194, 337-339, 360, 361, 367, 429, 556, 578, 587, 606, 621
Ісаєвич Я. Д. (Исаевич Я. Д.) 33, 56, 97, 108, 158, 187, 188, 241, 259, 277, 280, 284, 301, 303, 316, 317, 332, 344, 368, 385, 417, 441, 455, 459, 478, 479, 489, 557, 563, 565, 580, 593, 601, 622, 633
див. також Isaievych Ia.
Каганов І. Я. 270, 408
Кадушкина Н. В. 562
Калениченко Л. П. 628
Калинович І. 634
Каменецький Б. А. 228
Каменєва Т. Н. (Каменева Т. Н., Каменева Т. Н.) 185, 284, 459, 558
Камінська К. В. 477, 481, 642

- Кампанелла Т. 244
Кандель Б. Л. 273
Капраль М. 363, 474, 486
Каргер М. К. 516
Карпинська О. Є. 2, 3, 5, 7, 8,
12–19, 254, 396
Касабова Б. Н. 531
Касинець Е. 350
Кац Р. С. 35, 218, 359, 548, 571
Квятковська Л. П. 560
Келісинський 372
Кенджицький Ю. 120
Кирилов І. М. 28, 33, 86, 87,
127, 637
Кирилюк Є. 315
Кисельова В. 418
Кисельова О. А. 585, 612
Кізлик О. Д. (Кизлык А. Д.)
43, 125, 134, 158, 163, 215,
277, 358, 507, 545, 563
Клименко О. 430
Климишин І. А. 302, 324
Кмить З. Е. 153
Коваленко К. О. 256, 526
Коваленко О. С. 94, 512, 515
Коваль М. В. 561
Коваль Т. 456
Ковальчук Г. І. 369, 397, 419,
451, 478, 479, 635, 636
Козак О. О. 584
Козакова Н. В. 583
Козаренко О. 489
Козель Н. 18, 21, 623
Козлова А. І. 99
Козловський В. О. 396
Колодезна С. М. 155, 157,
159–163, 263, 530, 538, 542,
545, 568
Колосова Н. 408
Колосовська О. М. 452, 603,
607
Коляда Г. І. 485
Комариця М. 196
Комаров М. 361, 405, 416, 587
Комська А. М. 418, 585, 599
Кондрашова А. Г. 585
Кононенко В. О. 488, 490, 584,
611, 615, 616, 619
Копистянська Н. 605
Корнейчик І. І. (Корнейчик І. І.,
Корнейчик І. І.) 38, 193,
221, 227, 233, 234, 243, 252,
261, 262, 331, 410, 419
Корнієнко А. П. 590
Корогодський Р. 454
Королевич Н. Ф. 178, 179,
191, 193, 265, 365, 366, 370,
384, 393, 396, 398, 411, 521,
590, 595
Костенко А. І. 120, 453
Костенко Е. Г. 402
Костенко О. В. 575
Костира В. І. 576, 632
Кострова М. В. 566
Котляревський І. П. 143
Коцюбинський М. М. 145
Коць М. П. 363
Кочур Г. 240, 454, 617, 640
Кочур М. Л. 640
Кошелівець І. 623
Кошик Н. І. 442, 457, 620
Кравченко Є. Є. 222, 499

- Кравченко Н. В. (Кравченко-Максименко Н. В., Максименко Н. В.) 251, 363, 463
- Красівський З. 432
- Кривенко М. 621
- Кривонос Н. 244
- Крикун М. 453
- Крип'якевич І. П. 97, 101, 188, 259, 262, 311, 317, 467, 522, 628
- Крушельницька Л. І. 443, 587, 607
- Крячок М. 205
- Кубійович В. 168, 624
див. також Kubijovič V.
- Куделко С. М. 618
- Кудрявцев І. М. 259
- Кузнецов А. Е. 649
- Кузнецова А. Ф. 531
- Кузнецова Є. Г. 561
- Кузьменко А. А. 20
- Кузьменко О. Д. 574
- Кузьминська Л. 351
- Кулай Г. 207, 208, 480
- Кулаковський В. 315
- Кулаковський Ю. А. 396
- Куликов М. В. 498, 500-502, 506, 511, 517, 519, 527, 529, 533-535, 539, 541, 543, 546, 549, 552, 559
- Кулініч Ю. 212
- Кульчицька Т. 606
- Куніч О. П. 609
- Купчинський О. А. 358, 377, 429, 453, 604, 620
- Курас І. 420
- Курій Г. М. 139
- Кутик В. Н. 341, 352, 372, 555
- Кухар Л. А. 481, 642
- Кушнарєнко Н. М. 641
- Куш О. П. 60, 560
- Куш С. 205, 212
- Л**
- Лаба В. 604
- Лазаренко Є. К. (Лазаренко Е. К.) 23, 461, 500, 506
- Лазеба Є. М. 507
- Ласунський О. 315
- Левина Р. Ш. 516
- Левицький І. О. 194, 339
- Ленін В. І. 248
- Леонюк В. 329
- Лисман А. Ф. 296, 553
- Литвин В. М. 210
- Литвин Т. 467
- Лиханова І. 431
- Лігостова О. 582
- Лізанець М. В. 332
- Ліщенко О. І. 551, 554
- Лозинський І. М. 196, 318, 319, 586
- Ломонос-Рівна Г. І. 107, 632
- Ломоносов М. В. 135
- Лопухова О. Б. 648
- Лук'яненко М. А. 585, 599, 614
- Лук'яненко О. Я. 540
- Луппов С. П. 290
- Лутковський В. В. 339
- Лутовінова В. І. 584
- Луцик Р. Я. 101, 158, 215, 277, 278, 311, 317, 628
- Луцький О. 118
- Любимова А. А. 516

Любицька М. Є. 555
Люблинский В. С. 224
Любомирський І.-А. 372, 387

Майборода О. А. 99
Макаренко А. С. 141
Макаренко Л. Л. 150, 548, 550,
551, 554, 571
Макарчук С. 213, 627
Максименко Н. В.
див. Кравченко Н. В.
Максимук П. П. 148, 226
Маланчук В. Ю. 242
Малиновська Н. 409
Малолетова Н. І. 421
Манова Н. Л. 444
Маркевич А. 468, 469
Марківська Т. М. 339
Маркушевич А. І. 646
Марченко М. І. 97, 628
Марченко О. 612, 614
Масанов Ю. І. (Масанов Ю. І.)
363, 508
Масарик Т. Г. 261
Маслакова Н. 458
Маслов В. І. 199
Маслов С. І. (Маслов С. І.)
130, 165, 167, 188, 192, 193,
199, 234, 256, 362-364, 371,
396, 397, 409, 424, 431, 435,
465, 482, 492
Маслова Л. М. 518, 562
Маслови С. І. і В. І. (брати) 485
Матковський О. 353, 461
Матусевич В. В. 399
Матяш І. Б. 492, 613
Махновець Л. Є. 259

Мацуєв 234
Мацюк О. 245, 489
Медведєв Ю. Б. 567
Меженко Ю. О. (Меженко Ю. А.,
Іванов-Меженко Ю. А.)
100, 167, 177, 193, 195, 254,
257, 333, 339, 345, 362, 363,
364, 366, 371, 382, 388, 409,
412, 417, 422, 424, 429, 431,
441-443, 485, 492, 531, 583,
586, 626, 634
Мейлер С. М. 518
Мельник Л. О. 375
Метельницька Г. М.
див. Домбровська Г. М.
Микитась В. Л. 544
Микитин Т. Д. 38, 82-84, 121-
123, 132, 137, 142, 143, 149,
504, 505, 510, 514, 536
Миколайчук А. Г. 156
Мирович Р. Д. 43, 125, 134
Миценко М. С. 436, 438, 444,
446, 449
Мітюков О. 267
Можарова Г. 371
Монець Н. Й. 555
Монжос Б. 64
Мопассан Гі де 131
Мор Т. 80
Мороз М. О. 94, 147, 219, 315,
382, 515, 592
Мороз О. Н. 219
Морозов Ю. Т. 539
Мостепан Я. 432
Моторний В. А. 401, 588, 594,
598, 608
Музика Я. 387

- Нахлік Є.** 382, 592
Негрейчук І. О. 611
Нельговський Ю. П. 628
Немировський Є. Л.
(Немировский Е. Л.) 56,
276, 290, 291, 321, 340, 383,
408, 547, 563, 630, 645-647
Непарожная Т. В. 570
Непомнящий А. 445, 468, 469,
638
Нечкина М. В. 228, 296, 553
Низовий М. А. 410, 446, 447
Николай II (цар) 473
Николайчук Н. Д. 155, 157,
159-162, 263, 530, 538
Новитный А. 340
Ногин И. И. 20
- Оборін М. (Оборин Н. А.)**
292, 295, 355
Одуха А. З. 499
Оксіюк Макарій (єпископ) 474,
486, 636
Олексієв Р. І. 205
Олійник О. П. 163, 542, 545,
568
Омельченко В. І.
(Омельченко В. И.) 48-50,
52-55, 57-59, 555, 567
Омельчук В. Ю. 362, 371, 581
Онищенко О. С. 192, 199, 396,
400, 470, 482, 483, 581, 596,
626
Онопрієнко М. М. 523
Осетров Е. И. 291
Осечинський В. К. 28, 86
Осіння Н. 433
- Павлишин В.** 461
Павлова В. В. 256, 526
Павлунь М. М. 588, 594
Палей Л. Ф. 555
Панів Л. М. 401, 588, 594, 598,
605, 608, 610
Пантелеєва Г. О.
(Пантелеева А. А.) 124, 129
Пантелюк І. 372, 387
Пархоменко Г. І. 95
Паславський Т. 434
Паталєєв О. 428
Патока В. В. 385, 593, 616,
619, 642
Пашкевич І. О. 507
Певзнер І. А. 577
Пеленський Є.-Ю. 194, 497
Пельц Д. 198
Петр Великий (Петр I) 75
Петрикова В. Т. 422, 423
Петрунь 600
Пирипенко Л. В. 551, 554
Пискорська Н. В. 396
Підкова І. 197
Пікулик Б. 622
Пісковий С.
див. Дашкевич Я. Р.
Плеханов Г. В. 26
Плотнір Ф. М. 466
Побожій С. І. 574
Погребенник Ф. 315, 411
Погребецька Н. М. 576, 581,
632
Погребняк М. К. 540
Подолінський С. 68
Полевщікова О. 600
Політова О. 612

- Полонская И. М. 558
Поляков Ю. Ю. 618
Пономарев А. Л. 649
Поп В. С. 375
Попель С. 454
Попільницький О. З. 466
Попов П. М. 65, 167, 192, 199, 482, 485
Попова Л. М. 43, 125, 134
Поповський А. 493
Посвистак О. 448
Постернак С. П. 199, 333, 364, 371, 396, 397, 404, 409, 417, 431, 466
Потайчук В. К. 342, 555
Потапова Н. А. 591
Почкутова О. І. 375
Придворов Е. А.
див. Бедный Демьян
Приліпко Т. 599, 612, 614
Прокопов В. Д. 618
Промська О. 643
Пучіні Л. 240
Пушкін О. С. 217
Пшонківський О. 462, 491
- Р**адзевіч Т. К. 570
Радищев О. М. (Радішев О. М.) 78, 199
Радковець І. 484
Радовський В. 253, 258
Рева Л. 435
Рева Н. М. 254, 257
Регідайло Н. 437
Резникова А. 216
Ризниченко В. Ф. 20
Рильков С. О. 576, 632
- Ровнер О. С. 150, 235, 339, 548, 562, 571
Рожко М. 196
Розанов Л. Н. 552, 559
Романовський Р. 613
Романюк М. М. 194, 196, 207, 424, 610
Росовецька Т. 304
Росцишевський А. 372
Рот В. Г. 180
Ротач П. П. 425, 471
Рудь М. П. 524
Рукавіщина Є. В. 412
Рупняк Л. 310, 386
Рябий В. Я. 269
Рябоконт В. М. 51
Рябчий І. 485
- С**авельєва Є. 600
Савіна З. І. 619
Савченко С. С. 619
Сагарда М. І. 333, 364, 371, 396, 397, 409, 424, 456, 630
Сак Ю. М. 278
Самійленко Т. 408
Саморукова Н. А. 98
Санцевич А. В. 522
Сарана Ф. К. 42, 100, 175, 180-182, 193, 212, 236, 315, 363, 366, 388, 441, 448, 521
Сафронов Н. И. 541, 543, 546, 549
Сахнюк О. 247
Сварник Г. 474, 486
Свенціцька В. (Свенцицька В. І.) 196, 259, 489
Свенціцький І. С. 215, 318, 435, 586, 588

- Светашова Н. А. 95, 96
Світальський М. Г. 180
Секретар М. 240
Сендик З. 205
Серафимович О. С. 140
Сидоров А. А. 284, 290, 558
Симоненко Р. Г. 51
Симоновский В. В. 20
Сіммонс Дж. С. Г. 247, 249, 356

див. також Simmons J. S. G.

Січинський В. 634
Скаба А. Д. 174, 175
Скачков В. М. 99
Скержинська О. 459
Сковорода Г. С. 136
Скокан К. І. 540
Скорик О. П. 609
Скорина Ф. 189, 547, 569
Сороход М. 270
Скочиляс І[гор] 474, 486,
 637, 650
Скочиляс Ірина 650
Скрипник М. О. 21, 193,
 396, 623
Сливка Ю. 118
Слободяник М. С. 211
Сльозка М. 603
Сминтина В. 600
Сміюн О. Д. (Смийон А. Д.)
 38, 135-138, 142, 143, 148,
 226, 237, 248, 269, 514
Смолій В. А. 210
Сно О. Є. 180
Содомора А. (Содомора А. А.)
 292, 295, 426, 427, 621
Соколова О.О. 162, 542
Соловьев С. П. 498, 500-502,
 506, 511, 517, 519, 527, 529,
 533-535, 541, 543, 546, 549
Солонська Н. Г. 400, 403, 406,
 413
Сольський Т. 387
Сопіков 234
Сорока В. 21, 623
Сорокина Л. И. 156
Сороковська С. В.
 (Сороковская С. В.) 281,
 285, 298, 418
Сосновська Т. О. 436, 438,
 444, 446, 449
Стасенко В. 459
Стасюк Є. М. 164, 316, 556,
 560
Сташків М. 271
Стеблій Ф. І. 573
Степовик Д. В. 311, 459
Стешенко Я. 407
Столова Е. 372, 387
Сторожук А. Н. 402
Стрішенець Н. 388, 404, 583
Ступак Л. Ю. 585
Сульженко В. К. 28, 86
Суходуб З. 266, 268

Талантова Г. К. 328
Тараманов Д. Д. 180
Таранушенко С. А. 199, 462,
 642
Татаринів С. И. 402, 495
Теребейчик Н. Г. 155, 157, 159,
 160, 263, 530, 538, 566
Терещенко Л. М. 568
Тихомиров М. Н. 98

Ткаченко Н. М. 42, 531
Трегуб М. М. 414, 586, 620
Трипачук В. 589
Тронько П. Т. 305
Трофимович К. 401, 608

Ульянова А. Д. 525
Уманська Н. М. 139, 550, 551,
554
Устіннікова О. М. 611

Федоров І. (Федорович І.,
Федоров І.) 73, 85, 104,
105, 238, 245, 246, 276, 280,
317, 319, 344, 563, 580
Филагіна В. В. 518
Франко І. Я. 16, 194, 351, 435,
474, 486
Фрис В. Я. 344, 580, 589, 603
Фролова І. І. 282
Фрадкіна З. Л. 518, 562

Халімончук А. Н. 222
Харабадот Р. С. 326, 569
Хаўратовіч І. П. 570
Хведась А. 373
Хміль О. І. 566
Ходоровський М. 212
Худякова М. М. 269

Цалай-Якименко О. 259,
489, 633
Цвіркун І. 357
Цибенко І. 460
Цибко О. Г. 28, 86
Цьох Й. Т. 148, 226

Чередниченко О. 640, 651
Черепанова С. О. 591
Черкашина Н. П. 645-649
Чичерін О. 605
Чопик Г. 608

Шабліовський Є. С. 528, 544
Шамурин Е. І. 508
Шамякин І. П. 189
Шапіро А. Л. 172
Шапіро Г. Г. 155, 157, 159-162,
263, 530, 538, 542
Шاپовал Л. В. 555
Шاپовалов І. І. 499, 503
Шашкевич М. 222
Швалб М. Г. 618
Швецова-Водка Г. 440
Швець Н. 213, 381, 387, 390,
391, 627, 639
Шевченко Т. Г. 15, 76, 77, 84,
120, 240, 453
Шекспір В. 147
Шеліхова Н. М.
(Шелихова Н. М.) 42, 97,
119, 126, 144, 150, 218, 235,
518, 531, 548, 562, 571
Шелюх Т. М. 522
Шемець Н. О. 256, 526, 540
Шепельська І. 600
Шептицький Андрей 474, 486
Шереметьєв С. Д. 372, 387
Шинкарев Н. Ф. 552, 559
Шкраб'юк П. 279
Шмігер Т. В. 496, 651
Шовкопляс І. Г.
(Шовкопляс І. Г.) 525, 572,
581, 596

- Шолом Ф. Я. 107
Шпилевич В. 274
Шреер-Ткаченко О. Я. 259
Штейбен К. К. 79
Шудря М. А. 199
Шумлянський Й. 603
Шуст Р. 197
Шхонебек А. 295
- Щ**ербакова В. М. 619
Щирба Н. А. 128
- Я**ворницький Д. 378
Яворська О. О. 573
Якимович Б. З. 206, 598, 605, 608, 610, 617
Якимович С. 21, 623
Якобчук П. В. 579
Якубовський С. 214
Ян III (король) 372
Яременко А. М. 21, 396, 623
Ярковський П. Й.
(Ярковський П. О.,
Ярковский П. О.) 115, 116, 261, 304, 319, 419
Ярошевич А. І. 199
Ярошик Б. О. 436, 438, 444, 446, 449, 450
Ясиновський Ю.
(Ясіновський Ю.) 601, 622, 633
Ясинський М. І. 21, 177, 193, 331, 333, 364, 371, 388, 396, 397, 405, 409, 422, 441, 442, 456, 623, 636
Ястремська Л. 418, 599
Яшек М. Ф. 193, 257
- F**eigelmanas N. 631, 644
- G**rimsted P. K. 548, 571
- H**usar Struk D. 190
- I**saievych Ia. 368, 472
Isidorus Hispalensis 520
- K**orowicki J. 276
Krawciw B. 176
Kubijovyč V. 176, 183
див. також Кубійович В.
- L**udophus de Saxonia 537
- O**lszewicz W. 42
- P**ius II (папа) 520
- S**chedel Hartmanus 520, 537
Simmons E. J. 176
Simmons J. S. G. 56, 247, 249
див. також Сіммонс Дж. С. Г.
Stępień S. 602
- T**riller E. 629
Turchyn A. 183

ПОКАЖЧИК ПЕРІОДИЧНИХ
ТА СЕРІЙНИХ ВИДАНЬ,
У ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНО
ПРАЦІ Ф. П. МАКСИМЕНКА
ТА ЛІТЕРАТУРУ ПРО НЬОГО

<i>Альманах библиофила</i>	<p><i>Альманах библиофила:</i> Орган Всесоюзного добровольного общества любителей книги в Москве. – [Виходить з 1973 р. у Москві]. 291</p>
<i>Архіви України</i>	<p><i>Архіви України:</i> Наук.-практ. журнал. Виходить з 1947 р. Київ. – [До липня – серпня 1965 р. виходив під назвою “Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР”]. 98, 239, 245, 247, 267, 275</p>
<i>Бібліотека вищого навчального закладу. Історія. Теорія. Досвід роботи</i>	<p><i>Бібліотека вищого навчального закладу. Історія. Теорія. Досвід роботи:</i> Видання Наук. б-ки Львів. держ. ун-ту. – [Виходило з 1992 р. під назвою “Вузівська бібліотека. Історія. Теорія. Досвід роботи”]. 347-350, 352, 353, 355, 356, 372</p>
<i>Б-ка у соц. будівництві</i>	<p><i>Бібліотека у соціалістичному будівництві:</i> Журнал теорії та практики бібліотечної роботи. Орган НКО та ВУРП СУ. 1933–1936 рр. Київ. 21</p>
<i>Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія</i>	<p><i>Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія:</i> Наук. журнал. Виходить щоквартально. Заснований у лютому 2004 р. Київ. 478, 492</p>
<i>Бібліотекознавство та бібліографія</i>	<p><i>Бібліотекознавство та бібліографія:</i> Міжвід. наук.-метод. збірник. Заснований у 1964 р. Харків. 234, 252, 272, 274, 331, 532</p>

<i>Бібл. планета</i>	<i>Бібліотечна планета</i> : Щоквартальний наук.-виробничий журнал. Заснований у березні 1998 р. Національною парламентською б-кою України. Київ. 490
<i>Бібл. вісн.</i>	<i>Бібліотечний вісник</i> : Наук.-теоретичний та практичний журнал НАН України імені В. І. Вернадського. Заснований у 1993 р. Київ. 61, 345, 346, 357, 362, 366, 369, 395, 400, 403, 404, 422, 424, 434, 451, 458, 469, 470, 479, 483
<i>Бібліотечний журнал</i>	<i>Бібліотечний журнал</i> : Виходив у Києві в 1926–1927 рр. 65-67, 403, 635
<i>Бібліотечний збірник</i>	<i>Бібліотечний збірник</i> : Виходив у Києві в 1926–1927 рр. 69, 403
<i>Бористен</i>	<i>Бористен</i> : Літ.-мист., публіцист. та наук.-популярний щомісячник. Дніпропетровськ. 493
<i>Вестн. высш. шк.</i>	<i>Вестник высшей школы</i> : Орган Всесоюзного комітета по делам высшей школы при СНК СССР. Выходит с 1949 г. Москва. 38
<i>Вечерний Донецк</i>	<i>Вечерний Донецк</i> : Газета. 289, 402
<i>Визвольний шлях</i>	<i>Визвольний шлях</i> : Суспільно-політичний та наук.-літ. місячник. Видання Організації українських націоналістів. – [Виходив з 1948 р. у Лондоні. З 1995 р. відкрито київську філію редакції. З 2004 р. виходить у Києві]. 432

Вільна Україна

Вільна Україна:

Орган Львівського обкому компартії України та облради. Виходила з 1939 р. до 1990 р. Львів. – [З 1990 р. назва газети – “За вільну Україну”].

73, 78-81, 84, 85, 104, 113, 244, 299, 310, 320

Вісн. Кн. палати

Вісник Книжкової палати:

Наук.-практ. журнал. Щомісячник. Засновано в серпні 1996 р. Київ.

384, 393, 405, 408-411, 416, 435, 437, 440, 448, 459, 466

Вісн. Львів. ун-ту. Сер. книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології

Вісник Львівського університету.

Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології.

Заснований у 2005 р. Львів.

639

Вісн. НТШ

Вісник НТШ: Інформаційне видання

світової ради Наукових товариств ім. Шевченка. Засновано в березні 1991 р. Львів.

489

Вісник природознавства

Вісник природознавства: Орган природознавчої секції Харківського наукового товариства. Харків.

20

Вітчизна

Вітчизна: Літ.-худож. та громадсько-політичний журнал. Щомісячник. Київ. – [Засновано 23 квітня 1932 р. під назвою “Радянська література”. Під час Другої світової війни назва – “Українська література”, виходив в Уфі. Від листопада 1943 р. – в Москві, з березня 1944 р. – в Києві. Під назвою “Вітчизна” виходить з січня 1946 р.”].

33, 478

Вперед

Вперед: Газета. Артемовск.

306

- Вузівська бібліотека. Історія. Теорія. Досвід роботи* *Вузівська бібліотека. Історія. Теорія. Досвід роботи:* Видання Наук. б-ки Львів. держ. ун-ту. – [Виходить з 1994 р. під назвою “Бібліотека вищого навчального закладу. Історія. Теорія. Досвід роботи”].
341
- Голос України* *Голос України:* Газета Верховної Ради України. Виходить з 1994 р. Київ.
335
- Дзвін* *Дзвін:* Щомісячний літ.-мист. та громад.-політ. журнал. НСП України. Львів. – [До січня 1990 р. мав назву “Жовтень”].
426
- Донеччина* *Донеччина:* Газета. Бахмут.
495
- Друг читача* *Друг читача:* Тижневик, присвячений бібліології та бібліографії. Орган Державного видавничого комітету Української РСР і Асоціації бібліографів. Виходить з 1960 р. Київ.
56, 108, 232, 258, 268, 270, 287, 304, 309
- Дукля* *Дукля:* Український літературно-художній та громадсько-політичний альманах. Виходить з 1953 р. Пряшів. – [Словаччина].
319
- Експрес* *Експрес:* Газета. Львів.
380
- Життя й революція* *Життя й революція:* Щомісячний художній і літературно-мистецький, громадсько-політичний журнал Оргкомітету Всеукраїнської спілки радянських письменників. – [Журнал друкувався у видавництві “Література і мистецтво”, виходив у 1925–1934 рр. в Києві].
2-13, 15-19, 214, 254, 257

*Журнал Бібліотеки
Академії наук УРСР*

Журнал Бібліотеки Академії наук УРСР.
Виходив у 1946–1947 рр. Київ.

403, 474, 486

*Журн.
бібліотекознавства
та бібліографії*

*Журнал бібліотекознавства
та бібліографії:* Видання Всенародної
бібліотеки України при УАН (тепер ЦНБ
імені В. І. Вернадського). – [Виходило
з 1926–1930 рр. у Києві щороку].

70, 518, 562

*З архівів ВУЧК
ГПУ НКВД КГБ*

З архівів ВУЧК ГПУ НКВД КГБ:
Науковий і документальний журнал.
Видається з серпня 1994 р.
Виходить щоквартально. Київ.

636

За вільну Україну

За вільну Україну: Народний часопис.
Виходить з 1 липня 1990 р. Львів. –
[До 1990 р. – назва “Вільна Україна”].

378

За рад. науку

За радянську науку: Орган партбюро,
ректорату, комітету ЛКСМУ,
місцевому та профкому Львівського
ордена Леніна державного університету
ім. Івана Франка. Газета виходила
з 24 січня 1948 р. до 1991 р. Львів. –
[З 1991 р. газета має назву “Каменярь”].

105, 106, 217, 225, 328

*Записки Львівської
наукової бібліотеки
ім. В. Стефаника*

*Записки Львівської наукової бібліотеки
ім. В. Стефаника:*

Збірник наукових праць. Львів.

416, 442, 457, 465, 467, 480, 634

Західна Україна

Західна Україна: літературно-мистецький
і громадсько-політичний журнал, орган
однойменної літературної організації.
Виходив з 1927 р. у Києві як щорічник,
у 1930–1933 рр. – у Харкові щомісяця.
Орган Спілки революційних
письменників “Західна Україна”.

138

- Київ. старовина* *Київська старовина*:
Науковий історико-філологічний журнал.
Заснований 1882 р. Київ.
425
- Кн. обозрение* *Книжное обозрение*: Еженедельная
газета. Учредитель – Министерство
РФ по делам печати, телерадиовещания
и средств массовых коммуникаций.
Выходит с 5 мая 1966 г. Москва.
266, 383
- Комсомольська іскра* *Комсомольська іскра*: Газета. Одеса.
293
- Комуністична освіта* *Комуністична освіта*: Журнал.
Орган Наркомосвіти УРСР.
Виходив у 1922–1941 рр. Київ.
20
- Культура і життя* *Культура і життя*: Українська
щотижнева газета. Заснована 1923 р.
Київ. – [Виходила у Харкові під назвами:
“Література, наука і мистецтво”,
“Культура і побут” (1924–1928 рр. –
як додаток до газети “Вісті” ВУЦВК),
“Література і мистецтво” 1941–1943 рр. –
видавалась у Ворошиловграді (Луганськ),
потім в Уфі, Москві, Харкові.
З 1945 р. – у Києві (спочатку назва
“Радянське мистецтво”;
1955–1965 рр. – “Радянська культура”).
Теперішня назва – з 1965 р.].
236
- Кур’єр Кривбасу* *Кур’єр Кривбасу*:
Література. Культурологія. Політика.
Народознавство. Журнал виходить
з березня 1994 р. Кривий Ріг.
392, 491, 615

- Ленінська молодь* *Ленінська молодь*: Орган Львівського обкому ЛКСМ України. Виходить з 1 березня 1940 р. Львів. – [З 1990 р. газета має назву “Молода Галичина”].
113, 253, 279, 299
- Літ. Україна* *Літературна Україна*: Газета письменників України. Заснована 27 березня 1927 р. Київ. – [До 1962 р. газета мала назву “Літературна газета”].
42, 231, 264, 300, 315, 327
- Львов. правда* *Львовская правда*: Орган Львівського обкому компартії України і обласної ради народних депутатів. Львів. – [Газета видавалася з 1946 по 1991 рр. російською мовою, а з 1963 по 1965 рр. – російською та українською мовами. З 1991 р. газета має назву “Високий Замок”].
74-76, 82, 83, 113, 216, 229, 237, 238, 248, 271, 297
- Минералог. сб.* *Минералогический сборник*:
Издание Львовского геологического общества при Львовском госуниверситете им. И. Франко. Львов.
23, 25, 27, 30, 32, 34, 36, 37, 40, 44-50, 52-55, 57-59
- Молода гвардія* *Молода гвардія*: Газета.
Орган Київського обкому і МК ЛКСМ України. Київ.
286
- Молодь України* *Молодь України*:
Незалежна загальнополітична газета.
Виходить з грудня 1925 р. Київ.
373
- Москва* *Москва*: Журнал русской культуры.
Выходит с марта 1957 г. Москва.
314

*Наук.-інформ. бюл.
Арх. упр. УРСР*

*Науково-інформаційний бюлетень
Архівного управління УРСР: Засновано
1947 р. В 1949–1957 рр. бюлетень
видавали російською мовою. Київ. –
[Теперішня назва “Архіви України”
з липня–серпня 1965 р.].
35, 38, 39, 41, 42, 91-96, 128, 562, 604*

*Наука і культура.
Україна*

*Наука і культура. Україна:
Щорічник АН УРСР. Т-во “Знання
УРСР”. Київ. – [3 1991 р. – назва
“Україна. Наука і культура”].
325, 333*

*Наук. праці НБУ
імені В. І. Вернадського*

*Наукові праці НБУ
імені В. І. Вернадського:
Видання НАН України.
НБУ імені В. І. Вернадського.
Асоціації бібліотек України. Київ.
406, 407, 412, 413, 415, 417-420, 430, 431,
433, 439, 452, 456, 460, 482, 635*

*Науч. и
технические б-ки*

*Научные и технические библиотеки:
Ежемесячный научно-практический
журнал для специалистов библиотечно-
информационных и книжных отраслей.
Основан в 1961 г. как тематический
сборник “Технические библиотеки СССР.
Опыт работы”. С 1969 по 1991 гг. изда-
вался под названием “Научные и
технические библиотеки СССР”.
С 1992 г. выходит под названием
“Научные и технические библиотеки”.
Москва.
476*

Неділя

*Неділя: Культурно-громадський
тижневик. Засновник газети –
видавництво “Вільна Україна”.
Виходила з квітня 1993 р. Львів.
351*

*Нові книги УРСР**Нові книги УРСР:*

Щодекадний бібліографічний бюлетень.
Виходив з 1958 до 1989 рр. Книжкова
палата Української РСР. Харків. –
[Відновлено в 1996 р. під назвою
“Нові видання України”. Київ].

102

*Палітра друку**Палітра друку:*

Видавничо-поліграфічний журнал.
Виходить з 2003 р. Львів.

376

*Пам'ятки України:
історія та культура**Пам'ятки України: історія та культура:*
Науковий часопис.

Видання започатковано 1969 р. Київ.

394

*Правда Украины**Правда Украины:*

Всеукраїнський еженедельник. Киев. –
[Газета почала виходити з 1.01.1938 р.
під назвою “Советская Украина”.
Сучасна назва – з 1944 р.].

246

*Просвещение
Донбасса**Просвещение Донбасса:* Журнал.

Ежемесячный орган Донецкого отдела
народного образования. Бахмут.

1, 62-64

*Рад. школа**Радянська школа:*

Науково-педагогічний журнал. Орган
Міністерства освіти УРСР. Видається з
травня 1922 р. Київ. – [З № 10 1991 р.
виходить під назвою “Рідна школа”].

22

*Рад. книгар**Рад. книгар:* Журнал.

Орган Всеукраїнської ради з'їздів
видавництв та книготоргівельних
організацій. Виходив 1929–1932 рр.
у Харкові двічі на місяць.

20

- Рад. літературознавство* *Радянське літературознавство:*
Журнал. Орган Інституту літератури
ім. Т. Шевченка АН УРСР та Спілки
письменників України. Київ. – [З 1957 р.
виходить замість однойменного збірника.
З 1990 р. – “Слово і час”].
Див. також “Слово і час”.
107, 405
- Рукописна та книжкова спадщина України* *Рукописна та книжкова спадщина*
України: Археографічне дослідження
унікальних архівів та бібліотечних
фондів. Київ.
364, 397, 399, 421, 423, 464
- Січеслав* *Січеслав:* Літературно-мистецький та
публіцистичний часопис письменників
Січеславії. Дніпропетровськ.
493
- Слово і час* *Слово і час:* Журнал Інституту літератури
ім. Т. Г. Шевченка
НАН України та Національної спілки
письменників України. Засновано в січні
1957 р. Київ. – [До 1990 р. – “Радянське
літературознавство”].
632
- Сов. библиогр.* *Советская библиография:*
Журнал. Выходит с 1933 г. Москва.
38, 42, 56, 99, 100, 233, 254, 265, 285,
323, 531
- Сов. краеведение* *Сов. краеведение:*
Журнал. Орган центрального бюро
краеведения и общества краеведов-
марксистов. Выходил в 1930-е годы.
Москва.
20
- Сучасність* *Сучасність:* Література, наука,
мистецтво, суспільне життя. Журнал.
Виходить з 1961 р. Київ. – [До 1992 р.
виходив у Мюнхені].
463

- Україна* Україна: Громадсько-політичний, літературно-художній ілюстрований тижневик. Засновано у 1907 р. Київ. – [Видавався як щомісячник з травня 1941 р. до липня 1955 р. Раз на півмісяця – в 1991 р., щомісячно – в 1992 р.; відтоді знову щотижневик]. 14, 68, 77, 523
- Укр. мистецтвознавство* Українське мистецтвознавство: Інститут політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса. Київ. 101
- Укр. вісник* Український вісник: Громадський літературно-художній та суспільно-політичний журнал. Видавництво “Смолоскип”. Балтимор; Торонто (Канада). 329
- Укр. іст. журн.* Український історичний журнал: Науковий журнал. Засновано 1957 р. НАН України. Інститут історії України. Київ. 97, 218, 235, 241, 522, 523, 561
- Урядовий кур’єр* Урядовий кур’єр: Газета центральних органів виконавчої влади України. Заснована в 1990 р. Київ. 379
- Хроніка-2000* Хроніка-2000: Наш край: Український культурологічний альманах. Видається з 1992 р. Виходить 6 разів на рік. Київ. 485
- Червоний прапор* Червоний прапор: Газета. Рівне. 103
- Шлях перемоги* Шлях перемоги: Всеукраїнський тижневик. Виходить з 1954 р. Київ. 386
- The Book Collector* The Book Collector: London.

	247, 249
<i>Czerwony sztandar</i>	<i>Czerwony sztandar</i> : Gazeta codzienna wydziału Pol. Frontu Ukrainy. Lwów. – [Газета виходила з 1939 р.].
	72
<i>Review of Soviet Ukrainian. Scholarly Publications</i>	<i>Review of Soviet Ukrainian. Scholarly Publications</i> . Cambridge.
	56
<i>Revue des etudes Slavis</i>	<i>Revue des etudes Slavis</i> . Paris.
	20
<i>Rocz. Biblioteczne</i>	<i>Roczniki Biblioteczne</i> : Organ naukowy bibliotek szkół wyższych. Wrocław; Warszawa.
	42, 629
<i>Slavia</i>	<i>Slavia</i> : Časopis pro slovanskou filologii. Praha.
	88, 245
<i>Solanus</i>	<i>Solanus</i> : International Journal for Russian & East European Bibliographic, Library & Publishing Studies. New series. London.
	472

НАШІ АВТОРИ

БЛОКІНЬ Сергій Іванович (01.07.1948) – історик, джерело. знавець, канд. філол. наук (1978), доктор іст. наук (2000), член-кор. УВАН (2001). Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка. Від 1996 р. працює пров. н. с. Ін-ту історії НАНУ в Києві.

ГОРДІЙ Марія Петрівна (19.06.1936 – 18.08.2006) – філолог-україніст, бібліограф. Від 1967 до 2006 р. працювала у НБ Львівського ун-ту. З 1980 р. – головний бібліограф науково-бібліографічного відділу НБ ЛНУ імені Івана Франка.

ДАШКЕВИЧ Ярослав Романович (13.12.1926) – історик, доктор іст. наук (1994), проф. (1996). Директор Львівського відділення Ін-ту укр. археографії та джерелознавства ім. І. Грушевського НАНУ, завідувач кафедри сходознавства ЛНУ імені Івана Франка (1998).

ДОМБРОВСЬКА Галина Михайлівна (16.04.1938) – філолог-русист, бібліограф. Від 1963 працює в НБ Львівського університету на посадах бібліографа, завідувач сектора (1976), у 1979–2006 рр. – завідувач відділу бібліографії. З листопада 2006 р. – головний бібліограф.

ІСАЄВИЧ Ярослав Дмитрович (07.03.1936) – історик, доктор іст. наук, проф., член-кор. (1990), акад. АН України (1992, від 1994 – НАН України). Від 1958 – в Інституті суспільних наук АН УРСР (нині – Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України. 1989 р. обраний директором Інституту суспільних наук АН УРСР. 1993–1999 рр. – голова Міжнародної асоціації українців.

ПАНТЕЛЄЄВА Ганна Олександрівна (09.03.1919) – бібліотекар. Від 1945 р. працювала у НБ Львівського університету завідувач чит. залу (1948–1958), завідувач відділу опрацювання (1950–1970), завідувач наук. метод. відділу (1970–1973, 1978–1983), в. о. заст. директора (1974–1976), зам. директора з наукової роботи (1976–1977).

ПОПОВСЬКИЙ Анатолій Михайлович (29.10.1935) – укр. мовознавець, д-р філол. наук, проф. кафедри україністики Дніпропетровського ун-ту внутрішніх справ.

ПОТАЙЧУК Віра Костянтинівна (01.09.1921–18.05.2007) – бібліотекар, від 1964 до 1985 р. – директор НБ Львівського університету, головний бібліограф відділу україніки НБ (1985–1994). Заслужений працівник культури України.

РОТАЧ Петро Петрович (24.01.1925–13.06.2007) – укр. письменник, літературознавець, історик Полтавського краю, лауреат премії Фонду ім. Т. Шевченка, обласної літературно-мистецької премії імені Панаса Мирного, а також премії імені П. П. Чубинського в галузі фольклору та етнографії Українського товариства охорони пам'яток та культури. Почесний член Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка. Член Національної спілки письменників України.

ТАЛАНТОВА Галина Костянтинівна (18.09.1939) – бібліотекар, від 1969 р. працювала в НБ Львівського університету ст. бібліотекарем (1970–1973), гол. бібліотекарем (1973–1975), зав. метод. відділу (1975–1978), в. о. директора (1986–1987), заст. директора з наукової роботи (1978–1995).

ЯКИМОВИЧ Богдан Зіновійович (29.01.1952) – історик, канд. іст. наук, з 1986 р. – ст. наук. співробітник Ін-ту суспільних наук АН УРСР (Ін-ту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України). У 1996–2001 рр. – викладач на кафедрі українознавства Львівського держ. ін-ту фізичної культури. Від 1998 до 2007 р. – директор НБ Львівського університету імені Івана Франка. Доцент історичного факультету ЛНУ імені Івана Франка. Заслужений працівник культури України.

ЗМІСТ

<i>Галина ДОМБРОВСЬКА</i> Федір Максименко – подвижник української бібліографії	5
ФЕДІР МАКСИМЕНКО. Вчений-бібліограф, книгознавець, наставник, колега, людина	
<i>Ярослав ДАШКЕВИЧ (Львів)</i> Федір Максименко – людина, вчений, книголюб	15
<i>Анатолій ПОПОВСЬКИЙ (Дніпропетровськ)</i> Слово про патріарха української бібліографії (до 110-річчя від дня народження Федора Пилиповича Максименка)	34
<i>Петро РОТАЧ (Полтава)</i> Бібліограф-енциклопедист	43
<i>Сергій БЛОКІНЬ (Київ)</i> Повсякденні турботи повосенних книгознавців (за листуванням Федора Максименка)	48
<i>Богдан ЯКИМОВИЧ (Львів)</i> Життєвий і творчий шлях Федора Максименка	136
<i>Марія ГОРДІЙ (Львів)</i> Неоніла Василівна Кравченко-Максименко – книгознавець, громадянка, дружина	140
<i>Ганна ПАНТЕЛЄСЬКА (Львів)</i> Я мала велике щастя працювати з Ф. П. Максименком	146
<i>Віра ПОТАЙЧУК (Львів)</i> Жива пам'ять. Федір Пилипович Максименко	151
<i>Галина ТАЛАНТОВА (Львів)</i> Федір Пилипович Максименко: штрихи до портрета	162
<i>Iaroslav ISAEVYCH</i> Fedir Maksymenko: the fate of a bibliologist in the context of good, bad and 'mixed' periods in the history of ukrainian scholarship	167

ФЕДІР МАКСИМЕНКО:
Біобібліографічний покажчик

Галина ДОМБРОВСЬКА, Людмила ПАНІВ

Від упорядників 179

Основні дати життя та діяльності Ф. П. Максименка 181

Частина 1

НАУКОВИЙ ДОРОБОК Ф. П. МАКСИМЕНКА

Бібліографічні матеріали 184

Статті, рецензії, інші публікації 194

Ф. П. Максименко – редактор,
науковий консультант, рецензент 203

Частина 2

ЛІТЕРАТУРА ПРО Ф. П. МАКСИМЕНКА

Статті в енциклопедіях, словниках,
довідниках, посібниках 211

Інші публікації про Ф. П. Максименка 223

Бібліографічні джерела, у яких зареєстровано
праці Ф. П. Максименка та літературу про нього 288

ДОПОВНЕННЯ 326

Іменний покажчик 336

Покажчик періодичних та серійних видань, у яких
опубліковано праці Ф. П. Максименка та літературу про нього 348

НАШІ АВТОРИ 360

Науково-довідкове видання

Збірник пам'яті українського бібліографа
Федора МАКСИМЕНКА

Упорядники: Галина ДОМБРОВСЬКА, Людмила ПАНІВ

Комп'ютерний набір Людмили ПАНІВ
Опрацювання ілюстративного матеріалу Олени ЯНІВ

Орґінал-макет підготовано у відділі автоматизації
НБ ЛНУ ім. І. Франка (завідувач Мирослава ДОМАНСЬКА)

Підписано до друку 31.07.2008
Формат 60×90^{1/16} Папір офсет. Друк офсет.
Наклад 300 прим. Зам. №

Видавничий центр
Львівського національного університету імені Івана Франка.
79000 м. Львів, вул. Дорошенка, 41

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів
видавничої продукції. Серія ДК № 3059 від 13.12.2007